„Funkciju auditu atbalsta pētījumi”

(Iepirkuma identifikācijas Nr. **MK VK 2010/24 ESF)**

1.2.1. daļa “Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam izstrādes procesa, īstenošanas un novērtēšanas mehānisma izvērtējums un rekomendāciju izstrāde”

Gala ziņojums – Iepirkuma nodevums Nr. 3

Rīgā, 2011.gada aprīlī

Satura rādītājs

IZPILDĪTĀJS **3**

PASŪTĪTĀJS **3**

IEPIRKUMA IDENTIFICĒŠANA **3**

Iepirkuma mērķis **3**
Šī ziņojuma mērķis **3**

IZPILDĪTAIS DARBS **4**

Paveiktais intervēšanā **4**
Paveiktais nodevuma sagatavošanā **4**
Komponente I – NAP 2007.-2013.gadam izstrādes izvērtējums un rekomendācijas plānošanas pilnveidošanai 5
Komponente II – NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas, uzraudzības un novērtēšanas sistēmas izvērtējums un rekomendācijas ieviešanas pilnveidošanai 52
Komponente III – Rekomendāciju izstrāde NAP 2014.-2020.gadam izstrādes, īstenošanas, uzraudzības un novērtēšanas organizatoriskajam un institucionālajam nodrošinājumam 70
- Tā kā LIA institūts tiek veidots no jauna, nepieciešams laiks tā izveidei, kas varētu aizkavēt NAP izstrādes uzsākšanu. (Pašlaik VSS ir izsludināts rīkojuma projekts, kur paredzēts izstrādāt koncepciju par institūta izveidi.) 103

IEROBEŽOJUMI UN ATRUNAS **133**

PIELIKUMI **134**

1.pielikums „Interviju grafiks” **134**
2.pielikums „NAP 2007.-2013.gadam izstrādes posmi” **136**
3.pielikums „LNSID vīzija ES fondu izlietojumam” **137**

Izpildītājs

SIA „Arbor Medical Korporācija”
Reģ. Nr.: 40003547099
Meistaru iela 7, Valdlauči, Ķekavas pagasts, Ķekavas novads, LV-1076

Projekta vadītājs/ pilnvarotais pārstāvis un kontaktpersona:
Jānis Zvīgulis
Tālr.: 29299063
e-pasts: janis.zvigulis@gmail.com

Pasūtītājs

Valsts kanceleja
Reģ. Nr.: 90000055313
Brīvības bulvāris 36, Rīga, LV-1520

Pilnvarotā pārstāve:
Zanda Ozola
Tālr.: 67082974
e-pasts: zanda.ozola@mk.gov.lv

Iepirkuma identificēšana

Iepirkuma mērķis

Izvērtēt Nacionālā attīstības plāna (NAP) 2007.-2013.gadam izstrādi, īstenošanu, uzraudzību un novērtēšanu, kā arī izstrādāt rekomendācijas Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020.gadam izstrādei, balstoties uz NAP 2007.-2013.izvērtējumu (turpmāk tekstā – Projekts, Pakalpojums vai Iepirkums).

Šī ziņojuma mērķis

Šī gala ziņojuma mērķis ir izklāstīt paveikto NAP 2007.-2013.gadam izstrādes, īstenošanas, uzraudzības un novērtēšanas procesa izvērtēšanā, kā arī rekomendāciju izstrādē Nacionālā attīstības plāna 2014.-2020.gadam izstrādē – saskaņā ar starp Pasūtītāju un Izpildītāju 2011.gada 21.februārī noslēgto līgumu Nr. 17.

Izpildītais darbs

Paveiktais intervēšanā

Uz gala ziņojuma iesniegšanas brīdi no 30 paredzētajām intervijām ir veikta 31.

No iepriekš apstiprinātā 30 intervējamo saraksta ar daļu intervējamo intervijas nav bijis iespējams sarunāt: Valdis Dombrovskis, Solvita Āboltiņa, Augusts Brigmanis, Raimonds Vējonis, Aigars Kalvītis, Raita Karnīte un Ilze Kukute. Attiecīgi ir veikta aizvietošana. Intervējamo saraksts/ interviju saraksts ir norādīts šī ziņojuma 1.pielikumā.

Daži intervējamie norādīja pilnvarotos pārstāvjus savā vietā, kas pārstāv attiecīgo institūciju un pārzina intervijas tematiku, kādēļ ir tiesīgi aizvietot pamata intervējamo.

Informācija no notikušajām intervijām ir apkopota un ir izmantota šī gala ziņojuma sagatavošanā.

Paveiktais nodevuma sagatavošanā

Ir izstrādāts Iepirkuma gala ziņojums, kas sevī ietver visas trīs Iepirkumā paredzētās komponentes – saskaņā ar Iepirkuma metodoloģiju.

Komponente I – NAP 2007.-2013.gadam izstrādes izvērtējums un rekomendācijas plānošanas pilnveidošanai

Aktivitāte K.1.1: ***NAP institucionālā modeļa un tiesiskā ietvara un tā lomas attīstības plānošanas sistēmā vērtēšana:***

Darba uzdevums: aktivitātes ietvaros paredzēts vērtēt pašreizējo NAP institucionālo un tiesisko ietvaru, NAP vietu attīstības plānošanas sistēmā, identificēt problēmjautājumus un izstrādāt rekomendācijas tiesiskā modeļa pilnveidošanai. Šajā posmā tiks izvērtēti galvenie attīstības politiku un NAP sistēmu reglamentējošie Latvijas Republikas normatīvie dokumenti (piemēram, Attīstības plānošanas sistēmas likums, Reģionālās attīstības likums, MK 2004.gada 29.jūnija noteikumi Nr. 565 „Nacionālā attīstības plāna izstrādes, ieviešanas, uzraudzības un sabiedriskās apspriešanas kārtība", MK 2006.gada 4.jūlija noteikumi Nr. 564 „Noteikumi par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2007.-2013.gadam", MK 2007.gada 9.jūlija rīkojums Nr. 574 „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam ekspertu foruma izveidi", MK 2009.gada 13.oktobra noteikumi Nr. 1178 „Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi", MK 2010.gada 7.septembra noteikumi Nr. 830 „Nacionālās attīstības padomes nolikums" u.c.).

Ņemot vērā arī analīzi no Tehniskā piedāvājuma pārējām Komponentes I aktivitātēm, šīs aktivitātes ietvaros rezultātā tiks sniegts arī NAP institucionālā un koordinācijas modeļa efektivitātes novērtējums - identificējot problēmjautājumus un izstrādājot rekomendācijas institucionālā modeļa pilnveidošanai.

NAP tiesiskā ietvara analīze

Izvērtējot tiesisko ietvaru, tika analizēti NAP jēdziena, satura, izstrādes, īstenošanas un uzraudzības reglamentējošie šādi normatīvie akti un valsts pārvaldes lēmumi:

- Attīstības plānošanas sistēmas likums[1];
- Reģionālās attīstības likums[2];
- Likums par budžetu un finanšu vadību[3];
- Ministru kabineta (MK) 2004.gada 29.jūnija noteikumi Nr. 565 „Nacionālā attīstības plāna izstrādes, ieviešanas, uzraudzības un sabiedriskās apspriešanas kārtība"[4];
- MK 2006.gada 4.jūlija noteikumi Nr. 564 „Noteikumi par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2007.-2013.gadam"[5];
- MK 2007.gada 9.jūlija rīkojums Nr. 574 „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam ekspertu foruma izveidi"[6];

[1] http://www.likumi.lv/doc.php?id=175748
[2] http://www.likumi.lv/doc.php?id=61002
[3] http://www.likumi.lv/doc.php?mode=DOC&id=58057
[4] http://www.likumi.lv/doc.php?id=90709
[5] http://www.likumi.lv/doc.php?id=139505

- MK 2008.gada 12.marta rīkojums Nr.120 „Par pārskatu sniegšanu par Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007.-2013.gadam noteikto uzdevumu īstenošanu”[7];
- MK 2009.gada 13.oktobra noteikumi Nr. 1178 „Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi”[8];
- MK 2010.gada 9.aprīļa rīkojums Nr.203 „Par Latvijas Stratēģiskās attīstības plānu 2010.-2013.gadam”[9];
- MK 2007.gada 13.februāra noteikumi nr.129 „Nacionālās attīstības padomes nolikums” (spēkā līdz 2010.gada 7.septembrim);
- MK 2010.gada 7.septembra noteikumi Nr. 830 „Nacionālās attīstības padomes nolikums”[10];
- MK 2009.gada 1.septembra noteikumi Nr.979 „Rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas darbības kārtība”[11];
- MK 2009.gada 17.novembra instrukcija Nr.16 „Ministriju un citu centrālo valsts iestāžu rezultātu un to rezultatīvo rādītāju izstrādes un novērtēšanas metodika”[12].
- MK 2009.gada 28.jūnija protokols Nr.50, 62.§ „Informatīvais ziņojums "Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam, Makroekonomiskās attīstības un fiskālās politikas ietvara 2008.-2010.gadam, Valsts stratēģiskā ietvardokumenta 2007.-2013.gadam integrēšanu vienā dokumentā – Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007.-2013.gadam”[13];
- MK 2008.gada 17.jūnija protokols Nr.42 33 § „Par Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam īstenošanas gaitu 2007.gadā”[14].

Apzinot NAP vēsturisko izcelsmi, nozīmi, vienlaicīgi izvērtējot tā lomu, tika analizēta normatīvajos aktos iekļautā NAP definīcija, kas vienlaicīgi atklāj NAP sasaisti ar citām valsts pārvaldes plānošanas sistēmām, piemēram, stratēģisko plānošanu, politikas plānošanu, attīstības plānošanu, reģionālo attīstības plānošanu, budžeta plānošanu, kā arī rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmu.

2002.gadā, ievērojot Reģionālās attīstības likuma 9.pantā paredzēto, NAP tika plānots izstrādāt kā reģionālās politikas plānošanas[15] dokumentu vidējam termiņam (septiņiem gadiem), kurā tiktu analizēta sociālā un ekonomiskā situācija, noteikti reģionālās attīstības mērķi un prioritātes, atbalsta pasākumi noteikto mērķu īstenošanai un izpildei nepieciešamie finanšu līdzekļi. Taču pēc trīs gadiem - 2005.gadā, saskaņā ar Reģionālās attīstības likuma

[6] http://www.likumi.lv/doc.php?id=162934
[7] http://www.likumi.lv/doc.php?id=172490
[8] http://www.likumi.lv/doc.php?id=200576
[9] http://www.likumi.lv/doc.php?id=208079
[10] http://www.likumi.lv/doc.php?id=217515
[11] http://www.likumi.lv/doc.php?id=197035
[12] http://www.likumi.lv/doc.php?id=200935
[13] http://www.mk.gov.lv/lv/mk/mksedes/saraksts/protokols/?protokols=2009-07-28
[14] http://www.mk.gov.lv/lv/mk/mksedes/saraksts/protokols/?protokols=2008-06-17
[15] Saskaņā ar 2002.gada Reģionālās attīstības likuma 9.pantu jēdziens reģionālā attīstība tika definēts kā labvēlīgas pārmaiņas sociālajā un ekonomiskajā situācijā visā valsts teritorijā vai atsevišķās tās daļās.

grozījumu[16] 9.pantu NAP tika paredzēts kā vidēja termiņa (septiņi gadi) stratēģiskās plānošanas dokuments, kurā tika savstarpēji koordinētas nozaru un reģionālās attīstības prioritātes un paredzēti finansējuma avoti to īstenošanai. Savukārt, kopš 2010.gada Attīstības plānošanas sistēmas likums paredz, ka NAP ir hierarhiski augstākais vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments, kas nosaka nozaru politiku un teritoriju attīstības prioritāšu un rīcības virzienu kopumu un to finansēšanas avotus Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā noteikto attīstības prioritāšu un rīcības virzienu īstenošanai vidējā termiņā.

Tādējādi NAP būtība ir tikusi mainīta sākotnēji no sociālekonomiskās situācijas analīzes uz savstarpēji koordinētām nozaru un reģionālās attīstības prioritātēm, līdz pat nozaru politiku un teritoriju attīstības prioritāšu un rīcības virzienu kopumam. Līdz ar to var secināt, kopš 2002.gada NAP izstrādes procesā ierēdņu, izpildvaras un likumdevēja izpratne un koncepcija par tā būtību, kā arī tajā iekļaujamo saturu un nozīmi politikas plānošanas un stratēģiskās plānošanas sistēmā, kā arī attīstības plānošanas sistēmā ir dinamiski mainījusies, paplašinot tā nozīmi. Ja sākotnēji NAP tika uzskatīts par reģionālās politikas plānošanas dokumentu, tad pēc trīs gadiem tas tika uzskatīts par stratēģiskās plānošanas dokumentu, taču šobrīd tas tiek uzskatīts par attīstības plānošanas sistēmas dokumentu. Tā kā NAP ir bijis iepriekšminēto plānošanas sistēmu ieviešanas un uzturēšanas dokuments, tad tas liecina par to, ka pirms NAP izstrādes nav skaidri izplānota iepriekšminēto sistēmu hierarhija un mijiedarbība, kā rezultātā arī NAP loma iepriekšminēto sistēmu ietvaros vairakkārt mainījusies. Līdz ar to būtu nepieciešams pārskatīt arī normatīvos aktus, kas reglamentē plānošanas sistēmas. Tā, piemēram, Reģionālās attīstības likuma 14.panta pirmais punkts dublē Attīstības plānošanas sistēmas likuma 11.panta trešajā punktā paredzēto MK kompetenci saistībā ar NAP apstiprināšanu.

NAP skaidrojuma evolūcija liecina par to, ka tā sākotnējā definīcija un vienlaicīgi arī plānotā darbības joma akcentēja NAP kā analīzes rīku, un šis skaidrojums ir interpretējams kā viens no politikas plānošanas posmiem - priekšizpēte, nevis pilna politikas plānošanas cikla rezultāts. Arī pāreja no politikas plānošanu uz attīstības plānošanu izraisīja NAP skaidrojuma izmaiņu rašanos, kā rezultātā tika veidota izpratne par NAP kā attīstības plānošanas sistēmas ietvaros izstrādātu dokumentu, ietverot visus attīstības plānošanas ciklu, vienlaicīgi paredzot tajā iekļaujamās komponentes. Taču, neskatoties uz iepriekšminēto, normatīvajos aktos noteiktais prasību apjoms par NAP sasaisti ar budžeta plānošanu – samazinājās, kas, savukārt, sarežģīja attīstības plānošanas izmaksu novērtēšanu un noteikšanu. Tā, piemēram, 2002.gada sākumā tika paredzēts, ka NAP ir jāiekļauj atbalsta pasākumi noteikto mērķu īstenošanai un izpildei nepieciešamie finanšu līdzekļi, taču 2005.gadā NAP bija jāparedz tikai finansēšanas avoti.

Līdz ar to pamatkoncepcija par NAP sasaisti ar finansēšanas avotiem, tai skaitā, Eiropas Savienības (ES) fondiem, ir saglabājusies nemainīga. Taču Attīstības plānošanas sistēmas likums paredz, ka NAP jānorāda finansēšanas avoti, nevis kopumā jāsasaista prioritātes ar faktiski nepieciešamo valsts budžeta finansējumu. Līdz ar to var uzskatīt, ka Attīstības plānošanas sistēmas likums ir interpretējams, vispārīgi norādot, ka, piemēram, prioritātes vai pasākumi tiek

[16] 10.03.2005. likums "Grozījumi Reģionālās attīstības likumā".

finansētas no valsts budžeta, tostarp ES fondiem vai arī nedaudz detalizētākā līmenī – konkrētas valdības prioritātes finansēšanai paredzētos valsts budžeta programmu/ apakšprogrammu nosaukumus, ES fondu darbību programmu nosaukumus, neprognozējot nepieciešamos finanšu resursu apjomus.

Tā kā saskaņā ar Attīstības plānošanas sistēmas likuma 3.panta otro daļu attīstības plānošanas sistēmas ietvaros ir integrēta politikas plānošana un teritorijas attīstības plānošana, tad NAP ir jābūt kā abu iepriekšminēto līmeņu konsolidācijas rezultātam, ievērojot to savstarpējo mijiedarbību un mērķus. Taču izstrādātais NAP 2007.-2013.gadam ir valsts attīstības vadlīnijas. NAP 2007.-2013.gadam mērķi un tiem atbilstošie rezultāti un rezultatīvie rādītāji tika iedalīti trīs grupās: NAP izaugsmes mērķi raksturoja Latvijas iedzīvotāju dzīves kvalitātes indekss; NAP stratēģisko mērķi raksturoja pamatrādītāju grupa (kopā 8 rādītāji, piemēram, IKP, nodarbinātība, eksporta rādītāji un citi rezultāti un to rādītāji); katrai prioritātei un attīstības priekšnosacījumam tika noteikta sava rādītāju grupa (kopā 41 rezultāts un to rādītājs, piemēram, zinātnisko grādu ieguvušo skaits, patentu skaits, e-pārvaldes lietošana u.c.).

Taču NAP būtību un līdz ar to arī izstrādi bija iespējams sasaistīt ar rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmu jau kopš 2003.gada, kad spēkā esošas bija Rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas pamatnostādnes (apstiprinātas ar MK 2003.gada 13.marta rīkojumu Nr.162 „Par Rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas pamatnostādnēm"), atbilstoši kurām bija iespējams definēt un mērīt rezultātus un to rādītājus. Taču, lai faktiski nodrošinātu pilnvērtīgu NAP īstenošanu, bija un ir jābūt politiskajai vēlmei, ieinteresētībai un pienācīgai atbildībai par sasniedzamajiem mērķiem un rezultātiem vidējā termiņā. Fakts, ka Latvijā valdības strādā īsu posmu no vidējā termiņa NAP izpratnē, var būt viens no iemesliem, kas skaidro nepietiekamo politisko ieinteresētību valsts vidēja termiņa attīstības plānošanā, jo valdību salīdzinoši īsais darba posms var būt par iemeslu domāšanai īstermiņa, nevis vidējā vai ilgtermiņā.

Papildus normatīvajos aktos noteiktajām attīstības plānošanas sistēmu regulējošajām normām Saeimas Publisko izdevumu un revīzijas komisijas un Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas Nacionālā attīstības plāna īstenošanas uzraudzības apakškomisija (Apakškomisija) 2010.gada 3.februārī ar kopsēdes lēmumu (Protokols Nr.11) uzdeva MK iesniegt plānu ar prioritārajiem attīstības virzieniem un veicamajiem pasākumiem ekonomikas izaugsmes atjaunošanai, konkrētiem uzdevumiem, termiņiem un sasniedzamajiem rezultātiem. Šāda veida uzdevums liecina, ka NAP iekļautie mērķi un prioritātes nebija piemēroti valsts vidēja termiņa attīstībai līdz 2013.gadam (lielā mērā – finanšu un ekonomikas krīzes radīto seku (izmaiņu) dēļ), kā rezultātā bija nepieciešams izstrādāt attīstības plānošanas dokumentu, kurā tiktu iekļauti tādi mērķi, prioritātes, vidēja termiņa rīcības virzieni un tiem atbilstošie uzdevumi, kuri vērsti uz ekonomiskās izaugsmes atjaunošanu krīzes situācijā. No vienas puses var vērtēt pozitīvi šo Saeimas ierosmi, jo tā paredz nepieciešamību pēc aktuāla vidēja termiņa plānošanas dokumenta tieši krīzes un pēc krīzes periodam (2010.-2013.gadam). Vienlaikus jāatzīmē, ka centieni aktualizēt NAP 2007.-2013.gadam aizsākās jau 2008.gada vidū, kad MK uzdeva ministrijām iesniegt RAPLM priekšlikumus aktualizācijai, taču nozaru ministrijas nepildīja MK uzdevumu pēc būtības, kā rezultātā priekšlikumi, kas aktualizētu NAP 2007.-2013.gadam pēc būtības, netika sagatavoti. Tāpat arī bija jāņem vērā nepieciešamība aktualizēt NAP 2007.-

2013.gadam 2010.gadā, kad tika uzdots uzdevums izstrādāt LSAP, ņemot vērā, ka puse NAP 2007.-2013.gadam darbības perioda uz to brīdi jau bija pagājusi.

RAPLM 2008.gadā sagatavotais informatīvais ziņojums „Par Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam īstenošanas gaitu 2007.gadā" liecināja, ka normatīvajos aktos noteiktās prasības saistībā ar NAP 2007.-2013.gadam tika izpildītas nepilnīgi, jo sevišķi par NAP 2007.-2013.gadam stratēģijas, tostarp, prioritāšu un to finansēšanas avotu, kā arī rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas sasaisti.

Lai attaisnotu ieguldītos resursus NAP izstrādē, kā arī nodrošinātu tajā iekļauto vidēja termiņa mērķu, prioritāšu un uzdevumu pārmantojamību un optimālu īstenošanu ekonomiskās recesijas situācijai, Saeimas Apakškomisijai bija jārod iespēja izvērtēt nepieciešamību aktualizēt NAP 2007.-2013.gadam saturu atbilstoši krīzes situācijai, integrējot tajā paredzētos mērķus, prioritātes, uzdevumus un pasākumus, kā arī rezultātus un to rādītājus, ņemot vērā hierarhiski augstākajā ilgtermiņa attīstības plānošanas dokumentā - Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā (Latvija 2030) noteiktās valsts ilgtspējīgas attīstības vadlīnijas un telpisko perspektīvu.

Pamatojoties uz iepriekšminēto Saeimas Apakškomisijas lēmumu, Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija (RAPLM) sadarbībā ar Valsts kanceleju (VK), Finanšu ministriju (FM) un citām nozaru ministrijām sagatavoja Latvijas Stratēģiskās attīstības plānu 2010.–2013.gadam (LSAP), kas tika apstiprināts ar MK 2010.gada 9.aprīļa rīkojumu Nr.203 „Par Latvijas Stratēģiskās attīstības plānu 2010.–2013.gadam"[17]. Līdzīgi kā ar NAP 2007.-2013. gadam – arī LSAP tika apstiprināts MK, nevis Saeimā ar no tā izrietošo politiskās atbildības līmeni par tā īstenošanu. Iepriekšminēto noteikumu 2.1.punkts paredz, ka NAP 2007.-2013.gadam stratēģijas īstenošanu 2010.-2013.gadā veic atbilstoši LSAP, kurā ņemta vērā NAP noteiktais valsts izaugsmes mērķis (dzīves kvalitātes paaugstināšana caur virzību no darbietilpīgas ekonomikas uz zināšanām un prasmēm balstītu ekonomikas attīstību).

Latvijā, ievērojot arī ES izvirzītās prasības, ir izveidojusies sadrumstalota attīstības plānošanas sistēma, kurā ietilpst daudzi saturiski līdzīgi, taču, nereti, savstarpēji nesaistīti attīstības plānošanas dokumenti, par ko liecina fakts, ka ir izstrādāti, piemēram, šādi dokumenti: NAP, LSAP, Valdības rīcības plāns, Strukturālo reformu plāna 2011.-2014.gadam projekts, kā arī starptautiski ierosinātie dokumenti - ES fondu plānošanas dokuments - Valsts stratēģiskais ietvardokuments 2007.–2013.gadam, Latvijas konverģences programma 2008 – 2012.gadam,Latvijas nacionālās reformu programmas ES 2020 stratēģijas īstenošanai projekts, kuru plānots sagatavot līdz 2011.gada aprīlim. Taču Attīstības plānošanas likums nenosaka nacionālo attīstības plānošanas dokumentu un starptautiski ierosināto dokumentu savstarpējo sasaisti attīstības plānošanas sistēmā, , kas var izraisīt attīstības prioritāšu un ar tām saistīto pasākumu dublēšanos, līdz ar to neefektīvu resursu izlietojumu, pat arī pretrunīgas tendences. Izstrādājot LSAP, NAP uzstādījumi, kā arī Latvijas ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes atjaunošanas programmas uzdevumi un darbības rezultāti tika integrēti vienā dokumentā, kas ir labās prakses piemērs sadrumstalotās attīstības plānošanas sistēmas dokumentu integrēšanai vienā attīstības plānošanas sistēmas dokumentā.

[17] http://www.likumi.lv/doc.php?id=208079

Attīstības plānošanas sistēmas likumā ir minēts, ka NAP ir vidēja termiņa attīstības dokuments, kas izstrādāts 7 gadiem. Savukārt Likuma par budžetu un finanšu vadību izpratnē vidējs termiņš — triju gadu periods, ko veido saimnieciskais gads, kuram plāno valsts budžetu, un tam sekojošie divi saimnieciskie gadi. Līdz ar to var secināt, ka attīstības plānošanas sistēmu reglamentējošajos normatīvajos aktos tiek pausta atšķirīga izpratne par attīstības plānošanas dokumentu darbības periodiem

Tā kā vidēja termiņa valsts budžeta plānošanas koncepcijas ieviešana bija aizkavējusies apmēram 10 gadus, tad var uzskatīt, ka tas ir viens no iemesliem, kādēļ atšķirīgs attīstības plānošanas dokumentu darbības periods nav sasaistīts ar vidēja termiņa budžeta plānošanas periodu un tā aktualizācijas iespējām, lai nodrošinātu plānošanas periodu savstarpēju saskaņotību.

Tā kā NAP ir hierarhiski augstākais vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments, kā arī tas ir starpnozaru politiku un teritoriju attīstības prioritāšu un rīcības virzienu kopums, tad Attīstības plānošanas sistēmas likumā nepieciešams noteikt, ka NAP apstiprina Saeima.

Valsts budžets ir neatņemama hierarhiski augstāko attīstības plānošanas dokumentu, tostarp NAP īstenošanas komponente, taču Likumā par budžetu un finanšu vadību nav noteikts, ka valsts budžets ir attīstības plānošanas sistēmas viena no pamatkomponentēm, kā arī nav noteikta tā loma attīstības plānošanā. Līdz ar to valsts budžeta finansējums var tikt novirzīts prioritāšu, kuru ietekme uz ekonomikas izaugsmi ir salīdzinoši neliela, finansēšanai, jo nav noteikti vienoti finansējamo attīstības prioritāšu ietvaros veicamo uzdevumu/ pasākumu novērtēšanas kritēriji, atbilstoši kuriem plānot atsevišķus no valsts budžeta finansējamos prioritāros uzdevumus pasākumus. Šeit gan jāņem vērā, ka ne visu finansējumu ir iespējams novirzīt prioritāšu finansēšanai, jo valsts pārvaldei ir daudz pamatdarbības funkciju, kas tai ir jānodrošina un kas attiecīgi ir jāfinansē, taču kuras var nebūt uzrādītās kā prioritātes.

Rekomendācijas:

1. Attīstības plānošanas sistēmas likumā būtu nepieciešams aktualizēt NAP jēdziena skaidrojumu, paredzot kā būtisku komponenti arī:
   1.1. sasniedzamos rezultātus, kurus nosaka katrai prioritātei vidējā termiņā. Precīzāk definētas NAP iekļaujamās komponentes pilnveido iespējas plānot, īstenot mērķus, kā arī uzraudzīt to sasniegšanas progresu;
   1.2. prognozēto prioritātes ietvaros nepieciešamo finanšu līdzekļu, tostarp, ES fondu līdzekļu sadalījumu un apjomu projektu griezumā, lai būtu eventuāli nosakāmas katras prioritātes un kopējās valsts attīstības izmaksas
2. Lai precīzi noteiktu NAP iekļaujamo rezultātu un rezultatīvo rādītāju veidus un apjomu, būtu nepieciešams aktualizēt MK 2009.gada 1.septembra noteikumus Nr.979 „Rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas darbības kārtība", paredzot prasības hierarhiski augstāko attīstības dokumentu izstrādes un īstenošanas rezultātu plānošanai, kā arī sasaistei ar valsts budžeta plānošanu, kā arī MK 2009.gada 17.novembra instrukcijā Nr.16 „Ministriju un citu centrālo valsts iestāžu rezultātu un to rezultatīvo rādītāju

izstrādes un novērtēšanas metodika", nosakot detalizētu kārtību, kādā plānot, īstenot, uzraudzīt hierarhiski augstākajiem attīstības plānošans dokumentiem, kuros kosolidēti starpnozaru mērķi, prioritātes un politikas, kā arī to pasākumi, ievērojot iepriekšminēto dokumentu struktūru, kas ļautu mērīt mērķa sasniegšanas progresu kvantitatīvā un kvalitatīvā veidā, kā arī ieguldīto resursu samērīgumu un lietderību atbilstoši sasniegtajiem rezultātiem.

3. Būtu nepieciešams apzināt attīstības plānošanas sistēmas, reģionālās plānošanas, stratēģiskās plānošanas, teritorijas plānošanas, valsts budžeta plānošanas u.c. valsts līmeņa plānošanas sistēmu savstarpējo mijiedarbību un hierarhiju, tādējādi paredzot katras no iepriekšminētajām sistēmām lomu kopējā integrētajā plānošanas sistēmā, kā arī vienlaicīgi izvērtējot arī NAP un citu attīstības plānošanas dokumentu nozīmi plānošanas sistēmā.
4. Būtu jāizvērtē iespēja NAP jaunajā periodā 2014.-2020.gadam arī inkorporēt NAP un LSAP būtību, izstrādi, īstenošanu un uzraudzību reglamentējošo normatīvo aktu prasības, tādējādi efektivizējot vidēja termiņa hierarhiski augstākā dokumenta izstrādes procesu.
5. Attīstības plānošanas sistēmas likumā būtu nepieciešams paredzēt, ka hierarhiski augstāko vidēja termiņa attīstības plānošanas dokumentu MK ievēro gadskārtējā valsts budžeta likuma sagatavošanā. Ievērojot iepriekšminēto būtu jāizvērtē iespēja izslēgt Likuma par budžetu un finanšu vadību 16.[1]pantu, jo budžeta programmu/ apakšprogrammu mērķi, prioritātes un jaunās politikas iniciatīvas būtu jāsagatavo, pamatojoties uz hierarhiski augstākajā vidēja termiņa attīstības plānošanas dokumentā noteiktajām nozaru politiku prioritātēm, tādējādi nodrošinot valsts budžeta plānošanas un attīstības plānošanas sinerģisku sasaisti.
6. Jaunajā NAP periodā 2014.-2020.gadam būtu jāsagatavo viens vidēja termiņa hierarhiski augstākais attīstības plānošanas dokuments, nevis atsevišķi – viens otru papildinoši attīstības plānošanas dokumenti, kas var izraisīt dublējošu prioritāšu un to ietvaros īstenojamo pasākumu rašanos, kā arī uz ekonomisko izaugsmi vērstu mērķu, stratēģiski svarīgu uzdevumu izslēgšanu vai neprecīzu interpretāciju.
7. Tā kā Attīstības plānošanas sistēmas likuma 9.panta 6.punkts paredz, ka starptautiski ierosinātos attīstības dokumentus iekļauj nacionālo attīstības plānošanas dokumentu hierarhijā, izvēloties atbilstošu plānošanas dokumentu veidu, tad likumā kopējā plānošanas sistēmas ietvaros būtu nepieciešams paredzēt visu stratēģiski nozīmīgo un lietderīgo nacionālo attīstības plānošanas dokumentu, piemēram, NAP savstarpējās mijiedarbības ar starptautiski ierosinātajiem attīstības plānošanas dokumentiem, piemēram, Latvijas Konverģences programmu, kuras darbības periods ir 5 gadi, principus. Pilnveidojot esošo attīstības plānošanas sistēmu, jāveic attīstības plānošanas dokumentu izvērtēšana, un, pamatojoties uz iegūtajiem secinājumiem, jākonsolidē vairāki pēc satura un darbības jomām līdzīgi dokumenti, tādējādi veidojot viegli uztveramu attīstības plānošanas sistēmu.

8. Lai sinhronizētu Attīstības pānošanas sistēmas likumā minētos attīstības plānošanas sistēmas dokumentu darbības periodus ar Likumā par valsts budžetu noteiktajām prasībām būtu nepieciešams izvērtēt iespēju saskaņot vidēja termiņa attīstības plānošanas periodu ar vidēja termiņa budžeta plānošanas periodu, vienlaicīgi ievērojot ES fondu plānošanas periodu.
9. Nepieciešams izvērtēt iespēju izslēgt Reģionālās attīstības likuma 14.panta pirmo punktu, kas dublē Attīstības plānošanas sistēmas likuma 11.panta 3.punkta normas.

NAP institucionālā ietvara izvērtējums

NAP izstrādes procesu reglamentē MK 2004.gada 29.jūnija noteikumi Nr.565 „Nacionālā attīstības plāna izstrādes, ieviešanas, uzraudzības un sabiedriskās apspriešanas kārtība", kā arī tie vienlaikus paredz institucionālo ietvaru. Savukārt NAP izstrādes laika grafiku paredz NAP izstrādes metodika.

Atbilstoši NAP izstrādes metodikā[18] noteiktajam NAP sagatavošanā un apstiprināšanā tika iesaistītas šādas publiskās pārvaldes institūcijas un nevalstiskās organizācijas:

- Ministru kabinets;
- Nacionālā Reģionālās attīstības padome;
- Tautsaimniecības vienotās stratēģijas un attīstības padome;
- Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija;
- RAPLM;
- visas pārējās ministrijas un ĪUMSILS;
- VK;
- Valsts kontrole;
- Latvijas Banka;
- Latvijas plānošanas reģionu attīstības padomes un aģentūras;
- Latvijas Pašvaldību savienība;
- Latvijas Darba devēju konfederācija;
- Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība;
- citas nevalstiskās organizācijas.

Lai noteiktu NAP 2007.-2013.gadam vadības procesu kopumā, tika apzināta NAP plānošanas, īstenošanas un uzraudzības procesu norise atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam.

Vērtējot NAP 2007.-2013.gadam procesu intensitāti, var secināt, ka vislielākais īpatsvars laika, finanšu un personāla resursu ir veltīti tieši NAP 2007.-2013.gada plānošanai, par kuras īstenošanu, lielākoties, ir bijusi atbildīga RAPLM.

18 Apstiprināta NAP izstrādes Vadības grupā 2004.gada 20.septembrī.

NAP plānošanas, tai skaitā izstrādes, īstenošanas un uzraudzības laikā ir izveidotas šādas vairākas darba grupas (1.attēls)s:

- NAP Vadības grupa;
- NAP izstrādes darba grupa
- Starpinstitūciju darba grupas (Cilvēkresursu un zinātnes attīstības darba grupa, Ekonomikas attīstības darba grupa, Infrastruktūras attīstības darba grupa, Publiskās pārvaldes darba grupa, Teritoriju ilgtspējīgas attīstības darba grupa);
- Indikatoru darba grupa;
- Vadības grupas neatkarīgo ekspertu darba grupa;
- Latvijas attīstības vīzijas izstrādes darba grupa;
- NAP uzraudzības rādītāju izstrādes darba grupa;
- NAP īstenošanas uzraudzības koordinācijas darba grupa;
- Uzņēmēju darba grupa;
- NAP metodikas izstrādes darba grupa;
- NAP logotipa un dizaina izveides komisija.

1.attēls „Institucionālās sadarbības modelis”

Institucionālais sadarbības modelis

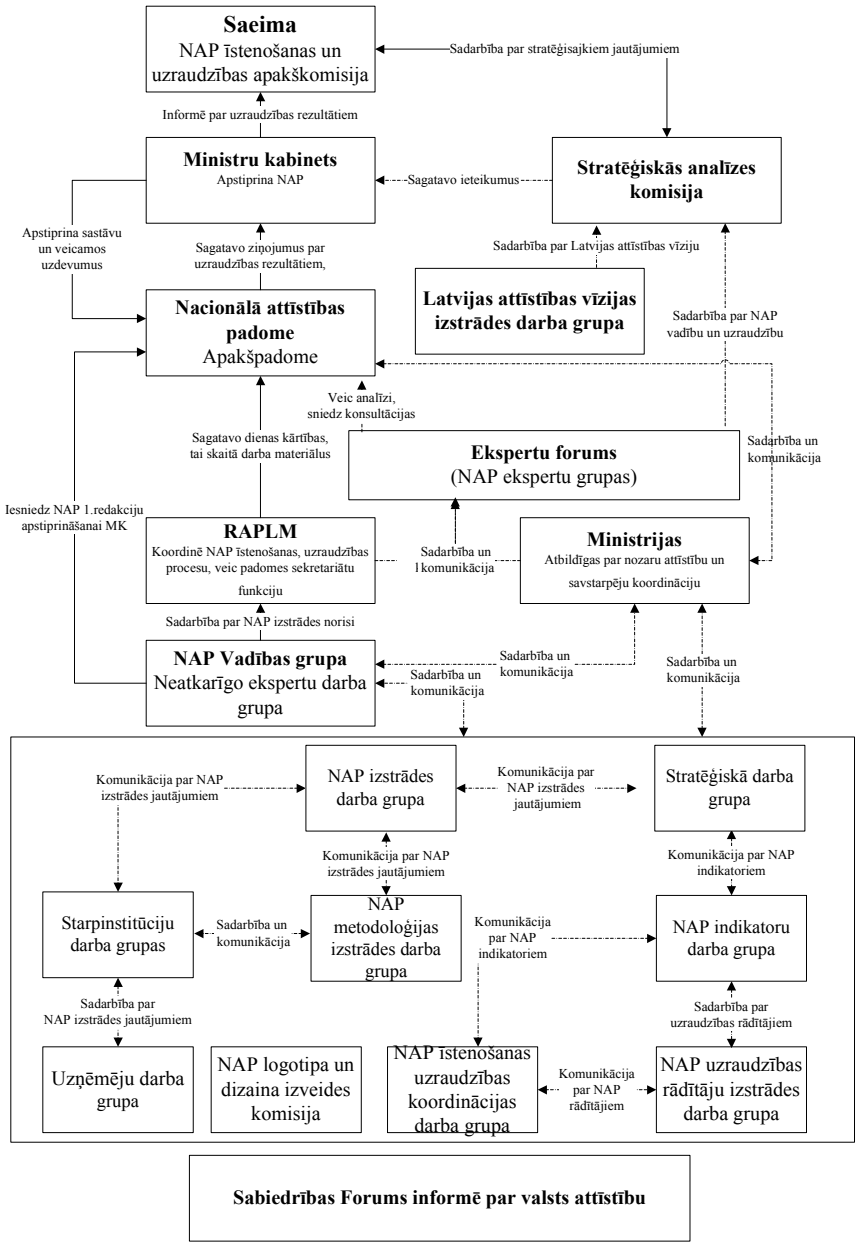

Augstāk esošajā attēlā ir iekļauts viss NAP 2007.-2013.gadam institucionālās sadarbības modelis, lai radītu pilnīgu priekšstatu par institucionālo sadarbību – ne tikai NAP 2007.-2013.gadam izstrādes posmā, bet arī uzraudzības procesā.

Vadības grupas sastāvu un kompetenci nosaka MK 2004.gada29.jūnija noteikumi Nr. 565 “Nacionālā attīstības plāna izstrādes, ieviešanas, uzraudzības un sabiedriskās apspriešanas kārtība”. Līdz 2009.gadam Vadības grupai pārstāvjus deleģējušas šādas institūcijas un organizācijas:

- Ekonomikas ministrija;
- Finanšu ministrija;
- Iekšlietu ministrija;
- Izglītības un zinātnes ministrija;
- Kultūras ministrija;
- Labklājības ministrija;
- Satiksmes ministrija;
- Tieslietu ministrija;
- Vides ministrija;
- Veselības ministrija;
- Zemkopības ministrija;
- Bērnu un ģimenes lietu ministrija;
- Valsts kanceleja;
- Latvijas Banka;
- Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija;
- plānošanas reģionu attīstības padomes;
- Latvijas Darba devēju konfederācija;
- Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība;
- Latvijas Pašvaldību savienība;
- Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera.

Savukārt, iepriekšminētie MK noteikumi tika grozīti ar:

- MK 2005.gada 11.janvāra rīkojumu Nr.42, paplašinot Vadības grupas kompetenci un sastāvu ar Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāta, Latvijas Bankas un Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras pārstāvi;
- MK 2005.gada 1.novembra rīkojumu Nr.823, izslēdzot no Vadības grupas sastāva Valsts kontroles pārstāvi, lai nodrošinātu Valsts kontroles objektivitāti un neatkarību;
- MK 2009.gada 26.maija rīkojumu Nr.465, izslēdzot Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāta; Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāta pārstāvjus, jo šīs institūcijas tika likvidētas.

Atbilstoši iepriekšminētajiem MK noteikumiem 2004.gada 27.jūlijā tika izdots RAPLM rīkojums par NAP izstrādes pirmo Vadības grupas sastāvu, kā arī tajā tika veikti atbilstoši grozījumi, ievērojot MK noteikumu grozījumu saturu un hronoloģisko secību.

RAPLM izveidoja arī NAP izstrādes starpnozaru un starpreģionālo institūciju darba grupas, kuru uzdevums bija nodrošināt NAP kvalitatīvu sagatavošanu un pilnveidošanu, kā arī uzraudzīt to rīcības virzienu un pasākumu piedāvājumu, kuri saistīti ar plānā noteiktajām prioritātēm. Darba grupu sanāksmēs piedalījās eksperti no Ekspertu grupas, kuri bija iesaistīti Sociālekonomiskās situācijas analīzes veikšanā.

Darba grupas tika izveidotas NAP sociālekonomiskās situācijas analīzes sagatavošanas posmā.

1.tabula „Starpnozaru darba grupas, to sastāvs[19]"

N.p.k.	Darba grupas nosaukums	Iesaistītās institūcijas
1.	Makroekonomikas un ekonomikas attīstības darba grupa	FM, EM, LB, RAPLM, ZM, 5 PRAA
2.	Cilvēkresursu attīstības un vienlīdzīgu iespēju darba grupa	LM, IZM, VM, RAPLM, BĢM, ĪUMSILS
3.	Infrastruktūras attīstības darba grupa	SM, VIDM, RAPLM, EM, IZM, VM, LM, KM, ĪUMEPLS
4.	Publiskās pārvaldes un zinātnes attīstības darba grupa	VK, AM, IeM, RAPLM, LPS, EM, FM, ĪUMSILS, TM, IZM, LZA
5.	Teritoriju ilgtspējīgas attīstības darba grupa	RAPLM, VIDM, ĀM, 5 PRAA, LPS

Konkrēto darba grupu sanāksmēs piedalījās arī nevalstiskās organizācijas, kuras visaktīvāk līdzdarbojās starpinstitucionālajās darba grupās, kas veica esošās situācijas analīzi un prioritāšu definēšanu, jo sevišķi nozarēs, kurām ir ietekme uz vidi, piemēram:

- Infrastruktūras darba grupā piedalījās Vides konsultatīvā padome;
- Teritoriju ilgspējīgas attīstības darba grupā piedalījās Vides konsultatīvā padome un Latvijas Ekotūrisma savienība.

NVO kā vienu no darba grupu organizācijas problēmām minēja saspringto darba režīmu, kā rezultātā, nereti liela apjoma darba dokumenti tika saņemti tikai pāris dienas pirms sanāksmes, un nebija iespējams kvalitatīvi dokumentus izanalizēt, apspriest ar citam ieinteresētajam pusēm, kā arī uz sēdi sagatavot rakstiskus komentārus[20].

Arī atbilstoši plašsaziņas līdzekļos pieejamajai informācijai[21] šāda veida struktūra nav veicinājusi NAP izstrādes savlaicīgumu un kvalitāti, nereti arī nozaru ministriju koordinācijas trūkuma dēļ, kas liecina par nozaru ministriju savstarpējo konkurenci un virzības atkarību no politiskā vadītāja. 2004.gadā sasniegto rezultātu progress bija vērtējams kā samērā neliels, jo tika sagatavota izstrādes metodika un laika grafiks. Nākamā gada laikā ir mainīts Vadības grupas sastāvs. Darba grupu koordinācijas jautājumi ir norisinājušies ar lielāku intensitāti salīdzinājumā ar faktisko NAP izstrādes procesu.

Savukārt, atsevišķi intervējamie arī norādīja uz NAP 2007.-2013.gadam izstrādes darba grupas dalībnieku nepietiekamo ietekmes līmeni, atzīstot, ka nereti ministrijas pārstāvji

[19] NAP izstrādes metodika
[20] http://www.coalition-on-eufunds.org/Public_eye_on_EUfunds_LV.pdf
[21] http://www.lv.lv/?menu=lvplus&type=doc&id=122017

attiekušies paust savas institūcijas nostāju šajā jautājumā, pamatojot, ka viņiem tas vispirms ir jāsaskaņo ministrijā. No otras puses, tika konstatēts, ka darbs šajās grupās nereti esot izpaudies kā priekšlikumu redakcionāla apspriešana, kas licis ministrijām pret tur notiekošo izturēties diezgan nenopietni.

Tāpat NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesu ir apgrūtinājusi nozaru ministriju sagatavoto dokumentu informatīvā kvalitāte un lielais apjoms. Tā, piemēram, nozaru ministrijas sagatavojušas aprakstus par esošo situāciju – kopumā apmēram 800 lappuses. Lielais iesniegtais informācijas apjoms atklāja nozaru ministriju nespēju apzināt un noteikt politiku jomu būtiskākās un nozīmīgākās prioritātes. Tāpat NAP vadības grupas un NAP izstrādes darba grupu sadarbību kavēja nozaru nespēja sadarboties un vājā koordinācija un vienoties par starpnozaru prioritātēm. Līdz ar to var uzskatīt, ka iepriekšminēto izveidoto darba grupu funkcionēšana un darbība nav spējusi efektīvi ietekmēt NAP izstrādes savlaicīgumu un līdz ar to arī NAP 2007.-2013.gadam iekļauto informācijas apjomu.

Apzinot NAP izstrādes darba grupai MK uzdotos uzdevumus, var konstatēt, ka, piemēram, saskaņā ar MK 2004.gada 29.jūnija noteikumu Nr.565 „Nacionālā attīstības plāna izstrādes, ieviešanas, uzraudzības un sabiedriskās apspriešanas kārtība" 5.5.punktu NAP izstrādes darba grupai bija jāsagatavo NAP 2007.-2013.gadam ieviešanas finansējuma plāns, taču iepriekšminētā obligātā komponente, kuras saturs (ES paredzētais līdzfinansējums Latvijai 2007 – 2013.gada programmēšanas periodam un attiecīgi nepieciešamā un pieejamā finansējuma daļa no valsts un pašvaldību budžeta struktūrfondu līdzfinansēto projektu īstenošanai, nacionālo programmu finansējums, nosakot pieejamo un papildus nepieciešamo līdzekļu apjomu programmu īstenošanai, kā arī citu finanšu instrumentu finansējums), kas tika paredzēts NAP izstrādes metodikā, nav izstrādāta un iekļauta NAP 2007.-2013.gadam.

Tādējādi var secināt, ka NAP plānošanas procesā izveidotais darba grupu sadarbības un komunikācijas, tostarp informācijas apmaiņas mehānisms nav bijis pietiekams un efektīvs, kas kavēja NAP plānošanas, izstrādes procesu.

Par zināmu trūkumu tika atzīts arī fakts, ka atbildīgā par NAP 2007.-2013.gadam izstrādi bija nozares ministrija. Vairāki intervējamie norādīja, ka NAP ir dokuments, kas atrodas pāri vienas nozares ietvariem, līdz ar to pārkāpj vienas nozares ministrijas kompetences ietvarus. Līdzīgi tika norādīts uz nepietiekamo vienas nozares ministrijas autoritāti, izdodot rīkojumus un aicinājumus citām ministrijām. Lai šāds process noritētu raiti, vadītājam būtu jābūt pašam valdības vadītājam vai ministru prezidenta biedram, kura uzdevums būtu pārraudzīt attīstības dokumentu izstrādi (un, kas ir vēl svarīgāk, uzraudzīt un novērtēt tā īstenošanu). Šo apgalvojumu pastiprina arī intervēto teiktais, ka NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesā tika novēroti sarežģījumi, jo atsevišķas valsts pārvaldes iestādes esot ignorējušas darba grupu lūgumus. Tāpat arī tika minēts fakts, ka, ja ministrs, kuram ir uzdevums izstrādāt NAP, ir no citas partijas kā ministru prezidents, tas rada savstarpēju neuzticēšanos, kas nesekmē kvalitatīva dokumenta izstrādi, pēc kura ir jāstrādā gan attiecīgās partijas ministriem, gan citas partijas koalīcijas ministriem.

Arī intervētie politiķi norādīja, ka šobrīd ir lieliska iespēja NAP 2014.-2020.gadam izstrādāt kā labu un dzīvotspējīgu, un praktiski pielietojamu dokumentu. Taču tas ir tikai pie nosacījuma, ka tiek izstrādāts kvalitatīvs dokuments, kurš de facto un de iure gūst arī maksimālu

valdības vadītāja atzinību un apņemšanos to izmantot pēc būtības. Aptaujātie, tai skaitā politiķi pauda viedokli, ka NAP izveide ir jānovirza no nozaru politikām neatkarīgas, autoritatīvas institūcijas padotībā, kura spētu nolīgt ekspertus, piesaistīt augsta līmeņa valsts pārvaldes darbiniekus un politiķus kopēja mērķa vārdā. Kā iespējamie institucionālie piemēri tika minēti gan Saeimas padotībā, gan Valsts kancelejas pārraudzībā, gan virkne aptaujāto minēja nepieciešamību Valsts prezidenta aktīvāku iesaisti dokumenta izveidē un īstenošanas mudināšanā.

Rekomendācijas:

1. Jaunajā NAP periodā 2014.-2020.gadam nepieciešams precīzi definēt iesaistīto darba grupu savstarpējo komunikācijas, informācijas apmaiņas stratēģiju un kārtību, kā arī paredzēt darba grupu sadarbības modeli, tostarp paredzot NAP izstrādāto pamatkoponenšu sadaļu virzības un saskaņošanas plūsmu. Līdz ar to arī attiecīgas izmaiņas par darba grupu sadarbību un komunikāciju.
2. Izvērtēt NAP plānošanas, tai skaitā izstrādes un uzraudzības procesā iesaistīto darba grupu skaitu un to sastāvu apjomu, optimizējot to atbilstoši efektīvam sadarbības un komunikācijas modelim.
3. Izvērtēt iespēju izmantot Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030. gadam izveidoto institucionālo modeli NAP plānošanas, īstenošanas un uzraudzības procesos ar mērķi neveidot vairākas paralēlas sistēmas.
4. Veidojot darba grupu sastāvu NAP 2014.-2020.gadam izstrādei, būtu nepieciešams iesaistīt nozaru ministriju pārstāvjus, kuri spēj sniegt idejas un savu eksperta viedokli par priekšizpēti, NAP izstrādi, tai skaitā NAP saturu un novērtēšanu;
5. NAP izstrādi pēc būtības atbalstīt visaugstākajā politiskajā līmenī, nenododot tā izstrādi kādai no nozares ministrijām, bet paturot to pie Ministru prezidenta (Valsts kancelejā) vai pat izveidojot tam speciālu institūciju ar attiecīgām administratīvām pilnvarām (ja finanšu stāvoklis valsts budžetā to atļauj).

Tā kā atbilstoši intervijās iegūtajai informācijai darba grupu kvantitāte nespēja ietekmēt NAP izstrādes kvalitatīvos aspektus, tad jaunajā NAP izstrādes periodā 2014.-2020.gadam būtu jāsamazina darba grupu skaits, kā arī to sastāvā turpmāk –jāiekļauj eksperti, kuriem ir bijusi pieredze attīstības plānošanas sistēmas izveidē vai arī tās dokumentu izstrādē. Interviju laikā tika pausts viedoklis, ka, lai izstrādātu efektīvu un uz attīstību vērstu plānu, nepieciešams pieaicināt profesionālus ārvalstu ekspertus, kuri ir izstrādājuši hierarhiski augstākos attīstības dokumentus citās ES dalībvalstīs, jo Latvijas ekspertiem trūkst pieredzes globālu plānu izstrādē.

Aktivitāte K.1.2: *NAP izstrādes priekšizpētes analīze*

Darba uzdevums: aktivitātes ietvaros piedāvāts sistemātiski novērtēt NAP izstrādes priekšizpētes kvalitāti, galvenos posmus, metodes, t.sk. datu vākšanas metodes, kā arī izmaksas. Izstrādājot rekomendācijas šajā aktivitātē, plānots arī izvērtēt vairāku ārvalstu pieredzi (ņemot

labas prakses piemērus no vismaz vienas vecās un jaunās ES dalībvalsts, kuras ES reģionālās politikas kontekstā tiek uztvertas kā viens vienots reģions). Šajā aktivitātē ir būtiski izprast NAP priekšizpētes kvalitāti un izmantoto prognožu pamatotību. Pie šīs aktivitātes projekta ietvaros līdzdarbosies arī sociologisko pētījumu un to metodoloģijas eksperts.

Latvijas pieredze ar NAP 2007.-2013.gadam priekšizpēti

Priekšizpēte ir viens no attīstības plānošanas procesa posmiem, kura ietvaros parasti veic visu iespējamo alternatīvu un scenāriju izvērtējumu, balstoties uz ekspertu viedokli, izvēloties politiskajai situācijai finanšu un sociālekonomiskajai perspektīvai, visatbilstošāko alternatīvu un scenāriju, kas vienlaicīgi ir arī ilgtermiņa risinājums. Tās mērķis ir iegūt informāciju un veikt tās analīzi, iegūstot rezultātus, pamatojoties uz kuriem definēt sasniedzamus mērķus. Priekšizpēte nepieciešama, lai pārliecinātos, vai izvēlētās alternatīvas un scenārijus izdosies īstenot īstermiņa vai arī ilgtermiņa periodā, apzinātu riskus, kas apdraud alternatīvu un scenāriju īstenošanos, apkopotu iepriekšējos periodos iegūto līdzīgo pieredzi, kā arī eventuāli noteiktu nepieciešamos cilvēkresursus un administratīvos izdevumus, ievērojot saimniecisko un ekonomisko izdevīguma principu.

Savukārt, *atbilstoši intervijās iegūtajai informācijai NAP priekšizpētes ietvaros tika veikta valsts attīstības iespēju apzināšana un vīzijas izstrāde, Eiropas Savienības strukturālās politikas, Eiropas Savienības ilgtermiņa attīstības stratēģijas, Lisabonas un Gēteborgas stratēģiju analīze, esošās situācijas analīze par valsts sociālekonomisko attīstību, kā arī apkopoti iegūtie secinājumi NAP izstrādes scenārijiem.* Atbilstoši NAP izstrādes metodikā apstiprinātajai kārtībai tika veikta nozaru, jomu nacionālajā līmenī, tostarp, plānošanas reģionos, vienlīdzīgo iespēju jomas, sociālekonomiskās situācijas analīze, ievērojot horizontālo interešu pārstāvniecību. Analīzes mērķis bija, balstoties uz pārskatāmas un salīdzināmas datu, informācijas un tās analīzes, identificēt attīstības šķēršļus, kā arī veicinošos faktorus.

NAP priekšizpētes posma - sociālekonomiskās situācijas analīzes uzdevumi bija šādi:

- apzināt Latvijas sociālekonomiskās atšķirības salīdzinājumā ar ES vidējiem sociālajiem un ekonomiskajiem rādītājiem;
- izvērtēt Latvijas nozaru un jomu politiku, tās īstenošanas efektivitāti, izvirzot secinājumus, kādās jomās nepieciešams mainīt vai pastiprināt politikas īstenošanu, piesaistīt papildus finansējumu problēmu risināšanai;
- identificēt sociālekonomiskās atšķirības starp Latvijas plānošanas reģioniem;
- izvērtēt horizontālo interešu pārstāvniecību un ilgtspējīgas attīstības principa ievērošanu;
- atspoguļot esošo situāciju Latvijā vienlīdzīgo iespēju nodrošināšanā.

Priekšizpētes procesā piedalījās RAPLM, nozaru ministrijas, Latvijas Banka, Plānošanas reģionu attīstības padomes un aģentūras, kā arī NVO, zinātnieku un ekspertu grupa.

Taču priekšizpētes nepieciešamība nav noteikta MK 2006.gada 4.jūlija noteikumos Nr. 564 „Noteikumi par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2007.-2013.gadam". Līdz ar to prasību par priekšizpētes procesa īstenošanu nepieciešams iekļaut iepriekšminētajā MK noteikumos.

NAP priekšizpētes procesā tik secināts, ka nav noteikta Latvijas ilgtermiņa attīstības vīzija. Līdz ar to 2005.gadā NAP vadības grupa izvēlējās sākotnēji apzināt attīstības iespējas un izstrādāt vīziju, tikai pēc tam, veicot pašreizējā stāvokļa analīzi un definēt NAP stratēģiju, tostarp, mērķus, darbības virzienus un sasniegumus. Lai izstrādātu attīstības vīziju, tika pieaicināta un izveidota Latvijas zinātnieku un ekspertu grupa, kura konstatēja, ka valstij ir iespējami trīs attīstības scenāriji (atpalicības scenārijs, stagnācijas scenārijs, izaugsmes scenārijs). Zinātnieku un ekspertu grupa izvērtēja un analizēja Eiropas Savienības strukturālās politikas, Eiropas Savienības ilgtermiņa attīstības stratēģijas, Lisabonas un Gēteborgas stratēģiju izvirzītos mērķus, kā arī, ievērojot iegūtos secinājumus, sagatavoja un iesniedz NAP vadības grupai Latvijas izaugsmes modeli, kurš tika atbalstīts tālākai virzībai un apstiprināšanai. Saeima 2005.gada 26.oktobrī apstiprināja zinātnieku grupas izstrādāto konceptuālo dokumentu „Latvijas izaugsmes modelis: Cilvēks pirmajā vietā"[22], kura pamatā ir uz cilvēku centrēta pieeja un izvēle par labu izaugsmes scenārijam. Cilvēka dzīves kvalitātes pieaugums tika identificēts kā valsts izaugsmes mērķis.

Viens no nākamajiem priekšizpētes posmiem bija apzināt esošo situāciju valsts sociālekonomiskās attīstības jomā, kā arī to analizēt. RAPLM aicināja nozaru ministrijas sagatavot politiku jomu esošo situāciju izvērtējumu. Nozaru ministrijas iesniedza plaša apjoma informāciju, kurā tika sniegtas, prognozes, kurās nebija ņemtas vērā sociālekonomiskās vides riski, kā rezultātā tika sagatavoti pārlieku pozitīvi scenāriji par attīstības alternatīvu kopumā. Balstoties uz priekšizpētē iegūto un apkopoto informāciju, tika izstrādāts NAP 2007.-2013.gadam. Jāņem gan vērā, ka NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesā neviens neprognozēja tāda apjoma finanšu un ekonomikas krīzi, kādu to Latvijas tautsaimniecība reāli piedzīvoja tālākajos gados.

Intervijās tika atzīts, ka informācijas plūsma esot bijusi ļoti intensīva (ministriju pārstāvji arī atcerējās, ka viņiem nepārtraukti tika doti uzdevumi sagādāt aizvien jaunus un jaunus datus). No otras puses, esot atklājušies trūkumi esošajā statistikas klāstā – analīzei nepieciešamie dati neesot bijuši pieejami, vai arī neesot bijuši pieejami nepieciešamajos griezumos, kas esot pierādījis, ka šie procesi esot savlaicīgi jāplāno dodot skaidrus uzdevumus statistiskās informācijas vācējiem, jo tikai savlaicīgi definējot vajadzīgās informācijas kategorijas, ir iespējams šādu informāciju iegūt un apkopot. Pamatojoties uz intervijās pausto viedokli, varēja konstatēt, ka valstī nav noteikti attīstības plānošanai un vadīšanai būtisko datu kopa un attiecīgi netiek sistēmiski un sistemātiski strādāts pie to iegūšanas un analizēšanas.

Atsevišķi respondenti intervijās norādīja, ka, viņuprāt, pārāk liela uzmanība ir tikusi veltīta esošās situācijas analīzei un apspriešanai, tā vietā, lai domātu par attīstības plāniem. Priekšizpētē, galvenokārt, tika izmantotas datu statistiskā analīze, dinamisko rindu analīze, dokumentu un vadības sistēmu informācijas analīze, ekspertu metode, kā arī intervijas ar nozaru ekspertiem.

Tā kā NAP priekšizpēti veica zinātnieki un neatkarīgie eksperti, lielākoties, iesaistoties Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidentam, Latvijas Institūta direktoram, Latvijas Universitātes vadošajam pētniekiem, ekonomistiem, Valsts prezidentes Stratēģiskās analīzes komisijas vadītājai, izglītības un zinātnes ministrei un Saeimas Latvijas nākotnes attīstības apakškomisijas priekšsēdētājam, kā arī citiem ekspertiem, un izstrādājot ilgtermiņa konceptuālo dokumentu

[22] http://www.nap.lv/lat/attistibas_planosana/latvijas_izaugsmes_modelis/

"Latvijas izaugsmes modelis: Cilvēks pirmajā vietā", tad, pamatojoties uz noslēgtajiem konsultāciju līgumiem 2005.gadā, tiešā veidā attiecināmais aptuvenais priekšizpētes finansējums ir bijis LVL 8 750 apjomā (jeb aptuveni 8% no kopējās NAP izstrādes laikā noslēgto darba un uzņēmumu līgumu kopsummas). Šeit gan ir jāņem vērā, ka šis ir finansējums, kas ir samaksāts konceptuālā dokumenta izstrādes autoriem 2005.gadā, taču no pieejamajiem materiāliem nevar droši secināt, ka tas ir samaksāts tikai un vienīgi tieši par šo darbu. Attiecīgi iepriekš minētais apjoms ir hipotētiski saskaitīts, taču tas iezīmē samērā nelielos izdevumus priekšizpētei no kopējiem NAP 2007.-2013.gadam izstrādei izlietotajiem izdevumiem.

Vairākums intervējamo atzina, ka viņiem ir grūti novērtēt NAP izstrādē izmantotos resursus, gan tāpēc, ka ir pagājis samērā ilgs laiks, gan tāpēc, ka viņu institūciju darbiniekiem tas ir bijis jādara vienlaicīgi ar citiem regulārajiem pienākumiem (t.i. ne visiem NAP izstrādē iesaistītajiem tikuši piešķirti papildus resursi). Vēl jo vairāk – izdalīt atsevišķi priekšizpētes izdevumus ir vēl mazāk iespējams.

Priekšizpētes procesā netika apzināti īstenojušies riski, kas kavējuši politikas jomās definētos mērķus, tāpēc papildus jau izmantotajām analīzes metodēm būtu nepieciešams identificēt riskus, kā arī veikt uz riskiem balstītu sociālekonomiskās vides novērtējumu. Lai arī tika izstrādāts NAP 2007.-2013.gadam SVID, kura draudu sadaļas varētu interpretēt kā riskus, tomēr tie nav uzskatāmi par riskiem, jo tādā gadījumā identificētajiem draudiem būtu jābūt attiecināmiem uz konkrētu mērķu sasniegšanu.

Rekomendācijas:

1. Lai pilnveidotu priekšizpētes procesu, Valsts kancelejas izveidotajā Pētījumu un publikāciju datubāzē nepieciešams uzkrāt un saglabāt informāciju par valstī veikto priekšizpēšu procesu norisi un to rezultātiem, lai saglabātu „institucionālo atmiņu", kā arī to būtu iespējams izmantot nākamajā NAP plānošanas periodā, kā arī citu saistīto priekšizpēšu veikšanā.
2. Tādējādi MK noteikumos būtu nepieciešams precīzi atspoguļot visus NAP izstrādes posmus, lai būtu iespējams konkrētāk novērtēt priekšizpētes procesā izmantotos resursus, tostarp, laiku, personālu un izmaksas, kā arī būtu skaidri noteikts priekšizpētes apjoms.
3. Lai NAP 2014.-2020.gadam priekšizpētes laikā iegūtu kvalitatīvāku un objektīvāku informāciju par esošo situāciju sociālpolitiskajā sfērā, kā arī konceptuāli svarīgiem priekšlikumiem, kas var ietekmēt NAP stratēģiju, priekšizpētes posmā nepieciešams iesaistīt NVO, sociālos partnerus un valdības partnerus, kā arī iedzīvotāju pārstāvētās profesionālās asociācijas. Tāpat priekšizpētes procesā nepieciešams iesaistīt pārstāvjus no Centrālās statistikas pārvaldes, lai iegūtu pēc iespējas savlaicīgāk precīzus un pilnīgus, starptautiski salīdzināmus starpnozaru statistikas datus, kā arī to interpretācijas;
4. Lai vienlaicīgi nodrošinātu priekšizpētei un politikas attīstības plānošanai nepieciešamos datus, būtu nepieciešams laikus noteikt mērāmo statistikas datu apjomu, kā arī mērīšanas intensitātes un datu apmaiņas aprites kārtību, kā arī sākt šo datu uzkrāšanu, jo lielākā daļa nepieciešamo datu ir jēgpilni tikai laika dinamikā, kādēļ to vākšana ir jādefinē un jāveic būtisku laiku iepriekš to vākšanas uzsākšanas.

5. Būtu nepieciešams izmantot priekšizpētes rezultātus, kuri tika iegūti, izstrādājot Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030. gadam (Saeimas apstiprinājusi 2010.gada 10.jūnijā), pārvērtējot sociālekonomiskās prognozes, nepieciešamības gadījumā precizējot atbilstoši sagaidāmajām izmaiņām nozarēs un politiku jomās. Tāpat būtu jāizvērtē iespēja izmantot iepriekšminētās stratēģijas – Latvija 2030 izstrādes ietvaros piemērotā institucionālā modeļa funkcionalitāti NAP priekšizpētes procesa īstenošanai.

Ārvalstu pieredze

Itālijas Nacionālā ietvara stratēģijas dokumenta priekšizpētes process[23]

Itālijas Nacionālais ietvara stratēģijas dokuments 2007.-2013.gadam (turpmāk - (INSID), kurā iekļauts Itālijas nacionālo prioritātes kopā ar ES fondu apguves cikla prioritātēm .

Pirms INSID izstrādes tika novērtēta institucionālā kapacitāte, vienlaicīgi nosakot iespējamos aktīvākos un pieredzes bagātākos darba grupas dalībniekus, kuri būtu iesaistāmi ideju ģenerēšanā priekšizpētes veikšanai, kā arī priekšizpētes mērķu un sasniedzamo rezultātu definēšanai.

Valdība apstiprināja INSID Uzraudzības grupu, kuras uzdevums bija iegūt un uzkrāt aktuālāko informāciju par makroietekmes un nozaru politiku rezultātiem. Uzraudzības grupā ietilpa Ministru padomes vadītājs, pārstāvji no Nacionālais statistikas institūta, Nacionālā sociālās apdrošināšanas institūta un Darba un mācību institūta. Šī Uzraudzības grupa tika uzskatīta kā veiksmīgs politikas plānošanas procesa pilnveidošanas piemērs, jo tika iesaistīti tādu institūciju pārstāvji, kuri spēja nodrošināt empīriskus datus un tehniskās zināšanas par tirgus dinamisko attīstību un nozaru makroietekmes un citiem rādītājiem, kā arī to izmaiņu interpretācijām.

Uzraudzības grupa sagatavoja periodisku un sistemātiskus ziņojumus par tirgus izpēti, tai skaitā tendencēm un politiku raksturojumu. Pārskati kļuva kā pamatinformācijas avoti, kurus izmantojot, bija iespējams veikt uz datiem un faktiem balstītu objektīvu politikas plānošanu, tostarp priekšizpētes veikšanu, kā arī politikas faktiskā īstenošana bija iespējama atbilstoši plānotajam.

Priekšizpētes procesu nozaru analīzē Uzraudzības grupa pieaicināja nevalstisko organizāciju pārstāvjus, kuri ir veikuši pētījumus un pārzināja nozari.

Uzraudzības grupa analizēja Eiropas Savienības stratēģiskās Vadlīnijas, Reģionālās politikas, Lisabonas stratēģijas mērķus, kā arī izvērtēja iepriekšējā perioda Nacionālā stratēģiskā ietvara dokumentu ieviešanas progresu. Pamatojoties uz iegūto informāciju un datiem, grupa sagatavoja noslēguma ziņojumu, kurā iekļāva secinājumus un rekomendācijas par izmaiņām katras nozares rādītājos un INSID ietekmi uz politikas jomām. Iepriekšminētais ziņojums tika izmantots INSID 2007.-2013.gada mērķu un prioritāšu izstrādei.

[23] The open method of coordination and National institutional capabilities the Italian expierence Maurizio Ferrera& Stefano Sacchi, kā arī intervijās iegūta informācija

Ungārijas Nacionālā stratēģijas ietvara dokumenta priekšizpētes process[24]

Ungārijas Nacionālais stratēģijas ietvara dokuments 2007.-2013.gadam (UNSID) ir valstiski stratēģisks dokuments ES fondu finansējuma apgūšanas plānošanai. Tā īstenošanai pamatā paredzēts ES finansējums, ko papildina valsts ieguldījums 15% apmērā.

Lai veiktu priekšizpēti, kā arī izstrādātu UNSID, tika izmantoti OECD Labas prakses ieteikumi nacionālās attīstības stratēģijas veidošanai[25].

Priekšizpētes posmā tika veikta apjomīga un uz uzticamiem datiem (stratēģiju, nozaru politiku un valsts procesu analīzē iegūtie dati) balstīta informācijas analīze. Vienlaicīgi tika veikti iepriekšējā plānošanas perioda UNSID rezultātu sasniegšanas progresa novērtējumi, kuru analīze tika iekļauta ekspertu uzraudzības ziņojumos, kā arī UNSID īstenošanas laikā pieļauto kļūdu analīze.

Tāpat tika apzināti nozaru labākie un kompetentākie speciālisti, kuru pieredze izmantojama priekšizpētes veikšanā. Kā viens no galvenajiem priekšizpētes uzdevumiem bija izvērtēt, kādiem nolūkiem UNSID ir ticis izmatots, kā arī, kāds ir sabiedrības viedoklis par tā īstenošanu un ietekmi uz sociālekonomisko vidi. Sabiedriskās domas aptaujas rezultātā tika noskaidrotas Ungārijas iedzīvotājiem svarīgākās konceptuālās alternatīvas, kuru risināšanai būtu nepieciešams izstrādāt UNSID.

Tā kā iepriekšējā perioda UNSID tika izvirzīts mērķis – piesaistīt visu un maksimāli iespējamo ES fondu finansējumu, nevis tikai daļu, tad būtiski bija izvērtēt, kādā mērā ir sasniegta iepriekšējā perioda UNSID izvirzīto mērķu pakāpe, kā arī, izmantojot pieejamos statistikas datus, prognozēt sociālekonomiskās dinamiskās vides globālās tendences.

Kopsavilkums par Latvijas un ārvalstu pieredzēm:

Latvijas pieredze saistībā ar NAP 2007.-2013.gada priekšizpēti:

- valsts attīstības iespēju apzināšana un vīzijas izstrāde;
- ES strukturālās politikas, ilgtermiņa attīstības stratēģijas;
- Lisabonas un Gēteborgas stratēģiju analīze;
- esošās situācijas analīze par valsts sociālekonomisko attīstību;
- apkopoti iegūtie secinājumi NAP izstrādes scenārijiem.

Itālijas un Ungārijas pieredze un rekomendācijas saistībā ar NSID 2007.-2013.gadam priekšizpēti:

- nepieciešams veikt institucionālās kapacitātes apzināšanu, institucionālā kapacitāte, vienlaicīgi nosakot iespējamos aktīvākos un pieredzes bagātākos darba grupas dalībniekus, kuri būtu iesaistāmi ideju ģenerēšanā priekšizpētes veikšanai, kā arī priekšizpētes mērķu un sasniedzamo rezultātu definēšanai
- nepieciešams veikt iepriekšējā periodā sasniegto rezultātu izvērtēšanu;

[24] http://pik.elte.hu/file/_MFT_angol.pdf
[25] http://www.oecd.org/dataoecd/58/42/36655769.pdf

- veikt sociālekonomisko tendenču un tirgus analīzi, vienlaicīgi sagatavojot sistemātiskus ziņojumu par tirgus izpēti, tai skaitā tendencēm un politiku jomu raksturojumu sagatavošana.
- regulāru un sistemātisku lietderību (efficiency) pārbaužu veikšana, izmantojot informāciju un datus par sasniegtajiem rezultātiem, vienlaicīgi izvērtējot organizāciju darbības, un sniedzot priekšlikumu par izdevumu tostarp, ES fondu līdzekļu izlietojuma efektivizēšanu un optimizēšanu, kā rezultātā, tiek samazināti publiskā sektora iestāžu ilgtermiņa budžeta izdevumi un efektivizētas funkcijas un tām atbilstošie procesi.

Aktivitāte K.1.3: ***NAP izstrādes procesa vērtējums***

Darba uzdevums: aktivitātes ietvaros tiks vērtēta NAP 2007.-2013.gadam izstrādes process un izstrādātas rekomendācijas NAP jaunā perioda izstrādes pilnveidošanai, kā arī piedāvāts indikatīvais izstrādes grafiks. Rekomendāciju izstrādē tiks ņemti vērā izvērtējumi un rekomendācijas vismaz no Aktivitātes K.1.1. Šīs aktivitātes ietvaros tiks vērtēta arī NAP starpinsitucionālās saskaņošanas process. Šajā projekta daļā tiks novērtēta arī NAP izstrādes rezultāta atbilstība NAP izstrādes sākotnējam mērķim.

NAP 2007.-2013.gadam hronoloģiju var atspoguļot šādi:

- 2002.gadā Reģionālās attīstības likumā tiek minēts NAP kā reģionālās politikas plānošanas dokuments vidējam termiņam – septiņiem gadiem;
- 2004.gada aprīlī Reģionālās politikas pamatnostādnēs tika iezīmēts NAP kā reģionālās attīstības plānošanas dokuments;
- 2004.gada 29.jūnijā tika apstiprināti MK noteikumi Nr. 565 „Nacionālā attīstības plāna izstrādes, ieviešanas, uzraudzības un sabiedriskās apspriešanas kārtība";
- 2004.gada 27.jūlijā reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrs ar rīkojumu Nr. 2-02/136 apstiprināja NAP 2007.-2013.gadam izstrādes Vadības grupas sastāvu;
- 2004.gada 20.septembrī NAP Vadības grupa apstiprināja NAP 2007.-2013.gadam izstrādes metodiku un izstrādes laika grafiku. Vēlāk metodika tika papildināta 2005.gada 9.februāra sēdē;
- 2005.gada septembrī-decembrī tika veikts NAP 2007.-2013.gadam ex-ante novērtējums;
- 2005.gada 26.oktobra sēdē Saeimā tika apstiprināts ilgtermiņa konceptuālais dokuments „Latvijas izaugsmes modelis: Cilvēks pirmajā vietā";
- 2006.gada 17.janvārī MK sēdē tika izskatīts RAPLM sagatavotais informatīvais ziņojums „Nacionālā attīstības plāna (2007-2013) izstrāde";

- 2006.gada martā-aprīlī notika NAP 2007.-2013.gadam sabiedriskā apspriešana, t.sk. reģionos. Tāpat notika dažādi diskusiju forumi, kā arī aprīlī notika izstāde „Reģionālā attīstība Latvijā 2006";
- 2006.gadā no 20.marta līdz 28.aprīlim notika veiktā NAP 2007.-2013.gadam Ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma publiskā apspriešana, pēc kuras tika precizēts sagatavotais Vides pārskats un iesniegts RAPLM;
- 2006.gada maijā NAP Vadības grupa atbalstīja NAP 2007.-2013.gadam projekta virzību izskatīšanai Nacionālajā reģionālās attīstības padomē;
- 2006.gada 19.jūnija Nacionālās reģionālās attīstības padomes sēdē tika atbalstīta NAP 2007.-2013.gadam projekta virzīšana apstiprināšanai MK;
- 2006.gada 12.jūnija Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam stipro, vājo pušu, iespēju un draudu (SVID) analīze;
- 2006.gada 4.jūlijā MK apstiprināja NAP 2007.-2013.gadam ar noteikumiem Nr. 564 „Noteikumi par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2007.-2013.gadam";
- 2006.gada 31.oktobrī MK izskatīti „Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam īstenošanas uzraudzības rezultatīvie rādītāji";
- 2007.gada 13.februārī MK sēdē tika izskatīts RAPLM sagatavotais informatīvais ziņojums „Par sagatavošanos Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam ieviešanai", kurā ir minēts NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas un uzraudzības institucionālais modelis;
- 2007.gada 17.ferbruārī tika apstiprināti MK noteikumi Nr.129 „Nacionālās attīstības padomes nolikums";
- 2007.gada 27.aprīlī apstiprināts „Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam ekspertu darba grupu nolikums";
- 2007.gadam 7.septembrī tika apstiprināts MK rīkojums „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam ekspertu foruma izveidi";
- 2007.gada 9.oktobrī tika izdots reģionālās attītības un pašvaldību lietu ministra rīkojums Nr. 2-02/313b „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam ekspertu darba grupas „Sakārtota uzņēmējdarbības un dzīves telpa" izveidošanu" (ar grozījumiem 2008.gada 13.martā un 2008.gada 26.maijā);
- 2007.gada 9.oktobrī tika izdots reģionālās attītības un pašvaldību lietu ministra rīkojums Nr. 2-02/313c „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam ekspertu darba grupas „Cilvēka labklājības kāpums" izveidošanu" (ar grozījumiem 2008.gada 26.maijā);
- 2007.gada 9.oktobrī tika izdots reģionālās attītības un pašvaldību lietu ministra rīkojums Nr. 2-02/313d „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam ekspertu darba grupas „Valsts un sabiedrības attīstība" izveidošanu" (ar grozījumiem 2008.gada 26.maijā);

- 2007.gada 9.oktobrī tika izdots reģionālās attītības un pašvaldību lietu ministra rīkojums Nr. 2-02/313e „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam ekspertu darba grupas „Zinātnes un pētniecības attīstība" izveidošanu" (ar grozījumiem 2008.gada 30.janvārī un 2008.gada 26.maijā);
- 2007.gada 9.oktobrī tika izdots reģionālās attītības un pašvaldību lietu ministra rīkojums Nr. 2-02/313f „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam ekspertu darba grupas „Uzņēmumu tehnoloģiskā izcilība un elastība" izveidošanu" (ar grozījumiem 2008.gada 26.maijā);
- 2007.gada 9.oktobrī tika izdots reģionālās attītības un pašvaldību lietu ministra rīkojums Nr. 2-02/313g „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam ekspertu darba grupas „Izglītots un radošs cilvēks" izveidošanu" (ar grozījumiem 2008.gada 26.maijā);
- 2008.gada 30.janvārī tika izdots reģionālās attītības un pašvaldību lietu ministra rīkojums Nr. 2-02/22 „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam īstenošanas uzraudzības koordinācijas darba grupas izveidošanu";
- 2008.gada 17.jūnijā MK sēdē tika izskatīts informatīvais ziņojums „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam īstenošanas gaitu 2007.gadā";
- 2008.gada 16.septembrī MK sēdē tika izskatīts jautājums par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam, Makroekonomiskās attīstības un fiskālās politikas ietvara 2008.-2010.gadam, Valsts stratēģiskā ietvardokumenta 2007.-2013.gadam integrēšanu vienā dokumentā – Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007.-2013.gadam un MK deva uzdevumu izstrādāt attiecīgu informatīvo ziņojumu (MK sēdes protokols Nr. 66, 7.§);
- 2009.gada 28.jūlijā MK sēdē tika izskatīts informatīvais ziņojums „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam, Makroekonomiskās attīstības un fiskālās politikas ietvara 2008.-2010.gadam, Valsts stratēģiskā ietvardokumenta 2007.-2013.gadam integrēšanu vienā dokumentā – Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007.-2013.gadam" (MK sēdes protokols Nr. 50, 62.§);
- 2010.gada 9.aprīlī MK sēdē ar rīkojumu Nr. 203 tika apstiprināts Latvijas Stratēģiskās attīstības plāns 2010.-2013.gadam.

Hronoloģija vizuāli ir aplūkojama šī ziņojuma 2.pielikumā.

Kā redzams augstāk minētajā hronoloģijā – bija vajadzīgi 6 gadi kopš NAP idejas līdz tā apstiprināšanai. Iepriekš jau ir aprakstīta NAP institucionalizācija un NAP sekvenciālā attīstība, t.sk. tās pozitīvās un negatīvās puses. NAP 2007.-2013.gadam izstrāde nenotika nepārtraukti visus iepriekš minētos 6 gadus, jo saskaņā ar jau iepriekš minēto lielu daļu no minētā laika aizņēma vienošanās par to, kas tad NAP ir un kā tas būtu jāizstrādā. NAP 2007.-2013.gadam izstrāde notika faktiski 2005.gadā un 2006.gada pirmajā pusē. Šajā laikā notika pilns NAP 2007.-2013.gadam izstrādes process – priekšizpēte, fundamentālā pamata izdiskutēšana, informācijas

vākšana, pirmās redakcijas sagatavošana, sabiedriskā apspriešana un fināla redakcijas sagatavošana apstiprināšanai MK.

Samērā ilgā NAP koncepta definēšana pati par sevi nav negatīvi vērtējams fakts pie nosacījuma, ja rezultātā tiek panākta vienošanās par praktiski pielietojamu plānošanas dokumentu. Tajā pašā laikā tik ilgas diskusijas par to, kam tad NAP ir jābūt, var radīt fokusa zudumu uz paša dokumenta izstrādāšanu pēc būtības, kas attiecīgi nozīmē tā ietekmes mazināšanos plānošanas sistēmā.

Pēc NAP koncepta definēšanas NAP 2007.-2013.gadam process notika salīdzinoši raitāk. Kopš papildinātās NAP 2007.-2013.gadam metodikas izstrādes faktiski pagāja nepilns pusotrs gads līdz NAP 2007.-2013.gadam gala versijas apstiprināšanas MK. Šajā laika periodā tika veikta apjomīgā datu analīze un priekšlikumu izstrāde iekļaušanai NAP 2007.-2013.gadam, izstrādātā dokumenta projekta sabiedriskā apspriešana, ietekmes uz vidi novērtējuma veikšana u.c. pasākumi, kas faktiski paredzēja spraigu darba ritmu procesā iesaistītajām pusēm.

Augstāk esošajā hronoloģijā ir atspoguļots ne tikai NAP 2007.-2013.gadam izstrādes process, bet arī tā īstenošanas un aktualizācijas process. NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas un aktualizācijas process tiks apskatīts tālākajās sadaļās. Augstāk tas ir minēts, lai uzskatāmi vienkopus atainotu visu NAP 2007.-2013.gadam procesu.

Saskaņā ar NAP 2007.-2013.gadam izstrādes metodoloģiju un normatīvo regulējumu ir skaidrs, ka NAP ir augsta līmeņa stratēģiskās vadības rīks, kam ir jāspēj integrēt valsts attīstībai būtiskos jautājumus vienā dokumentā. Tas, savukārt, nozīmē: (1) nepieciešamību izsvērt valsts attīstības prioritātes, (2) nepieciešamību noteikt dažādo nozaru politiku saskarsmes vietas, lai dokuments būtu visaptverošs un integrēts, (3) nepieciešamību veikt plašu sabiedrisko apspriešanu, iesaistot pietiekami plašu sabiedrības daļu (sabiedrības pārstāvji, privātā, publiskā un nevalstiskā sektora pārstāvji), (4) nepieciešamību integrēt NAP kopējā plānošanas un izpildes sistēmā, cita starpā nodrošinot NAP sasaisti ar nozaru politiku plānošanu, ar budžeta vadību (ieskaitot snieguma vadīšanas elementus). Tikai tāds NAP, kas ir (1) izsvērts, (2) ar atskaitīšanās sistēmu pret starptautiski noteiktām atskaitīšanās koordinātām, (3) integrēts valsts pārvaldīšanas sistēmā var izpildīt augstāk minētajā dokumentā noteiktos mērķus, kurus ir jāsasniedz ar NAP. Ir pilnīgi skaidrs, ka šāda dokumenta izstrāde nevar notikt ļoti ātri.

Iepriekš minētā metodika nosaka, ka NAP 2007.-2013.gadam izstrādei jānotiek šādos posmos:

- esošās situācijas pārskata un SVID analīzes sagatavošana;
- vidēja termiņa prioritāšu, rīcības virzienu un aktivitāšu noteikšana;
- ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums;
- NAP īstenošanas instrumentu noteikšana;
- NAP īstenošanas uzraudzības un novērtēšanas sistēmas izveidošana;
- NAP 1.redakcija;

- ex-ante izvērtējums;
- NAP 1.redakcijas sabiedriskā apspriešana;
- NAP galīgās redakcijas sagatavošana un iesniegšana Ministru kabinetā.

Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijai tika noteiktas NAP 2007.-2013.gada izstrādes koordinatora funkcijas, kas nozīmēja NAP izstrādes procesa organizāciju un koordināciju. Speciāli šim mērķim minētajā ministrijā tika nozīmēts NAP izstrādes darba grupas vadītājs. Visā NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesā NAP Vadības grupa, kas tika apstiprināta 2004.gadā, bet kuras sastāvs vēl secīgi tika grozīts, kopumā tikās 16 reizes Vadības grupas sanāksmēs. Pirmā sanāksme notika 2004.gadā, kad tika apstiprināta NAP 2007.-2013.gadam izstrādes metodoloģija, bet pēdējā – 2006.gadā, lemjot par NAP 2007.-2013.gadam redakcijas sūtīšanu apstiprināšanai Nacionālajā reģionālās attīstības padomē[26]. Tāpat tika izveidotas vairākas darba grupas NAP 2007.-2013.gadam satura izstrādei.

Lai izvērtētu NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas pasākumu efektivitāti un līdzdarbotos citu valstiski stratēģisku jautājumu risināšanā, sniedzot profesionālus priekšlikumus un vērtējumus, kā arī vadītu un koordinētu NAP 2007.-2013.gadam ekspertu darba grupu darbu, 2007.gada 7.septembrī ar MK rīkojumu Nr. 574 tika izveidots konsultatīvs NAP 2007.-2013.gadam ekspertu forums. RAPLM tika dots uzdevums NAP 2007.-2013.gadam ekspertu foruma ietvaros nodrošināt šādu ekspertu darba grupu izveidi:

- izglītots un radošs cilvēks (par darba grupas vadītāju tika iecelta T.Volkova);
- uzņēmumu tehnoloģiskā izcilība un elastība (par darba grupas vadītāju tika iecelts M.Ēlerts);
- zinātnes un pētniecības attīstība (par darba grupas vadītāju tika iecelts J.Ekmanis);
- valsts un sabiedrības attīstība (par darba grupas vadītāju tika iecelta Ž.Jaunzeme);
- sakārtota uzņēmējdarbības un dzīves telpa (par darba grupas vadītāju tika iecelts U.Osis);
- cilvēka labklājības kāpums (par darba grupas vadītāju tika iecelta I.Goldberga).

Papildus augstāk minētajām darba grupām, kuru izveidošana izriet no minētā rīkojuma, tika izveidota arī „Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam īstenošanas uzraudzības koordinācijas darba grupa", par kuras vadītāju tika iecelts E.Karnītis.

Runājot par NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesu intervijās, *respondentiem bija viedoklis, ka ir grūti novērtēt NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesu, jo tas ir pārāk sens notikums. Kā vēl viens iemesls novērtēšanas grūtībām tika minēts lielais dažādo pasākumu un*

[26] http://www.nap.lv/lat/attistibas_planosana/piramida_strategija/nap_izstrade/

dokumentu skaits NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesā, kas liedz atcerēties to hronoloģiju un mijiedarbību. Līdz ar to no intervijām bija iespējams apkopot atsevišķus detalizētus viedokļus par pašu NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesu, lai arī katram respondentam bija vispārējs viedoklis par NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesu.

Attiecībā par izstrādes procesu, tā posmiem un uzdevumiem, *atsevišķi eksperti ierēdņu, neatkarīgo ekspertu un sadarbības partneru līmenī norādīja, ka, viņuprāt, pārāk liela uzmanība ir tikusi veltīta esošās situācijas analīzei un apspriešanai, tā vietā, lai domātu par attīstības plāniem.* Šis sasaucas ar jau iepriekš minēto par milzīgo datu apjomu, kuru valsts pārvaldes iestādes bija sagādājušas NAP 2007.-2013.gadam izstrādes laikā, kā arī no vienas puses samērā sarežģīto vienošanos par nozaru prioritāšu iekļaušanu dokumentā, bet no otras – samērā daudzo ideju iekļaušanu dokumentā, skrupulozi neizanalizējot to dokumentā iekļaušanas nepieciešamību.

Lai arī principiāli respondentiem nebija būtisku iebildumu tieši par darba organizāciju (šie gan ir respondentu pārspriedumi vispārējā līmenī, ņemot vērā iepriekš minēto par problēmām detāli atcerēties NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesu), tomēr kā vienu no sarežģījumiem respondenti minēja faktu, ka bija grūti nodalīt, kurā brīdī notiek kāds NAP 2007.-2013.gadam izstrādes posms, piemēram, faktu/ datu vākšana, faktu/ datu analīze, NAP 2007.-2013.gadam izstrāde u.tml. Respondenti uzsvēra, ka pārāk daudz ir ticis runāts par esošo situāciju, taču pārāk maz – par risinājumiem.

Attiecībā par NAP 2007.-2013.gadam procesu ir jārunā par politikas plānošanas sistēmu, jo NAP ir augstākais vidēja termiņa plānošanas dokuments. No procesa viedokļa tas ir daudz komplicētāks par atsevišķas nozares stratēģijas izstrādi, taču pēc būtības ir plānošanas dokuments un attiecīgi politikas plānošanas sistēmas daļa. *Šajā kontekstā ir būtiski minēt, ka respondenti pašu politikas plānošanas sistēmu (īpaši – nacionālā līmenī) valstī vērtē kritiski. Ja atsevišķi respondenti teica, ka varētu minēt kādu veiksmīgu nozares politikas plānošanas dokumentu, tad veiksmīgu nacionālā līmeņa plānošanas dokumentu respondenti minēt nevarēja. Par iemesliem, kas traucē īstenot nacionāla līmeņa attīstības plānus, intervējamie galvenokārt atzina politiskās gribas trūkumu, norādot, ka politikas īstenošanai nepieciešama gatavība prioritizēt, gan piešķirot līdzekļus, gan pārskatot citus plānus. Par nozīmīgu traucēkli tika atzīta arī saskaldītā ministriju sistēma, kas nav gatava koordinēt savas politikas (šajā sakarā tika norādīts arī uz politisko partiju ietekmi – ministrijām kā lēņu muižām) un valdības nespēju rīkoties kā vienotai komandai noteiktu mērķu sasniegšanai. Vēl tika pieminēta arī politiku pēctecības trūkums, aizrādot, ka katrs jauns ministrs vai ministru prezidents nevis izvērtē esošās politikas, mainot tās tikai nopietnu iemeslu gadījumā, bet cenšas veidot politiku no jauna.* Ņemot vērā vidēji īsos termiņus, kādus Latvijā darbojas valdības vai atsevišķi to ministri, šāds pēctecības trūkums faktiski liedz runāt par nopietnu politikas plānošanu. Tas neglābjami atstāj iespaidu arī uz nacionālā līmeņa politikas plānošanu, kur šādu politikas izmaiņu ietekme ir vēl negatīvāka kā nozaru politiku līmenī, jo pat teorētiski nav iespējama nozaru un teritoriālās politikas sasaiste nacionāla līmeņa politikas dokumentā – kāds ir NAP.

Tāpat gan intervētie politiķi, gan pārējie respondenti minēja, ka ideālā gadījumā NAP izstrādē vispirms būtu nepieciešams politiski noteikt dažas prioritātes, kurām būtu jābūt iekļautām NAP. Pēc tam ekspertiem, NVO pārstāvjiem, sabiedrībai būtu dota iespēja diskutēt par prioritātēm un iesniegt alternatīvas. Balstoties uz pieejamo analīzi un politiķu un sabiedrības viedokļiem, lēmums būtu jāpieņem Saeimai. Tas, pēc intervējamo domām, veicinātu Saeimas atbildības uzņemšanos par noteiktajiem mērķiem, padarītu to saistošu gan pašai Saeimai gan arī valdībai, izstrādājot politikas un pieņemot lēmumus par publiskās naudas izlietojumu. Pēc tam būtu jādod uzdevums valdībai izstrādāt rīcības plānu, kā šos mērķus sasniegt, izstrādājot alternatīvas, novērtēšanas indikatorus u.tml. Šajā posmā arī būtu jāveido darba grupas u.c. veida ieinteresēto pušu iesaiste. Apzinoties, ka prioritāšu noteikšana Saeimas līmenī kā likumdevējā, nevis izpildvarā var nebūt iespējama, par adekvātu būtu uzskatāma prakse, kad prioritāšu noteikšanas/ piedāvāšanas process tiek deleģēts MK, kas attiecīgi to deleģē tālāk ierēdniecībai, taču prioritāšu diskutēšana un lēmuma pieņemšana notiktu Saeimas līmenī.

Attiecībā par iespēju nodot visu vai daļu NAP izstrādes procesa ārpakalpojumā – tika norādīts, ka NAP 2007.-2013.gadam izstrādes nodošana Ventspils augstskolai esot izrādījusies kļūda, jo līdz ar to esot zaudēts laiks. Tāpat Ventspils augstskolas darbu esot apgrūtinājusi datu nepieejamība, par ko jau runāts šajā ziņojumā iepriekš. Tomēr, domājot par pašu principu, intervējamie atzina, ka ārpakalpojumā varētu nodot zināmas funkcijas, darba grupās ir jāiesaista eksperti, var pasūtīt pētījumus u.tml., tomēr pati NAP veidošanas procesa organizēšana prasot noteiktu autoritāti, kam ir nepieciešama jau pieminētā administratīvā vara, ko ārpakalpojuma sniedzējs nevar nodrošināt.

Kā ieguvumus no NAP procesa liela daļa respondentu minēja faktu, ka NAP 2007.-2013.gadam samērā ilgā izstrādes procesa dēļ sabiedrībā sāka veidoties apziņa/ viedoklis, ka valstij ir nepieciešams vidēja termiņa attīstības plānošanas rīks. Tāpat arī atzinību no NAP 2007.-2013.gadam procesa respondenti min faktu, ka sabiedrībā ir iesakņojies princips „cilvēks pirmajā vietā", kas uzstādījuma līmenī var tikt izmantots ne tikai politikas plānošanā, bet arī jebkurā citā plānošanā un darbībā.

Rekomendācijas

Lai arī intervijās ir izteikts ne mazums kritikas par NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesu, respondenti tomēr uzskata, ka nacionāla līmeņa vidēja termiņa plānošanas dokuments ir nepieciešams. No NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesa izvērtējuma un intervijās gūtās informācijas ir veiktas šādas rekomendācijas:

- pašu NAP izstrādes procesu nav nepieciešams būtiski mainīt. Taču pirms uzsākt NAP izstrādi ir ļoti būtiski vienoties par NAP lomu tautsaimniecības plānošanā, par NAP institucionalizāciju, par tā īstenošanas un uzraudzības praktiskajiem

aspektiem. Šis jautājums šajā sadaļā netiks sīkāk skatīts, jo tas tiek skatīts citās šī ziņojuma sadaļās;

- NAP izstrādes procesā vairāk ir jākoncentrējas uz prioritāšu noteikšanu un risinājumu meklēšanu, esošās situācijas izvērtēšanu uzskatot par datu un informācijas ieguves avotu, nevis par galveno NAP izstrādes procesa daļu;
- ņemot vērā respondentiem neizprotamo NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesa soļu virknējumu, plānojot nākamā NAP izstrādi, skaidrāk nodalīt katru tā posmu, katra tā posma noslēgumā vienojoties par rezultātiem, secinājumiem, komunicējot tos plašākai sabiedrībai, un nākamajā posmā vairs neatgriežoties pie to apspriešanas, ja vien nerodas ļoti būtisks iemesls to darīt. Šādā veidā varētu cita starpā arī mazināt vēlmi runāt pārsvarā par esošo situāciju, nevis par labākajiem iespējamajiem risinājumiem tās uzlabošanā;
- nepieciešams NAP izstrādes procesu skaidri dokumentēt vienā dokumentā, norādot NAP izstrādes procesa soļus, laika grafiku, atbildīgos, soļos sasniedzamos rezultātus u.tml. Tas palīdzētu risināt identificētās problēmas ar izpratni par NAP procesu un tā izstrādes laikā paveicamo;
- lai NAP izstrāde būtu jēgpilna un uz reālām prognozēm balstīta, ir jāpilnveido politikas novērtēšanas sistēma valstī, jo tā kā NAP tiek veidots starpnozaru līmenī, problēmas novērtēt katras atsevišķās nozares politikas rezultātu sasniegšanu nozīmē problēmas informācijas bāzes radīšanā NAP izstrādei. Kā viens no ieteikumiem ir atsevišķo nozaru politiku politikas rezultātu reālistiska novērtējuma veikšana, šādi radot izpratni par politiku īstenošanas ietekmi, ko, savukārt, izmantot par pamatu starpnozaru plānošanas dokumenta izstrādē;
- NAP apskatīt visu tautsaimniecību, taču noteikt attīstības prioritātes, kas ir konkrēti veicamas un pēc iespējas izmērāmas;
- visaugstākajā politiskajā līmenī vienoties par NAP lomu tautsaimniecības attīstībā un saskaņā ar vienošanos arī nodrošināt NAP izstrādi, īstenošanu un tās uzraudzību;
- izstrādāt NAP tik pamatoti un saskaņoti, lai to kā primāro plānošanas rīku izmantotu ne tikai publiskā pārvalde, bet arī privātais sektors, plānojot savu darbību.

Aktivitāte K.1.4: ***NAP sabiedriskās apspriešanas un komunikācijas kampaņas novērtējums***

Darba uzdevums: saskaņā ar MK 2004.gada 29.jūnija noteikumiem Nr. 565 RAPLM bija atbildīga par sabiedriskās apspriešanas organizēšanu, kurai bija jānorit vismaz 2 mēnešus. RALPM saskaņā ar MK noteikumiem bija vēl virkne citu pienākumu sabiedriskās apspriešanas procesā, ko paredzēts arī izvērtēt projekta ieviešanas gaitā. Tāpat paredzēts izvērtēt sabiedriskās apspriešanas efektivitāti, novērtējot, cik efektīva bija izvēlētā komunikācijas stratēģija, vai sabiedriskās apspriešanas gaitā tika sasniegta maksimāli plaša auditorija (līdzdalības pārklājums) un konkrētas mērķauditorijas (uz kurām tieši attiektos NAP konkrētie plānotie

pasākumi), kādi bija apspriešanas rezultāti (cik priekšlikumu iesniegti, kādā veidā diskutēti, cik ņemti vērā u.tml.). Šajā posmā tiks izvērtēta arī komunikācijas kampaņas izmaksas un salīdzinātas ar citām citu līdzīgu kampaņu izmaksām.

Nozīmīgs valsts pārvaldes sistēmas attīstības priekšnosacījums ir valdības un valsts pārvaldes efektīva sadarbība ar sabiedrību[27]. Komunikācijas un sabiedrības līdzdalības plānošana, koordinēšana un īstenošana ir neatņemama politikas veidošanas sastāvdaļa. Tāpēc valsts pārvaldes pienākums ir sabiedrības un nevalstiskā sektora viedokļa uzklausīšana un savlaicīga iedzīvotāju informēšana par politikas plānošanas dokumentiem, tiesību aktiem un pakalpojumiem, veicinot nepārtraukta, atvērta, saprotama un uzticama dialoga pastāvēšanu. Valdības komunikācija ir valdības un valsts pārvaldes dialogs ar sabiedrību, sekmējot sabiedrības vajadzībām atbilstošu lēmumu veidošanu un pieņemšanu. Valdības komunikāciju īsteno, izmantojot konsultācijas, sabiedriskās apspriešanas, pētījumu veikšanu sabiedrības viedokļu izzināšanā, sabiedrības informēšanu un citus komunikācijas un līdzdalības veidus. Valdības komunikācija ietver administratīvo jeb valsts pārvaldes komunikāciju.

Izvērtējot starptautisko pieredzi komunikācijas kampaņu veidošanā, var definēt vairākas NAP 2007.-2013.gadam komunikācijas kampaņas un sabiedriskās apspriešanas laikā pielietotās metodes:

- komunikācijas pamatfunkcija no informēšanas un vienvirziena komunikācijas uz dialoga veidošanu un sabiedrības iesaistīšanu (divvirzienu komunikācija) stratēģiskā dokumenta veidošanā un „de facto" lēmumu pieņemšanā. Šīs funkcijas īstenošanā tika plaši pielietotas sabiedriskās apspriedes konsultāciju metode, ar kuras palīdzību sabiedrība tika iesaistīta un informēta par aktuālo jautājumu. Sabiedriskās apspriedes pēc būtības tika organizētas ar plašu iesaistīto viedokļu paudēju loku klātienē, kā arī adekvātā reģionālajā noklājumā, šādi radot iespēju ieinteresētajiem iedzīvotājiem un organizācijām paust savu viedokli par NAP 2007.-2013.gadam saturu tā izstrādes laikā;
- tiešā, nepastarpinātā komunikācija ar sabiedrību, izmantojot internetu, digitālos plašsaziņas līdzekļus un citus tiešā mārketinga komunikācijas instrumentus. Jāmin, ka NAP 2007.-2013.gadam sabiedriskās apspriešanas un komunikācijas kampaņas ietvaros šī metode tika izmantota pārlieku minimāli (www.politika.lv un www.nap.lv) jeb netika veikta pietiekami padziļināti. Aktīva komunikācija ar sabiedrību, izmantojot internetu un dažādus digitālos plašsaziņas līdzekļus, ir viens no galvenajiem pamatelementiem ekonomiski aktīvas sabiedrības piesaistei un šīs mērķauditorijas viedokļa iegūšanai. Jāņem vērā, ka NAP 2007.-2013.gadam izstrādes laikā interneta vidē pieejamie un izmantojamie komunikācijas rīki nebija tā attīstīti kā šobrīd, piemēram, nebija pieejami sociālie tīkli un citi kopienu diskusiju rīki;

[27] Latvijas Republikas Satversme, VIII Nodaļa „Cilvēka pamattiesības", 100.pants

- sabiedrības mērķauditoriju segmentācija un tam atbilstošu komunikācijas kanālu izvēle faktiski netika veikta. Šeit gan arī jāņem vērā iepriekš minētais ierobežojums par NAP 2007.-2013.gadam sabiedriskās apspriešanas laikā pieejamajiem komunikācijas kanāliem;
- NAP 2007.-2013.gadam komunikācijas kampaņas ietvaros sabiedrībai tika nodrošināta informācijas pieejamība par valdību un valsts pārvaldi kopumā, kas viennozīmīgi ir vērtējams atzinīgi. *Strukturēto padziļināto interviju rezultātā varam secināt, ka regulāra sabiedrības informēšana par NAP sasniegumiem, neveiksmēm un izmaiņām būtu būtisks indikators sabiedrības kopējās uzticības valdībai paaugstināšanai, kā arī vienotu to kopēju, nacionālu mērķu sasniegšanai un palīdzētu NAP iedzīvināt pēc būtības*;
- plašsaziņas līdzekļu pielietošana, kā avīzes, žurnāli, biļeteni un citi periodiskie izdevumi, kā arī televīzijas un radio raidījumi, kinohronika, informācijas aģentūru paziņojumi, audiovizuāli ieraksti, programmas, kas paredzēti publiskai izplatīšanai. Būtiski ir minēt, ka NAP 2007.-2013.gadam komunikācijas kampaņas plašsaziņas līdzekļu ietvaros tika nodrošināta informācija un diskusijas televīzijā raidījumos „Province", „Kas notiek Latvijā" kā arī LTV7 reportāžas par NAP izstādi. Tika nodrošinātas aktīvas apspriedes dienas žurnālos un avīzēs, arī krievu valodā esošajos laikrakstos kā „Čas", „SM" un „MK". Tāpat diskusijas tika nodrošinātas interneta vietnē www.politika.lv. Pie nepilnībām ir iespējams minēt reģionālo mediju iesaisti, kuri aprobežojās ar informācijas viedokļa publicēšanu, galvenokārt par reģionos notikušajām konferencēm. Minētās publikācijas pārstāvēja plašu viedokļu spektru - no galēja skepticisma līdz konstruktīviem priekšlikumiem un analītiskiem izvērtējumiem.

Izvērtējot NAP 2007.-2013.gadam komunikācijas kampaņas un sabiedriskās apspriešanas procesa laikā pielietotās metodes, secinām, ka tās tika vērstas uz atklātas un efektīvas komunikācijas īstenošanu, lai nostiprinātu demokrātisku un efektīvu plāna izveidi, *taču jāmin, ka vairākums strukturēto padziļināto interviju locekļu sabiedrisko apspriešanas procesu un komunikācijas kampaņu vērtēja kā mērķus sasniegušu, taču pēc būtības plāna saturu nemainošu.* Iemesls tam var būt sabiedriskās apspriešanas protokolos novērojamais, ka uz jautājumiem nereti ir tikušas sniegtas vispārējas atbildes vai pat atbildes, kas neatbild uz jautāto, šādi liekot domāt, ka jautātāju viedokļi nav pietiekami būtiski, lai uz to pamata apsvērtu nepieciešamību grozīt jau izstrādāto NAP 2007.-2013.gadam projektu. Sabiedriskās apspriešanas un komunikācijas kampaņas procesuālajām darbībām būtu jāseko sekojošiem pamatprincipiem, lai izvairītos no sabiedriskās apspriešanas laikā pieļaujamām nepilnībām:

- informācijas patiesums, savlaicīgums un objektivitāte. Īstenot godīgu un ētisku komunikāciju, sniedzot vispusīgu, objektīvu un savlaicīgu informāciju par izstrādātajiem un pieņemtajiem lēmumiem;
- komunikācijai ir jābūt vienkāršai, saprotamai un pastāvīgai. Iedzīvotājiem ir jāsaprot informāciju par pieņemtajiem lēmumiem un to ietekmi uz savu dzīvi;

- komunikācijai ir jābūt vienotai, koordinētai un plānveidīgai. Komunikācija ir kopēja valsts pārvaldes atbildība un tai jāseko savlaicīguma, pēctecības un nepārtrauktības principiem;
- komunikācijai ir jābalstās uz dialoga veidošanu. Iesaistīt sabiedrību lēmumu pieņemšanā par NAP jautājumiem, kā arī īstenoto pārvaldes politiku un citiem nozīmīgiem lēmumiem, saistītajiem tiesību aktiem plāna izstrādē un īstenošanā. Komunikācijas ietvaros ir jāņem vērā sabiedrības intereses, apzinot tās, veicot regulāras sabiedriskās domas pētījumus un konsultācijas par sabiedrībai, valstij un NAP aktuālajiem jautājumiem.

Zemāk esošajā tabulā ir redzama informācija par NAP 2007.-2013 gadam sabiedriskās apspriešanas un sabiedrības informēšanas kampaņu.

2.tabula „NAP 2007.-2013 gadam sabiedriskās apspriešanas un sabiedrības informēšanas kampaņa"

Aktivitāšu posms	**Process**
Sagatavošanās stadija	Izstrādāts vienots NAP dizains un logo
	Brošūra, „Nacionālā attīstības plāna 2007 – 2013 pirmā redakcija", 7000 eksemplāri
	Buklets, „Apspriedes pasākumu kalendārs", 3000 eksemplāri
	Mājas lapas www.nap.lv izveide
Interneta aktivitātes, 22.03.2006 – 07.04.2006	Sabiedriskā apspriede tiešsaistes režīmā portālā www.politika.lv
Klātienes aktivitātes	Reģionālās konferences
	Uzņēmēju diskusiju forums sadarbībā ar LTRK
	Izstāde „Reģionālā attīstība Latvijā 2006", Ķīpsalā
	www.nap.lv (izveidots sabiedriskās apspriešanas laikā)

Avots: RAPLM (VARAM)

Sociālais dialogs jeb sadarbības veids starp sociālajiem partneriem un valsts institūcijām, pašvaldībām ar mērķi līdzsvarot dažādo sabiedrības slāņu intereses nacionāla attīstības plāna ietvaros sociālajos, ekonomiskajos jautājumos, garantējot sociālo stabilitāti valstī, tika nodrošināts uzņēmēju diskusiju forumos, reģionālajās konferencēs un sabiedriskās apspriešanas semināros, kas ir sabiedrībai atvērts līdzdalības veids, lai uzzinātu iedzīvotāju viedokli par sabiedrībai svarīgu jautājumu. Integrētas komunikācijas veidošanai nepieciešams izmantot

dažādus komunikācijas kanālus un sabiedrības informēšanas veidus. Integrētajā komunikācijā un izglītojošu sociālo kampaņu īstenošanā būtiska nozīme ir televīzijas un radio reklāmai, vides reklāmai, tiešajam pastam, drukātajiem informatīvajiem materiāliem, materiāliem internetā u.c. Pilsoniskā sabiedrība, kurā indivīdi sadarbojas ar citiem indivīdiem un publisko varu savu un sabiedrības problēmu risināšanā, nozīmē pilsoniskās sabiedrības līdzdalību un iesaistīšanos valsts un pašvaldību politikas veidošanā.

Zemāk esošajā tabulā ir redzams NAP 2007.-2013.gadam pirmās redakcijas sabiedriskās apspriešanas pasākumu apkopojums.

3.tabula „NAP 2007.-2013.gadam pirmās redakcijas sabiedriskās apspriešanas pasākumu apkopojums"

Datums	Pasākuma nosaukums	Dalībnieku skaits
03.03.2006.	Reģionālā konference Jelgavā	75
10.03.2006.	Reģionālā konference Daugavpilī	135
17.03.2006.	Stratēģiskās analīzes grupas zinātnes apakškomisija, Latvijas Universitātē, Rīgā	10
17.03.2006.	Reģionālā konference Liepājā	130
24.03.2006.	Rīgas konference	60
27.03.2006.	Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības pas.	40
29.03.2006.	Reģionālā konference Talsos	40
31.03.2006.	Reģionālā konference Valmierā	70
04.04.2006.	Saeimas izglītības un zinātnes komisijas un Tautsaimniecības komisijas pasākums	20
04.04.2006.	NAP ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskata projekta sabiedriskā apspriede	40
05.04.2006.	Latgales reģionālā konference Rēzeknē	80
06.04.2006.	Uzņēmēju diskusiju forums, LTRK	25
07.04.2006.	Rīgas pilsētas komercdarbības attīstības padomes 2.sēde	16
07.04.2006.	Reģionālā konference Ventspilī	50
12.04.2006.	Konference Bauskā	30
19.04.2006.	Konference Cēsīs	25
20-21.04.2006.	Konference „Kas nepieciešams NAP	120

	īstenošanai?”	

Kopā:

	Sabiedriskās apspriešanas pasākumi, konferences	**Dalībnieku skaits**
	17	**966**

Avots: RAPLM(VARAM), NAP 2007.-2013.gadam sabiedriskās apspriešanas protokoli

NAP 2007.-2013.gadam 1.redakcijas sabiedriskā apspriešana notika 2006.gada martā-aprīlī. Kopumā nepilnu divu mēnešu periodā RAPLM sadarbībā ar vietējām pašvaldībām, reģioniem, augstskolām un sociālajiem partneriem noorganizēja 10 reģionālās konferences un 7 apspriedes, klātienē diskusijās iesaistot 966 dalībniekus. Analizējot apspriežu un konferenču diskusiju daļas protokolus kā arī izvērtējot strukturēto padziļināto interviju rezultātā iegūtos viedokļus jāsecina, ka sabiedriskās apspriešanas sēžu diskusiju daļas tika organizētas pēc būtības, informējot sabiedrību par jau pieņemtiem lēmumiem un faktiem, kā arī izstrādātajiem NAP 2007.-2013.gadam projekta materiāliem. Reģionālās konferences pierādīja sabiedrības pastiprinātu ieinteresētību NAP izveidē, šādi parādot, ka ieinteresētība NAP izstrādes procesā ir ne tikai galvaspilsētas iedzīvotājiem un iezīmējot Latvijas sabiedrības iespējamo vienotību būtisku lēmumu pieņemšanas procesos.

NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesā RAPLM iesaistīja arī dažādu nozaru un jomu praktiķus, tajā skaitā zinātniekus un uzņēmējus, tika izveidotas neatkarīgu ekspertu (12 cilvēku sastāvā) un uzņēmēju (15 cilvēku sastāvā) konsultatīvas darba grupas. Katrai grupai notikušas 3 sanāksmes. Kopumā NAP izstrādes procesa ietvaros ir notikušas 16 NAP vadības grupas sēdes, 16 piecu starpinstitūciju darba grupu (ekonomika, infrastruktūra, cilvēkresursi, publiskā pārvalde un teritoriju ilgtspējīga attīstība) sanāksmes, 3 neatkarīgo ekspertu darba grupas (12 cilvēku sastāvā) un 3 uzņēmēju konsultatīvās darba grupas (15 cilvēku sastāvā), kā arī citu darba grupu sēdes. Finansējuma apjoms NAP 2007. – 2013. sabiedriskajai apspriešanai un komunikācijas kampaņai 2005.un 2006.gadā sastādīja LVL 68 483, t.sk. 2005.gadā – LVL 22 818, 2006.gadā – LVL 45 665, no tiem sabiedriskajai apspriešanai – LVL 10 000. Analizējot NAP dokumenta izstrādei un sabiedriskajai apspriešanai, kā arī komunikācijas kampaņai piešķirto līdzekļu apjomu, secinām, ka nacionāla līmeņa stratēģiska dokumenta izstrādei līdzekļu apjoms nav uzskatāms par lielu, un starptautiskā līmenī būtu uzskatāms par ļoti mazu. Būtiski ir saprast, ka NAP ir valsts prioritārākais dokuments, attiecīgi datiem ir jābūt atbilstoši kvalitatīviem, piesaistītajiem ekspertiem ar attiecināmo pieredzi un zināšanām ne tikai nacionālā griezumā, bet arī pasaules līmenī, sabiedriskās apspriešanas un komunikācijas kampaņai ir jābūt tik efektīvai, lai valsts iedzīvotāji ir spējīgi atcerēties valsts prioritāros attīstības virzienus un mērķus, ne tikai NAP izstrādes posmā, kad šāda līmeņa dokuments ir politiski jūtīgs instruments, bet arī ikdienā komunikācijā ar sabiedrību ir nepieciešams atsaukties uz valsts nacionālās virzības pamatnostādnēm un ilgtermiņa mērķiem. Būtiska ir komunikācija ar sabiedrību ne tikai NAP izstrādes gaitā, bet arī – NAP īstenošanas gaitā.

Rekomendācijas

Ņemot vērā iepriekš minēto par sabiedriskās apspriešanas kampaņas izvērtējumu, ir izstrādātas šādas rekomendācijas:

- izstrādājot NAP 2014.-2020.gadam, izmantot tās komunikācijas iespējas ar sabiedrību, kas NAP 2007.-2013.gadam sabiedriskās apspriešanas laikā faktiski nebija pieejamas – sociālie tīkli, blogi, sociālo kopienu diskusiju vietnes u.tml.;
- izstrādājot NAP 2014.-2020.gadam, komunikācijā ar sabiedrību izmantot sabiedrības segmentēšanu atbilstoši diskusiju tematam un nepieciešamajai iesaistei un attiecīgu komunikācijas kanālu izmantošanu;
- regulāra komunikācija ar sabiedrību, kas ir vērtējama atzinīgi, ir jāveic ne tikai NAP izstrādes gaitā, bet arī jāturpina pēc NAP apstiprināšanas, skaidrojot sabiedrībai jautājumus, kas ir saistīti ar tā īstenošanas progresu un īstenošanas izaicinājumiem. Šādā veidā iespējams paaugstināt sabiedrības līdzdalību, radot papildus impulsu plānā noteikto mērķu sistēmiskai sasniegšanai;
- izstrādājot NAP 2014.-2020.gadam, nepieciešams vienoties ar reģionālajiem medijiem par informācijas sniegšanu reģionu iedzīvotājiem, lai novērstu NAP 2007.-2013.gadam sabiedriskās apspriešanas laikā novēroto reģionālo mediju salīdzinoši mazo ieinteresētību NAP izstrādes procesā.

Aktivitāte K.1.5: ***NAP sasaistes un koordinācijas ar galvenajiem valsts finanšu un attīstības instrumentiem vērtēšana***:

Darba uzdevums: šajā posmā piedāvāts vērtēt NAP sasaisti un koordināciju ar vidēja termiņa budžeta vadīšanu, ES fondu programmēšanu un nozaru politikas plānošanu vidējā termiņā. Aktivitātes ietvaros paredzēts arī vērtēt, cik nozīmīga ir NAP loma un kādai tai vajadzētu būt, lai attīstītu efektīvu vidēja termiņa budžeta vadīšanu un nodrošinātu pilnīgu integrāciju ar ES fondu programmēšanu. Izstrādājot rekomendācijas šajā aktivitātē, plānots arī izvērtēt vairāku ārvalstu pieredzi (ņemot labas prakses piemērus no vismaz vienas „vecās" un „jaunās" ES dalībvalsts, kuras ES reģionālās politikas kontekstā tiek uztvertas kā viens vienots reģions). Izvērtējumā tiks ņemts vērā arī tas, cik pašreiz attīstīta ir vidēja termiņa budžeta vadīšana Latvijā un kā to vajadzētu attīstīt turpmāk, jo tieši no vidēja termiņa budžeta vadīšanas ir atkarīga valsts dažādo politiku integrācijas kvalitāte ar budžetu.

Latvijas pieredze

ES fondu darbības programmās ir iekļautas atsauces uz NAP 2007.-2013.gadam kā pamatojošo dokumentu, kas nozīmē, ka faktiski ES fondu plānošanā un apguvē tika nodrošināta NAP 2007.-2013.gadam mērķu un prioritāšu pēctecība, jo tās tika pārnestas uz VSID. Savā ziņā to arī varētu saukt par mērķu dublēšanos, taču, ņemot vērā detālo ES fondu dokumentāciju, kas

ir izstrādāta uz minēto uzstādījumu un mērķu bāzes, drīzāk var tomēr runāt par NAP 2007.-2013.gadam mērķu un prioritāšu pēctecību. Taču līdz šim Attīstības plānošanas sistēmas likumā nav noteikta NAP sasaiste ar ES fondu vadības sistēmu (2.attēls), tostarp mērķiem un prioritātēm.

2.attēls

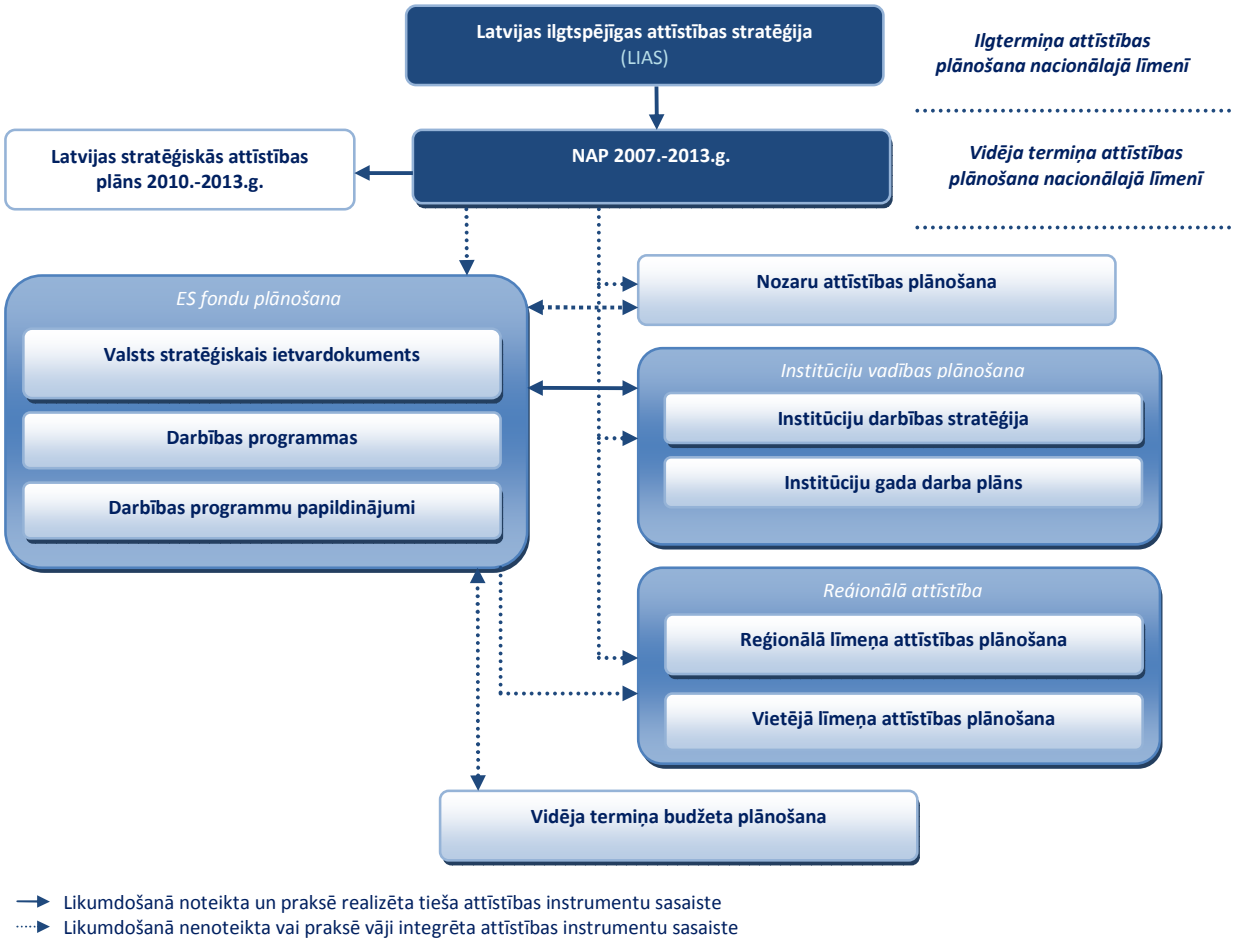

Tāpat var minēt, ka NAP un VSID tika izstrādāti vienlaicīgi, par ko liecina to izstrādes laika grafiki (4.tabula).

4.tabula „NAP 2007.-2013.gadam un VSID 2007.-2013.gadam izstrādes cikla laika grafiks”

Gads	M.	**NAP 2007.–2013.gadam**	**VSID 2007.–2013.gadam**
2004	01		
	02		
	03		
	04	02.04. – NAP kā reģionālās attīstības plānošanas dokumenta	

		izstrādes iespēju apzināšana Reģionālās politikas pamatnostādnēs	
	05		
	06	29.06. – Apstiprināti NAP izstrādes, ieviešanas, uzraudzības un sabiedriskās apspriešanas noteikumi[28]	
	07	27.07. – RAPL ministrs apstiprinājis NAP Vadības grupas (NAP VG) sastāvu	
	08		
	09	20.09. – NAP VG apstiprinājusi NAP izstrādes metodiku un izstrādes laika grafiku	
	10		
	11		
	12		
2005	01	11.01. – papildināts NAP vadības grupas sastāvs ar LB un LTRK	
	02		
	03		
	04	06.04. – NAP noteikta loma un būtība attīstības plānošanas sistēmā, Saeimai pieņemot Reģionālās attīstības likumu (RAL)	
	05		
	06		
	07		
	08	2005.gada aug.-sept. NAP 1.redakcijas sagatavošana	
	09		
	10	26.10. - Saeima apstiprinājusi ilgtermiņa konceptuālo dokumentu „Latvijas izaugsmes modelis: Cilvēks pirmajā vietā”	26.10. – Uzdevums izstrādāt Nacionālo stratēģisko ietvara dokumentu (NSID) līdz 2005.gada 22.decembrim un darbības programmas līdz 2006.gada 3.aprīlim[29]

[28] 2004.06.29. noteikumi Nr.565 “Nacionālā attīstības plāna izstrādes, ieviešanas, uzraudzības un sabiedriskās apspriešanas kārtība”

[29] MK 2005.gada 26.oktobra rīkojums Nr.689 “Par koncepciju par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda plānošanas un vadības sistēmu 2007.–2013.gadā”

	11	01.11. – Tiek izslēgta Valsts kontrole no NAP vadības grupas sastāva	
	12		01.12. –MK izveidoja ESSF un KF darbības programma (DP) pagaidu uzraudzības komiteja[30]
2006	01		31.01. – MK izskatīja NSID projektu[31]
	02		
	03	- NAP sabiedriskā apspriešana reģionos - Tiešsaistes portālā politika.lv	
	04	- NAP reģionos (turpinājums) - Tiešsaistes portālā politika.lv (turpinājums) - LTRK uzņēmēju diskusiju forums - Izstāde Reģionālā attīstība Latvijā 2006	11.04. – 18.04. MK izskata jautājumu un pieņem lēmumu par fondu līdzekļu sadalījumu starp NSID tematiskajām asīm un pasākumiem[32]
	05		
	06	15.06. – NAP VG atbalsta NAP projekta virzību izskatīšanai NRAP 19.06. – NRAP atbalsta NAP projekta virzību uz MK	
	07	04.07. – apstiprina NAP ar MK noteikumiem[33]	
	08		22.08. – MK atbalstīja DP „Uzņēmējdarbība un inovācijas" projektu konsultāciju sākšanai ar EK[34]
	09	18.09. – ar Politikas plānošanas sistēmas attīstības pamatnostādnēm noteikta NAP vieta plānošanas dokumentu	04.09. MK atbalstīja DP „Infrastruktūra un pakalpojumi" projektu konsultāciju sākšanai ar EK[35] 11.09. MK atbalstīja DP „Cilvēkresursi un

[30] MK 2005.gada 1.decembra rīkojums nr.773 "Par Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda operacionālo programmu pagaidu uzraudzības komiteju"

[31] Prot. Nr.6, 55.§, TA-247

[32] MK prot. Nr.21, 28.§, TA-882, prot. Nr.22 32.§

[33] 04.07.2006, noteikumi Nr. 564 "Noteikumi par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2007.–2013.gadam"

[34] 22.08.2006 Rīkojums nr. 625 "Par operacionālās programmas "Uzņēmējdarbība un inovācijas" projektu"

[35] 04.09.2006 Rīkojums nr. 674 "Par operacionālās programmas "Infrastruktūra un pakalpojumi" projektu"

		hierarhijā	nodarbinātība" projektu konsultāciju sākšanai ar EK[36]
	10		18.10. – Saeima apstiprināja Valsts stratēģiskais ietvardokumentu (VSID), kas FM bija jāiesniedz EK[37], kā arī visas DP.
	11		03.11. – Tika apstiprināts LR delegācijas sastāvs sarunās ar EK par VSID[38]
	12		
2007	01		
	02	13.02. – Tika izveidota Nacionālā attīstības padome (NAP)[39]	20.02. – Tika pārskatīts fondu līdzekļu sadalījumu starp NSID tematiskajām asīm un pasākumiem[40], izskatītas Latvijas nacionālās pozīcijas par DP projektiem.

Intervējamie atzina, ka ārvalstu finanšu instrumentu plānošanas procesu un ES politiku plānošanas un prioritāšu noteikšanas procesā tiek ievērota stingrāka disciplīna, tomēr daļa atzina, ka arī šajā ziņā plānošanas process nav īsti saistīts ar NAP 2007.-2013.gadam un tā mērķiem, bet tas vairāk notiek kā autonoms process.

Vairāki intervētie, kuri piedalījās NAP izstrādē, atzina, ka jau izstrādāšanas laikā bija sajūta, ka šis dokuments ir nepieciešams tāpēc, ka "Eiropa to prasa" – t.i., tas ir bijis priekšnoteikums ES fondu finansējuma saņemšanai, bet ne tāpēc, ka tas tiešām tiks izmantots kā dokuments, saistībā ar ko tiks veidotas nozaru politikas un uz ko tiks balstīts valsts budžets.

Par galveno NAP uzdevumu jaunajā periodā vairākums intervējamo atzina, ka būtu vēlams neliels skaits noteikto prioritāšu. Šīs prioritātes būtu turpmāk jāizdiskutē un par tām jāvienojas augstākajā politiskajā līmenī, atzīstot tās par saistošām politiku veidošanā un publisko resursu sadalē.

Tāpat, veicot arī NAP 2007.-2013.gadam izvērtējumu, var konstatēt, ka tas nav bijis tieši un nepārprotami sasaistīts ar valsts budžeta plānošanu. Tā, piemēram, saskaņā ar MK 2004.gada 29.jūnija noteikumu Nr.565 „Nacionālā attīstības plāna izstrādes, ieviešanas, uzraudzības un sabiedriskās apspriešanas kārtība" 5.5.punktu bija paredzēts sasaistīt valsts budžetu ar NAP, izstrādājot NAP ieviešanas finansējuma plānu, taču NAP izstrādes darba grupa neizstrādāja un neiekļāva NAP iepriekšminēto obligāto komponenti.

Izvērtējot valsts budžeta plānošanu reglamentējošos normatīvus, tai skaitā valsts budžeta plānošanas „jumta likumu" jeb Likumu par budžetu un finanšu vadību, kā arī atbilstoši uz šī likuma deleģējuma pamata izdotos MK noteikumus, nav iespējams atrast sasaisti starp vidēja termiņa budžeta plānošanu un NAP 2007.-2013.gadam izvirzīto mērķu sasniegšanu.

[36] 11.09.2006 Rīkojums nr. 691 "Par operacionālās programmas " Cilvēkresursi un nodarbinātība" projektu"

[37] Ministru kabineta 2006.gada 18.oktobra rīkojums Nr.808

[38] Ministru kabineta 2006.gada 3.novembra rīkojums Nr.865

[39] 13.02.2007 noteikumi NR.129 "Nacionālās attīstības padomes nolikums"

[40] Prot. Nr.14, 46.§, TA-468

Tāpat, vērtējot ikgadējos valsts budžeta likumus laika posmā no 2007.-2011.gadam, nepārprotami var secināt, ka šobrīd valsts budžets ministriju resoru līmenī tiek plānots valsts budžeta programmu un apakšprogrammu griezumos un katra konkrētā valsts budžeta programma ar attiecīgajām apakšprogrammām, tostarp finanšu resursiem vērsta uz kāda noteikta mērķa sasniegšanu. Kā piemēru, var minēt, NAP prioritāti „Izglītots un radošs cilvēks", kuras īstenošanu varētu tematiski sasaistīt, piemēram, ar Izglītības un zinātnes ministrijas budžetā apstiprināto valsts budžeta programmu 03.00.00 „Augstākā izglītība" kuras apakšprogrammu kopējā izdevuma daļa 2011.gadā ir plānota 44,4 miljoni latu apmērā. Iepriekšminētās programmas īstenošana atbilstoši valsts budžeta paskaidrojumu daļā minētajam nodrošina tādu mērķu sasniegšanu, kā izglītības studiju programmu kvalitāti, konkurētspēju un attīstību kopējā Eiropas augstākās izglītības telpā, sekmē augstākās izglītības pieejamību visiem iedzīvotājiem, nodrošinot studiju un studējošo kreditēšanu valstī, veicina augsti kvalificētu speciālistu pieaugumu valstī, pamatojoties uz Latvijas Republikas valdības un Zviedrijas Karalistes valdības līgumiem nodrošināt augsti kvalitatīvas juridiskās un ekonomiskās izglītības iegūšanas iespējas, nodrošināt studiju un studējošo kreditēšanas sistēmas darbību valstī, studiju un studējošo kredītu izsniegšanu atbilstoši pieprasījumam, kredītu administrēšanu un piedziņu, kredītu dzēšanu un nodrošināt valsts budžeta līdzfinansējumu un klimata pārmaiņu finanšu instrumenta finansējumu Klimata pārmaiņu finanšu instrumenta atklāta konkursa ietvaros apstiprināto projektu ieviešanai, kurus īsteno Izglītības un zinātnes ministrijas padotībā esošās koledžas. Tai pašā laikā atbilstoši minētajā programmā paredzētā finansējuma un programmas mērķiem, noteiktajiem sasniedzamajiem rezultatīvajiem rādītājiem nevar izvērtēt šīs programmas tiešo sasaisti ar NAP 2007.-2013.gadam izvirzīto mērķi „Izglītība un zināšanas tautsaimniecības izaugsmei un tehnoloģiskai izcilībai" un izvērtēt finansējuma un sasniedzamo mērķu savstarpējo korelāciju.

Līdz ar to tikai indikatīvā veidā un pieļāvumu formā var nojaust, ka ar minētās valsts budžeta programmas starpniecību zināmā veidā arī iespējams tiek sekmēta NAP 2007.-2013.gadam minētā mērķa sasniegšana. Tas, savukārt, nozīmē tikai to, ka, lai arī pašas par sevi budžetā paredzētās programmas un apakšprogrammas tiek veidotas kādas noteiktas jomas vai uzdevuma risināšanai, šobrīd tās tiešā veidā nav sasaistītas ar NAP 2007.-2013.gadam.

Tāpat var secināt, ka izveidotā attīstības plānošanas dokumentu, tostarp hierarhiski augstāko un starptautiski ierosināto dokumentu un valsts budžeta programmu/ apakšprogrammu mērķu sistēmas nav sinhronizētas, tas ir, attīstības plānošanas dokumentos iekļautie mērķi ne vienmēr ir sasaistāmi un attiecināmi uz valsts budžeta programmu/ apakšprogrammu mērķiem, jo politikas plānošanas dokumentos sākotnēji iekļautie mērķi netika plānoti atbilstoši finanšu perspektīvai – valsts budžeta programmu/ apakšprogrammu sadalījumam, kas arī apgrūtina NAP prioritātēm nepieciešamā finansējuma apjoma noteikšanu un identificēšanu valsts budžetā.

Efektīvai NAP sasaistei ar valsts budžeta plānošanu trūkst pēctecīgas un izvērtētas vidēja termiņa budžeta plānošanas, jo līdzšinējā periodā budžets, lai arī atbilstoši Likumam par budžetu un finanšu vadību ir plānots triju gadu periodam, savukārt, Saeimā tiek pieņemts likums katram saimnieciskajam gadam atsevišķi. Attiecīgi šāda situācija nerada pilnvērtīgu pamatu NAP un nozaru plānošanas dokumentu sasaistei.

Svarīgi ir arī minēt, ka viena no būtiskajām un finanšu ietilpīgajām budžeta sastāvdaļām ir ES fondu līdzekļi, kuri 2007.-2013.gada programmēšanas periodam budžetā tiek plānoti, pamatojoties uz ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likumu un attiecīgajiem MK noteikumiem[41], kā arī Valsts stratēģisko ietvardokumentu. Tāpat valsts budžetā tiek plānoti arī citi Latvijas valstij pieejamie ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļi, kā piemēru var minēt Eiropas Ekonomikas Zonas un Norvēģijas valdības divpusējo finanšu instrumentu, Latvijas – Šveices sadarbības programmu un citus ārvalstu finanšu palīdzības programmas un instrumentus.

Lai arī 2007.-2013.gada plānošanas periodā ES fondu atbalsts primāri nosacīti tiek virzīts uz iedzīvotāju izglītību, uzņēmumu tehnoloģisko izcilību un elastību, kā arī zinātnes un pētniecības attīstību, lai veicinātu zināšanu ietilpīgas ekonomikas veidošanos valstī un stiprinātos citi nepieciešamie priekšnoteikumi ilgtspējīgai ekonomiskai attīstībai un cilvēku dzīvei Latvijā kopumā, šobrīd nav iespējams izvērtēt un noteikt cik lielā mērā Latvijai pieejamais, budžetā plānotais un izlietotais ES fondu finansējums ir sekmējis tieši to mērķu sasniegšanu, kas ir izvirzīti NAP 2007.-2013.gadam. Arī šajā gadījumā varam tikai un vienīgi indikatīvi aptvert situāciju, ka gan NAP 2007.-2013.gadam, gan 2007.-2013.gada programmēšanas perioda ES fondu līdzekļi paralēlā veidā sekmē izvirzīto mērķu sasniegšanu, tomēr šobrīd būtu nepieciešams veikt analītisku pētījumu, lai būtu iespējams salīdzināt šo mērķu savstarpēju sasaisti un attiecīgi gūt nepārprotamu pārliecību par valsts budžetā plānoto ES fondu un arī pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļu piesaistes un izlietojumu politikas integrācijai ar NAP 2007.-2013.gadam.

Rezultātā var secināt, ka NAP 2007.-2013.gadam nepietiekamās sasaistes ar valsts vidēja termiņa budžeta plānošanu, kas vienlaicīgi arī ir neatņemama un ļoti nozīmīga un finansiāli ietilpīga valsts budžeta sastāvdaļa, nav objektīvi izvērtējams ne no mērķu rezultatīvo rādītāju izpildes vai neizpildes aspekta, ne arī no finansiālā – plānoto vai izlietoto finanšu resursu apjoma NAP 2007.-2013.gadam mērķu sasniegšanas nodrošināšanā.

Lai gan MK ir atbalstījis „Koncepcijā par Stratēģiskās plānošanas un vidēja termiņa budžeta plānošanas ieviešanu valsts pārvaldē"[42] D variantu, kas paredz Likumu par budžetu vienam gadam programmu, apakšprogrammu un ekonomiskās klasifikācijas kodu sadalījumā un trīs gadu budžeta plānošanas ietvars, taču intervējamie atzinuši vidēja termiņa budžeta neesamību, kā arī to, ka NAP nav sasaistīts ar to. Iepriekšminētie trūkumi tiek uzskatīti kā vieni no galvenajiem faktoriem NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas neveiksmei.

Tāpat jāatzīmē, ka izpildot MK 2008.gada 16.septembra sēdes protokollēmuma (prot. Nr.66 7.§) „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam, Makroekonomiskās attīstības un fiskālās politikas ietvara 2008.-2010.gadam, Valsts stratēģiskā ietvardokumenta 2007.-2013.gadam integrēšanu vienā dokumentā (turpmāk – MAFPI) – Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007.-2013.gadam" 2.punktā noteikto uzdevumu, RAPLM sagatavoja informatīvo ziņojumu „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam, Makroekonomiskās attīstības un fiskālās politikas ietvara (MAFPI) 2008.-2010.gadam, Valsts

[41] http://www.fm.gov.lv/?lat/valsts_budzets/metodika

[42] Apstiprināta ar MK 2006.gada 14.septembra rīkojumu Nr. 703 „Par koncepciju „Par stratēģiskās plānošanas un vidēja termiņa budžeta plānošanas ieviešanu valsts pārvaldē"

stratēģiskā ietvardokumenta 2007.-2013.gadam integrēšanu vienā dokumentā – Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007.-2013.gadam".

Iepriekšminētais informatīvais ziņojumā tika konstatēts, ka nav vēlams veidot jaunu attīstības plānošanas dokumentu, integrējot MAFPI un VSID vienā dokumentā NAP, jo:

- uzsākot informatīvā ziņojuma sagatavošanu 2008.gada rudenī tika konstatēts, kā vislabākais veids, kā nodrošināt dokumentu savstarpējo integrāciju, ir izveidot NAP rīcības programmu (NAP ieviešanas dokumentu, kurā NAP uzdevumu izpildei tiktu noteikts ES fondu un valsts budžeta finansējums). 2008.gada beigās straujo ekonomikas izmaiņu rezultātā Saeimā un MK tika pieņemti vairāki lēmumi, kas būtiski ietekmēja potenciālās NAP rīcības programmas aktualitāti un izmatošanas iespējas (ES fondu jau veiktā pārskatīšana, un tika pieņemta Latvijas ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes atjaunošanas programma (LESIA) kopā ar tās rīcības plānu);
- 2008.gada esošajā ekonomiskajā situācijā budžeta plānošanas procesam un attīstības plānošanas procesam bija jābūt orientētam uz aktuālo nepieciešamību, ievērojot budžeta ieņēmumus un izdevumus, kas noteica budžeta izdevumu optimizācijas un strukturālo reformu apjomu;
- MAFPI, valsts budžets un VSID bija saistīti ar Latvijas ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes atjaunošanas programmu un Latvijas ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes atjaunošanas programmas ieviešanas rīcības plāna īstenošanu, kā arī Latvijas uzņemtajām saistībām ar Starptautisko Valūtas fondu un Eiropas Kopienu par starptautiskā aizdevuma saņemšanu;
- 2008.gadā bija veikta ES fondu pārskatīšana saistībā ar ekonomisko situāciju valstī, kā arī plānots turpināt izvērtēšanu pēc 2009.gada 31.decembra.

Nozaru un teritoriju attīstības vajadzību saskaņotībai un ES fondu ieguldījumu maksimālai atdevei bija nepieciešams īstenot uz teritoriju attīstību balstītu pieeju, tādējādi nodrošinot kompleksu nozaru attīstību valsts teritorijās, jo:

- pašvaldību budžetu tiešā veidā ietekmēja valsts budžeta samazinājums, ievērojot 2008.gada 23.novembra grozījumus likumā „Par valsts budžetu 2009.gadā", kas paredzēja pašvaldību budžeta ieņēmumu samazinājuma prognozi 2009.gadā salīdzinājumā ar 2008.gadu - par 18,2 %. Nodokļu ieņēmumu samazinājuma prognoze pašvaldību budžetos, plānojot nākamos budžeta grozījumus likumā „Par valsts budžetu 2009.gadam", salīdzinājumā ar 2008.gadu bija 233 milj. latu jeb 26 %, t.sk. prognozēts iedzīvotāju ienākuma nodokļa samazinājums par 228,7 milj. latu jeb 27,7 %;
- noslēdzoties administratīvi teritoriālajai reformai un turpinoties valsts pārvaldes decentralizācijas procesam, pašvaldībām bija jāīsteno jaunas funkcijas un uzdevumi, nodrošinot daudz lielāku publisko pakalpojumu apkalpes teritoriju.

- kā vēl vienu no problēmām NAP un ES fondu sasaistē var minēt paralēlās un savstarpēji nesaistītās rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas, jo ES fondu rezultātu un to rezultatīvo rādītāju starptautiskā sistēmas nav integrēta nacionālajā apstiprinātajā rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmā, un līdz ar to arī nav definēta to savstarpējā mijiedarbība, tostarp, nav iespējams novērtēt to sasniegšanas progresa savstarpējo korelāciju.

Augstāk minēto faktoru ietekmē, 2009.gada vidū iepriekšminētais informatīvais ziņojums piedāvāja nodrošināt NAP, ES fondu un valsts budžeta integrāciju, veicot NAP rezultatīvo rādītāju integrāciju iestāžu darbības stratēģijās. Vienlaikus jāatzīmē, ka 2009.gada vidū valsts pārvaldē un Saeimā turpinājās diskusija par NAP aktualizāciju un sasaisti ar valsts budžetu, kā rezultātā radās pieprasījums pēc Latvijas Stratēģiskās attīstības plāna izstrādes.

Raksturojot ieguvumus no NAP 2007.-2013.gadam, papildus tam, ka ar šī plāna palīdzību tika saņemta ES struktūrfondu finansējums, vairāki runātāji minēja, ka pateicoties tam, plašāka sabiedrība pieņēma ideju, ka ir nepieciešama valsts attīstības plānošana ilgākam periodam, popularitāti ieguva princips „cilvēks centrā", kas gan, vēlāk trūkstot NAP pilnvērtīgai īstenošanai, kā arī saskaroties ar krīzes radītām grūtībām, ticis pieminēts ar zināmu ironiju.

Rekomendācijas:

1. Izvērtēt iespēju NAP 2014.-2020.gadam periodā veidot attīstības budžetu, kurā ietilptu ES fondu finansējums darbības programmu/ projektu griezumā un valsts budžeta līdzekļu daļa budžeta programmu griezumā, ievērojot vidēja termiņa perspektīvu, vienlaicīgi nodrošinot sasaisti ar NAP prioritāšu ietvaros veicamajiem uzdevumiem/ pasākumiem;
2. Nepieciešams izvērtēt iespēju Likumā par budžetu un finanšu vadību un Attīstības plānošanas sistēmas likumā paredzēt sinhronizētus attīstības plānošanas un valsts budžeta uzraudzības procesus, tostarp, integrētu uz sasniegto rezultātu izpildi orientēta pārskatu sistēmu, atbilstoši kurai pieņemt uz datiem un faktiem pamatotus lēmumus par likumsakarīgām, lietderīgām un efektīvām izmaiņām NAP (pārvērtējot prioritāšu sasniegšanai atbilstošos pasākumus, to efektivitāti, kā arī sasniegto rezultātu ietekmi uz mērķa sasniegšanas pakāpi), kā arī gadskārtējā valsts budžeta likumā (pārskatot izdevumus atbilstoši sasniegtajiem rezultātiem), kas nodrošinātu NAP veiksmīgu ieviešanu un tautsaimniecības attīstību kopumā. Tāpat būtu jāparedz NAP vidējam termiņam aktualizēšana uzdevumu un rezultātu līmenī, sasaistot to ar vidēja termiņa budžeta aktualizācijas periodu (n+2) un finanšu resursu apjoma izmaiņām.
3. Izvērtēt iespēju pārskatīt un sinhronizēt valsts budžeta programmu/ apakšprogrammu mērķu piemērotību attīstības plānošanas dokumentu, tostarp hierarhiski augstāko un starptautiski ierosināto attīstības plānošanas dokumentu mērķu sistēmai, jo politikas plānošanas dokumentos sākotnēji iekļautie mērķi netika plānoti atbilstoši finanšu perspektīvai – valsts budžeta programmu/

apakšprogrammu sadalījumam, kas atvieglotu NAP prioritātēm nepieciešamā finansējuma apjoma plānošanu un izlietojuma uzraudzību.

4. Integrēt ES fondu vadības sistēmā izmantoto rezultātus un rezultatīvos rādītājus attīstības plānošanas sistēmā izmantotajā rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmā.

Ārzemju pieredze

Ungārijas pieredze[43]

Ungārijas Nacionālais stratēģijas ietvara dokuments 2007.-2013.gadam (UNSID) ir valstiski stratēģisks dokuments ES fondu finansējuma apgūšanas plānošanai. Tā īstenošanai paredzēts ES fondu finansējums kopā ar valsts finansējumu 15% apmērā.

Balstoties uz plānā paredzētajām prioritātēm, tiek sagatavotas 15 darbības programmas (pārsvarā ERAF finansētas), no kurām septiņas ir reģionālās programmas. UNSID ir iekļauts reģionālās attīstības aspekts nozaru un horizontālajā griezumā.

UNSID ietvertā attīstības stratēģijā iekļauti šādi mērķi - paplašināt nodarbinātību un radīt priekšnoteikumus ilgtermiņa izaugsmei. Mērķu sasniegšanai UNSID ietvaros tiek plānotas darbības sešās prioritārajās jomās, kam atbilstoši izvirzītas sešas tematiskās un reģionālās prioritātes:

1. ekonomikas attīstība;
2. transporta attīstība;
3. sociālā atjaunošana;
4. vides un enerģijas attīstība;
5. reģionālā attīstība;
6. valsts reforma.

Iepriekšminētās prioritātes ir definētas saskaņā ar ES stratēģiskajām vadlīnijām, lai atbalstītu Nacionālajā darbības programmā un Nacionālajā Lisabonas darbības programmā formulēto mērķu īstenošanu. Reģionālās darbību programmas tiek iekļautas nozaru politikās. Savukārt pasākumus reģionālo darbības programmu ietvaros plānots īstenot tā, lai veicinātu attiecīgo nozaru politiku ieviešanu.

Atbilstoši horizontālajam skatījumam UNSID ietvertas divas rīcībpolitikas, kurām jābūt prioritārām attīstības mērķu īstenošanas laikā:

- ilgtspējības priekšnoteikumu nodrošināšana (kas saskaņā ar ES prasībām vienlīdzīgi aptver vides, makroekonomiskos un sociālos procesus, ieskaitot arī drošības aspektus);
- izlīdzināšanās stiprināšana (ekonomiskās, reģionālās un sociālās, pēdējai ietverot arī vienlīdzīgu iespēju jautājumu, nediskriminēšanu un dzimumu sociālo vienlīdzību, ko arī Eiropas Savienība uzskata par prioritāti).

[43] ttp://pik.elte.hu/file/_MFT_angol.pdf

UNSID ir definēti ekonomiskās ilgtspējības rādītāji vides, sociālajā un valsts budžeta jomās. Tā, piemēram, UNSID ekonomiskās efektivitātes mērīšanai ir iekļauts makroietekmes rādītājs – UNSID ieguldījums valsts budžeta ieņēmumu un izdevumu sabalansētībā. Iepriekšminētie rādītāji tiek mērīti sistemātiski un regulāri, lai novērtētu UNSID ietekmi uz vidi, sociālo un budžetu, kā arī nepieciešamības gadījumā, izvēlētos efektīvus instrumentus un pasākumus, lai nodrošinātu mērķu sasniegšanu iepriekšminētajās jomās.

Lielbritānijas pieredze[44]

Lielbritānijas Nacionālā stratēģijas ietvara dokumenta 2007.-2013.gadam (LNSID) mērķis ir noteikt galvenās prioritātes ES struktūrfondu finansējuma sadalei. LNSID paredz augsta līmeņa stratēģiju ES struktūrfondu darbības programmu apguvei. LNSID tika izveidots, ievērojot sabiedriskās apspriedes rezultātus, kā arī ciešā sadarbībā ar valdības struktūrvienībām, to starp, nozaru ministriju un Valsts kases pārstāvjiem, vienlaicīgi piesaistot arī Skotijas, Velsas valdības pārstāvjus, kā arī Ziemeļīrijas un Gibraltāra valdības pārstāvjus, kuri ir atbildīgi par reģionālās politikas īstenošanu. Pamatojoties uz Lisabonas un Gēteborgas stratēģijās un ES stratēģiskajās vadlīnijās noteikto reģionālu politiku tika sagatavots LNSID.

LNSID ir iekļauta valsts un reģionu sociālekonomiskās vides SVID analīze. LNSID paredz uz stratēģisku pieeju balstītu ES struktūrfondu pārdali programmu, to īstenošanas pasākumu ietvaros. LNSID papildus ES noteiktajiem mērķiem ir iekļauta arī nacionālā līmeņa stratēģija, tostarp prioritātes nacionālo darbības programmu izveidei.

LNSID ir iekļauta vīzija struktūrfondu izlietojumam (skat. 3.pielikumā), kas nepieciešama, lai valdība spētu pārdalīt finansējumu valstiski svarīgākajām prioritātēm. Kopējais valsts izveidoto ES fondu darbības programmu mērķis ir veicināt reģionālo produktivitāti, nodarbinātību atbilstoši dinamiskajām ekonomiskajām izmaiņām, kā arī ieņemt lielāku nišu pasaules tirgu un nodrošināt vides un sabiedrības ilgtspējību.

Atbilstoši stratēģiskajai vīzijai valdība saskaņo ES fondu programmu izstrādes principus. ES fondu programmām jānodrošina, ka to prioritātes ir saskaņotas gan ar ES vadlīnijām, gan ar valsts izstrādātajām stratēģijām, tai skaitā, reģionālās attīstības un nodarbinātības stratēģijām.

LNSID paredz izveidot Vienoto programmu, kurā tiek iekļauti un saskaņoti pasākumi, kā arī nepieciešamie ES fondu un valsts budžeta finanšu resursi, kas paredzēti konkrētu nozaru politiku mērķu un rezultātu sasniegšanai.

Valdība izvirza publiskā sektora institūcijām sasniedzamos mērķus, kurus mēra rezultātu un rezultatīvo rādītāju izteiksmē. Valdības deleģēts pārstāvji (Gershon un Lyons) regulāri un sistemātiski pārbauda lietderību (efficiency), izmantojot informāciju un datus par sasniegtajiem rezultātiem, vienlaicīgi izvērtējot organizāciju darbības un iesaka izdevumu tostarp, ES fondu līdzekļu izlietojuma efektivizēšanas un optimizēšanas ieteikumus. Pamatojoties uz ieteikumiem tika samazināts publiskā sektora iestāžu ilgtermiņa budžeta izdevumi un efektivizētas funkcijas un tām atbilstošie procesi.

[44] United Kingdom National Strategic Reference Framework

Atbilstoši LNSID 2007.-2013.gadam ir iecerēts izveidot tādu ES fondu vadības sistēmu, kas palielinātu izdevumu efektivitāti un minimizētu nacionālā budžeta līdzekļu izlietojuma pārklāšanos.

Kopsavilkums par Ungārijas un Lielbritānijas pieredzi un rekomendācijas:

- nepieciešams noteikt skaidru vīziju ES struktūrfondu izlietojumam, lai valdība spētu pārdalīt finansējumu valstiski svarīgākajām prioritātēm;
- vienotas programmas izveide, iekļaujot un saskaņojot pasākumus, kā arī nepieciešamos ES fondus un valsts budžeta finanšu resursus, kas paredzēti konkrētu nozaru politiku mērķu un rezultātu sasniegšanai.

Aktivitāte K.1.6: ***NAP izstrādes resursu ietilpības un sasniegto rezultātu novērtējums***:

Darba uzdevums: aktivitātes ietvaros tiks veikta NAP izstrādes resursu (NAP izstrādes laiks, NAP izstrādes tiešās un saistītās izmaksas, NAP izstrādē tieši un saistīti iesaistītie cilvēkresursi u.c.) novērtējums ar īpašu uzsvaru uz ar NAP izstrādi saistīto budžeta resursu izvērtējumu (ar NAP izstrādi saistītās budžeta programmas, atsevišķi projekti, to ietvaros novirzītais finansējums). Aktivitātes ietvaros tiks novērtēti arī NAP tieši iesaistītie un aptuveni netieši iesaistītie cilvēkresursi gan valsts pārvaldes iestādēs, gan ārpus valsts pārvaldes (tādi kā NAP ekspertu grupas). Aktivitātes kontekstā tiks novērtēta NAP izstrādes procesa resursu ietilpība un izmaksu efektivitāte. Tāpat šis tiks skatīts kontekstā ar galvenajiem NAP izstrādes procesa tiešajiem rezultātiem, analizējot to ietekmējošos faktorus.

NAP 2007.-2013.gadam izstrādes izdevumus var kategorizēt vairākos izdevumu veidos. Šie izdevumu veidi ir šādi:

- tiešie izdevumi jeb finanšu izdevumi, kas ir tieši monetārā izteiksmē kvantificējami izdevumi NAP 2007.2013.gadam izstrādei, piemēram, iepirkumi, sabiedriskās apspriešanas pasākumu organizēšana u.tml.;
- netiešie izdevumi, kas ir personāla noslodze NAP 2007.-2013.gadam izstrādes laikā, patērētais laiks diskusijām un komentāriem, iesaistītās struktūrvienības valsts pārvaldes iestādēs, iesaistītie partneri no nevalstiskā un privātā sektora un to pavadītais laiks NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesā u.tml. Šo izdevumu daļu, ņemot vērā pagājušo laiku kopš NAP 2007.-2013.gadam izstrādes un iesaistīto cilvēkresursu (personāla noslodze) neuzskaitīšanu, nav iespējams objektīvi kvantificēt.

Attiecībā par tiešajiem izdevumiem šajā pētījumā esam iekļāvuši pieejamo informāciju par NAP 2007.-2013.gadam izstrādē izlietotajiem izdevumiem. Pieejamā informācija par izlietotajiem budžeta līdzekļiem NAP izstrādē neparedz nepieciešamību to attiecināt uz konkrētām valsts budžeta programmām, ņemot vērā, ka šāda attiecināšana pēc būtības neko

nemaina, kā arī nepalīdz analīzes procesā. Attiecībā par netiešajiem izdevumiem šajā pētījumā esam iekļāvuši informāciju par notikušajiem pasākumiem, no kuriem var secināt par resursu izmantojumu NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesā.

Tālāk minētie izdevumi 2007.-2013.gadam ir uzskaitīti atbilstoši reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministres Dagnijas Staķes Ministru prezidentam Valdim Dombrovskim 2010.gada 18.augustā adresēto vēstuli par izdevumiem NAP 2007.-2013.gadam izstrādei.

Kopā NAP 2007.-2013.gadam izstrādei 2005.un 2006.gadā paredzētais finansējums bija LVL 370,856, kas gada griezumā sadalās kā LVL 171 279 2005.gadā un LVL 199 577 – 2006.gadā. Minētās summas pa gadiem kategorijās sadalās kā redzams zemāk esošajā tabulā.

Pozīcija	LVL 2005. gadā	% no visa 2005. gadā	LVL 2006. gadā	% no visa 2006. gadā	LVL 2005. un 2006. gadā	% no visa 2005. un 2006. gadā
Atalgojumi un darba devēja obligātās SAI	123 248	71.96%	131 177	65.73%	254 425	68.6%
Kapitāla iegādes	6 085	3.55%	0	0%	6 085	1.64%
Pakalpojumi un materiāli	41 947	24.49%	68 400	34.27%	110 347	29.76%
t.sk. komunikācijas pasākumi	22 818	13.32%	45 665	22.88%	68 483	18.47%
t.sk. tulkošana u.c. darbi	11 766	6.87%	17 597	8.82%	29 363	7.92%
t.sk. saimnieciskā apkalpošana	7 363	4.3%	5 138	2.57%	12 501	3.37%
Kopā:	171 280	100%	199 577	100%	370 857	100%

Kā redzams no izdevumu izvērsuma – kopā gandrīz divas trešdaļas (68.6%) izdevumu ir novirzīti atalgojumiem. 2005.gadā, kad dominēja darbs pie NAP 2007.-2013.gadam izstrādes, šis skaitlis bija gandrīz 82%, bet 2006.gadā, kad jau notika sabiedriskās apspriešanas pasākumi, atalgojumu īpatsvars šī iemesla dēļ ir samazinājies līdz nepilniem 66%.

Kopā gandrīz 20% izdevumu ir saistāmi ar komunikācijas pasākumiem. Komunikācijas pasākumu lielākās izdevumu pozīcijas abos gados ir bijušas TV raidījumu cikls par NAP (LVL 16 764 jeb 24.48% no komunikācijas pasākumu budžeta), izstādes „Reģionālā attīstība Latvijā" organizēšana (LVL 16 000 jeb 23.36% no komunikācijas pasākumu budžeta), NAP sabiedriskā apspriešana (LVL 10 000 jeb 14.6% no komunikācijas pasākumu budžeta), semināra „Veidosim Latviju: Latvijas mērķi un stratēģija" organizēšana (LVL 8 417 jeb 12.29% no komunikācijas pasākumu budžeta) u.c. pasākumi.

Saskaņā ar jau iepriekš aprakstīto – ir notikušas daudzas sanāksmes NAP 2007.-2013.gadam izstrādes laikā. Piemēram, ir notikušas 16 NAP vadības grupas sēdes, 16 piecu starpinstitūciju darba grupu (ekonomika, infrastruktūra, cilvēkresursi, publiskā pārvalde un teritoriju ilgtspējīga attīstība) sanāksmes, 3 neatkarīgo ekspertu darba grupas (12 cilvēku sastāvā) un 3 uzņēmēju konsultatīvās darba grupas (15 cilvēku sastāvā), kā arī citu darba grupu sēdes. Tāpat – kā jau minēts K.1.4. – notika 17 sabiedriskās apspriešanas pasākumi, konferences, kuru kopējais dalībnieku skaits bija 966.

Augstāk redzamā informācija skaidri parāda, ka resursu ieguldījums NAP 2007.-2013.gadam izstrādē ir bijis liels – gan tiešo izdevumu ziņā, gan netiešo izdevumu ziņā. Nedaudz pārsteidzoša ir izdevumu izlietošanas proporcija, kur – kā jau minēts – gandrīz divas trešdaļas visu izdevumu ir tikušas novirzītas atlīdzībām ekspertiem. Paskatoties sīkākus atšifrējumus atalgojumu saņēmēju sarakstos – ir redzams, ka liela daļa atalgojumu saņēmēju ir valsts pārvaldē nodarbinātie. Tas attiecīgi liek secināt, ka NAP 2007.-2013.gadam izstrāde ir tikusi uzskatīta par atsevišķu, ar ikdienas pienākumiem un ikdienas pārvaldības lietām nesaistīts pasākums. Šeit gan ir jāņem vērā, ka 2005.un 2006.gadā bija pieņemta vispārēja prakse par papildus veicamajiem darbiem valsts pārvaldē slēgt vadības līgumus vai uzņēmuma līgumus.

Tajā pašā laikā salīdzinoši mazu daļu izdevumu (nedaudz zem 3.5%) aizņem saimnieciskās apkalpošanas pasākumi. Ņemot vērā ar dažādo pasākumu organizēšanu, materiālu gatavošanu u.c. sagatavošanās pasākumu veikšanu saistītās izmaksas, to apjoms kopējā izdevumu apjomā ir neliels. To daļēji varētu skaidrot arī ar faktu, ka NAP 2007.-2013.gadam izstrādē ir tikuši iesaistīti daudzi valsts pārvaldē strādājošie, kas var nozīmēt, ka daļa resursu nav tikuši uzskaitīti, jo ir tikuši izmantoti attiecīgās iestādes administratīvie resursi, kas šajā uzskaitē neparādās.

Attiecībā par ārpakalpojumu izmantošanu NAP 2007.-2013.gadam izstrādē – Iepirkumu uzraudzības biroja mājas lapā ir atrodama informācija par vienu iepirkumu NAP 2007.-2013.gada izstrādes laikā: RAPLM iepirkums no SIA Latvijas – Lielbritānijas kopuzņēmuma „Zygon Baltic Consulting" par administratīvo attīstības projektu pakalpojumiem NAP 2007.-2013.gadam projekta sākotnējā izvērtējuma ietvaros par kopējo summu LVL 9 600. Saskaņā ar RAPLM likvidāciju VARAM nevarēja sniegt informāciju par citiem ārpakalpojumiem, kas ir tikuši izmantoti NAP 2007.-2013.gadam izstrādē. No šī fakta var izdarīt secinājumu par nepietiekamu institucionālo atmiņu valsts pārvaldē, ņemot vērā neseno RAPLM likvidāciju, kā arī NAP 2007.-2013.gadam laikā RAPLM strādājošo darba turpināšanu VARAM.

Būtiski, runājot par resursu izlietojumu, ir sasniegtais rezultāts šo resursu izmantošanas dēļ. Galvenais sasniegtais rezultāts ir pats izstrādātais NAP 2007.-2013.gadam. Papildus tam kā starprezultāti ir gatavoti ziņojumi darba grupām, citi materiāli darba grupām, sanāksmju protokoli, nodrošināta viedokļu saskaņošana u.tml. No šī brīža skatu punkta ir praktiski neiespējami novērtēt iesaistīto institūciju un partneru ieguldījumu konkrēti šo pasākumu veikšanā, neskaitot konkrētos nodevumus, kuru izstrādē minētie partneri ir iesaistījušies.

Raugoties no interviju laikā iegūtās informācijas – respondentu vairums apgalvo, ka viņiem ir grūti novērtēt NAP 2007.-2013.gadam izstrādē izlietoto līdzekļus – gan tādēļ, ka ir pagājis samērā ilgs laiks kopš NAP 2007.-2013.gadam izstrādes, gan tādēļ, ka institūciju līmenī daudzas no NAP izstrādes laikā veiktajām funkcijām ir tikušas veiktas institūciju pamatdarbības funkciju ietvarā, kādēļ nav veikta uzskaite par patērētajiem resursiem. Uzdevumi, kas ir iekļauti šajās pamatdarbības funkcijās attiecas uz tiem valsts pārvaldē strādājošajiem, kas bija iesaistīti NAP 2007.-2013.gadam procesos kā attiecīgo institūciju pārstāvji, nesaņemot par to papildus atlīdzību. Tie valsts pārvaldē strādājošie, kas saņēma papildus atlīdzību, bija vairāk iesaistīti tieši pašā NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesā, ko – kā minēts augstāk – samaksas dēļ nevarēja uzskatīt par ikdienas pienākumiem. *Atsevišķi respondenti uzskata, ka kopējais finansējums NAP 2007.-2013.gadam izstrādei ir bijis pārāk liels. Tajā pašā laikā respondenti nevar konkrēti pateikt, kādās pozīcijās tas ir bijis pārāk liels vai arī kādam tam būtu jābūt bijušam. Respondenti arī apgalvo, ka dokumenta, kuru saturiski izstrādāja šaurs cilvēku loks, tapšanā nebija jāiesaista tik lieli publiskā sektora un privātā sektora resursi, pietam daļai no tiem vēl maksājot par dalību NAP 2007.-2013.gadam izstrādē. Kritiskāk tiek vērtēta izmantoto resursu efektivitāte, galvenokārt ņemot vērā faktu, ka NAP 2007.-2013.gadam tā arī nav ticis īstenots. Vairāki respondenti atzina, ka jau NAP 2007.-2013.gadam izstrādes laikā bija skaidrs, ka NAP 2007.-2013.gadam netiks īstenots, kādēļ arī nemaz nav centušies darīt vairāk un labāk kā tieši prasīts.*

Komponente II – NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas, uzraudzības un novērtēšanas sistēmas izvērtējums un rekomendācijas ieviešanas pilnveidošanai

Aktivitāte K.2.1: ***NAP īstenošanas, uzraudzības un novērtēšanas tiesiskā un institucionālā ietvara novērtēšana***

Darba uzdevums: aktivitātes ietvaros paredzēts vērtēt pašreizējo NAP īstenošanas un uzraudzības tiesisko un institucionālo ietvaru, tā efektivitāti, identificēt problēmjautājumus un izstrādāt rekomendācijas normatīvā ietvara un institucionālā modeļa pilnveidošanai, akcentējot izmaksu efektivitāti strukturālo reformu un funkciju auditu kontekstā. Novērtējumā paredzēts iekļaut gan par ieviešanu un vadību atbildīgās institūcijas (RAPLM (VARAM), ministrijas, aģentūras, Nacionālo attīstības padomi u.c.), gan arī sadarbības institūcijas, kā NAP ekspertu grupas, Saeimas NAP īstenošanas un uzraudzības apakškomisiju, Stratēģiskās analīzes komisiju u.c. Šīs aktivitātes viens no uzdevumiem ir arī novērtēt NAP īstenošanas, uzraudzības un novērtēšanas institucionālā modeļa efektivitāti.

NAP uzraudzības procesu reglamentē MK 2004.gada 29.jūnija noteikumi Nr.565 „Nacionālā attīstības plāna izstrādes, ieviešanas, uzraudzības un sabiedriskās apspriešanas kārtība", kā arī NAP īstenošanas un uzraudzības institucionālais modelis (3.attēls), kuru ir izskatījis un atbalstījis MK 31.10.2006. Informatīvais ziņojums „Par sagatavošanos Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013. gadam ieviešanai" vienlaicīgi nosaka uzraudzības institucionālo ietvaru.

3.attēls „NAP īstenošanas un uzraudzības institucionālais modelis[45]"

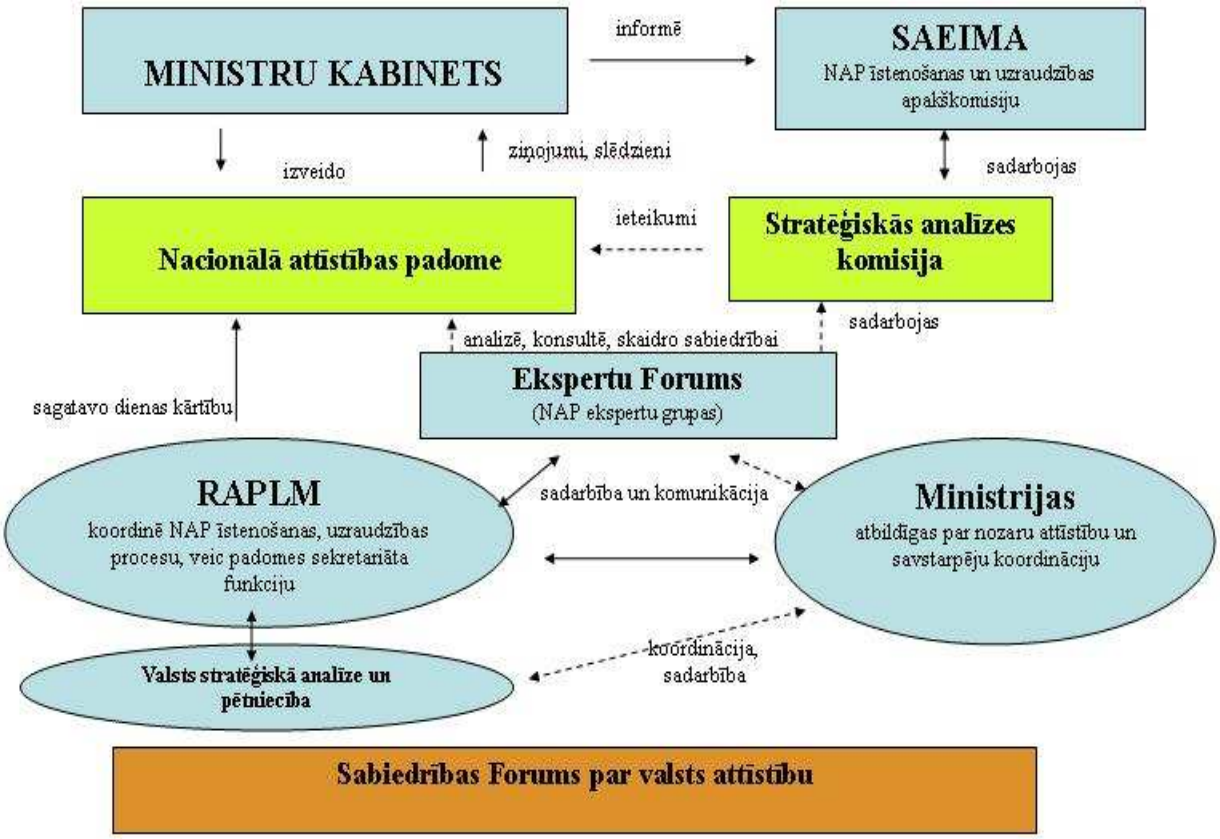

Avots: www.nap.lv

Lai apkopotu informāciju par iesaistīto institūciju NAP 2007.-2013.gadam uzdevumu īstenošanu, RAPLM izstrādāja un MK 2008.gada 4.martā apstiprināja MK rīkojumu Nr.120 "Par pārskatu sniegšanu par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam noteikto uzdevumu īstenošanu", atbilstoši kuram tika saņemti pārskati no nozaru ministrijām un īpašu uzdevumu ministru sekretariātiem un citām valsts pārvaldes iestādēm par paveikto 2007.gadā, kā arī par plānotajiem pasākumiem NAP 2007.-2013.gadam risināmo uzdevumu īstenošanai līdz 2013.gadam. Līdz ar to informatīvajā ziņojumā iekļautā informācija par NAP 2007.-2013.gadam risināmo uzdevumu īstenošanas gaitu un institūciju veiktajiem pasākumiem tika sagatavota, pamatojoties uz pārskatos sniegto informāciju, kā arī institūciju sniegtā informācija tika apkopota vienotā konsolidētā pārskatā. Ievērojot to, ka RAPLM sagatavoja informatīvo ziņojumu „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam, Makroekonomiskās attīstības un fiskālās politikas ietvara 2008.-2010.gadam, Valsts stratēģiskā ietvardokumenta 2007.-2013.gadam integrēšanu vienā dokumentā – Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007.-2013.gadam" paredzēto jauno pieeju NAP uzraudzības veikšanai, kas paredzēja pārskatīt un atvieglot NAP īstenošanas uzraudzības procesu, izmantojot jau pastāvošos attīstības plānošanas uzraudzības mehānismus. Viens no šādiem jau pastāvošiem attīstības plānošanas uzraudzības mehānismiem bija iestāžu darbības stratēģijas, kuras nosaka attiecīgās iestādes attīstības plānošanas un budžeta plānošanas sasaisti, tostarp vidējā termiņā un vienlaicīgi arī uzraudzību. Līdz ar to 2009.gada 30.jūnijā iepriekšminētais MK rīkojums tika atzīts par spēku zaudējušu, izdodot jaunu MK rīkojumu Nr.424 „Par Ministru kabineta 2008.gada 12.marta rīkojuma Nr.120 „Par pārskatu sniegšanu par Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007.-2013.gadam noteikto uzdevumu īstenošanu" atzīšanu par spēku zaudējušu". Taču tā kā laika periodā no 2009.līdz 2010.gadam, stratēģiju īstenošanas uzraudzība, izmantojot publiskos pārskatus un sniedzot informāciju par stratēģiju ieviešanas progresu nenotika, jo nozaru ministrijām nebija vienotas izpratnes par valsts budžeta un iestāžu darbības stratēģiju sasaisti, kā rezultātā darbības stratēģijas netika aktualizētas un uzraudzīts to īstenošanas progress, tad var uzskatīt, ka 2009.gadā piedāvātais NAP 2007.-2013.gadam atskaišu apkopošanas modelis netika īstenots. Turpmākais NAP 2007.-2013.gadam uzraudzības process normatīvi ir noteikts, izmantojot LSAP (atbilstoši MK rīkojuma Nr. 203 „Par Latvijas Stratēģiskās attīstība plānu" 2.1. apakšpunktam).

Tā kā ministrijas nesniedza RAPLM informāciju par nepieciešamību atjaunināt NAP 2007.-2013.gadam (lūdzu, skatīt detalizētu situācijas aprakstu 2.3.aktivitātes aprakstā) un attiecīgi netika aktualizēti NAP 2007.-2013.gadam uzdevumi un uzraudzības rādītāji, uz to brīdi jau esošajā krīzes situācijā nebūtu bijis lietderīgi vērtēt NAP 2007.-2013.gadam sasniegumus pret sākotnējiem mērķiem un to izpildes rādītāju vērtībām. Tai pat laikā, sekojot līdzi noteikto rādītāju attīstības tendencēm (bez atsaucēm uz mērķa vērtībām) laika dinamikā, būtu iespējams spriest par mērķa vērtību aktualizācijas nepieciešamību, no kā, savukārt, varētu izdarīt secinājumus par nepieciešamību aktualizēt NAP 2007.-2013.gadam.

Līdz ar to publiskajos pārskatos netika iekļauta informācija par sasniegumiem stratēģijas īstenošanā. Savukārt, ievērojot MK 2010.gada 9.aprīļa rīkojumā Nr.203 noteikto, uzraudzība par NAP 2007.-2013.gadam virzienu īstenošanu turpinājās ar 2010.gada ceturkšņa ziņojumiem par LSAP uzdevumu un darbības rezultātu izpildi, kā arī plānoto kopējo ziņojumu par LSAP izpildi 2011.gada 1.aprīlī. Izpētot minētos ceturkšņa ziņojumus (kopskaitā 3, kas pieejami POLSIS),

jāsecina, ka, lai arī atskaitīšanās par NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas izvērtēšana ir jāveic ar šo ziņojumu palīdzību, tajos NAP 2007.-2013.gadam pat nav pieminēts, lai arī netieši ir iespējams mēģināt sasaistīt ziņojumos atspoguļoto ar NAP 2007.-2013.gadam uzstādījumu sasniegšanu. Zināmā mērā tas ir skaidrojams ar faktu, ka ceturkšņa ziņojumi ir Finanšu ministrijas sagatavotie ziņojumi par LSAP 3.pielikumu. Šādā veidā gan par NAP 2007.-2013.gadam īstenošanu nevar izdarīt secinājumus, izņemot netieši no atsevišķām ziņojuma komponentēm.

Līdz ar to var secināt, ka:

- pēc ministriju mazās aktivitātes NAP 2007.-2013.gadam aktualizācijā 2008.gadā un reaģējot uz 2008.gada beigās ekonomiskas situācijas krasajām izmaiņām, NAP 2007.-2013.gadam uzraudzības process 2009.gadā tika vienkāršots un vairāk orientēts uz NAP 2007.-2013.gadam tematikai un uzraudzības rādītājiem aktuālās situācijas analīzi un aktuālu priekšlikumu sagatavošanu NAP ieviešanas sekmēšanai (informatīvā ziņojuma „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam, Makroekonomiskās attīstības un fiskālās politikas ietvara 2008.-2010.gadam, Valsts stratēģiskā ietvardokumenta 2007.-2013.gadam integrēšanu vienā dokumentā – Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007.-2013.gadam" pielikums „NAP prioritāšu ietvaros izvirzītie priekšlikumi veicamajiem pasākumiem");
- regulāra pārskatu iesniegšana MK par izpildi atsākās pēc LSAP izstrādes un apstiprināšanas 2010.gadā, lai arī NAP 2007.-2013.gadam šajos ziņojumos tiešā veidā nav pat pieminēts. Tam par iemeslu kalpo fakts, ka ceturkšņa ziņojumi ir Finanšu ministrijas sagatavotie ziņojumi par LSAP 3.pielikumu, kādēļ no tiem secināt par NAP 2007.-2013.gadam definēto uzstādījumu sasniegšanu tiešā veidā nav iespējams.

2010.gada 7.septembrī izdoti MK noteikumi Nr. 830 „Nacionālās attīstības padomes nolikums". Noteikumu 4.2.punkts paredz, ka viens no padomes uzdevumiem ir uzraudzīt Nacionālā attīstības plāna izstrādes un īstenošanas gaitu, sniegt vērtējumu par vidēja termiņa attīstības plānošanas un budžeta plānošanas saskaņotību, lai nodrošinātu Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā noteikto attīstības prioritāšu un rīcības virzienu īstenošanu vidējā termiņā. Analizējot normatīvo aktu regulējumu tika konstatēts, ka nav noteikta informācijas par NAP īstenošanas progresu plūsmas virzības kārtība, lai iepriekšminētā padome varētu veiksmīgi nodrošināt uzraudzību.

Atbilstoši intervijās iegūtajai informācijai NAP 2007.-2013.gadam uzraudzības process ir bijis ļoti smagnējs, jo izveidotais institucionālais sadalījums nav darbojies pietiekami efektīvi.

2010.gada septembrī, pārņemot Nacionālās reģionālās attīstības padomes funkcijas, tostarp, reģionālās attīstības koordinācijas sekmēšanu, Nacionālās attīstības padomes ietvaros tika izveidota apakšpadome ar mērķi sekmēt reģionālās attīstības, teritorijas attīstības plānošanas un zemes politikas koordināciju, nodrošinot valsts pārvaldes institūciju, plānošanas reģionu, pašvaldību un sociālo partneru organizāciju sadarbību reģionālās attīstības, teritorijas attīstības plānošanas un zemes politikas izstrādes un īstenošanas jomā. Tā kā īstenojot LSAP tiek ieviests arī NAP 2007.-2013.gadam, kas saskaņā ar Reģionālās attīstības likumu ir reģionālās attīstības dokuments, tad var uzskatīt, ka apakšpadomes kompetencē ietilpst arī LSAP

pasākumu, kas ir saistīti ar reģionālo attīstību, īstenošanas un uzraudzības koordinācija. Nacionālās reģionālās attīstības padomes pārveide par Nacionālās attīstības padomes apakšpadomi no teorijas viedokļa ir vērtējama atzinīgi. Tas ir tādēļ, ka tika novērsta divu padomju ar daļēji dublētām funkcijām paralēla eksistence, kā arī tika izveidots mehānisms, kur minētā apakšpadome izdiskutē un sagatavo jautājumus Nacionālajai attīstības padomei, kas, savukārt, pēc diskusijām jautājumus virza izskatīšanai MK. No praktiskā aspekta – šī sistēma praksē nav pierādījusi savu efektivitāti tās smagnējuma dēļ, jo ir nepieciešama vairāku līmeņu saskaņošana izskatāmajiem materiāliem. Tas prasa būtisku iesaisti, koordināciju un attiecīgi arī resursu izmantošanu šajā procesā, kas, spriežot pēc faktiem, praksē nav tikusi izmantota un attiecīgi uzskatīta par lietderīgu.

NAP Ekspertu foruma sagatavotajā ziņojumā „Par priekšlikumiem atbildīgajām institūcijām efektīva Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam īstenošanai" tika iekļautas rekomendācijas ar mērķi sekmēt NAP 2007.-2013.gadam īstenošanu. Ziņojuma mērķis bija sniegt atbildīgajām institūcijām priekšlikumus nepieciešamajām rīcībām, lai novērstu NAP ekspertu 2008.gada laikā konstatētās problēmas dažādu jomu jautājumos, nodrošinot efektīvu NAP īstenošanu. Izveidotajām uzraudzības darba grupām līdz šim ir bijusi rekomendējoša vai formāla ietekme uz NAP īstenošanas procesu un tajā nepieciešamajiem pilnveidojumiem, kā rezultātā izstrādātais NAP 2007.-2013.gadam netika aktualizēts atbilstoši faktiskajām iespējām, kā arī tā ieviešanas pakāpi vai progresu 2011.gadā nav iespējams novērtēt.

Tātad NAP vadības un uzraudzības institucionālais modelis nav darbojies pietiekami efektīvi, jo sevišķi darba grupu līmenī kā plānošanas tā arī NAP uzraudzības procesos.

Likumā par budžetu un finanšu vadību un Attīstības plānošanas sistēmas likumā būtu nepieciešams paredzēt arī sinhronizēts uzraudzības process, tostarp, integrēta uz sasniegto rezultātu izpildi orientēta pārskatu sistēma, atbilstoši kurai pieņemt uz datiem un faktiem pamatotus lēmumus par likumsakarīgām, lietderīgām un efektīvām izmaiņām NAP (pārvērtējot prioritāšu sasniegšanai atbilstošos pasākumus, to efektivitāti, kā arī sasniegto rezultātu ietekmi uz mērķa sasniegšanas pakāpi), kā arī gadskārtējā valsts budžeta likumā (pārskatot izdevumus atbilstoši sasniegtajiem rezultātiem), kas nodrošinātu NAP veiksmīgu ieviešanu un tautsaimniecības attīstību kopumā. Tāpat būtu jāparedz NAP vidējam termiņam aktualizēšana pasākumu un rezultātu līmenī, sasaistot to ar vidēja termiņa budžeta aktualizācijas periodu un finanšu resursu apjoma izmaiņām.

Liela daļa no intervētajiem atzīst, ka nav informēti par to, kas šobrīd notiek ar NAP 2007-2013, neatceras, kad būtu tērēti resursi šim nolūkam – t.i, viņi būtu iesaistījušies tā izvērtēšanā, saņēmuši vai gatavojuši datus tā izpildes novērtēšanai.

Aptaujātie politiķi un citi pārstāvji atzina fundamentālu neveiksmi kvalitatīva monitoringa izveidē, respektīvi valstī nav izveidota pietiekami autoritatīva institūcija, kura uzrunātu regulāri sabiedrību par paveikto nacionāli stratēģisko mērķu sasniegšanā. Aptaujātie minēja par šādas institūcijas izveidi zem Saeimas, VK, Ministru prezidenta vai Valsts prezidenta. Būtiski ir minēt, ka absolūtais vairākums minēja Valsts prezidenta nespēju uzturēt aktuālu NAP; politiķi, NVO un eksperti sagaidīja lielāku prezidenta procesuālo ieinteresētību, tādējādi atspoguļojot gan prezidenta, gan Saeimas, gan MK attieksmi pret NAP 2007.-2013.gadam.

Lai gan tiek atzīts, ka pastāv arī objektīvi iemesli, kāpēc NAP 2007.-2013.gadam visi izvirzītie mērķi pilnā apjomā nav īstenoti – tā izstrādātāji paļāvās, ka ekonomikas uzplaukums turpināsies un būs iespēja plaši izmantot ES struktūrfondu līdzekļus, kas krīzes dēļ nenotika,

tomēr visi runātāji norādīja, ka arī, neiestājoties krīzei, NAP 2007.-2013.gadam diezin vai būtu iespējams īstenot.

Pirmkārt, kā atzina runātāji, NAP 2007.-2013.gadam nekad nav saņēmis nepieciešamo politisko atbalstu.

Otrkārt, arī paši izstrādē iesaistītie atzina, ka dokuments nemaz nav ticis gatavots tā, lai to vēlāk varētu izmantot politikas īstenošanā un novērtēšanā.

Treškārt, tā arī nav tikusi izveidota NAP 2007.-2013.gadam uzraudzībai un novērtēšanai nepieciešamā infrastruktūra ar nepieciešamajām pilnvarām.

Respondenti atzina, ka, pieņemot lēmumus savā nozarē, NAP 2007.-2013.gadam nemaz nav izmantots, vai arī ir tikai piesaukts tīri formāli, nereti pat nepārliecinoties, vai šis konkrētais mērķis ir atbilstošs NAP 2007.-2013.gadam. Tas tika pamatots galvenokārt ar to, ka NAP 2007.-2013.gadam var atrast pamatojumu gandrīz jebkuras politikas īstenošanai. Atsevišķi respondenti gan norādīja, ka ES līdzekļu sadales plānošanā NAP 2007.-2013.gadam esot izmantots vairāk, bet kopumā praktiski visi intervētie atzina, ka bez NAP ne viņu nozarē, ne valstī kopumā diezin vai kas būtu mainījies.

Runājot par vēlamo modeli, intervētie norādīja, ka pieņemot labu (t.i., ar nelielu skaitu prioritāšu) Nacionālās attīstības plānu, būtu jāpārskata arī valsts budžeta veidošanas modelis, kas šobrīd ir vairāk pakārtots esošo funkciju izpildei, nevis attīstības plānu īstenošanai. Tiesa, tam būtu nepieciešams noteikt pārejas periodu – piemēram, pieņemot NAP 2014.-2020.gadam noteikt, ka 2015.gada budžets tiek veidots pēc jauniem – Saeimas definēto prioritāšu – principiem. Saistībā ar to varētu tikt pārskatīts arī valsts pildīto funkciju apjoms, paredzot, kuras no tām ir vitālas NAP mērķu sasniegšanai, paredzot attīstības budžeta daļu un prioritāšu finansēšanas mehānismus. Saistībā ar NAP mērķiem tad varētu noteikt gan principus ES struktūrfondu līdzekļu, gan valsts budžeta sadalei (programmu līmenī), noteikt principus citos plānošanas dokumentos gan Latvijā, gan ES.

Lai īstenotu NAP 2007.-2013.gadam prioritātes, papildus ES fondiem ir pieejami atsevišķi citi finanšu instrumenti, kuru izmantošanas mērķi atbilst NAP prioritātēm. Kā piemēru var minēt Eiropas Ekonomikas Zonas finanšu instrumentu, kura galvenās prioritātes ir vides, tostarp cilvēkvides, aizsardzība, tai skaitā, samazinot piesārņojumu un veicinot atjaunojamos energoresursus, ilgtspējīgas attīstības veicināšana, uzlabojot resursu izmantošanu un apsaimniekošanu, cilvēkresursu attīstība, veicinot izglītību un apmācību, stiprinot vietējo pašvaldību vai to iestāžu administratīvās vai publisko pakalpojumu spējas, kā arī demokrātiskos procesus, kas to sekmē, veselība un bērnu aprūpe.

Tāpat ir pieejams Norvēģijas finanšu instruments, kura ietvaros tiek atbalstīta reģionālā politika un pārrobežu pasākumi, kā arī vide, tai skaitā, uzsverot administratīvo spēju stiprināšanu, lai īstenotu attiecīgo acquis un ieguldījumus infrastruktūrā un tehnoloģijās, priekšroku dodot komunālo atkritumu apsaimniekošanai,

Vēl kā vienu no iespējamajiem finanšu instrumentiem var minēt Latvijas – Šveices sadarbības programmu, kuras prioritārās jomas ir drošība, stabilitāte un atbalsts reformām, vide un infrastruktūra, atbalsts privātajam sektoram, cilvēkresursu un sociālā attīstība.

Rekomendācijas:

1. Tā kā NAP ir hierarhiski augstākais vidēja termiņa attīstības dokuments, tad nepieciešams pilnveidot valsts līmeņa NAP uzraudzības procesu, pārejot no formāla vai rekomendējoša rakstura uzraudzības uz stingru uzraudzības modeli, nododot NAP uzraudzības funkciju institūcijām ar lēmumu pieņemšanas tiesībām, piemēram, vairākām Saeimas komisijām ar atšķirīgām kompetencēm.
2. Likumā par budžetu un finanšu vadību un Attīstības plānošanas sistēmas likumā būtu nepieciešams paredzēt arī sinhronizētu uzraudzības procesu, tostarp, integrētu uz sasniegto rezultātu izpildi orientēta pārskatu sistēmu, atbilstoši kurai pieņemt uz datiem un faktiem pamatotus lēmumus par likumsakarīgām, lietderīgām un efektīvām izmaiņām NAP (pārvērtējot prioritāšu sasniegšanai atbilstošos pasākumus, to efektivitāti, kā arī sasniegto rezultātu ietekmi uz mērķa sasniegšanas pakāpi), kā arī gadskārtējā valsts budžeta likumā (pārskatot izdevumus atbilstoši sasniegtajiem rezultātiem), kas nodrošinātu NAP veiksmīgu ieviešanu un tautsaimniecības attīstību kopumā. Tāpat būtu jāparedz NAP vidējam termiņam aktualizēšana pasākumu un rezultātu līmenī, sasaistot to ar vidēja termiņa budžeta aktualizācijas periodu un finanšu resursu apjoma izmaiņām.
3. Lai stiprinātu NAP uzraudzības procesu, būtu nepieciešams izmantot Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030.gadam paredzētos uzraudzības mehānismus, kā rezultātā NAP uzraudzību un koordināciju nodrošinātu Saeima. Iepriekšminētā uzraudzības mehānisma ietvaros MK būtu jāiesniedz Saeimai ziņojums par NAP ieviešanas progresu, tādējādi nodrošinot pastiprinātu kontroli par NAP noteikto pasākumu īstenošanu un plānoto rezultātu sasniegšanu, kā arī valsts budžeta likuma atbilstību valsts makroekonomiskajām prognozēm.
4. Lai būtu iespējama pilnvērtīga NAP īstenošana, uzraudzība un novērtēšana, tas būtu jāpieņem parlamentam, un tā izpildes uzraudzība būtu jāuzņemas premjerministram, vai arī kādam valdības loceklim ar īpašiem uzdevumiem un pilnvarām. Attiecīgi – valdībai būtu regulāri jāatskaitās parlamentam par mērķu sasniegšanas progresu, vajadzības gadījumā koriģējot arī izvirzītos mērķus. Nepieciešamības gadījumā (piem., būtiskas situācijas izmaiņas kādā nozarē) parlamentam būtu jāpārskata izvirzītie mērķi, liekot valdībai pārskatīt arī rīcībpolitikas

Aktivitāte K.2.2: *NAP īstenošanas, uzraudzības un novērtēšanas procesa un sistēmas analīze*

Darba uzdevums: šajā posmā paredzēts izvērtēt NAP īstenošanas un uzraudzības procesu un izmantotos instrumentus. Paredzēts arī novērtēt vai ārpus ES fondu sistēmas ir kādas aktivitātes (un cik daudz), par kuru ieviešanu notiek atskaitīšanās un uzraudzība NAP ietvaros. Citiem vārdiem sakot, tiks novērtēts vai NAP ieviešanas un atskatīšanās sistēma lielā mērā dublē ES fondu sistēmu vai pievieno kādu būtisku vērtību ārpus tās (tas ir svarīgi arī funkciju audita kontekstā, novēršot nelietderīgus tēriņus). Tāpat arī tiks novērtēts, vai NAP uzraudzības kontekstā notiek atskaitīšanās par konkrētām nozaru politikām, par kurām atskaitīšanās jau notiek citur.

Šajā posmā novērtēsim arī NAP ietekmi uz Ministru kabinetā un Saeimā pieņemtajiem lēmumiem, kā arī nozaru ministriju veiktās darbības NAP īstenošanā (gan vietējās iniciatīvas, gan starptautiski (Eiropas Savienības līmeņa u.c. līmeņu) ierosināto iniciatīvu kontekstā). Novērtēsim arī vietējo pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas sasaisti ar NAP īstenošanu, uzraudzību un novērtēšanu. Izvērtēsim NAP pielietojamību un integrāciju kopējā plānošanas sistēmā, NAP īstenošanas instrumentus, kā arī ietekmi uz vidēja termiņa attīstības plānošanas un budžeta plānošanas procesā pieņemtajiem lēmumiem.

Šīs aktivitātes viens no uzdevumiem ir arī novērtēt NAP īstenošanas, uzraudzības un novērtēšanas procesa un sistēmas efektivitāti.

Tikai padziļināta pētījuma un analīzes rezultātā būtu iespējams iegūt informāciju par ES fondu izlietojumu saistībā ar NAP, lai gan arī ES fondu atbalstītās darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība" (ESF), „Uzņēmējdarbība un inovācijas" (ERAF), "Infrastruktūra un pakalpojumi" (KF un ERAF) ir tiešā veidā saistītas ar NAP prioritāšu ieviešanu.

Lai nodrošinātu ikgadējā informatīvā ziņojuma par NAP īstenošanas gaitu sagatavošanu atbilstoši MK 2006.gada 4.jūlija sēdes protokollēmuma „Noteikumu projekts „Noteikumi par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2007.–2013.gadam"" (prot. Nr.35 20.§) 5.3.apakšpunktam, RAPLM izstrādāja un 2008.gada 12.martā MK apstiprināja rīkojumu Nr.120 „Par pārskatu sniegšanu par Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007.-2013.gadam noteikto uzdevumu īstenošanu", uz kuru pamatojoties atbildīgās institūcijas iesniedza atskaites par NAP īstenošanas gaitu 2007.gadā, norādot īstenotos pasākumus, sasniegtos rezultātus un izmantoto finansējumu. Atbilstoši institūciju iesniegtajai informācijai un veiktā izvērtējuma tika secināts, ka NAP noteiktie uzdevumi netika ieviesti pilnībā.

Apkopojot informāciju par 232 NAP uzdevumu izpildi 2007.gadā, tika secināts, ka:

1. 27 % gadījumu netika saņemtas atskaites no visām atbildīgajām institūcijām;
2. 2/3 NAP uzdevumu atbildīgās institūcijas nevarēja norādīt izmantoto un plānoto finansējumu;
3. attīstības plānošana atbildīgajās institūcijās nenotiek atbilstoši NAP noteiktajiem stratēģiskajiem uzstādījumiem.

Atbilstoši atbildīgo institūciju sniegtajai informācijai tika sagatavots un 2008.gada 17.jūnijā MK izskatīts informatīvais ziņojums „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam īstenošanas gaitu 2007.gadā", kurā tika norādītas NAP ekspertu rekomendācijas NAP ieviešanas uzlabošanai, t.sk. draudošo makroekonomisko un demogrāfisko risku novēršanai.

Kā viens no galvenajiem iemesliem neveiksmīgai NAP īstenošanai bija koordinācijas trūkums attīstības plānošanas procesā. Atbildīgo institūciju sniegtie pārskati par NAP īstenošanu liecina, ka NAP uzstādījumi netiek integrēti attīstības plānošanas politikā un budžeta plānošanas procesā, līdz ar to atbildīgās institūcijas neplāno savu darbību atbilstoši NAP noteiktajam.

Savukārt ES fondu uzraudzības, tostarp, atskaitīšanās sistēma ir reglamentēta Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likumā, kā arī tiek nodrošināta MK

noteiktā kārtībā[46], taču savstarpēja sasaiste starp NAP 2007.-2013.gadam atskaitīšanās sistēmu un ES fondu uzraudzības sistēmu nav noteiktas normatīvajos aktos, kā arī NAP 2007.-2013.gadam uzraudzība ir atcelta saskaņā ar MK rīkojumu Nr.424 „Par Ministru kabineta 2008.gada 12.marta rīkojuma Nr.120 „Par pārskatu sniegšanu par Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2007.-2013.gadam noteikto uzdevumu īstenošanu" atzīšanu par spēku zaudējušu", kā rezultātā NAP pilnvērtīga uzraudzība par visu mērķu un prioritāšu īstenošanu, ievērojot MK 2010.gada 9.aprīļļa rīkojuma Nr.203 3.punktu RAPLM sagatavots un reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministram, sākot ar 2011.gadu, vienu reizi gadā līdz 1.aprīlim iesniegs Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par plāna īstenošanu un aktualizēšanu. Aktīva un sistemātiska uzraudzība tiek reglamentēta LSAP iekļautajiem Latvijas ekonomikas stabilizācijas un izaugsmes atjaunošanas programmas ieviešanas uzdevumiem un rezultātiem, paredzot, ka nozaru ministrijām sākot ar 2010.gada 5.oktobri un turpmāk vienu reizi ceturksnī līdz ceturksnim sekojošā mēneša piektajam datumam jāiesniedz Finanšu ministrijā ziņojums par LSAP 3.pielikumā noteikto uzdevumu izpildi kārtējā pārskata periodā (ceturksnī) un nākamajā pārskata periodā (ceturksnī) plānotajiem uzdevumiem.

Valsts budžeta programmu rezultāti un to rezultatīvie rādītāji ne vienmēr ir sasaistāmi ar NAP un citu attīstības plānošanas dokumentu rezultātiem un to rezultatīvajiem rādītājiem, kā arī valsts budžeta programmu/ apakšprogrammu rezultātu sasniegšana neraksturo NAP rezultātu un rezultatīvo rādītāju sasniegšanas progresu.

Tāpat, veicot arī NAP izvērtējumu, var konstatēt, ka tas nav bijis sasaistīts ar valsts budžeta plānošanu. Taču ir bijuši atsevišķi mēģinājumi nodrošināt NAP 2007.-2013.gadam un valsts budžeta sasaisti, tas ir, veidojot attīstības daļu valsts budžetā, plānojot jaunās politikas iniciatīvas. Tā, piemēram, tika apstiprināts MK 2007.gada 21.marta rīkojums Nr.157 „Par vidēja termiņa budžeta mērķiem un prioritārajiem attīstības virzieniem 2008.–2010.gadā", kurā tika noteikts, ka atbilstoši Likuma par budžetu un finanšu vadību 16.[1] pantam vidēja termiņa budžeta mērķis 2008.–2010.gadā ir sekmēt Latvijas Nacionālajā attīstības plānā paredzēto mērķu sasniegšanu; kā arī tas paredzēja valsts budžeta vidēja termiņa mērķa īstenošanai nepieciešamos prioritāros attīstības četrus virzienus (prioritātes) un 22 apakšprioritāti. Tāpat tika apstiprināts MK 2008.gada 10.marta rīkojums Nr.116 „Par vidēja termiņa budžeta mērķiem un prioritārajiem attīstības virzieniem 2009. – 2011.gadā", kurā arī tika noteiktas 17 prioritātes, kas balstītas uz ilgtspējīgas un līdzsvarotas reģionu attīstības un labas pārvaldības principiem, sekmējot valsts policentrisku attīstību. Pamatojoties uz iepriekšminētajiem rīkojumiem nozaru ministrijas sagatavoja jauno politiku iniciatīvu apjomīgus sarakstus, kā arī plānoja nesamērīgi liela apjoma finansējumu to īstenošanai. Tā kā tika noteikts liels skaits prioritāšu, kā arī ministrijas nebija reālistiskas savos jauno politikas iniciatīvu pieprasījumos – jauno politikas iniciatīvu ideja cieta neveiksmi un tika svītrota no likumdošanas.

Cits piemērs ir 2007.gadā sagatavotie un apstiprinātie grozījumi Likumā par budžetu un finanšu vadību, kas paredzēja stingrāku budžeta plānošanas grafiku, budžeta vidējā termiņa plānošanu, kā arī ikgadēju atskaitīšanos Saeimai. Taču politiski no valsts budžeta izstrādāšanas elastības un manevrēšanas viedokļa šie grozījumi nebija ērti, kādēļ tie tika atcelti ar tālākiem grozījumiem minētajā likumā.

[46] http://www.esfondi.lv/page.php?id=508

Interviju laikā, vairākkārt, tika norādīts, ka NAP ir izstrādāts kā plašs "vēlmju saraksts", un ka ar to varēja pamatot jebkuru ministrijas politiku, iniciatīvu un investīciju programmu. Tā kā plānošanas ieceres vairākkārtīgi pārsniedza faktiski pieejamo resursu apjomu, tostarp, finanšu resursus, kā arī, saskaroties ar krīzes radītām grūtībām, jauno politikas iniciatīvu process bija lemts neveiksmei. No intervijām arī var spriest, ka reizēm NAP ir ticis piesaukts tikai tādēļ, lai attiecīgajam politikas plānošanas dokumentam vai citai iniciatīvai būtu lielāks īpatsvars.

NAP integrētību kopējā attīstības plānošanas sistēmā respondenti vērtēja samērā kritiski, norādot arī uz hronoloģiskiem iemesliem (ilgtermiņa attīstības stratēģija Latvija 2030 tika pieņemts vēlāk (2010.gada 10.jūnijā) par NAP 2007.-2013.gadam), tomēr tika atzīts, ka nozīmīgāks šķērslis bija samērā nenopietnā attieksme pret NAP 2007.-2013.gadam.. Turklāt, piemēram, izglītības jomā tiekot prasīts veidot savu attīstības plānu citam periodam. Līdz ar to NAP ietekme uz MK un Saeimā pieņemtajiem lēmumiem, kā arī nozaru ministriju veiktās darbības NAP īstenošanā (gan vietējās iniciatīvas, gan starptautiski (Eiropas Savienības līmeņa u.c. līmeņu) ierosināto iniciatīvu kontekstā ir vērtējama kā ļoti vāja un nenozīmīga.

Par nopietnu trūkumu intervijās tika atzīta arī neattīstītā politiku īstenošanas izvērtēšanas sistēma, kas tiek saistīts gan ar kapacitātes trūkumu, gan ar nenopietnu attieksmi pret šiem plāniem, ko veicina jau pieminētais politiskās gribas trūkums (lai nodrošinātu šādu izvērtēšanu, sava ieinteresētība būtu jāpauž parlamentam vai valdībai ar tās vadītāju priekšgalā). Arī šim apgalvojumam ir tieša sasaiste ar NAP 2007.-2013.gadam procesu – tiesa, gan ar īstenošanas izvērtēšanu, kas ir apskatīts zemāk.

Rekomendācijas:

1. NAP īstenošanai būtu iespējams un nepieciešams papildus ES fondiem piesaistīt atsevišķus citus finanšu instrumentus, kuru izmantošanas mērķi atbilst NAP prioritātēm, piemēram, Norvēģijas finanšu instrumentu, Eiropas Ekonomikas Zonas finanšu instrumentu, Latvijas – Šveices sadarbības programmu.
2. Izvērtējot nozaru ministriju sagatavotos/ aktualizētos attīstības plānošanas dokumentus, nepieciešams izvērtēt, vai tajos tiek ievēroti NAP uzstādījumi, kā arī tie tiek integrēti attīstības plānošanas politikā un budžeta plānošanas procesā, līdz ar to sasaistot atbildīgo institūciju darbību plānošanu atbilstoši NAP noteiktajam.
3. Sasaistīt valsts budžeta programmu/ apakšprogrammu rezultātus un to rezultatīvos rādītājus ar hierarhiski augstākajā vidēja termiņa attīstības plānošanas dokumentā iekļautajiem rezultātiem un to rādītājiem, izvērtējot valsts budžeta programmu/ apakšprogrammu rezultātu un to rezultatīvo rādītāju izmaiņu tendenču ietekmi uz NAP rādītāju sasniegšanu.

Aktivitāte K.2.3: *Izvērtējums par NAP aktualizācijas procesu ieviešanas gaitā*

Darba uzdevums: šajā aktivitātē tiks vērtēts, kādos gadījumos tiek ierosināta NAP aktualizācija, kāds ir tās process un vai NAP aktualizācija notiek atbilstoši tautsaimniecības izmaiņu tendencēm un sabiedrības uzstādījumam. Cita starpā izvērtēsim esošās globālās un lokālās finanšu un ekonomikas krīzes ietekmi uz NAP īstenošanu, kā arī nepieciešamību pārskatīt NAP, balstoties uz izmaiņām globālajā un lokālajā tautsaimniecībā.

NAP 2007.-2013.gadam tika izstrādāts laikā, kad Latvijai tika prognozēta pastāvīga ekonomiskā izaugsme, tika prognozēts iekšējā patēriņa pieaugums, investīciju pieplūde, kas tiks samērota ar samērīgu inflācijas pieaugumu, kā arī daudzi citi tautsaimniecības pozitīvas attīstības rādītāji, šādā veidā nodrošinot stabilu un ilgtspējīgu valsts izaugsmi ilgā laika periodā. Attiecīgi NAP 2007.-2013.gadā tika iestrādāti ideālistiski un uz labklājības valsti virzoši mērķi, kuru pamatos bija pārāk optimistiski pieņēmumi par nākotnes situācijas attīstību. Jāņem vērā, ka NAP 2007.-2013.gadam izstrādē pat scenāriju analīzes līmenī netika pieļauta tāda finanšu un ekonomikas krīze, kāda tā ir bijusi patiesībā, reālajiem krīzes datiem parādoties 2008.gadā. Jāatzīmē, ka neviens politikas plānošanas dokuments vai MK apskatītās ekonomikas prognozes 2006.gadā neliecināja par tika apjomīgu ekonomikas krīzi.

2010.gada 9.aprīlī tika apstiprināts LSAP, kas centās gan saglabāt NAP 2007.-2013.gadam uzstādījumus, gan arī radīt plānu izejai no aizvien samilstošās ekonomikas un finanšu krīzes, kas uz plāna pieņemšanas brīdi jau bija atstājusi būtisku iespaidu uz Latvijas tautsaimniecību. Lai arī NAP 2007.-2013.gadam nav ticis atcelts, minētais plāns, kurš ir detalizētāks par NAP 2007.-2013.gadam un kurš paredz konkrētus pasākumus krīzes seku mazināšanā, pēc būtības aizvieto NAP 2007.-2013.gadam īstenošanu ar LSAP īstenošanu, vienlaikus gan neatsakoties no NAP 2007.-2013.gadam paustajiem uzstādījumiem. LSAP no vadīšanas viedokļa savā ziņā ir uzskatāms par atbilstīgāku plānošanas dokumentu, salīdzinot ar NAP 2007.-2013.gadam, jo tajā ir iezīmēti nepieciešamie darbības virzieni, kā arī tas cenšas atspoguļot globālajā un vietējā tautsaimniecībā radušās izmaiņas globālās un vietējās finanšu un ekonomikas krīzes dēļ. Tajā pašā laikā arī šis plāns ir pilnveidojams, jo kā būtisks tā trūkums (līdzīgi kā plānošanas sistēmas trūkums Latvijā kopumā) ir tā sasaistes trūkums ar ikgadējo un vidējā termiņa valsts budžetu caur rezultātu un to rādītāju prizmu. Šī duālā situācija, kad spēkā ir gan NAP 2007.-2013.gadam, gan LSAP, rada arī neizpratni par NAP 2007.-2013.gadam lomu valsts attīstības plānošanas un vadīšanas sistēmā. *Ņemot vērā, ka LSAP ir aktuālāks plāns par NAP 2007.-2013.gadam, neizpratne ir bijusi raisīta arī intervējamajos – attiecībā par NAP 2007.-2013.gadam lomu. Spriežot pēc LSAP apstiprinošā Ministru kabineta rīkojuma, daļai interviju respondentu bija radusies izpratne, ka NAP 2007.-2013.gadam nebūtu korekti atcelt no politiskās atbildības viedokļa un politikas plānošanas sistēmas negraušanas viedokļa, kādēļ tam ir atvēlēta formāla vieta LSAP.*

Runājot par NAP 2007.-2013.gadam aktualizāciju, ir būtiski minēt NAP ekspertu foruma izstrādāto un MK 2008.gada 17.jūnija sēdē izskatīto informatīvo ziņojumu „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam īstenošanas gaitu 2007.gadā", kas faktiski ir vienīgais šāda veida ziņojums par NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas procesu. Lai arī 2007.gads Latvijas tautsaimniecībai bija viens no finansiāli izdevīgākajiem gadiem, jau toreiz NAP ekspertu foruma darba grupu izstrādātajā ziņojumā NAP 2007.-2013.gadam īstenošana 2007.gadā tiek vērtēta ļoti kritiski. Kā piemēri minami ekspertu foruma šaubas par Latvijas izaugsmes modelī definētās attīstības prioritātes – cilvēkkapitāla – attīstību. Tāpat tiek minēts, ka kopējā valsts attīstības plānošanas un īstenošanas struktūra nav integrēta un koordinēta atbilstoši NAP uzstādījumiem un netiek definēts Latvijas izaugsmes modelī definētais robežu paplašināšanas princips, kas faktiski nozīmē plašāka skatījuma trūkumu par politikas jomu attīstību gadījumos,

kad to ietekmē vairāki faktori, kuriem nepieciešams novērtēt kopējo ietekmi. Lai arī 2007.gads bija pirmais NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas gads, ļoti kritiskie NAP ekspertu foruma komentāri par NAP 2007.-2013.gadam īstenošanu norāda uz apņēmības trūkumu turēties pie NAP 2007.-2013.gadam uzstādījumiem par tajā laikā, kad no finanšu un fiskālā skatu punkta to bija relatīvi vieglāk izdarīt kā vēlākajos gados. Tajā pašā laikā NAP ekspertu foruma ziņojumā ir pausti daudzi uzstādījumi, kas cita starpā var nozīmēt nepieciešamību pārskatīt NAP 2007.-2013.gadam, taču nav informācijas par to, vai identificētās rekomendācijas ir tikušas izmantotas praksē. Šeit ir jāmin vairāki faktori, kādēļ rekomendācijas nav īstenotas: (1) ekspertu ieteikumi valsts pārvaldē tika uztverti kā kritika valsts pārvaldes darbam un attiecīgi tika meklēti iemesli, kādēļ rekomendācijas nebūtu jāīsteno, šādi parādot, ka valsts pārvalde darbojas optimāli (pārvaldes kultūra), (2) ministrijām un citām valsts pārvaldes iestādēm ir problemātiski ievērot vienas ekspertu grupas ieteikumus, jo ieteikumus par līdzīgām tēmām sniedz arī citas ministrijas, sabiedrības pārstāvji, nevalstiskā sektora pārstāvji u.c. ieinteresētās puses. Šādā veidā ministrijas nereti saņem daudz un pretrunīgu priekšlikumu par vienu jautājumu, un visus tos ņemt vērā nav iespējams; (3) valsts pārvaldē trūkst autoritātes, kas varētu pieņemt lēmumu, risinot (2) punktā minēto situāciju, kad valsts pārvaldes iestādes savā starpā nevar vienoties.

Izpētot Nacionālās attīstības padomes sēžu protokolus, top skaidrs, ka NAP 2007.-2013.gadam dienas kārtībā tiešā veidā nav bijis kopš 2008.gada otrās puses. Tas arī samērā tieši liecina par šī dokumenta izmantošanu politikas plānošanā valstī, kā arī specifiskāk – darbību organizēšanā valstī. Kopš minētā laika Nacionālajā attīstības padomē ir diskutēts par Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030.gadam, par nepieciešamajām strukturālajām reformām vairākās nozarēs krīzes rezultātā, par LSAP, taču ne par paša NAP 2007.-2013.gadam lomu valsts attīstības plānošanā. Lai arī minētie dokumenti ir saistīti ar valsts vidējā un ilgtermiņa plānošanu, tiešā veidā NAP 2007.-2013.gadam nav skatīts. *Šo tēzi pastiprina daudzu interviju respondentu teiktais, ka NAP 2007.-2013.gadam nekad nebija domāts kā reāls plānošanas un vadības rīks, bet gan kā pamata dokuments ES finanšu līdzekļu sadalei.* Šāds viedoklis un predispozīcija faktam, ka NAP 2007.-2013.gadam nebūs reāli izmantojams plānošanas dokuments, jau pašos pamatos grauj iesaistīto atdevi NAP izstrādes procesā. Attiecīgi pats dokuments šādā veidā tiek nolemts neveiksmei.

Vairāki respondenti arī uzsvēra, ka NAP 2007.-2013.gadam izstrādē nav tikušas ievērtētas vairākas būtiskas lietas, piemēram, lauksaimniecības politika un ārpolitika. Tāpat respondenti minēja,, ka netika iekļauta arī demokrātijas un pilsoniskās sabiedrības politika, kas būtiski ietekmē valsts pārvaldes procesus. Neskatoties uz vairāku interešu grupu (sadarbības partneru) norādījumu, ka lauksaimniecības politika un ārpolitika būtu jāievērtē NAP 2007.-2013.gadam, izdarot grozījumus vai papildinājumus tajā, tas nav ticis veikts, iniciējošajām organizācijām vienīgi saņemot formālas atbildes no atbildīgajām institūcijām. Šāds fakts, lai arī nepietiekami reprezentatīvs pats par sevi, liecina, ka NAP 2007.-2013.gadam aktualizācijas process nav bijis pietiekami elastīgs. Jāņem arī vērā, ka respondenti, kas norādīja uz šīm nepilnībām, norādīja arī, ka šāda attieksme nesekmē vēlmi iesaistīties NAP 2007.-2013.gadam izmatošanā, kā arī piedāvāt nepieciešamos grozījumus tajā. Pastāv iespēja, ka nebija vēlmes grozīt NAP 2007.-2013.gadam, ņemot vērā ka iepriekš minētie iebildumi tika sniegti īsi pēc NAP

2007.-2013.gadam apstiprināšanas un ņemot vērā, ka minētās politikas NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesā netika atzītas kā NAP 2007.-2013.gadam iekļaujamas.

Vienlaikus jānorāda, ka atbilstoši MK 2008.gada 17.jūnija lēmuma „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna īstenošanas gaitu 2007.gadā" (protokola Nr. 42, 33.§) 2.punktam MK locekļiem tika uzdots reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministram iesniegt komentārus par minēto ziņojumu, kā arī priekšlikumus iespējamajiem grozījumiem/ aktualizācijai NAP 2007.-2013.gadam. Saskaņā ar iegūto informāciju par iesniegtajiem priekšlikumiem– pamatā tika iesniegti priekšlikumi par terminu precizēšanu, bet ne papildinājumiem/ aktualizāciju pēc būtības. Šis fakts parāda, ka, lai arī vismaz formāli tika iniciēts mēģinājums atjaunināt NAP 2007.-2013.gadam saskaņā ar ziņojumā minētajiem faktiem (kā aprakstīts augstāk – ziņojumā tika pausta būtiska kritika par NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas progresu un īstenošanas prognozēm), praksē iesaistīto ministriju ieinteresētība praktiski nebija novērojama. No šī fakta var arī izdarīt secinājumus par NAP 2007.-2013.gadam nepietiekamo aktualitāti nozaru ministriju darbā, kā arī nepietiekamo NAP 2007.-2013.gadam integrētību kopējā plānošanas sistēmā, ja reiz nozaru ministrijas neuzskatīja par nepieciešamu reaģēt uz tik būtisku kritiku, kāda tā bija minētajā ziņojumā.

NAP 2007.-2013.gadam aktualizācijas procesu būtu iespējams veikt, izskatot tā izpildē noteikto rezultātu un to rādītāju sasniegšanu. Jau no pašu rādītāju definēšanas ir redzams, ka to vērtēšana laika dinamikā, nevis tikai sākuma un beigu punktā nav bijusi paredzēta. Tas ir redzams, jo rādītājiem ir definētas atsauces vērtības un mērķa vērtības, taču ne vērtības laika dinamikā, kā uz mērķa vērtībām virzīties. Tas samērā uzskatāmi parāda, ka jau NAP 2007.-2013.gadam izstrādes laikā netika domāts par iespēju sekot šīm vērtībām līdzi un koriģēt tās pēc nepieciešamības. Tas sevišķi aktuāli ir šobrīd, kad valsts tautsaimniecība ir pieredzējusi neprognozētu sašaurināšanos, kas, bez šaubām, atstāj ietekmi uz rādītāju sasniegšanu. Pastāv iespēja arī šos rādītājus definēt caur LSAP, taču tādā gadījumā ir jānodrošina saprotama un skaidra šo rādītāju savstarpējā transpozīcija, kā arī integritāte. Vienlaikus jānorada, ka rādītāju prognozēšanu ierobežo arī valsts pārvaldes ierobežotā kapacitāte veikt šādas prognozes. Tāpat rādītāju prognozēšanu ierobežo iespējas veikt prognozes tik tālam periodam kā 7 gadi, īpaši ņemot vērā globalizācijas ietekmi un sociālekonomiskās vides izmaiņu straujo raksturu. Izmantojot vispārpieņemtās prognozēšanas metodes, ar lielu ticamību prognozēt ir iespējams, ja nenotiek kādi neparedzēti šoki tautsaimniecībā, kas vai nu ievieš būtiskas korekcijas tautsaimniecību raksturojošajos rādītājos, vai pat reversē tendences. Pie augstas rādītāju dinamikas arī prognozes ir ar lielu varbūtību neizpildīties. Tajā pašā laikā, redzot, cik ļoti nekorektas ir bijušas prognozes, kas izdarītas pirms krīzes sākuma, ir uzskatāmi redzams, kā prognozēšana, kas balstīta uz stabilas izaugsmes pieņēmumiem var nebūt korekta ārēju un iekšēju strauju izmaiņu rezultātā. Šie fakti pēc būtības ļauj secināt nepieciešamību tik ilga perioda kā 7 gadu plānos skaidri atrunāt to aktualizācijas kārtību – īpaši tādā valstī kā Latvija, kur tautsaimniecības attīstības dinamika ir augsta.

Veiktajās intervijās respondenti kā vienu no NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas fundamentālajām problēmām minēja nepietiekamo politisko atbalstu tā īstenošanai (neviens intervējamais neapliecināja, ka NAP 2007.-2013.gadam būtu izmantots nozaru politiku izstrādē pēc būtības), kā arī neatbilstošo līmeni, kurā šis dokuments tika nostiprināts (Ministru kabinets,

lai arī būtu nepieciešama Saeima). No šī arī izriet respondentu minētais, ka, ja nav nodrošināta sistēma, kur Ministru kabinets regulāri un pēc būtības Saeimai atskaitās par NAP īstenošanu, nevar notikt arī saprātīga NAP atjaunināšana, reaģējot uz dažādām iekšēja vai ārēja izraisītāja radītajām izmaiņām, piemēram, notikušo ekonomikas un finanšu krīzi. Šeit gan arī jāmin, ka respondenti saka, ka NAP 2007.-2013.gadam īstenošana diezin vai būtu bijusi sekmīga pat bez krīzes iestāšanās, ņemot vērā politiķu neieinteresētību šo dokumentu izmantot kā valsts attīstības plānošanas pamatu.

Rekomendācijas

Balstoties uz NAP 2007.-2013.gadam aktualizācijas procesa analīzi, ir iespējams veikt šādas rekomendācijas par NAP aktualizācijas procesu:

- tādos vidēja termiņa plānošanas dokumentos kā NAP ir nepieciešams atrunāt to aktualizācijas kārtību, ņemot vērā lielo varbūtību par izmaiņām tautsaimniecības attīstībā, kas attiecīgi nozīmē nepieciešamību pārskatīt prognozes, kas izmantotas NAP, lai uzturētu dokumentu aktuālu un korektu;
- lai arī prognozēšana vidējā termiņā ir ļoti sarežģīta, pastāv iespēja sekot līdzi NAP ieviešanas rādītāju dinamikai un pēc tās noteikt veicamos pasākumus, ja dinamika neattīstās vēlamajā virzienā vai arī ja tā attīstās nepietiekami strauji;
- lai arī daļēji var saprast LSAP izstrādi tā vietā, lai atjauninātu NAP 2007.-2013.gadam (krīzes apstākļu dēļ), izstrādājot NAP 2014.-2020.gadam nepieciešams laikus domāt par šādas situācijas novēršanu, paredzot adekvātu un sistēmisku NAP aktualitātes izvērtēšanu un tā grozīšanas procedūras nepieciešamības gadījumā;
- veidojot ekspertu grupas, kas izvērtē NAP īstenošanas progresu (kā ekspertu forums NAP 2007.-2013.gadam gadījumā), ir normatīvi jāatrunā ekspertu izstrādāto priekšlikumu izvērtēšanas kārtība, t.sk. kontekstā ar NAP atjaunināšanas kārtību.

Aktivitāte K.2.4: *NAP īstenošanas un uzraudzības izmaksu un cilvēkresursu novērtējums*

Darba uzdevums: aktivitātes ietvaros tiks veikta NAP īstenošanas un uzraudzības procesu resursu novērtējums ar īpašu uzsvaru uz ar NAP izstrādi saistīto budžeta resursu izlietojuma izvērtējumu (ar NAP īstenošanas un uzraudzības procesu saistītās budžeta programmas, atsevišķi projekti, to ietvaros novirzītais finansējums). Aktivitātes ietvaros tiks novērtēti arī NAP īstenošanas un uzraudzības procesā iesaistītie cilvēkresursi gan valsts pārvaldes iestādēs, gan ārpus valsts pārvaldes. Šajā posmā tiks vērtēts arī, cik efektīvi un darbietilpīgi ir NAP īstenošanas un uzraudzības procesi, samērojot NAP īstenošanas un uzraudzības tiešos rezultātos (uzraudzības un novērtēšanas ziņojumi, atskaites, uzraudzības koleģiālo institūciju sanāksmes) ar to izmaksām (budžetu). Tāpat novērtēsim NAP uzraudzības un novērtēšanas ziņojumu lietderību un pielietojumu, kā arī NAP rezultātu un rezultatīvo rādītāju atbilstību un pielietojumu.

Šīs aktivitātes viens no uzdevumiem ir arī novērtēt NAP īstenošanas, uzraudzības un novērtēšanas procesa resursu ietilpību un izmaksu efektivitāti.

Saskaņā ar 2010.gada 18.augusta reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministres Dagnijas Staķes Ministru prezidentam Valdim Dombrovskim adresēto vēstuli NAP 2007.-2013.gadam uzraudzības procesam nav piešķirts un netiek izmantots finansējums ekspertu komisijām vai cita veida ārpakalpojumiem. Uzraudzības process notiek Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas (kopš 2011.gada 1.janvāra – Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas) un citu valsts pārvaldes institūciju pamatfunkciju ietvaros.

Saskaņā ar MK 2010.gada 9.aprīļa rīkojuma Nr. 203 „Par Latvijas Stratēģiskās attīstības plānu 2010.-2013.gadam" 2.1. apakšpunktu – NAP 2007.-2013.gadam īstenošanu veic atbilstoši Latvijas Stratēģiskajam attīstības plānam 2010.-2013.gadam. Minētā rīkojuma 3.punktā ir noteikts, ka reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministram (kopš 2011.gada 1.janvāra – vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministram), sākot ar 2011.gadu, reizi gadā Ministru kabinetā ir jāiesniedz informatīvais ziņojums par LSAP īstenošanu iepriekšējā gadā, kā arī nepieciešamajām izmaiņām LSAP. Tāpat rīkojuma 4.punktā ir noteikts, ka valsts pārvaldes iestādēm, izstrādājot attīstības plānošanas dokumentus, ir jānodrošina to atbilstība LSAP.

Raugoties uz LSAP (LSAP attēls Nr. 1), ir redzams, ka plāna izstrādē attiecībā uz tā uzraudzību ir ņemta vērā labākā prakse attiecībā uz mērķu un to mērīšanas definēšanu, kas ir atrodama ar Ministru kabineta 2008.gada 18.jūnija rīkojumu Nr. 344 apstiprinātajās „Rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas pamatnostādnēs 2008.-2013.gadam"[47].

Attiecībā par iespējām uzraudzīt LSAP, salīdzinot ar NAP 2007.-2013.gadam, jāsecina, ka LSAP izstrādātā rezultatīvo rādītāju sistēma ir detalizētāka par NAP 2007.-2013.gadam atrodamo rezultatīvo rādītāju sistēmu. Pie tam – LSAP rezultatīvo rādītāju sistēma detalizētāk analizē ceļu uz rādītāju mērķa vērtības sasniegšanu attiecīgi plānošanas dokumenta īstenošanas beigu posmā. NAP 2007.-2013.gadam rezultatīvo rādītāju sistēmā ir definētas atsauces vērtības plāna izstrādes laikā, kā arī mērķa vērtības 2013.gadā. Ņemot vērā būtiskās izmaiņas ne tikai Latvijas tautsaimniecībā, bet tautsaimniecībā globālā līmenī, mērķa vērtību noteikšana posmos, kā arī to pārskatīšana pēc būtības ir vērtējama pozitīvi.

Tajā pašā laikā ir jāņem vērā, ka – saskaņā ar iepriekš minēto – par plāna izpildi kopumā ir jāatskaitās vienu reizi gadā. Ir noteikti izņēmumi par LSAP 3.pielikumu, par ko atbildīgajām institūcijām ir jāatskaitās Finanšu ministrijai reizi ceturksnī. Šī regularitāte ir saistīta ar uzņemtajām saistībām pret starptautiskajiem aizdevējiem, ar kuriem primāri sadarbojas Finanšu ministrija. Tas arī ir iemesls, kādēļ šīs ceturkšņa atskaites ir jāiesniedz Finanšu ministrijā, nevis Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā. Šāda atskaitīšanās sistēma ir nekoordinēta no institucionalizācijas viedokļa, jo paredz atskaites par vienu un to pašu plānu (ceturkšņa atskaišu gadījumā – gan tikai par 3.pielikumu, kas gan saturiski pārklājas un ir saistīts ar visu plānu kopumā) iesniegt dažādām institūcijām. Tas rada daļēju atskaitīšanās dublēšanos. Šeit gan ir jāņem vērā, ka minētais 3.pielikums faktiski ir Latvijas saistību izpildes apkopojums pret starptautiskajiem aizdevējiem, kādēļ ir saprotama atskaitīšanās par LSAP 3.pielikumu Finanšu ministrijai.

[47] http://www.likumi.lv/doc.php?id=177116

Saskaņā ar iepriekš minēto reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministres Dagnijas Staķes vēstuli Ministru prezidentam Valdim Dombrovskim – šobrīd NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas uzraudzības procesā netiek izmantoti ārpakalpojumi ārējo ekspertu piesaistei un tas tiek nodrošināts RAPLM (VARAM) pamatfunkciju un cilvēkresursu ietvaros. NAP process ir ministrijas pastāvīgā funkcija, kas ir integrējama daļa kopējā attīstības plānošanas sistēmā un kas ietver arī Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam īstenošanu, telpisko plānošanu, reģionālo politiku, teritoriju attīstības programmu un reģionālās attīstības atbalsta instrumentu plānošanu. Tajā pašā laikā RAPLM 2007.gada 13.februāra informatīvajā ziņojumā „Par sagatavošanos Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam ieviešanai"[48] ir minēts, ka, lai stiprinātu RAPLM resursu un finanšu kapacitāti, lai nodrošinātu NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas un uzraudzības koordinēšanu, nepieciešams paredzēt papildus resursus LVL 302 394 apmērā RAPLM 2007.gada budžetā. No šīs summas bija paredzēts algot Ekspertu darba grupu vadītājus un to vietniekus (LVL 201 618) un NAP Ekspertu darba grupu koordinēšanai RAPLM bija nepieciešamas 4 jaunas štata vietas (LVL 100 776). Sākot ar 2008.gadu minētajā ziņojumā ir teikts, ka ik gadus nepieciešami LVL 348 746 papildus finansējuma RAPLM, no kuriem LVL 307 524 atalgojumiem, bet LVL 41 222 – kārtējiem izdevumiem. Saskaņā ar VARAM sniegto informāciju – iepriekš minētie līdzekļi tika piešķirti 2007.un 2008.gadā. Taču kopš 2009.gada papildus pieprasītie līdzekļi VARAM budžetā vairs netika piešķirti budžeta līdzekļu konsolidācijas ietekmē. Tā kā minētie līdzekļi netika vairs piešķirti, nebija arī iespējams turpināt izmantot ārpakalpojumus (galvenokārt – ekspertu iepirkumus ārpakalpojumā) NAP 2007.-2013.gadam uzraudzības nodrošināšanai.

NAP 2007.-2013.gadam ietvaros veiktie ārpakalpojumu iepirkumi ir attiecināmi uz ekspertu iepirkumiem saskaņā ar augstāk minēto informāciju. Vienīgais ārpakalpojums, kas šobrīd tiek izmantots NAP 2007.-2013.gadam uzraudzības procesā, ir ārpakalpojums par interneta vietnes www.nap.lv uzturēšanu, kas mēnesī sastāda LVL 10.

Tā kā NAP 2007.-2013.gadam un pēc tam LSAP uzraudzība ir bijusi jāveic ministriju un citu institūciju piešķirto budžeta apropriāciju un pieejamo cilvēkresursu ietvaros, precīzus izdevumus uzraudzības pasākumiem noteikt nav iespējams. Šajā gadījumā ir radušies vienīgi netiešie uzraudzības izdevumi, kas ir saistīti ar patērēto laiku NAP 2007.-2013.gadam un pēc tam LSAP uzraudzībai.

Saskaņā ar publiski pieejamo informāciju kopš NAP 2007.-2013.gadam apstiprināšanas ir notikušas šādas tā darbības izvērtēšanas sanāksmes/ sagatavoti šādi izvērtēšanas ziņojumi:

- informatīvie ziņojumi par NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas gaitu:
    - Informatīvais ziņojums „Par Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam īstenošanas gaitu 2007.gadā"[49];
- Nacionālās attīstības padomes sēdes:
    - 2007.gadā – 2 sēdes (27.02., 10.05.);

[48] MK sēdes protokols Nr. 12, 58.§
[49] http://www.nap.lv/lat/NAP_istenosana/informativais_zinojums/?doc=1608&page=

- 2008.gadā – 3 sēdes (26.03., 09.05., 31.07.);
- 2009.gadā – 3 sēdes (16.04., 25.05., 27.08.);
- 2010.gadā – 1 sēde (28.01.);
- 2011.gadā – 0 sēžu;

- NAP ekspertu foruma sanāksmes:
  - 2007.gadā – 4 sanāksmes (13.09., 10.10., 28.11., 07.12.);
  - 2008.gadā – 14 sanāksmes (16.01., 11.02., 29.04., 19.05., 27.05., 11.07., 16.07., 29.07., 03.09., 24.09., 20.10., 22.10., 05.11., 02.12.);
  - 2009.gadā – 4 sanāksmes (09.03., 16.03., 24.03., 06.04.);
  - 2010.gadā – 0 sanāksmju;
  - 2011.gadā – 0 sanāksmju;
- NAP ekspertu darba grupu sanāksmes[50]:
  - NAP ekspertu darba grupas „Izglītots un radošs cilvēks" sanāksmes:
    - 2007.gadā – 3 sanāksmes;
    - 2008.gadā – 9 sanāksmes;
    - 2009.gadā – 3 sanāksmes;
  - NAP ekspertu grupas „Uzņēmumu tehnoloģiskā izcilība un elastība" sanāksmes:
    - 2007.gadā – 2 sanāksmes;
    - 2008.gadā – 7 sanāksmes;
    - 2009.gadā – 1 sanāksme;
  - NAP ekspertu grupas „Zinātnes un pētniecības attīstība" sanāksmes:
    - 2007.gadā – 1 sanāksme;
    - 2008.gadā – 4 sanāksmes;
    - 2009.gadā – 0 sanāksmju;
  - NAP ekspertu grupas „Sakārtota uzņēmējdarbības un dzīves telpa" sanāksmes:
    - 2007.gadā – 0 sanāksmju;
    - 2008.gadā – 5 sanāksmes;
    - 2009.gadā – 0 sanāksmju;

[50] Papildus minētajām NAP ekspertu darba grupu sanāksmēm ir notikušas arī ekspertu sanāksmes, kas netika protokolētas, kādēļ faktiski nav iespējams noteikt korektu cilvēkresursu iesaisti šajās grupās. Tajā pašā laikā no pieejamajiem oficiālajiem protokoliem par ekspertu grupu sanāksmēm ir redzams, ka tajās piedalījās būtiski mazāk dalībnieku kā citās iepriekš minētajās sanāksmēs. Tajā pašā laikā daļā protokolu nav minēti dalībnieki, kādēļ pilnu aptvērumu par NAP ekspertu darba grupām arī nav iespējams sniegt.

- NAP ekspertu grupas „Valsts un sabiedrības attīstība” sanāksmes:
  - 2007.gadā – 2 sanāksmes;
  - 2008.gadā – 2 sanāksmes;
  - 2009.gadā – 0 sanāksmju;
- NAP ekspertu grupas „Cilvēka labklājības kāpums” sanāksmes:
  - 2007.gadā – 3 sanāksmes;
  - 2008.gadā – 4 sanāksmes;
  - 2009.gadā – 0 sanāksmju.

5.tabula „Cilvēkresursu skaits, kas piedalījās Nacionālās attīstības padomes sēdēs”

Nacionālās attīstības padomes sēdes datums	Nacionālās attīstības padomes locekļi, kas piedalās sēdē	Citi dalībnieki, kas piedalās sēdē	Sēdē izskatāmo jautājumu skaits[51]	Patērētās cilvēkstundas[52]
27.02.2007.	21	24	4	(21+24)*2 + 4*10 = 166
10.05.2007.	21	8	2	(21+8)*2 + 2*10 = 78
26.03.2008.	23	53	7	(23+53)*2 + 7*10 = 222
09.05.2008.	15	95	1	(15+95)*2 + 1*10 = 230
31.07.2008.	n/d	n/d	1	1*10 = 10
16.04.2009.	27	33	3	(27+33)*2 + 3*10 = 150
25.05.2009.	18	29	3	(18+29)*2 + 3*10 = 124
27.08.2009.	18	38	2	(18+38)*2 + 2*10 = 132
28.01.2010.	14	21	3	(14+21)*2 + 3*10 = 100

Attiecībā par NAP 2007.-2013.gadam uzraudzību – Nacionālās attīstības padomes protokolos, sākot ar 2009.gada 16.aprīļa sēdi ir redzams, ka dienas kārtībā ir jautājumi, kas ir saistīti ar tautsaimniecības stabilizāciju, strukturālajām reformām atsevišķās nozarēs u.tml. Lai arī šie jautājumi pēc būtības noteikti skar NAP 2007.-2013.gadam ieviešanu, tie tiešā veidā nav sasaistāmi ar NAP 2007.-2013.gadam procesu un, visticamāk, ir iekļauti Nacionālās attīstības

[51] Jautājumi, kuriem tiek gatavoti ziņojumi
[52] Pieņēmums: 2h katram dalībniekam, kā arī 10h katra jautājuma materiālu sagatavošanai

padomes darba kārtībā, ņemot vērā plašo dažādo institūciju pārstāvniecību Nacionālajā attīstības padomē un attiecīgo iespēju diskutēt par jautājumiem iespējami plašākā pārstāvniecībā. Tāpat no protokoliem ir redzams, ka kopš 2009.gada Nacionālajā attīstības padomē ir diskutēts par Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030.gadam un Latvijas Stratēģiskās attīstības plānu. 2008.gada 26.marta Nacionālās padomes sēde faktiski ir pēdējā sēde, kur darba kārtībā tiešā veidā ir jautājumi par NAP 2007.-2013.gadam. Attiecīgi var secināt, ka kopš 2008.gada otrās puses Nacionālā attīstības padome par NAP 2007.-2013.gadam ieviešanu vispār nav lēmusi. Vienlaikus ir jāmin, ka Nacionālajā attīstības padomē ir izskatīti jautājumi, kas būtiski valsts attīstībai, tādējādi nodrošinot pamatfunkcijas izpildi par attīstības jautājumu uzraudzību.

Papildus jāmin arī Rīgas Stradiņa universitātes Eiropas studiju fakultātes, Rīgas Tehniskās universitātes Inženierekonomikas fakultātes Tautsaimniecības un reģionālās ekonomikas institūta, Latvijas Lauksaimniecības universitātes Ekonomikas fakultātes un Vidzemes augstskolas iesaiste NAP 2007.-2013.gadam ieviešanas izvērtēšanas procesā, ko gan kvantificēt ir ļoti grūti.

Kopumā vērtējot – atšķirībā no NAP 2007.-2013.gadam izstrādes tā uzraudzībai 2009.un tālākajos gados netika izdalīti papildus finanšu līdzekļi. Iespējams, tādēļ arī NAP 2007.-2013.gadam uzraudzība saskaņā ar pieejamo informāciju un augstāk aprakstīto ir notikusi samērā sporādiski bez skaidra redzējuma par NAP uzraudzību laika nogrieznī. Pietam – NAP 2007.-2013.gadam uzraudzība arī formāli beidzās ar LSAP izstrādi. Atšķirībā no NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas, kur tika paredzēta sabiedrības informēšana un iesaistīšana, LSAP īstenošanā netiek īpaši uzsvērta sabiedrības iesaistīšana, kas gan tiek veikta atbilstoši vispārējai MK jautājumu izskatīšanas praksei.. Respektīvi – ieinteresētajām pusēm nav bijis liegts sniegt viedokli par LSAP, taču tik plaša sabiedriskās skaidrošanas kampaņa kā NAP 2007.-2013.gadam izstrādē nav tikusi veikta. Ja LSAP pārņem NAP īstenošanu, tad būtu nepieciešams arī pārņemt sabiedrības iesaistīšanas principu dokumentu aktualizācijas procesā, jo NAP, kurš tika sabiedriski apspriests, atšķiras no LSAP satura un nav zināms sabiedrības viedoklis par LSAP iekļautajām prioritātēm un pasākumiem.

Komponente III – Rekomendāciju izstrāde NAP 2014.-2020.gadam izstrādes, īstenošanas, uzraudzības un novērtēšanas organizatoriskajam un institucionālajam nodrošinājumam

Aktivitāte K.3.1: ***NAP 2007.-2013.gadam izstrādes, īstenošanas, uzraudzības un novērtēšanas procesa problēmu un to cēloņu analīze***

Darba uzdevums: aktivitātes ietvaros, balstoties uz I un II komponentē, kas aprakstītas iepriekš, iegūto informāciju, paredzēts veikt NAP 2007.-2013.gadam izstrādes, īstenošanas, uzraudzības un novērtēšanas procesa problēmu un to cēloņu analīzi. Šī aktivitāte pēc savas būtības atainos un analizēs visas NAP 2007.-2013.gadam līdz šim sastaptās problēmas un to cēloņus, iedziļinoties trīs NAP posmos: (1) NAP izstrāde (plānošana), (2) NAP īstenošana un īstenošanas uzraudzība, (3) NAP novērtēšana. Tāpat tiks ņemti vērā četri novērtēšanas aspekti: (1) organizatoriskais, (2) procedurālais, (3) institucionālais, (4) finansiālais.

NAP 2007.-2013.gadam izstrādē (plānošanā) novēroto problēmu un to cēloņu identificēšana

Aspekti	Negatīvie faktori	Negatīvo faktoru cēloņi
Organizatoriskais	NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesa sākumā – 2004.un 2005.gada laikā paveiktā intensitāte bija vērtējama kā samērā zema, jo 2004.gadā tika izveidota Vadības grupa, sagatavota NAP izstrādes metodika un laika grafiks, bet nākamā gada laikā ir mainīts Vadības grupas sastāvs, kā arī uzsākta priekšizpēte.	Kā iemesls šeit ir minama sākotnējā viedokļu dažādība par to, kas vispār ir NAP un kas būtu jāietver NAP 2007.-2013.gadam.
Organizatoriskais	NAP izstrādes procesā darbojās NAP Vadības grupa un vairākas tematiskās ekspertu darba grupas. NAP ekspertu darba grupu darbu un to darbības koordināciju nodrošināja NAP izstrādes darba grupa. Darba grupas darbojās saskaņā ar Vadības grupas lēmumiem un dotajiem uzdevumiem. Vadības grupas uzdevums bija lemt par stratēģiskiem jautājumiem, t.sk. darba grupu darbības rezultāta tālāko virzību. NAP izstrādē iesaistīts liels apjoms darba grupu (kopā –	*Būtiskākā bija nozaru nespēja sadarboties, lai nodrošinātu efektīvu darba grupu darbu. Nebija problēma darba grupu koordinācijā, bet gan nepārtrauktā politisko uzstādījumu maiņā utt.*

	9 darba grupas), taču precīzs sadarbības, komunikācijas un informācijas apmaiņas modelis starp vairākām no tām, piemēram, stratēģisko un NAP uzraudzības rādītāju izstrādes darba grupu, kā arī NAP īstenošanas uzraudzības koordinācijas darba grupu netika noteikts. Atsevišķi intervējamie norādīja uz NAP 2007.-2013.gadam izstrādes darba grupas dalībnieku nepietiekamo ietekmes līmeni, atzīstot, ka nereti ministrijas pārstāvji attiekušies paust savas institūcijas nostāju šajā jautājumā, pamatojot, ka viņiem tas vispirms ir jāsaskaņo ministrijā. No otras puses, tika konstatēts, ka darbs šajās grupās nereti esot izpaudies kā priekšlikumu redakcionāla apspriešana, kas licis ministrijām pret tur notiekošo izturēties diezgan nenopietni. Tāpat NAP vadības grupas un NAP izstrādes darba grupu sadarbību kavēja nozaru ministriju nespēja sadarboties un vājā koordinācija un vienoties par starpnozaru prioritātēm.	
Organizatoriskais	Ievērojot NAP izstrādes metodikā paredzēto un MK 2004.gada 29.jūnija noteikumus Nr. 565, kā viena no NAP sastāvdaļām tika paredzēta stratēģijas izstrādes posms, taču nevienā no iepriekšminētajiem dokumentiem nav noteikta priekšizpēte un tajā ietilpstošie procesa posmi, kā rezultātā nav zināms priekšizpētes apjoms, un līdz ar to precīzi nav nosakāmi nepieciešamie resursi tās veikšanai. Kā piemēru var minēt, neoptimāli strukturēto priekšizpētes procesu, kura laikā p*ārāk liela uzmanība ir tikusi veltīta esošās situācijas analīzei un apspriešanai, tā vietā, lai domātu par attīstības plāniem.*	Šeit kā viens no iemesliem intervijās tika minēts, ka *esošās situācijas aprakstīšana bija vērsta uz pozitīvo aspektu un problēmu identificēšanu, nevis nacionāla līmeņa risinājumu apzināšanu un meklēšanu, kā arī alternatīvu modelēšanu. Tāpat vairāki aptaujātie nevarēja nodefinēt, kāda bijusi priekšizpētes procesa norise. Arī neskaidrā un neviennozīmīgā priekšizpētes procesa nosacījumu definēšana bija iemesls tam, ka ministrijas sniedza informāciju, kura bija visvienkāršāk pieejama un nereti lielos apjomos, jo tika izmantota attīstības plānošanas sistēmas ietvaros, piemēram, sagatavojot savā kompetencē esošos politikas*

		plānošanas dokumentus, kuru viena no obligātajām komponentēm bija esošās situācijas analīze. Kā vēl viens iemesls ir jāmin grūtības pilnībā apzināt esošo situāciju, kā arī iegūt jēgpilnu informāciju no ministrijām. Ministrijas sniedza lielu daudzumu informācijas, kas ne vienmēr bija derīga, kā arī nesniedza priekšstatu par būtiskāko, ņemot vērā ievērojamo kopējo informācijas apjomu, kas tika sniegts. Tāpat iemesls ir jau iepriekš minētā nespēja gan politiskā, gan ierēdņu līmenī vienoties par starpnozaru prioritātēm. Attiecīgi vienoties par prioritātēm nacionālā līmenī ir vēl sarežģītāk.
Organizatoriskais	Lai saglabātu „institucionālo atmiņu", netiek uzkrāta un saglabāta informācija par valstī veikto priekšizpēšu procesu norisi un to rezultātiem.	Iemesls tam ir fakts, ka šādi materiāli nav uzskatīti par uzkrāšanai nozīmīgiem, piemēram, izstrādājot politikas plānošanas dokumentu krātuvi POLSIS, kurā ir atdodami dokumenti, taču ne to izstrādes materiāli. Tāpat iemesls ir arī tas, ka valstī nav vienotas pētniecības sistēmas un koordinētas pieejas veiktajiem pētījumiem, lai tos varētu izmantot tālākajā darbā. Tiek veikti savstarpēji nesaskaņoti pētījumi, kas apgrūtina to izmantošanu. Šeit iezīmējas arī organizatoriska rakstura iemesli, jo, izstrādājot NAP 2007.-2013.gadam, netika domāts par pieredzes dokumentēšanu un iespēju saglabāt analīzes par NAP 2007.-2013.gadam priekšizpētes procesa nepieciešamajiem pilnveidojumiem rezultātus, lai efektīvāk to pārnestu, izstrādājot citus nacionālas nozīmes dokumentus..
Organizatoriskais	Veicot priekšizpēti, nebija pieejami politiku izpildi raksturojoši statistikas dati.	Iemesls šim ir tas, ka nebija paredzēts starpnozaru mērāmo statistikas datu apjoms un to uzkrāšana laika

		dinamikā, kā arī noteikta mērīšanas intensitātes un datu apmaiņas kārtība.
Organizatoriskais	NAP 2007.-2013.gadam sabiedriskās apspriešanas laikā novērota reģionālo mediju salīdzinoši mazāka (salīdzinot ar nacionālajiem medijiem) ieinteresētība NAP izstrādes procesā, kā rezultātā netika nodrošināta pilnvērtīga informācijas sniegšana iedzīvotājiem ārpus Rīgas. Nacionālie mediji atspoguļoja visu NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesu. Reģionālie mediji pārsvarā atspoguļoja tikai to procesa daļu, kas saistījās ar sabiedrisko apspriešanu un citām aktivitātēm attiecīgajā reģionā/ vietā.	Iemesls šim faktam var būt minēto reģionālo mediju redakciju neticība NAP kā plānošanas dokumentam. Šeit gan jānorāda, ka reģionālo mediju pārstāvji nesaskatīja iespēju, ka NAP tieši attiecas uz jebkuru Latvijas iedzīvotāju. Šāda attieksme tika pausta, jo reģionālo mediju pārstāvjiem nebija izpratnes par šāda veida dokumentu – reģionālajiem mēdijiem šis bija pirmā pieredze ar šāda veida dokumentu.
Procedurālais	NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesa laikā vēl nebija noteikta attīstības plānošanas sistēma (nebija izstrādāts un pieņemts APSL) – netika noteikta valsts līmeņa uz izaugsmi vērsto attīstības plānošanas, reģionālās politikas plānošanas, attīstības plānošanas, valsts budžeta plānošanas, rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmu, kā arī citu plānošanas sistēmu hierarhija un savstarpējā mijiedarbība, tostarp, to ieguldījums valsts izaugsmes nodrošināšanai. Katra no iepriekšminētajām sistēmām, galvenokārt, tika skaidrota, paredzot tajā ietilpstošo dokumentu hierarhiju, nevis, nosakot to mijiedarbību ar saistītajām sistēmām, kā rezultātā vairākas valsts līmeņa sistēmas funkcionēja paralēli, nenodrošinot to savstarpējo integritāti un vieglu uztveramību.	Iemesls šādai situācijai ir nespēja vienai institūcijai uzņemties lomu par dažādo plānošanas sistēmu pārskatīšanu, vienkāršošanu un plānošanas principu konverģenci. Tāpat iemesls šādai situācijai ir arī fakts, ka dažādās plānošanas sistēmas ir dažādu institūciju atbildības jomā. Katra no šīm institūcijām uz sistēmu mijiedarbību raugās šauri no savas institūcijas skatu punkta, kas neveicina visu sistēmu mijiedarbības pilnveidošanos. Tieši NAP 2007.-2013.gadam izstrādes laikā tika aktualizēta doma par APSL nepieciešamību, šādi risinot minēto problēmu.
Procedurālais	Attīstības plānošanas sistēmas likums NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesā vēl nebija pieņemts. Tomēr ar tā pieņemšanu un spēkā stāšanos sistēma vēl nav skaidra – likums nenosaka nacionālo attīstības	Iemesls šādai situācijai ir nespēja vienai institūcijai uzņemties lomu par dažādo plānošanas sistēmu pārskatīšanu, vienkāršošanu un plānošanas principu konverģenci. Tāpat iemesls šādai situācijai ir arī fakts,

	plānošanas dokumentu un starptautiski ierosināto dokumentu savstarpējo sasaisti attīstības plānošanas sistēmā, kas var izraisīt attīstības prioritāšu un ar tām saistīto pasākumu dublēšanos, līdz ar to neefektīvu resursu izlietojumu, pat arī pretrunīgas tendences. Izveidotās attīstības plānošanas dokumentu, tostarp hierarhiski augstāko un starptautiski ierosināto dokumentu un valsts budžeta programmu/ apakšprogrammu mērķu sistēmas nav sinhronizētas, tas ir, attīstības plānošanas dokumentos iekļautie mērķi tiešā veidā ne vienmēr ir sasaistāmi un attiecināmi uz valsts budžeta programmu/ apakšprogrammu mērķiem, kas arī apgrūtina NAP prioritātēm nepieciešamā finansējuma apjoma noteikšanu un identificēšanu valsts budžetā.	ka dažādās plānošanas sistēmas ir dažādu institūciju atbildības jomā. Katra no šīm institūcijām uz sistēmu mijiedarbību raugās šauri no savas institūcijas skatu punkta, kas neveicina visu sistēmu mijiedarbības pilnveidošanos. Vēl viens iemesls ir valsts pārvaldes institūciju nespēja vienoties starpnozaru mērķu sasniegšanai, katrai institūcijai savu darbību savā nozarē uzskatot par svarīgāko un dominējošo.
Procedurālais	Lai efektīvāk vadītu NAP pārvaldības procesus, netika izvirzīti plānošanas, īstenošanas un uzraudzības procesu mērķi, kā arī līdz ar to apzināti, novērtēti un analizēti riski, kas varētu kavēt iepriekšminēto procesu kvalitatīvu un efektīvu norisi un to mērķu sasniegšanu. Kā piemēru var minēt NAP 2007.-2013.gadam plānošanas procesu, kas bija vislaikietilpīgākais (laikietilpīgs un sarežģīts koordinācijas process), kā arī īstenojās nozaru ministriju vājās koordinācijas un ilgstošas nespējas vienoties par starpnozaru prioritātēm riski.	Intervijās iemesls problēmām darba koordinācijā gan starp valsts pārvaldes iestādēm tika minēta *nepietiekama vienas nozares ministrijas autoritāte, izdodot rīkojumus un aicinājumus citām ministrijām.* Šo apgalvojumu pastiprina arī intervēto teiktais, *ka NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesā tika novēroti sarežģījumi, jo atsevišķas valsts pārvaldes iestādes esot ignorējušas darba grupu lūgumus.* Tāpat arī tika minēts fakts, *ka, ja ministrs, kuram ir uzdevums izstrādāt NAP, ir no citas partijas kā ministru prezidents, tas rada savstarpēju neuzticēšanos, kas nesekmē kvalitatīva dokumenta izstrādi, atbilstoši kuram ir jāstrādā gan attiecīgās partijas ministriem, gan citas partijas koalīcijas ministriem.* Vēl viens iemesls intervijās tika minēts fakts *par valsts politiku maiņu gadījumos, kad mainās valdības,*

		nepietiekami nodrošinot politiku pēctecību.
Procedurālais	Tā kā vidēja termiņa budžeta plānošanas koncepcijas un pašas vidēja termiņa budžeta plānošanas ieviešana bija aizkavējusies par apmēram 10 gadiem, tad nav sinhronizēts Attīstības plānošanas sistēmas likuma izpratnē hierarhiski augstākā vidējā termiņa attīstības plānošanas dokumenta darbības periods un Likumā par valsts budžetu un finanšu vadību paredzētais vidējā termiņa periods, kas var izraisīt datu prognozējamības un prognožu scenāriju modelēšanas novirzes.	Iemesli šādai situācijai ir vairāki. Pirmkārt, valsts budžets vēsturiski ir uzskatīts kā politiskās vienošanās rīks, kādēļ nav bijusi vēlama ne šī procesa disciplinēšana laika nogrieznī, ne arī ierobežošana prioritāšu ziņā ilgākā termiņā. Otrkārt, disciplinējošs vidēja termiņa budžets nozīmē nepieciešamību stiprināt valsts pārvaldes kapacitāti, radot spējas izstrādāt vidēja termiņa un pat ilgtermiņa īstenojamas politikas, pie kurām arī ir jāpieturas (politiskās varas maiņas risks)
Procedurālais	NAP un ES fondu rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas ir paralēlas un savstarpēji nesaistītas, jo ES fondu rezultātu un to rezultatīvo rādītāju starptautiskā sistēma nav integrēta ar nacionālo apstiprināto rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmu, un līdz ar to arī nav definēta to savstarpējā mijiedarbība, tostarp, nav iespējams prognozēt un novērtēt to sasniegšanas progresa savstarpējo korelāciju.	Lai arī šo sistēmu integrēšana ir vairāk redakcionāla/ formāla nekā saturiska, tas nav ticis izdarīts iepriekš minēto dažādo plānošanas sistēmu nesakārtotības iemeslu dēļ.
Procedurālais	Pamatojoties uz priekšizpētē iegūto informāciju, netika plānoti detalizēti principi, kritēriji un pasākumi katras NAP prioritātes un uzdevumu ietvaros, kā arī izvirzīti sasniedzamie makroietekmes un politikas rezultāti atbilstoši Rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas pamatnostādnēm (apstiprinātas ar MK 2003.gada 13.marta rīkojumu Nr.162 „Par Rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas pamatnostādnēm"), lai būtu iespējams pieņemt politiskus lēmumus katras konkrētas prioritātes optimizēšanai uzdevumu un pasākumu līmenī atbilstoši definētajiem principiem un izvirzītajiem rezultātiem, tādējādi, veicinot uz izaugsmi	Iemesls šim ir politiskā līmeņa nevēlēšanās caur normatīvajiem aktiem būt pārāk ierobežotiem lēmuma pieņemšanā. Tāpat vēl viens iemesls tam ir sarežģītā rezultātu un to rādītāju noteikšana – īpaši politikas rezultātu un makro ietekmes rezultātu līmenī. Vēl viens skaidrojums ir nevēlēšanās noteikt pārāk optimistiskus rezultātus, kuru nesasniegšanas gadījumā būtu nepieciešams sniegt paskaidrojumus par to nesasniegšanu, kas būtu nepatīkami gan politiķiem, gan ierēdņiem.

	vērstu valsts attīstību. Rādītāji gan tika izstrādāti un pieņemti vēlāk – pēc NAP 2007.-2013.gadam apstiprināšanas.	
Procedurālais	Netika izpildīts MK deleģētais uzdevums sasaistīt valsts budžetu ar attīstības plānošanu vidējā termiņā, jo saskaņā ar MK noteikumiem Nr.565 NAP izstrādes darba grupai bija jāsagatavo NAP 2007.-2013.gadam ieviešanas finansējuma plāns, taču tas netika paveikts, kā rezultātā NAP prioritāšu ietvaros netika sasaistīta politikas plānošana/ attīstības plānošana un valsts budžeta plānošana, kā arī netika noteiktas izdevumu prognozes.	Iemesls šim ir politiskā līmeņa nevēlēšanās caur normatīvajiem aktiem būt pārāk ierobežotiem lēmuma pieņemšanā. Cits iemesls var būt nespēja NAP 2007.-2013.gadam izstrādes laikā kaut cik ticami izstrādāt minēto ieviešanas finansējuma plānu.
Procedurālais	Tāpat Attīstības plānošanas sistēmas likumā (salīdzinoši ar līdz APSL pieņemšanai spēkā esošo regulējumu) tika samazināts normatīvajos aktos noteiktais prasību apjoms par NAP sasaisti ar budžeta plānošanu, tādējādi sarežģījot attīstības plānošanas izmaksu novērtēšanu un noteikšanu, kā rezultātā Attīstības plānošanas sistēmas likumā iekļautā definīcija pieļauj neparedzēt NAP īstenošanai nepieciešamo finansējuma apjomu, tikai atsaukties uz finansējuma avotu, kas ir interpretējams, vispārīgi norādot, ka, piemēram, prioritātes vai pasākumi tiek finansētas no valsts budžeta, tostarp ES fondiem vai arī nedaudz detalizētākā līmenī – konkrētas valdības prioritātes finansēšanai paredzēto valsts budžeta programmu/ apakšprogrammu nosaukumus, ES fondu darbību programmu nosaukumus, neprognozējot nepieciešamos finanšu resursu apjomus.	Šī problēma arī ir skaidrojama ar iepriekš minēto par plānošanas sistēmu sasaistes punktu trūkumu. Tāpat arī šo skaidro politiskā līmeņa nevēlēšanās būt ierobežotiem lēmumu pieņemšanā, kā arī korektu aprēķinu veikšanas sarežģītība.
Procedurālais	Valsts budžeta attīstības daļas plānošana vidējā termiņā nav bijusi veiksmīga, jo nozaru ministrijām	Šī situācija varēja rasties, jo – kā jau minēts iepriekš – starpnozaru sadarbība nav raksturīga, kā arī attiecīgi

	saskaņā ar MK rīkojumiem Nr.157 (iekļauti četri prioritārie virzieni un 22 apakšprioritātes) un Nr.116 (paredzētas 17 prioritātes) radās iespēja plaši interpretēt iepriekšminētās prioritātes, tās kaskadējot ļoti detalizētā un specifisku pasākumu līmenī, kas nereti netiešā veidā bija sasaistāmi ar NAP prioritātēm, kā rezultātā pieprasītais finansējums jaunajām politikas iniciatīvām ievērojami pārsniedza valsts budžetā pieejamo finansējumu.	katra nozares ministrija cenšas savā budžetā iegūt pēc iespējas vairāk līdzekļu, neraugoties uz citu institūciju vai nacionāla līmeņa vajadzībām. Tāpat arī ir raksturīgi pieprasīt finansējumu krietni vairāk kā nepieciešams, cerot, ka daļa piešķirtā finansējuma patiesībā nosegs visas vajadzības.
Institucionālais	NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesā valsts pārvaldes iestādes bieži tikai formāli izpildīja tām uzdotos uzdevumus vai pat vispār tos nepildīja.	Iemesls šim bija RAPLM nepietiekamā autoritāte starpministriju līmenī. Vienlaikus jāatzīmē, ka attiecībā uz NAP 2007.-2013.gadam aktualizāciju ministrijas nepildīja arī MK un MP dotos uzdevumus, piemēram, par priekšlikumu sagatavošanu NAP 2007.-2013.gadam aktualizācijai. Tāpat arī vēl viens no iemesliem bija neticība NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesam, tai skaitā neizpratne, kā tiks īstenots šāds dokuments, kādu labumu tas sniegs konkrētajai institūcijai. Vienlaicīgi NAP 2007.-2013.gadam izstrādei nebija pietiekams politiskais, institūciju vadības atbalsts, un dokuments tapa ierēdņu līmenī. NAP 2007.-2013.gadam izstrādes un darbības laikā notika arī ministru prezidenta un ministru maiņa, kā rezultātā strauji mainījās politiskie uzstādījumi, kas kavēja NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesu.
Finansiālais	Lai arī NAP 2007.-2013.gadam izstrādē tika izmantoti ārpakalpojumi, informāciju par to var meklēt tikai Valsts centrālajā arhīvā, bet tā nav pieejama pie izstrādes organizatora (šobrīd VARAM). Lai arī daļēji, tomēr tas liecina par institucionālās atmiņas	Lai arī informācija par ārpakalpojumiem ir pieejama Valsts centrālajā arhīvā, no projektu vadības viedokļa un institūcijas darbības pilnveidošanas viedokļa ir jāuzkrāj informācija par nozīmīgiem veiktajiem projektiem (NAP 2007.-2013.gadam izstrāde), ja

	nodrošināšanas trūkumu, kas vismaz šajā (iespējams – izņēmuma) gadījumā nesekmē līdzekļu efektīvu izmantošanu nākotnē.	līdzīgus plāno veikt arī nākotnē, lai būtu savlaicīgi un pilnā apjomā iespējams iepazīties ar informāciju par projekta veiksmēm un neveiksmēm, tās novēršot vai labās prakses gadījumā – izmantojot citu attīstības plānošanas sistēmas projektu vadīšanā. Tāpat kvalitatīvas informācijas uzkrāšana par ārpakalpojumiem, kas ir saistīti ar valsts budžeta līdzekļu efektīvu izmantošanu, radītu pamatu labās prakses nodrošināšanai arī citos gadījumos, kad ir paredzēts izmantot ārpakalpojumus – analizējot un prognozējot resursu izlietošanas efektivitāti.

NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas un uzraudzības procesa ietvaros tika konstatētas šādas problēmas un to cēloņi

	Negatīvie faktori	Negatīvo faktoru cēloņi
Organizatoriskais	Pie esoša finansējuma uzraudzībai tika nodrošināta NAP Ekspertu foruma darba koordinācija. Taču viss aizsāktais darbs beidzās vienlaikus ar līdzekļu konsolidāciju krīzes iestāšanās dēļ – uzraudzības process tika turpināts valsts pārvaldes ietvaros, nefinansējot ārējo ekspertu piesaisti. Taču ne 2009., ne 2010.gadā uzraudzības procesa ietvaros valsts pārvalde nesecināja, ka kompass, kas nosaka Latvijas galvenos attīstības virzienus un parāda valsts un sabiedrības svarīgākos uzdevumus ceļā uz tālāku mērķi politiķiem, ierēdņiem un ikvienam Latvijas iedzīvotājam faktiski nefunkcionē, nav jēgpilna tā turpmākā uzraudzība, un to nepieciešams aizstāt ar citu līdzvērtīgu attīstības plānošanas dokumentu. Vienīgi tika izstrādāts ziņojums par NAP 2007.-2013.gadam, MAFPI un VSID integrēšanas	Viens no iemesliem, kādēļ šādi notika, ir fakts, ka iepriekš bija paredzēts papildus finansējums NAP 2007.-2013.gadam uzraudzībai un ka tā samazināšana nozīmēja nespēju turpināt algot ekspertus ārpakalpojumā. Tā kā attiecīgi uzraudzība RAPLM bija jāturpina, izmantojot savus iekšējos resursus, var secināt, ka tie nebija pietiekami, lai turpinātu uzraudzību iepriekšējā (paaugstinātā finansējuma) līmenī. Kā vēl vienu iemeslu šeit var minēt faktu, ka, iestājoties finanšu un ekonomikas krīzei Latvijā, NAP 2007.-2013.gadam uzstādījumi un uzdevumi varēja tikt uzskatīti par neaktuāliem un novecojušiem, kas mazināja nepieciešamību veikt to sasniegšanas uzraudzību.

	nepieciešamību, kurā tika secināts, ka nav īstais brīdis šos dokumentus integrēt. Lai arī RAPLM turpināja darbu samazināta finansējuma apstākļos, uzraudzība bija būtiski atšķirīga no tās, kas bija iespējama palielināta finansējuma apstākļos.	
Procedurālais	Netika pievērsta pienācīga uzmanība valsts attīstībai definēto rezultātu un rezultatīvo rādītāju modelēšanai un analīzei, izvērtējot to dinamiku, mainoties sociālekonomiskās vides apstākļiem, tādējādi izvēloties nākotnes izaugsmei un attīstībai piemērotākos NAP 2007.-2013.gadam prioritāšu ietvaros īstenojamo pasākumu scenārijus, kā arī atbilstoši faktiskajam situācijas izvērtējumam netika savlaicīgi aktualizēts NAP 2007.-2013.gadam un objektīvi koriģētas prognozes, vienlaicīgi ievērojot vidēja termiņa budžeta aktualizācijas periodu (n+2). Mēģinājums sekot līdzi rādītāju tendencēm bija novērojams 2008.gada informatīvajā ziņojumā par NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas gaitu.	Viens no iemesliem šim ir straujās izmaiņas tautsaimniecībā ekonomiskās un finanšu krīzes dēļ. Tāpat arī iemesls ir valsts pārvaldes iestāžu neieinteresētība NAP 2007.-2013.gadam atjauninašanas procesā, par ko liecina ministriju pēc būtības nesniegtie priekšlikumi par nepieciešamajiem atjauninājumiem NAP 2007.-2013.gadam. Iemesli šādai neieinteresētībai var būt par NAP 2007.-2013.gadam īstenošanu atbildīgā politiķa autoritātes trūkums, biežā valdību maiņa ar tai sekojošo prioritāšu maiņu politikas jomās, kā arī saskaņā ar intervijās pausto – *neticība NAP 2007.-2013.gadam praktiskajai pielietojamībai*.
Procedurālais	Sākotnēji netika izveidota integrēta uz sasniegto rezultātu izpildi orientēta pārskatu sistēma, atbilstoši kurai pieņemt uz datiem un faktiem pamatotus lēmumus par likumsakarīgām, lietderīgām un efektīvām izmaiņām NAP (pārvērtējot prioritāšu sasniegšanai atbilstošos pasākumus, to efektivitāti, kā arī sasniegto rezultātu ietekmi uz mērķa sasniegšanas pakāpi), kā arī gadskārtējā valsts budžeta likumā (pārskatot izdevumus atbilstoši sasniegtajiem rezultātiem), kas nodrošinātu NAP veiksmīgu ieviešanu un tautsaimniecības attīstību kopumā.	*Nacionāla līmeņa attīstības plānu īstenošanu, galvenokārt, kavēja politiskās gribas trūkums, jo politikas īstenošanai nepieciešama gatavība prioritizēt, gan piešķirot līdzekļus, gan pārskatīt citus saistītus plānus. Par nozīmīgu traucēkli tika atzīta arī saskaldītā ministriju sistēma, kas nav gatava koordinēt savas politikas (šajā sakarā tika norādīts arī uz politisko partiju ietekmi – ministrijām kā lēņu muižām) un valdības nespēju rīkoties kā vienotai komandai noteiktu mērķu sasniegšanai. Arī politiku pēctecības trūkums, mainoties ministriem, neizvērtējot esošās politikas, mainot tās tikai nopietnu iemeslu gadījumā, bet*

		cenšoties veidot politiku no jauna
Procedurālais	Nozaru ministriju sniegtie pārskati par NAP 2007.-2013.gadam īstenošanu liecina, ka NAP 2007.-2013.gadam uzstādījumi netiek integrēti attīstības plānošanas sistēmā un budžeta plānošanas procesā, līdz ar to atbildīgās institūcijas neplāno savu darbību atbilstoši NAP noteiktajam.	Iemesls šim ir nesaskaņotās dažādās plānošanas sistēmas, kas neļauj uz valsts attīstību paskatīties kā uz holistiski strādājošu organismu.
Procedurālais	Laika periodā no 2009.līdz 2010.gadam, kad MK bija atcēlis atskaitīšanās kārtību par NAP īstenošanu, un bija iecerēts izmantot alternatīvu NAP īstenošanas uzraudzības mehānismu – nozaru ministriju darbības stratēģijas, to īstenošanas uzraudzību, izmantojot publiskos pārskatus un sniedzot informāciju par stratēģiju ieviešanas progresu.	Minētais risinājums netika īstenots, jo nozaru ministrijām ilgstoši nav vienotas izpratnes par valsts budžeta un stratēģiskās plānošanas sasaisti, kā rezultātā darbības stratēģijas netika aktualizētas un uzraudzīts to ieviešanas progress.
Procedurālais	Intervijās tika pausts, ka*, pieņemot lēmumus savā nozarē, NAP 2007.-2013.gadam pārsvarā nemaz nav izmantots, vai arī ir tikai piesaukts tīri formāli, nereti pat nepārliecinoties, vai konkrētais mērķis ir atbilstošs NAP 2007.-2013.gadam.*	*Tas tika pamatots galvenokārt ar to, ka NAP 2007.-2013.gadam var atrast pamatojumu gandrīz jebkuras politikas īstenošanai. Atsevišķi respondenti gan norādīja, ka ES līdzekļu sadales plānošanā NAP 2007.-2013.gadam esot izmantots vairāk, bet kopumā praktiski visi intervētie atzina, ka bez NAP ne viņu nozarē, ne valstī kopumā diezin vai kas būtu mainījies.*
Institucionālais	NAP netika izmantots kā rīks, kas nosaka ticamas valsts attīstības prognozes un prioritātes, kādēļ to varētu ņemt vērā, privātajā sektorā plānojot pamatdarbību.	NAP loma un būtība tautsaimniecības attīstības kontekstā netiek izprasta, kā arī pēc LSAP apstiprināšanas izpratne par NAP 2007.-2013.gadam nepieciešamību un aktualitāti ir vēl tālāk sašķobījusies – cita starpā komunikācijas kritiska trūkuma dēļ. Tāpat arī pie iemesliem var minēt faktu, ka Saeima uzdeva izstrādāt LSAP, nevis noturēt publisko debati par tā izstrādāšanas iespēju, kā arī to, ka uz LSAP izstrādāšanas brīdi bija būtiski mainījusies tautsaimniecības situācija valstī un pasaulē.

Institucionālais	Netika nodrošināta pilnvērtīga NAP 2007.-2013.gadam uzraudzība. NAP 2007.-2013.gadam vadības un uzraudzības institucionālais modelis nav darbojies pietiekami efektīvi, jo sevišķi darba grupu līmenī kā plānošanas tā arī NAP uzraudzības procesos – NAP ekspertu un 2008.gada informatīvajā ziņojumā par NAP īstenošanu sniegtais vērtējums pilnā apjomā netika ņemts vērā MK. Tikai atsevišķas rekomendācijas tika izskatītas Nacionālajā attīstības padomē un faktiski īstenotas ministriju līmenī.	Viens no iemesliem ir tas, ka izveidotajām uzraudzības darba grupām līdz šim ir bijusi rekomendējoša ietekme, jo RAPLM virzītie priekšlikumi MK netika ņemti vērā (2008.gada informatīvais ziņojums par NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas gaitu 2007.gadā), kā rezultātā ministrijas savās atbildības jomās nesagatavoja priekšlikumus NAP 2007.-2013.gadam aktualizācijai 2008.gadā. Rezultātā 2010.gadā tika izstrādāts LSAP. Ņemot vērā iepriekš minēto, izstrādātais NAP 2007.-2013.gadam netika aktualizēts atbilstoši faktiskajām iespējām, kā arī tā ieviešanas pakāpi vai progresu 2011.gadā nav iespējams novērtēt. Jau iepriekš ir minēti iemesli – politiskā un ierēdniecības neieinteresētība nacionāla starpnozaru plānošanas dokumenta izstrādē, ieviešanā, kā arī konstruktīvā novērtēšanā un nepieciešamības gadījumā – pilnveidošanā.
Institucionālais	Aptaujātie politiķi un citi pārstāvji atzina *fundamentālu neveiksmi kvalitatīva monitoringa izveidē, respektīvi valstī nav izveidota pietiekami autoritatīva institūcija, kura uzrunātu regulāri sabiedrību par paveikto nacionāli stratēģisko mērķu sasniegšanā. Aptaujātie minēja par šādas institūcijas izveidi zem Saeimas, VK, Ministru prezidenta vai Valsts prezidenta. Būtiski ir minēt, ka absolūtais vairākums minēja Valsts prezidenta nespēju uzturēt aktuālu NAP; politiķi, NVO un eksperti sagaidīja lielāku prezidenta procesuālo ieinteresētību, tādējādi atspoguļojot gan prezidenta, gan Saeimas, gan MK attieksmi pret NAP 2007.-2013.gadam.*	Kā iemeslu šiem apgalvojumiem var minēt politiķu un ierēdņu neieinteresētību NAP 2007.-2013.gadam praktiskajā īstenošanā un tās uzraudzībā. Tāpat iemesls ir nevēlēšanās kādam politiķim uzņemties līdera lomu NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas nodrošināšanā. Lai arī ir izveidota Nacionālā attīstības padome, kuru vada MP, tas nav būtiski mainījis situāciju NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas uzraudzības nodrošināšanā. *Lai gan tiek atzīts, ka pastāv arī objektīvi iemesli, kāpēc NAP 2007.-2013.gadam visi izvirzītie mērķi pilnā apjomā nav īstenoti – tā izstrādātāji paļāvās, ka ekonomikas uzplaukums turpināsies un būs iespēja plaši izmantot ES struktūrfondu līdzekļus, kas krīzes dēļ nenotika, tomēr visi intervējamie norādīja, ka arī,*

		neiestājoties krīzei, NAP 2007.-2013.gadam diezin vai būtu iespējams īstenot, jo netika izveidota NAP 2007.-2013.gadam uzraudzībai un novērtēšanai nepieciešamā infrastruktūra ar nepieciešamajām pilnvarām.
Institucionālais	Saskaņā ar MK rīkojumu NAP 2007.-2013.gadam īstenošana un attiecīgi arī uzraudzība tiek veikta caur LSAP, kura izstrādei sociālā kampaņa finanšu resursu trūkuma dēļ tika veikta līdzvērtīgi citu plānošanas dokumentu izstrādei 2009.-2010.gadā, iesaistot sociālos partnerus un izskatot to Reformu vadības grupā u.tml., bet bez plašas uz visu sabiedrību vērstas informatīvās kampaņas mēdijos), Ceturkšņa ziņojumos par LSAP ieviešanu atsauce uz NAP 2007.-2013.gadam nav pieminēta.	Lielā mērā šo var skaidrot gan ar krīzes iestāšanos, gan ar Saeimas uzdevumu MK izstrādāt LSAP, pēc kura vairs nebija diskusijas par nepieciešamību izstrādāt LSAP, bet bija uzdots uzdevums to izdarīt. Tāpat NAP 2007.-2013.gadam nepieminēšanu LSAP ieviešanas ceturkšņa ziņojumos var skaidrot ar faktu, ka šos ziņojumus izstrādāja Finanšu ministrija par LSAP 3.pielikumu. Tajā pašā laikā NAP 2007.-2013.gadam pat formāla nepieminēšana liecina par to, ka ceturkšņa ziņojumi nekādi nenodrošina NAP 2007.-2013.gadam uzstādījumu ieviešanas uzraudzību. Attiecīgi vienīgais formāts, kādā ir iespējams iegūt informāciju par NAP 2007.-2013.gadam uzstādījumu īstenošanu ir, izmantojot VARAM ikgadēji sagatavotos ziņojumus par LSAP ieviešanu (saskaņā ar MK rīkojumu jābūt iesniegtam MK līdz 1.aprīlim, taču saskaņā ar VARAM skaidrojumu – tā sagatavošana ir aizkavējusies tādēļ, ka nozaru ministrijas laikus nav iesniegušas nepieciešamo informāciju, lai VARAM varētu šo ziņojumu sagatavot).
Finansiālais	NAP 2007.-2013.gadam uzraudzība ir notikusi samērā sporādiski bez skaidra redzējuma par NAP uzraudzību laika nogrieznī. Pietam – NAP 2007.-2013.gadam uzraudzība arī formāli beidzās ar LSAP izstrādi.	Lielā mērā skaidrojums šim ir fakts, ka NAP 2007.-2013.gadam īstenošanai un uzraudzībai 2009.un tālākajos gados netika izdalīti papildus finanšu līdzekļi. Jāņem vērā arī jau iepriekš minētā institūciju neieinteresētība uzturēt NAP 2007.-2013.gadam aktuālu, kas apgrūtina arī jēgpilnu atskaitīšanos. Lai arī VARAM uzskata, ka *ierobežotā finansējuma dēļ*

		komunikācija tika veikta līdzvērtīgi citu plānošanas dokumentu izstrādei 2009.-2010.gadā, iesaistot sociālos partnerus un izskatot to Reformu vadības grupā u.tml., bet bez plašas informatīvās kampaņas medijos, tomēr nepieciešamību skaidrot LSAP uzstādījumus NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas nodrošināšanā pamato tas, ka NAP 2007.-2013.gadam nav uzskatāms par vienu no daudzajiem plānošanas dokumentiem, bet gan par augstāko vidēja termiņa plānošanas dokumentu.

NAP 2007.-2013.gadam novērtēšanas procesa ietvaros tika apzinātas šādas problēmas un to cēloņi:

	Negatīvie faktori	Negatīvo faktoru cēloņi
Procedurālais	2008.gadā tika pieņemts politisks lēmums, ka nav vēlams veidot jaunu attīstības plānošanas dokumentu, integrējot MAFPI un VSID vienā dokumentā NAP, tādējādi pārceļot valstiskas nozīmes stratēģiski svarīgu risinājumu rašanu uz jauno NAP 2014.-2020.gadam periodu, kad sagatavošanās darbi ES fondu plānošanai un nacionālo prioritāšu saskaņošanai ar ES stratēģiskajām vadlīnijām būs visaktuālākie un visprioritārākie, kas var izraisīt institucionālās kapacitātes, tai skaitā, resursu nepietiekamību, lai nodrošinātu nacionālajā līmenī stratēģiski svarīgāko plānošanas sistēmu tostarp, attīstības plānošanas un vidēja termiņa budžeta plānošanas savstarpējo sasaisti un mijiedarbību.	Šādu lēmumu var skaidrot ar situāciju, kurā samilza finanšu un ekonomikas krīze, kas prasīja ātru risinājumu izstrādāšanu, nevis ilgstošu dokumentu savstarpējo integrēšanu, ņemot vērā arī, ka minētajos dokumentos esošie pamata pieņēmumi krīzes ietekmē tāpat būtu jāpārskata.

Novērtēšanas procesu ir sarežģīti izvērtēt, jo institūcijas savu darbību nav plānojušas atbilstoši NAP 2007.-2013.gadam uzstādījumiem, kā arī pēc būtības NAP 2007.-2013.gadam novērtēšana nav notikusi, cita starpā krīzes rezultātā izstrādātā LSAP dēļ, no kura spriest par NAP 2007.-2013.gadam novērtēšanu nav iespējams.

Aktivitāte K.3.2: ***NAP 2007.-2013.gadam izstrādes, īstenošanas, uzraudzības un novērtēšanas procesa pozitīvo aspektu un to ietekmes faktoru analīze***

Darba uzdevums: aktivitātes ietvaros, balstoties uz I un II komponentē, kas aprakstītas iepriekš, iegūto informāciju, paredzēts veikt NAP 2007.-2013.gadam izstrādes, īstenošanas, uzraudzības un novērtēšanas procesa pozitīvo aspektu un to ietekmes faktoru analīzi. Šī aktivitāte pēc savas būtības atainos un analizēs visus NAP 2007.-2013.gadam līdz šim sastaptos pozitīvos aspektus un to ietekmes faktorus, iedziļinoties trīs NAP posmos: (1) NAP izstrāde (plānošana), (2) NAP īstenošana un īstenošanas uzraudzība, (3) NAP novērtēšana. Tāpat tiks ņemti vērā četri novērtēšanas aspekti: (1) organizatoriskais, (2) procedurālais, (3) institucionālais, (4) finansiālais.

NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesa pozitīvie aspekti un to ietekmes faktori

Aspekti	Pozitīvie aspekti	Pozitīvo aspektu ietekmes faktori
Organizatoriskais	NAP 2007.-2013.gadam izstrādē tika veikta plašu sabiedrības, zinātnieku, ekspertu, valsts pārvaldes darbinieku u.c. iesaistīto pušu iesaiste ideālā NAP izstrādē, sākot no problēmu definēšanas un to pārrunāšanas līdz pirmās redakcijas apspriešanai. Iesaiste ir novērtēta kā pozitīvs un būtisks NAP izstrādes procesa posms. Šādā veidā NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesā pirmo reizi tika veikta tik plaša līmeņa sabiedrības iesaiste plānošanas dokumentu izstrādē.	Tā laika ekonomiskā un finanšu situācija paredzēja pietiekamu rocību iesaistes pasākumu un cita veida procesu plūstošas norises organizēšanai, ieskaitot forumus, diskusijas reģionos u.tml.
Procedurālais	Par pašu NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procedūru kopš brīža, kad likumdošanā tika panākta vienošanās par NAP lomu, respondenti ir pauduši daudz pozitīvu vērtējumu, minot, ka NAP izstrādē no procedurālā	Rūpīgs darbs pie NAP 2007.-2013.gadam izstrādes, kas gāja roku rokā ar pieejamu finansējumu ekspertu algošanai, sekmēja labi izstrādātas procedurālās daļas izveidošanu.

	viedokļa ir daudz pozitīvu aspektu.	
Institucionālais	Ilgtermiņa konceptuālā dokumenta "Latvijas izaugsmes modelis: Cilvēks pirmajā vietā" izstrāde, kura pamatnostādnēs cilvēka dzīves kvalitātes pieaugums tika identificēts kā valsts izaugsmes mērķis. Arī šāds dokuments NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesa kontekstā bija novitāte.	Nepieciešamība pēc „jumta" dokumenta un apņēmība izstrādāt jēgpilnu NAP 2007.-2013.gadam sekmēja arī konceptuālā dokumenta izstrādi.
Finansiālais	Iespēja izmatot finanšu līdzekļus ārpakalpojumu iegādei palielināja iespēju iesaistīt augsta līmeņa ekspertus NAP 2007.-2013.gadam izstrādē, kuri bez finansējuma šajā procesā nebūtu piedalījušies.	Tā laika ekonomiskā un finanšu situācija bija pietiekami labā stāvoklī, lai šādu ārpakalpojumu iepirkšana būtu iespējama un neliktos ārkārtēja. Tāpat tajā laikā valsts pārvaldē bija pierasts par dažādiem darbiem slēgt uzņēmuma vai vadības līgumus, kādēļ arī valsts pārvaldē strādājošo papildus finanšu motivēšana neizsauca nekādu izbrīnu.

NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas un īstenošanas uzraudzības pozitīvie aspekti un to ietekmes faktori

	Pozitīvie aspekti	Pozitīvo aspektu ietekmes faktori
Organizatoriskais	NAP 2007.-2013.gadam ekspertu foruma izveide 2007.gada 7.septembrī ar MK rīkojumu Nr. 574. Foruma ietvaros tika izveidotas ekspertu darbu grupas: izglītots un radošs cilvēks; uzņēmumu tehnoloģiskā izcilība un elastība; zinātnes un pētniecības attīstība; valsts un sabiedrības attīstība; sakārtota uzņēmējdarbības un dzīves telpa; cilvēka labklājības kāpums. Ekspertu forums sniedza būtiskus un saturīgus ieteikumus NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas pilnveidošanai. Tāpat NAP Ekspertu forums parādīja praksē izmantojamu īstenošanas uzraudzības modeli. Pie pozitīvajiem aspektiem jāmin arī starpnozaru pieejas mēģinājumu veidošanās, ņemot vērā, ka darba	Šāda foruma izveidi noteikti sekmēja uz tā izveidošanas brīdi pieejamais finansējums tā darbības nodrošināšanai, kas sekmēja tā dalībnieku ieinteresētību tajā darboties, kas, savukārt, sekmēja tā sekmīgu izveidi. Zināmā mērā arī par ietekmes faktoru var minēt izpratnes veidošanos par nepieciešamību uz valsts attīstību raudzīties starpnozaru līmenī. NAP Ekspertu foruma darbība sekmēja ministriju izpratni par NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas iespējām, jo kopīgi ministriju pārstāvji ar ekspertiem diskusiju veidā meklēja labākos risinājumus sekmīgai NAP 2007.-2013.gadam īstenošanai, novēršot šķēršļus

	grupu izveidē netika izmantota tik pierastā ministriju pieeja (darba grupu tematiskā un institucionālā piederība kādai ministrijai).	vai kavējošos faktorus.
Procedurālais	NAP Ekspertu foruma sagatavotais ziņojums „Par priekšlikumiem atbildīgajām institūcijām efektīva Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2007.-2013.gadam īstenošanai" tika iekļautas rekomendācijas ar mērķi sekmēt NAP 2007.-2013.gadam īstenošanu. Šis plāns uzskatāmi parādīja spēju sagatavot priekšlikumus NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas pilnveidošanai.	Piešķirtais finansējums, kā arī labi paveikts organizatoriskais darbs sekmēja NAP Ekspertu foruma kvalitatīvu un ieinteresētu darbu.
Institucionālais	No teorijas viedokļa pozitīvi ir vērtējama Nacionālās reģionālās attīstības padomes pārveide par Nacionālās attīstības padomes apakšpadomi, tādējādi novēršot divu padomju ar daļēji dublētām funkcijām paralēlo eksistenci, kā arī tika izveidots mehānisms, kur minētā apakšpadome izdiskutē un sagatavo jautājumus Nacionālajai attīstības padomei, kas, savukārt, pēc diskusijām jautājumus virza izskatīšanai MK. Pozitīvi vērtējama ir arī reģionālās dimensijas integrēšana nacionālajā plānošanā, ko mēģināja panākt, veicot augstāk minēto pārveidi.	Šo notikumu ietekmēja izpratne par divu viena līmeņa padomju paralēlas pastāvēšanas nelietderīgumu. Tāpat to arī ietekmēja pozitīvi novērtētais piedāvājums par divlīmeņu informācijas virzību pirms tās nonākšanas izskatīšanai MK.
Finansiālais	2007.un 2008.gadā bija pieejami valsts budžeta līdzekļi NAP 2007.-2013.gadam uzraudzības īstenošanai. Attiecīgi arī 2007.un 2008.gadā aktīvi darbojās izveidotais NAP ekspertu forums. Šī foruma eksperti sniedza izsmeļošu un samērā detālu atzinumu par nepieciešamajiem rīcības virzieniem NAP 2007.-2013.gadam īstenošanas uzlabošanā, diskutēja ar ministriju pārstāvjiem par veidu, kā visefektīvāk atrast risinājumus NAP 2007.-2013.gadam īstenošanai un konkrēto uzdevumu ieviešanai, kā arī sniedza	Tā laika ekonomiskā un finanšu situācija bija pietiekami labā stāvoklī, lai šādu ārpakalpojumu iepirkšana būtu iespējama un neliktos ārkārtēja. Tāpat tajā laikā valsts pārvaldē bija pierasts par dažādiem darbiem slēgt uzņēmuma vai vadības līgumus, kādēļ arī valsts pārvaldē strādājošo papildus finanšu motivēšana neizsauca nekādu izbrīnu.

	rekomendācijas, tiekoties ar ministriju pārstāvjiem.	

NAP 2007.-2013.gadam novērtēšanas procesa pozitīvie aspekti un to ietekmes faktori

Strukturēto padziļināto interviju respondentu atbildes kā arī atbildīgo institūciju sniegtie pārskati par NAP novērtēšanu liecina, ka NAP 2007.-2013.gadam uzstādījumi netiek integrēti attīstības plānošanas politikā un budžeta plānošanas procesā, līdz ar to atbildīgās institūcijas neplāno savu darbību atbilstoši NAP 2007.-2013.gadam noteiktajam un pēc būtības netiek veikts NAP 2007.-2013.gadam novērtēšanas process. Lai arī NAP 2007.-2013.gadam īstenošana normatīvi notiek caur LSAP, šobrīd pieejamajos LSAP ceturkšņa ziņojumos NAP 2007.-2013.gadam nav pat pieminēts, ko daļēji var skaidrot ar faktu, ka šos ziņojumus ir izstrādājusi Finanšu ministrija par LSAP 3.pielikumu. Tas gan neizslēdz iespēju runāt par NAP 2007.-2013.gadam uzstādījumu īstenošanu. – Attiecīgi ir grūti runāt par NAP 2007.-2013.gadam novērtēšanas procesa pozitīvajiem aspektiem.

Aktivitāte K.3.3: ***Rekomendāciju izstrāde NAP 2014.-2020.gadam izstrādei, īstenošanai, uzraudzībai un novērtēšanai***

Darba uzdevums: aktivitātes ietvaros, balstoties uz III komponentes 1.un 2.aktivitāti (aprakstītas augstāk), izstrādāsim rekomendācijas NAP 2014.-2020.gadam izstrādei, īstenošanai, uzraudzībai un novērtēšanai. Šīs rekomendācijas tiks izstrādātas, balstoties uz problēmu un to cēloņu analīzi un pozitīvo faktoru analīzi. Rekomendācijas tiks izstrādātas, fokusējoties uz šādiem NAP 2014.-2020.gadam faktoriem: (1) institucionālais modelis, (2) iesaistītie cilvēkresursi, (3) izstrādes darba apjoms, (4) ieviešanas un novērtēšanas mehānisms, (5) iespējamais izstrādes laika grafiks. Papildus šiem faktoriem tiks izstrādātas rekomendācijas arī citās jomās, kas tiks noteiktas, veicot šo projektu.

Papildus iepriekš minētajam – organizēsim diskusiju (prezentāciju), kurā piedalās Izpildītāja un iesaistīto pušu/ Pasūtītāja pārstāvji. Diskusijas/ prezentācijas laiku un uzaicināmos dalībniekus saskaņosim ar Pasūtītāju.

Kādam ir jābūt NAP (ideālā gadījumā) – preambula:

- NAP ir plānošanas instruments, kas „kopā integrē" attīstības plānošanu, budžeta vadīšanu un ārvalstu finanšu līdzekļu vadīšanu vidējā termiņā[53]. Tā kā NAP nav vientuļa sala valsts attīstības plānošanas un citās sistēmās – ir būtiski optimizēt/

[53] Šobrīd vidējais termiņš dažādos normatīvajos aktos ir definēts dažādi. Diskusiju par vidējo termiņu, lūdzu, skatīt aktivitātē K.1.1.

harmonizēt vismaz tās sistēmas, ar kurām NAP ir tieša saskare: (1) attīstības plānošanas sistēmu, (2) budžeta vadīšanas sistēmu, t.sk. rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmu, (3) ES fondu pārvaldības sistēmu;

- NAP ir jābūt dokumentam, kas paredz vienošanos ar sabiedrību – sociālais līgums (social contract) par sasniedzamo. NAPam ir nozīme tikai, ja tas aptver plašu sabiedrības grupu vienošanos par valsts attīstību vidējā termiņā. NAP jādefinē sabiedrības "līgums" par būtiskākajiem tautsaimnieciskās attīstības un sociālās attīstības jautājumiem. Tas cita starpā nozīmē būtisku sabiedrības iesaisti gan dokumenta izstrādes gaitā, gan tā pilnveidošanas gaitā, kā arī uzraudzības un novērtēšanas procesā. Tas arī paredz atbildību sabiedrības priekšā par NAP īstenošanu, kā arī paredz iespēju no sabiedrības (vismaz morālā līmenī) prasīt atbildību par līdzdalību NAP definētā sasniegšanā;

- kontekstā ar iepriekš minēto – NAP ir jēga tikai tad, ja tā iesaistē, uzraudzībā un nepieciešamības gadījumā grozīšanā tiek iesaistīta sabiedrība, kā arī sabiedrībā tiek uzturēts NAP „kults", lai uz NAP rezultātu sasniegšanu strādātu ne tikai valsts pārvaldes iestādes, bet arī uzņēmumi, nevalstiskās organizācijas, iedzīvotāji u.tml. Sabiedrību var iesaistīt tikai tādā gadījumā, ja sabiedrības pārstāvjiem tiek skaidrota saikne starp katra sabiedrības pārstāvja iesaistes NAP noteiktā sasniegšanā un secīgu ietekmi uz attiecīgā pārstāvja mājsaimniecības un personīgo labklājību. Šādā veidā NAP ir jāpadara par daļu no tautsaimniecības asinsrites sistēmas;

- uzsākot NAP 2014.-2020.gadam izstrādi –jāapzinās, godīgi jāatzīst un jānovērš iepriekšējās un šī brīža neveiksmes plānošanā. Jāsakārto sistēma, jārevidē visi esošie plānošanas dokumenti, kā arī jāvienojas (koalīcijas partneriem savā starpā, publiskajai pārvaldei ar sabiedrību un publiskajai pārvaldei iekšēji) par plānu reālistisku ievērošanu.

- NAP ir centrālais valsts vidējā termiņa attīstības dokuments, ko nosacīti varētu dēvēt arī par valsts biznesa plānu un sociālās kohēzijas programmu. NAP ir jāiezīmē stratēģiskie virzieni (vektori), kuri nodrošinās valsts konkurētspējas pieaugumu, pozitīvu tirdzniecības saldo un balstīs sociālo pakalpojumu sistēmu. Pēc šo virzienu (vektoru) iezīmēšanas pie tiem ir jāpieturas, izstrādājot plānošanas dokumentus un lemjot gan par valsts budžeta līdzekļu izlietojumu, gan par ES fondu sadali;

- NAP ir jāaptver visa publiskā politika – jāiezīmē pamatprincipi[54] visās nozarēs/ jomās, teritorijās valstī, lai ar to palīdzību iezīmētu būtiskas izšķiršanās, apzinoties attīstības ierobežotās iespējas (finanses, demogrāfija, infrastruktūra u.tml.);

- NAP ir jāizriet no LIAS, kas ir vienīgais ilgtermiņa plānošanas dokuments Latvijā, kā arī jāņem vērā uzstādījumi no konceptuālā dokumenta „Cilvēks pirmajā vietā". NAP kā augstākais vidēja termiņa plānošanas dokuments faktiski ir pirmais pēc hierarhijas, kam ir jānodrošina LIAS īstenošana – tikai kaskadējot to īsākā laika periodā kā LIAS gadījumā. Tāpat NAP izstrādē ir jāņem vērā Latvijai saistošie no ES 2020 izrietošie uzdevumi, lai nerastos situācija, kurā izstrādātais NAP ir jāpapildina ar uz tā izstrādes brīdi vērā neņemtiem faktiem, vai – vēl sliktāk – izstrādājot paralēlu dokumentu NAP, kur ir ietvertas jau zināmās, taču NAP neiestrādātās starptautiskās saistības un apņemšanās;

- NAP ir jāidentificē sabiedriskais labums (public good), kura radīšanā valstij ir jāiesaistās (ar publiskā sektora līdzfinansējumu), jo šo sabiedrisko labumu nenodrošina privātais sektors uz tirgus ekonomikas balstītiem principiem, jo ar to tiešā veidā nav iespējams gūt peļņu.;

- NAP izstrādē ir jāveic detalizēta ekonomiskā analīze un prognozēšana par tautsaimniecības attīstības iespējamajiem scenārijiem. Sabiedriskajā apspriešanā, lai cik aktīva un visaptveroša tā būtu, nav iespējams rast atbildes uz jautājumiem, piemēram, par demogrāfijas prognozēm līdz 2050.gadam. Atbildes uz šādiem jautājumiem ir iespējams meklēt, piesaistot augstākās klases ekonomistus;

- tā kā pat visaugstākā līmeņa ekonomistu prognozes var izrādīties kļūdainas, kā arī specifiskas tautsaimniecības attīstības prognozes 7 gadu periodam noteikt ir ļoti sarežģīti – NAP īstenošanas procesā ir jāparedz tā atjaunināšanas kārtība, šādi mazinot risku, ka īstenošanas gaitā NAP kļūst neaktuāls tā pamata pieņēmumu aktualitātes izmaiņu dēļ;

- NAP sekmīgai īstenošanai ir nepieciešams veikt attīstības plānošanas sistēmas un tajā spēkā esošo dokumentu revīziju, kas būtu jāuzņemas institūcijai un vadošajai amatpersonai, kas pēc būtības ir NAP izstrādātājs un atbildīgais par NAP īstenošanas uzraudzību un novērtēšanu. Ir jānodrošina spēkā esošo, taču neaktuālo politikas plānošanas dokumentu aktualizācija

[54] Piemēram, izglītībā – pieejamība vs. izcilība, veselībā – profilakse vs. ārstniecība, sociālajā aprūpē aprūpe mājās vs. aprūpe pansionātos, enerģētikā „zaļās" elektroenerģijas ražošana vs. elektroenerģijas cenas konkurētspēja

atbilstoši NAP noteiktajam vai arī minēto dokumentu atzīšana par spēku zaudējušiem. Iespēju robežās jāizvairās no vairāku viena līmeņu politikas plānošanas dokumentu izstrādes, šādi mazinot sistēmas sarežģītību;

- lai nodrošinātu NAP atbilstību sociālekonomiskajai situācijai, kā arī ievērotu sociālo vienošanos ar sabiedrību, tā prioritātes un darbības principus būtu nepieciešams aktualizēt ne retāk kā 1 reizi divos gados, pamatojoties uz sabiedrības pausto viedokli plašsaziņas kanālos, kā arī organizējot atklātas diskusijas par iepriekšējā periodā sasniegto un vēlamā stāvokļa statusa atjaunošanu. Savukārt, NAP rīcības plānu, kas ir plāns, kurš izklāsta veidu un pasākumus, kuru īstenošana nodrošinās NAP mērķu sasniegšanu, būtu iespējams aktualizēt ne retāk kā vienu reizi gadā, ievērojot gadskārtējo likumu par valsts budžetu un vidēja termiņa budžeta makroekonomiskās attīstības un fiskālās politikas ietvara ieņēmumu prognozes, tādējādi nodrošinot NAP rīcības plāna pasākumu atbilstību izvirzītajiem darbības principiem, vienlaicīgi efektivizējot NAP prioritāšu īstenošanas procesu un stiprinātu tā uzraudzību. Atbilstoši nacionālajā līmenī izvirzītajām prioritātēm, NAP rīcības plāns var būt rīks optimālai valsts budžeta attīstības daļas vidējā termiņā prognozēto līdzekļu pārdalei;

- zemāk ir piedāvāts NAP modelis un vairākas modeļa elementu variācijas, kuras dažādi kombinējot ir iespējams izveidot dažādus NAP 2014.-2020.gadam izstrādes modeļus. Identificēta NAP 2014.-2020.gadam vieta plānošanas sistēmā, kā arī iespējamais tā izstrādes laika grafiks. Kā arī atsevišķi ir veikta analīze situācijai, ja NAP netiek izstrādāts vispār;

- piedāvājot NAP izstrādes modeļa elementu variantus, netiek piedāvāti citi NAP izstrādes termiņi kā vienīgi 7 gadi, kas atbilst šī brīža ES fondu plānošanas periodam, kā arī APSL paredzētajam vidējam termiņam. Citi varianti netiek apskatīti, ņemot vērā uzstādījumu par nepieciešamību sinhronizēt plānošanas termiņus ES un nacionālajā līmenī. Tajā pašā laikā ir jāņem vērā, ka pēc būtības 7 gadu plānošanas termiņš politikas plānošanas dokumentam esošajos dinamiski mainīgajos apstākļos ir uzskatāms par pārāk un sarežģīti prognozējamu – vairāku iemeslu dēļ. Pirmkārt, mūsdienu straujo tautsaimniecības attīstības posmu maiņā ir ļoti sarežģīti, lai neteiktu – neiespējami, veikt ticamas valsts attīstības tendenču, tām atbilstošās finanšu plūsmas, kā arī rezultātu, un to rezultatīvo rādītāju mērķa vērtību prognozes tik strauji attīstības tempus mainošas valsts gadījumā kā Latvija. Tas nozīmē, ka ticamas prognozes, uz kurām balstīt politikas plānošanas, teritoriālās plānošanas un secīgi arī budžeta plānošanas sistēmas, izdarīt ir apgrūtinoši. Otrkārt, 7 gadu termiņš no sasaistes viedokļa ar ES līmeņa dokumentiem (finanšu perspektīva, ES fondu plānošana u.c.) ir korekts bet tajā pašā laikā iepriekš minēto straujo tautsaimniecības izmaiņu dēļ, kā arī Latvijas gadījumā straujo politisko uzstādījumu un prioritāšu maiņu dēļ 7 gadu periods ir pārāk ilgs, un tā laikā vienalga būs nepieciešamas korekcijas 7 gadu plānā. Treškārt, Latvijas gadījumā ir sarežģīti noteikt

budžeta plānošanu 7 gadu periodam, ņemot vērā, ka vidēja termiņa budžeta plānošanas ieviešana Latvijā ir iekavējusies un ka šobrīd ir spēkā budžeta plānošana kārtējam gadam (n) un ietvara sagatavošana nākamajiem diviem gadiem (n+2). Šādi budžeta vidēja termiņa – trīs gadu plānošana un attīstības - 7 gadu plānošana sasaistās tikai īstenojot atbilstošu attīstības plānošanu, kā arī īstermiņā – sagatavojot gadskārtējo likumu par valsts budžetu un izstrādājot vidēja termiņa budžeta ietvaru. Ceturtkārt, īsāka secīgu termiņu plānošana Latvijas biežo valdības un vienlaicīgi arī politiku maiņu situācijā var būt vairāk pēctecību atbalstoša, jo attīstības plānošanas sistēma tiek biežāk pārskatīta un aktualizēta, tādējādi tuvinot to realitātei, gan arī nodrošinot pastāvīgu esošās situācijas aktualitātes izvērtēšanu un nepieciešamības gadījumā reaģēšanu uz tajā notiekošajām izmaiņām. Tajā pašā laikā šajā pētījumā un zemāk esošajā informācijā tiek piedāvāti vismaz daļēji risinājumi šai problēmai, piemēram, mērķu un prioritāšu aktualizēšana, NAP rīcības plāna izveide u.tml. pasākumi, kas var mīkstināt sarežģīto un reizēm negatīvo 7 gadu plānošanas perioda ietekmi.

NAP izstrādē principā ir divi scenāriji: (1) scenārijs, kurā NAP 2014.-2020.gadam tiek izstrādāts, (2) scenārijs, kurā NAP 2014.-2020.gadam netiek izstrādāts, to aizstājot ar jau kādu no izstrādātajiem attīstības plānošanas sistēmas dokumentiem, piemēram, LSAP, kuru nepieciešams aktualizēt, ievērojot LIAS, kā arī jaunajā plānošanas periodā 2014.-2020.gadam izvirzītās nacionālās un ES atbalstītās prioritātes, tādējādi izstrādājot LIAS īstenošanas rīcības plānu. Zemāk šie scenāriji ir apskatīti secīgi. Abu scenāriju skatīšanā ir izmantoti zemāk definētie elementi.

NAP izstrādes modelis

NAP modeli veido vairāki elementi. Katram elementam iespējami vairāki risinājumi, līdz ar to šo elementu kombināciju daudzveidība nosaka arī NAP modeļu daudzveidību. Starp elementiem pastāv zināma mijiedarbība, taču tā nav viendabīga – starp atsevišķiem elementiem pastāv cieša sasaiste, bet atsevišķi elementi ir ar mazu ietekmi uz citiem elementiem, vai pat bez tās. Zemāk ir aplūkoti 15 NAP modeļa elementi, kur katram no tiem ir izstrādāti vairāki risinājumi un novērtēti katra risinājuma pozitīvie aspekti un trūkumi. Pie katra no elementiem ir norādīta šī pētījuma autoru ieteicamā risinājuma izvēle. Visi norādītie risinājumi, savietoti kopā, veido pētījuma autoru ieteicamo NAP modeli.

NAP modeļa apjoms un tā elementi:

1. NAP būtība, satura plašums
2. Esošo plānošanas dokumentu vieta NAP izstrādē
3. NAP pamatstruktūra (saturiskā struktūra)
4. NAP detalizācijas pakāpe
5. Par NAP izstrādi, ieviešanu un uzraudzību atbildīgā institūcija
6. Par NAP izstrādes, uzraudzības un ieviešanas vadību atbildīgā amatpersona
7. NAP autorizācija
8. NAP koleģiālā institūcija
9. NAP sasaiste ar finansējuma avotiem
10. NAP uzraudzības sistēmas rezultāti un rezultatīvie rādītāji
11. NAP uzraudzība
12. Sabiedrības iesaistīšana NAP izstrādes un aktualizācijas procesā
13. NAP izstrādē iesaistītie cilvēkresursi
14. NAP izstrādes darba organizācija
15. Kopējais izstrādes ilgums (pieņemšanas termiņš)
16. NAP izstrādes darba izmaksas

NAP modeļa elementu varianti un to vērtējums

1. NAP būtība, satura plašums)

a. NAP ir visaptverošs, plašs attīstības plānošanas dokuments, kurā vienkopus apkopotas visas valsts nozares un jomas, tai skaitā ārpolitikas, valsts aizsardzības politikas, dabas resursu, lauksaimnieciskās ražošanas un pārstrādes politikas, budžeta un finanšu politikas u.c. politikas jomas, kā arī teritoriālais aspekts. No šī dokumenta ir skaidrs, kādi ir valsts stratēģiskie mērķi (kādi ir valsts attīstības mērķi), pamatprincipi katrā nozarē[55], jomā, reģionā un citās teritorijās, kādas ir nozaru, teritoriju integrētās prioritātes un publisko investīciju prioritātes. Šāda plašuma NAP tiek ņemts vērā gan plānojot attīstības līdzekļus, gan arī griežot/ samazinot/ konsolidējot valsts budžeta izdevumus. Tā kā NAP tiks kaskadētas kā LIAS, tā arī ES 2020 attīstības prioritātes, tad, lai sasaistītu attīstības plānošanas sistēmu ar budžeta plānošanu un rezultātu, to rezultatīvo rādītāju sistēmu, nepieciešams izstrādāt NAP rīcības plānu, kas būtu visu plānošanas sistēmu sasaistes fokālais punkts
b. NAP ir attīstības plānošanas dokuments, kas nosaka tikai valsts attīstības virzienus, prioritātes – valsts budžeta attīstības daļai un ES fondu un citas ārvalstu finanšu palīdzības vadīšanai (savā ziņā līdzīgi kā esošā termiņa NAP).
c. NAP ir dokuments, kas apkopo vidēja termiņa prioritātes, kuras tiek ņemtas par pamatu Attīstības un ieguldījumu partnerības līguma 2014.-2020.gadam un ES fondu vadīšanas un citas ārvalstu finanšu palīdzības vadīšanas dokumentu satura izstrādē.

Šis elements ir cieši saistīts ar 9.elementu - NAP sasaiste ar finansējuma avotiem

	Priekšrocības	Trūkumi
a	- Valstī ir vienots dokuments, kurā kopumā redzama visa valsts attīstības perspektīva - Lai saprastu situāciju nav jāpēta vismaz vairāki desmiti plānošanas dokumentu, kuru statuss (spēkā esamība) arī nav skaidra - Tiek izveidots stabils pamats plānošanai vidējā termiņā - Sakārtota un vienkāršota attīstības plānošanas sistēma,	- Šāda dokumenta kvalitatīva izstrāde ir sarežģītāka un laikietilpīgāka nekā satura ziņā šaurāku dokumentu izstrāde - Trūkst pieredzes šāda līmeņa dokumentu izstrādē pēdējos gados – ne tikai uz papīra, bet arī praktiski pielietojamu - Vienotu nozaru prioritizēšanas kritēriju trūkums - Vēlme iekļaut pārāk daudz vēlamā, kam reāli nepietiktu finanšu

[55] Piemēram, izglītībā – pieejamība vs. izcilība, veselībā – profilakse vs. ārstniecība, sociālajā aprūpē aprūpe mājās vs. aprūpe pansionātos, enerģētikā „zaļās" elektroenerģijas ražošana vs. elektroenerģijas cenas konkurētspēja

	novērsta dokumentu dublēšanās un nevajadzīgu dokumentu spēkā esamība - Tiek radīts pamats valsts budžeta veidošanai atbilstoši ieņēmumu perspektīvai vidējā termiņā - Eksistē leģitimizēti principi, atbilstoši kuriem izvērtēt valsts budžeta bāzes daļu un attīstības daļu	- Pastāv ministriju interpretēšanas iespējas par noteiktajiem uzstādījumiem un to īstenošanas iespējām - Lai nodrošinātu NAP aktualitāti, būtu jāpieņem lēmumi par nozaru dokumentu ierobežošanu – visi nozaru konceptuālie lēmumi būtu jāiekļauj NAP aktualizācijā
b	- Valstī ir vienots dokuments, kas nosaka tās attīstības virzienus, kas jau ir progress salīdzinājumā ar esošo situāciju. - Tiek veikts mēģinājums noteikt reālistiskus un praksē izmantojamus attīstības virzienus/ prioritātes - Tiek veidota valsts budžeta attīstības daļa - Atsevišķu attīstības virzienu īstenošanai nepieciešamo resursu apjoma plānošana ir iespējamāka salīdzinājumā ar daudzu prioritāšu resursu prognozēšanu - Iespējams definēt vienotu prioritāšu kritēriju kopumu, atbilstoši kuram pārdalīt finansējumu	- Netiek sakārtota attīstības plānošanas sistēma. - Attīstītas tikai atsevišķas „izredzētās" nozares, jo netiek optimizēti attīstībā ieguldītie resursi un diversificētas valsts iespējas nopelnīt atbilstoši vairāku nozaru perspektīvai - Netiek veltīti resursi esošo prioritāšu attīstībai, tās kļūst par regresējošām un stagnējošām nozarēm - Nav leģitimizētu nozaru prioritāšu principu, atbilstoši kuriem izvērtēt valsts budžeta bāzes daļu
c	- Tiek nodrošināta ES fondu augstākā Latvijas līmeņa plānošana vienā dokumentā. - Visaptveroša ES fondu/ citu finanšu instrumentu finansējuma izlietojuma plānošana atbilstoši valstī izvirzītajām prioritātēm. - Prioritāšu ietvaros iespējams nodrošināt ES fondu/ citu finanšu instrumentu resursu koordinētu plānošanu, izslēdzot projektu dublēšanos un divkāršu vai vairākkārtīgu finansēšanu vairāku ES fondu/ citu finanšu instrumentu ietvaros	- Netiek sakārtota attīstības plānošanas sistēma - Tā kā trūkst vidēja termiņa valsts attīstības redzējuma, pastāv iespēja nekorekti noteikt ES fondu izmantošanas prioritātes - Tiks atbalstītas tikai ES reģionālās politikas ietvaros finansētās prioritātes, kas izslēdz vai minimizē iespēju īstenot nacionālās prioritātes - Netiek veidota valsts budžeta attīstības daļa, jo tiek finansēti tikai ES fondu/ citu finanšu instrumentu atbalstītie projekti - Nav leģitimizētu principu valsts budžeta vētīšanai (ne bāzes daļai, ne attīstības daļai)

Pētījuma autoru ieteicamā izvēle:

Risinājums	Apraksts	Izvēles iemesls
a	NAP ir visaptverošs, plašs attīstības plānošanas dokuments, kurā vienkopus apkopotas visas valsts nozares un jomas, tai skaitā ārpolitikas, valsts aizsardzības politikas, dabas resursu, lauksaimnieciskās ražošanas un pārstrādes politikas, budžeta un finanšu politikas u.c. politikas jomas, kā arī teritoriālais aspekts. No šī dokumenta ir skaidrs, kādi ir valsts stratēģiskie mērķi (kādi ir valsts attīstības mērķi), pamatprincipi katrā nozarē, jomā, reģionā un citās teritorijās, kādas ir nozaru, teritoriju integrētās prioritātes un publisko investīciju prioritātes. Šāda plašuma NAP tiek ņemts vērā gan plānojot attīstības līdzekļus, gan arī griežot/ samazinot/ konsolidējot valsts budžeta izdevumus. Tā kā NAP tiks kaskadētas kā LIAS, tā arī ES 2020 attīstības prioritātes, tad, lai sasaistītu attīstības plānošanas sistēmu ar budžeta plānošanu un rezultātu, to rezultatīvo rādītāju sistēmu, nepieciešams izstrādāt NAP rīcības plānu, kas būtu visu plānošanas sistēmu sasaistes fokālais punkts	No satura plašuma viedokļa šis ir „risinājums maksimums". Ņemot vērā šajā pētījumā identificētās problēmas plānošanas sistēmā, pētījuma autori uzskata, ka ir nepieciešams mērķtiecīgi censties sasniegt maksimāli iespējamo pozitīvo efektu plānošanas pilnveidošanā, kādēļ arī tiek ieteikts izvēlēties maksimālo variantu. Pat, ja viss, kas piedāvāts maksimālajā variantā, nav viegli realizējams praksē, virzīšanās uz mērķi rada pozitīvu precedentu, kā arī vērtīgu pieredzi. Tāpat, virzoties uz ambiciozu un iedvesmojošu mērķi, ir iespējams panākt nepieciešamās vienošanās un iesaisti no visām iesaistītajām pusēm – valsts attīstības vārdā.

2. Esošo plānošanas dokumentu vieta NAP izstrādē

a. NAP tiek sagatavots, ievērojot hierarhiski augstākus attīstības plānošanas dokumentus (LIAS 2030, ES 2020), un, izstrādājot NAP, tiek ņemtas vērā visas politikas jomas, vienlaicīgi veicot to ieviešanu reglamentējošo, tas ir, spēkā esošo politikas plānošanas dokumentu revīziju, optimizējot – nepieciešamības gadījumā apvienojot vai arī atzīstot par spēku zaudējušiem, kā arī aktualizējot politikas plānošanas dokumentus, tādējādi nodrošinot to atbilstību hierarhiski

augstākajiem politikas plānošanas dokumentiem. Šis darbs ir jāveic par NAP izstrādi atbildīgajai institūcijai. Izstrādājot NAP tiek ņemti vērā arī teritoriju attīstības plānošanas dokumenti. Tāpat būtu nepieciešamas izmaiņas APSL, precizējot, hierarhiski augstāko starptautiski iniciēto dokumentu sasaisti ar attīstības plānošanas sistēmas hierarhiski augstākajiem nacionālajiem ilgtermiņa un vidēja termiņa dokumentiem.

b. NAP izstrādē tiek ņemti vērā tikai hierarhiski augstāki attīstības plānošanas dokumenti (LIAS 2030, ES 2020).
c. NAP izstrāde notiek atrauti no citiem plānošanas dokumentiem.

	Priekšrocības	Trūkumi
a	- Tiek izstrādāts gan politiku jomu, gan teritoriālā, gan ES līmenī savstarpēji integrēts dokuments, ko ir iespējams izmantot plānošanas procesā pēc būtības. - NAP iespējams izmantot politisku lēmumu pieņemšanā saistībā ar izmaiņām attīstības plānošanas sistēmas ietvaros. - Tiek konsolidētas ES un nacionālās prioritātes. - Tiek veidota attīstības plānošanas sistēma, atbilstoši kurai efektīvi pārdalīt valsts budžeta un ES fondu/citu finanšu instrumentu finansējumu. - Tiek nodrošināta simetriska reģionālā un teritoriālā attīstība, ievērojot nacionālās un ES prioritātes. - Aktualizācijas procesā skaidri apzināma precizējamie attīstības plānošanas dokumenti, jo ir zināma to hierarhiskā vieta, kā arī ietekme uz citiem attīstības plānošanas dokumentiem - Tiek revidēta esošo plānošanas dokumentu sistēma, kas tiek arī saturiski sakārtota - Tiek ievērots APSL, mazinās tiesiskais nihilisms - Spēkā esošos un jaunos teritoriju attīstības plānošanas dokumentus ir iespējams izmantot, daļēji aizstājot veicamo priekšizpēti	- Prioritāšu salāgošana var būt sarežģīta gadījumos, kad prioritātes ir savstarpēji pretrunīgas/ konfliktējošas.
b	- Tiek nodrošināta saskaņošana ar nacionālajām un ES augstākā līmeņa prioritātēm, šādi nodrošinot dokumenta integritāti	- Teritoriju plānošanas dokumenti, kas šobrīd tiek izstrādāti, faktiski tiek izstrādāti veltīgi, jo to atziņas netiek ņemtas vērā, izstrādājot NAP. Attiecīgi zūd ticība plānošanai kā tādai un tās

		rezultātu pēctecībai - Nacionālā līmeņa politikas plānošanas dokumenti netiek pārskatīti atbilstoši esošajai situācijai
c	---	- NAP tiek izstrādāts kā viens no plānošanas dokumentiem, kas nav saistīts attīstības plānošanas sistēmā, kādēļ tā praktiskā pielietojuma faktiski nav, līdz ar to tam simbolisks raksturs - Šādā gadījumā NAP nesakārto attīstības plānošanas sistēmu, neintegrē jau paveikto, kā arī secīgi pastāv risks izvirzīt nekorektas prioritātes gan attīstībā, gan ES fondu apguvē - Iestājas tiesiskais nihilisms, jo trūkst pēctecības - Teritoriju plānošanas dokumenti, kas šobrīd tiek izstrādāti, faktiski tiek izstrādāti veltīgi, jo to atziņas netiek ņemtas vērā, izstrādājot NAP. Attiecīgi zūd ticība plānošanai kā tādai un tās rezultātu pēctecībai - Nacionālā līmeņa politikas plānošanas dokumenti netiek pārskatīti atbilstoši esošajai situācijai

Pētījuma autoru ieteicamā izvēle:

Risinājums	Apraksts	Izvēles iemesls
a	NAP tiek sagatavots, ievērojot hierarhiski augstākus attīstības plānošanas dokumentus (LIAS 2030, ES 2020), un, izstrādājot NAP, tiek ņemtas vērā visas politikas jomas, vienlaicīgi veicot to ieviešanu reglamentējošo, tas ir, spēkā esošo politikas plānošanas dokumentu revīziju, optimizējot – nepieciešamības gadījumā apvienojot vai arī atzīstot par spēku zaudējušiem, kā arī aktualizējot politikas plānošanas dokumentus, tādējādi nodrošinot to atbilstību hierarhiski augstākajiem politikas plānošanas dokumentiem. Šis darbs ir jāveic par NAP izstrādi atbildīgajai institūcijai. Izstrādājot NAP tiek	Šajā risinājumā NAP izstrādē tiek ņemti vērā augstākā līmeņa plānošanas dokumenti – gan nacionālajā, gan ES līmenī. Tāpat notiek plānošanas sistēmas revīzija, kas tās esošās nesakārtotības dēļ ir ļoti nepieciešama un kas optimizētu visu plānošanas procesu, šādi padarot publisko pārvaldi efektīvāku – gan izmaksu, gan cilvēkresursu izmantošanas veidā.

	ņemti vērā arī teritoriju attīstības plānošanas dokumenti. Tāpat būtu nepieciešamas izmaiņas APSL, precizējot, hierarhiski augstāko starptautiski iniciēto dokumentu sasaisti ar attīstības plānošanas sistēmas hierarhiski augstākajiem nacionālajiem ilgtermiņa un vidēja termiņa dokumentiem.	

3. NAP pamatstruktūra (saturiskā struktūra)

a. Tiek noteikti hierarhiski augstākajam ilgtermiņa attīstības plānošanas dokumentam – LIAS izvirzītajiem mērķiem pakārtoti un ar ES 2020 Latvijas uzstādījumiem saskaņoti stratēģiskie mērķi, nākamā līmeņa mērķi un principi, balstoties uz nozaru/ jomu, teritoriju un reģionu dalījuma, tam seko integrētas prioritātes un investīciju prioritātes.
b. Mērķu, principu noteikšana balstās uz galvenajām identificētajām problēmām, izaicinājumiem un iespējām, nesasaistot tos ar LIAS izvirzītajiem mērķiem, veidojot autonomu mērķu sistēmu, kā arī neievērojot LIAS principus.
c. NAP struktūra simetriska (tehniski simetriska, taču kaskadēta atbilstoši 7 gadu periodam, kas ir noteikts NAP kā augstākajam vidēja termiņa plānošanas dokumentam) LIAS 2030.
d. NAP struktūra simetriska (tehniski simetriska, taču kaskadēta atbilstoši 7 gadu periodam, kas ir noteikts NAP kā augstākajam vidēja termiņa plānošanas dokumentam) ES 2020.

	Priekšrocības	Trūkumi
a	- Hierarhiski pakārtota mērķu – prioritāšu struktūra - Vispusēji izsvērti mērķi, principi - Prioritāšu īstenošana atsevišķās jomās nodrošina mērķu sasniegšanu un efektīvu investīciju izlietojumu - Mērķu sasniegšanas progresu iespējams izmērīt atbilstoši prioritāšu ietvaros izvirzītajiem rezultātiem - Investīciju prioritātes pakārtotas mērķiem un to atbilstošajām prioritātēm - Tiek ievērots reģionālais un teritoriālais attīstības scenārijs	- Sarežģīta dažādo jomu un līmeņu vajadzību izvērtēšana - Salīdzinoši (ar b) ilga mērķu, principu noteikšana - Sarežģīti izdomāt dokumenta loģisko struktūru
b	- Vienkāršāka mērķu, principu noteikšana kā (a)	- Mērķu, principu noteikšana var nebūt pietiekami izsvērta

	- Ātrāka mērķu, principu noteikšana kā (a) - Uz risku izvērtēšanu balstīta mērķu noteikšana	situācijā, ja netiek identificēts pilns problēmu, izaicinājumu klāsts (kopa) - Problēmas var prevalēt pār iespējām un tādējādi pavājināt vēlamā stāvokļa efektu - Iespēju un izaicinājumu vadības risinājums var būt relatīvi lētāks salīdzinājumā ar problēmu risināšanas modeli
c	- Tiek pārņemta hierarhiski augstākā ilgtermiņa dokumenta stratēģija un mērķis	- Tiek dublēts LIAS 2030 dokumenta saturs - Netiek noklāts viss „spēles laukums", lai arī vairāk kā (b) un (d) variantā
d	- Tiek pārņemti ES 2020 mērķi, prioritātes un attīstības iespējas	- Paliek nenoklātas nacionālās tēmas - Netiek noklāts viss „spēles laukums"

Pētījuma autoru ieteicamā izvēle:

Risinājums	Apraksts	Izvēles iemesls
a	Tiek noteikti hierarhiski augstākajam ilgtermiņa attīstības plānošanas dokumentam – LIAS izvirzītajiem mērķiem pakārtoti un ar ES 2020 Latvijas uzstādījumiem saskaņoti stratēģiskie mērķi, nākamā līmeņa mērķi un principi, balstoties uz nozaru/ jomu, teritoriju un reģionu dalījuma, tam seko integrētas prioritātes un investīciju prioritātes.	Šajā risinājumā tiek izstrādāti mērķi un principi, kas ir saskanīgi ar iepriekš minētajiem maksimuma uzstādījumiem.

4. NAP detalizācijas pakāpe

a. NAP tiek iekļauta vīzija, misija, stratēģiskie mērķi, sasniedzamie mērķi visās politikās, kā arī mērķu sasniegšanai nosakāmie rezultāti un to rezultatīvie rādītāji. Tāpat tiek izstrādāts NAP rīcības plāns, kas nosaka specifiskus veicamos pasākumus vienam plus diviem gadiem (līdzīgi kā vidēja termiņa budžeta plānošanas cikls), kas katru gadu tiek specificēts nākamajam gadam un noteikts nākamajiem diviem (n+2). VARAM nodrošina NAP rīcības plāna pasākumu īstenošanas progresa uzraudzību, aktualizācijas procedurālo pusi, bet FM pārbauda un nepieciešamības gadījumā

pieprasa ministrijām koriģēt informāciju par vidēja termiņa budžeta ietvaru atbilstoši pasākumu īstenošanas progresam.

b. NAP tiek iekļauta vīzija, misija, stratēģiskie mērķi, sasniedzamie mērķi visās politikās, kā arī mērķu sasniegšanai nosakāmie rezultāti un to rezultatīvie rādītāji.
c. NAP tiek iekļauta vīzija, misija un sasniedzamie mērķi visās politikās. Nav rīcības plāna.

	Priekšrocības	Trūkumi
a	- Pietiekami plašs skatījums uz visu tautsaimniecību - Visaptverošs skatījums uz veicamajiem pasākumiem tautsaimniecībā - Tiek izveidots stabils pamats plānošanai vidējā termiņā - Tiek izstrādāts reālistisks dokuments NAP mērķu un uzstādījumu sasniegšanai - Tiek ielikts pamats attīstības plānošanas un budžeta sasaistei - Tiek radīti priekšnosacījumi plānošanas un budžeta disciplīnai - Tiek radīta lielāka atbildība sabiedrības priekšā par veicamajiem pasākumiem un par to veikšanas progresu	- Šāda detalizācijas līmeņa dokumenta kvalitatīva izstrāde ir sarežģītāka un laikietilpīgāka nekā satura ziņā mazāka detalizācijas līmeņa dokumenta izstrāde - Var rasties sarežģījumi izšķirt, cik detalizētus pasākumus iekļaut NAP rīcības plānā - Jēgpilnai šādas detalizācijas ieviešanai nepieciešama politiskā griba uzlabot situāciju valstī un attiecīga vienošanās ar ierēdniecību - Reālistisku rezultātu un rezultatīvo rādītāju noteikšana var radīt pārāk lielu caurspīdīgumu, kas atsevišķiem ietekmes turētājiem var nebūt pievilcīga (mazāk manevrēšanas iespēju un lielāka atbildība)
b	- Vispārējs skatījums uz visu tautsaimniecību - Tiek izveidots stabils pamats plānošanai vidējā termiņā - Tiek radīti priekšnosacījumi attīstības plānošanas un budžeta sasaistei	- Nepietiekami detalizēts skatījums uz veicamajiem pasākumiem tautsaimniecībā
c	---	- Sava vispārīguma dēļ dokuments var netikt praktiski izmantots - Ar mērķu noteikšanu var nepietikt plānošanas praktiskai nodrošināšanai

Pētījuma autoru ieteicamā izvēle:

Risinājums	Apraksts	Izvēles iemesls
a	NAP tiek iekļauta vīzija, misija, stratēģiskie mērķi, sasniedzamie mērķi visās politikās, kā arī mērķu sasniegšanai nosakāmie rezultāti un to rezultatīvie rādītāji. Tāpat tiek izstrādāts NAP rīcības plāns, kas nosaka specifiskus veicamos pasākumus vienam plus diviem gadiem (līdzīgi kā vidēja termiņa budžeta plānošanas cikls), kas katru gadu tiek specificēts nākamajam gadam un noteikts nākamajiem diviem (n+2). VARAM nodrošina NAP rīcības plāna pasākumu īstenošanas progresa uzraudzību, aktualizācijas procedurālo pusi, bet FM pārbauda un nepieciešamības gadījumā pieprasa ministrijām koriģēt informāciju par vidēja termiņa budžeta ietvaru atbilstoši pasākumu īstenošanas progresam.	Šajā risinājumā būtiski ir ne tikai tas, ka NAP tiek izstrādāts pēc būtības (noteikta vīzija, misija, mērķi un sasniedzamie rezultāti un to rādītāji), izveidojot arī reālistisku NAP rīcības plānu, bet arī tas, ka šādā veidā tiek ielikts pamats publiskās pārvaldes pastāvīgās problēmas risināšanai – plānošanas un finanšu nesaistei.

5. Par NAP izstrādi, ieviešanu un uzraudzību atbildīgā institūcija

a. Valsts kanceleja.
b. VARAM.
c. Finanšu ministrija.
d. Speciāli izveidota institūcija – Latvijas Ilgtspējīgas attīstības (LIA) institūts.

	Priekšrocības	Trūkumi
a	- Pietiekama un no nozarēm neatkarīga autoritāte NAP izstrādē - Par attīstības plānošanas sistēmas izveidi atbildīgā institūcija, kurā saglabājusies informācija un dati par tās evolūciju. Valsts	- Valsts kancelejai nav pieredzes šāda līmeņa attīstības dokumenta izstrādē - Valsts kancelejā tiek pakāpeniski likvidēta politikas

	kancelejas kompetencē ir attīstības plānošanas sistēmas dokumentu izvērtēšana un statusu maiņa, kā arī hierarhijas definēšana un visa dokumentu kopuma datu bāzes uzturēšana. - Valsts kanceleja organizatoriski nodrošina MK darbu un ir ģeogrāfiski pietuvināta MP. Līdz ar to iespējama efektīva sadarbība ar MP biroju, tostarp politiski sensitīvu jautājumu risināšanā. - Valsts kanceleja koordinē vienotas valsts politikas plānošanu un īstenošanu, sadarbībā ar ministrijām sniedz MK priekšlikumus par valsts attīstības prioritātēm - MP uzdevumā koordinē un pārrauga MK un MP lēmumu izpildi un informē sabiedrību par MK darbu	koordinācijas loma, kas vēl vairāk apgrūtina kvalitatīvu NAP izstrādi un uzraudzību šajā institūcijā - Plānotāju skepsi var izraisīt fakts, ka Valsts kanceleju daudzi uzskata par „birokrātijas centru” - Atšķirīgas institūcijas atbildēs par ilgtermiņa (Latvija 2030) un vidēja termiņa dokumentu uzraudzību - VK var nebūt pietiekamas cilvēkresursu kapacitātes un kompetences NAP procesa vadīšanai, integrējot to attīstības plānošanas, budžeta vadīšanas un ES fondu vadīšanas sistēmās
b	- RAPLM pieredze NAP 2007.-2013.gadam izstrādē un sākotnējā uzraudzībā un tās organizēšanā - NAP tiks iekļauts reģionālais un teritoriālais aspekts, jo VARAM kompetencē ietilpst valsts attīstības un reģionālās attīstības plānošana un koordinācijas, pašvaldību attīstības un pārraudzības, teritorijas attīstības plānošana - Lielāka iespēja, ka teritoriju attīstības plānošanas jautājumi tiks ņemti vērā - RAPLM pieredze Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam (Latvija 2030) izstrādē, īstenošanas uzraudzībā - VARAM nodrošina Latvija 2030 īstenošanas uzraudzību, atskaites ziņojumu gatavošanu Saeimai. - VARAM veic Nacionālās attīstības padomes sekretariāta funkcijas, veido padomes darba kārtību.	- VARAM ministrija var nebūt pietiekami autoritatīva. - VARAM kā nozares ministrija (vides aizsardzība) var nebaudīt pietiekamu uzticību no citu nozaru ministrijām – domājot par tās neitralitāti NAP izstrādes un īstenošanas procesā - VARAM var nebūt pietiekamas cilvēkresursu kapacitātes un kompetences NAP procesa vadīšanai, integrējot to attīstības plānošanas, budžeta vadīšanas un ES fondu vadīšanas sistēmās
c	- Atbilstoša institūcija, ja NAP tiek izstrādāts tikai ES fondu vadīšanas vajadzībām, jo FM ir kompetenta par Eiropas Savienības struktūrfondu 1.mērķa un Kohēzijas fonda vadību	- Finanšu ministrijai nav pieredzes šāda līmeņa (ja NAP satura plašums un būtība ir maksimālā) attīstības dokumenta izstrādē.

	- FM kompetencē ietilpst valsts budžeta plānošana un valsts ilgtermiņa, īstermiņa un vidēja termiņa makroekonomiskās attīstības scenāriju un valsts budžeta prognozes fiskālās politikas pamatojumu izstrāde - Pieredze LESIAP pasākumu izstrādē un to īstenošanas uzraudzībā	- Finanšu ministrijas funkcijas nav atbilstošas attīstības plānošanas procesa pilnveidošanai - Finanšu ministrija pēc būtības nav uz attīstības jautājumu risināšanu vērsta iestāde („stingrais grāmatvedis”)
d	- Atbilstoši autoritatīva institūcija NAP izstrādei un uzraudzībai - Neatkarīgs/ profesionāls NAP 2007.-2013.gadam procesu izvērtējums un inovatīvu pieeju izmantošanas iespējas NAP 2014.-2020.gadam izstrādē un uzraudzībā - Tiek veidota autoritatīva institūcija attīstības plānošanas uzlabošanai - - Vienkopus tiek veidota institucionālā atmiņa un koordinācija attīstības plānošanas un novērtēšanas jautājumos - Neatkarīgs skatījums uz attīstības plānošanas perspektīvu un kompetentu ekspertu vērtējums par nepieciešamajām izmaiņām esošajā attīstības plānošanas sistēmā - Iespēja veidot optimālu analītisko kapacitāti	- Tā kā LIA institūts tiek veidots no jauna, nepieciešams laiks tā izveidei, kas varētu aizkavēt NAP izstrādes uzsākšanu. (Pašlaik VSS ir izsludināts rīkojuma projekts, kur paredzēts izstrādāt koncepciju par institūta izveidi.) - Var būt nepieciešams ilgāks laiks tā komandai sastrādāties - Institūta iespēja izstrādāt kvalitatīvu NAP un to atbilstoši uzraudzīt ir atkarīga no komandas atlases tajā - Sabiedrības skepse, ka tiek radīta jauna publiskā institūcija krīzes laikā - Attīstības plānošanas sistēma var tikt nodalīta no pārējām plānošanas sistēmām, piemēram, budžeta plānošanas, stratēģiskās plānošanas - Liels finansiālais ieguldījums šāda institūta darbībai, pētnieku patstāvīgai uzturēšanai. - LIA institūtam var pietrūkt institucionālo un varas instrumentu tā izstrādāto rekomendāciju īstenošanai praksē – līdzīgi kā NAP 2007.-2013.gadam procesā notika ar NAP Ekspertu foruma izstrādātajām rekomendācijām, kas bija kvalitatīvas, taču tikai nedaudzas no tām tika ieviestas praksē, jo NAP Ekspertu forumam nebija tiesību uzdot uzdevumus ministrijām vai citām institūcijām, kā arī nebija pietiekamu rīku to ietekmēšanai.

Pētījuma autoru ieteicamā izvēle:

Risinājums	Apraksts	Izvēles iemesls
b	VARAM	Šis risinājums ir ieteicams, jo VARAM kā RAPLM tiesību pārņēmējam ir pieredze pieredze NAP 2007.-2013.gadam procesā, pieredze Latvija 2030 un veic tā īstenošanas uzraudzību, var nodrošināt teritoriālā aspekta ievērošanu NAP, kā arī VARAM ir vēlme nodrošināt NAP procesu. Tāpat notikumi ar Valsts kancelejas politikas koordinācijas funkciju vēl vairāk stiprina viedokli par labu VARAM.

6. Par NAP izstrādes, īstenošanas un uzraudzības vadību atbildīgā amatpersona

a. MP.
b. VARA ministrs.
c. Finanšu ministrs
d. Latvijas Ilgtspējīgas attīstības institūta vadītājs.

	Priekšrocības	Trūkumi
a	- Pietiekama un no nozarēm neatkarīga autoritāte NAP izstrādē - Lielāks svars, slēdzot simbolisko „sociālo līgumu” - Savlaicīgāks un reprezentablāks NAP izstrādes process - Efektīva sadarbība ar Saeimu, izstrādājot NAP - Koalīcijas partneru interesēm pietuvināta NAP satura ģenerēšana	- Tā kā MP būtu nepieciešams profesionāls atbalsts NAP procesā, jāstiprina valdības centra atbalsta funkcijas - Nepieciešams stiprināt politiku koordinācijas funkciju un piesaistīt nozaru speciālistus
b	- VARA ministra ministrijas daļai (RAPLM) ir iepriekšējās iestrādes un cilvēkresursi ar pieredzi NAP stratēģijas, prioritāšu, uzdevumu izstrādē - Vēlme izmantot institucionālo atmiņu jaunā perioda NAP 2014.-2020.gadam izstrādē	- VARA ministram var nebūt pietiekami autoritātes nodrošināt NAP īstenošanu, īpaši jautājumos, kas skar starpnozaru sadarbību, ko daļēji var risināt ar Nacionālās attīstības padomes palīdzību. - Nozaru ministriju iespējamais atbildības trūkums un

	- Plaša pieeja iepriekšējā NAP izstrādes procesa informācijai un datiem, kā arī to analīzei - No RAPLM pārņemtā pieredze Latvija 2030 izstrādē. - Veiksmīga sadarbība ar Saeimu Latvija2030 izstrādes un NAP uzraudzības procesā. - Šobrīd esošā atbildība par Latvija2030 īstenošanas uzraudzību un atskaitīšanos Saeimai.	iespējamā zemā aktivitāte NAP izstrādes procesā -
c	- Atbilstoša kompetence gadījumā, kad NAP tiek primāri izstrādāts ES fondu vadīšanas vajadzībām - Lielāka iespēja (kā pārējos variantos) izveidot sekmīgu NAP sasaisti ar vidēja termiņa budžeta vadīšanu - Līdzšinējā pieredze ES fondu vadīšanas sistēmas izveidē un tās darbības nodrošināšanā	- Finanšu ministram var nebūt pietiekami autoritātes nodrošināt godprātīgu NAP īstenošanu, īpaši jautājumos, kas skar starpnozaru sadarbību, ko daļēji var risināt ar Nacionālās attīstības padomes palīdzību – šī brīža sistēmā - Nozaru ministriju atbildības trūkums un zema aktivitāte NAP izstrādes procesā
d	- Institūcijas vadītāja neatkarība un objektivitāte, kas var sekmēt lēmumu pieņemšanas neatkarību un drosmi to pieņemšanā	- Vadītājs var nebaudīt pietiekamu politisko mandātu un politisko atbalstu

Pētījuma autoru ieteicamā izvēle:

Risinājums	Apraksts	Izvēles iemesls
a	MP	Šis risinājums ir ieteicams no politiskās un institucionālās neatkarības viedokļa (MP bauda teorētiski maksimālo politisko uzticību valdībā). Tāpat MP ir vienkāršāk slēgt sabiedrisko līgumu, kā arī strādāt ar Saeimu – gadījumā, kad NAP apstiprina un tā ieviešanu uzrauga Saeima.

7. NAP autorizācija

    a. NAP apstiprina Saeima.
    b. NAP apstiprina MK.

	Priekšrocības	Trūkumi
a	- Tiek izveidota fundamentāla bāze sekmīga NAP izstrādei, ieviešanai un uzraudzībai - Lielāks NAP tiesiskais spēks, līdz ar to lielāka iespēja, ka NAP tiks ievērots	- NAP apstiprināšanas, uzraudzības un koriģēšanas process var būt administratīvi smagnējs un ilgāks - Nepieciešami APSL grozījumi
b	- Autorizācijas process ir ātrāks kā, ja NAP apstiprina Saeima - Grozījumu veikšanas process ir ātrāks kā, ja NAP apstiprina Saeima	- Var atkārtoties NAP 2007.-2013.gadam scenārijs, kurā Saeima nav informēta par paveikto NAP uzstādījumu sasniegšanā, kādēļ tiek uzdots paralēli izstrādāt plānu, kam būtu jādarbojas

Pētījuma autoru ieteicamā izvēle:

Risinājums	Apraksts	Izvēles iemesls
a	NAP apstiprina Saeima	Šis risinājums ir ieteicams, jo NAP ir unikāls dokuments – augstākais vidēja termiņa plānošanas dokuments valstī. Attiecīgi to nepieciešams autorizēt (apstiprināt) maksimāli augstākajā līmenī, šādi palielinot tā sekmīgas ieviešanas iespēju.

8. NAP koleģiālā institūcija

    a. NAP koleģiālā institūcija ir Nacionālā attīstības padome, kurā tiek diskutēti jautājumi saistībā ar NAP procesu pirms to virzīšanas izskatīšanai MK un tālāk Saeimā (ja attiecināms). Šī padome ir tiesīga veidot apakšpadomes, ja to veidošana ir pamatojama ar NAP procesa kvalitatīvāku virzību.
    b. NAP koleģiālās institūcijas nav.

	Priekšrocības	Trūkumi
a	- Tiek nodrošināts mehānisms to debašu noturēšanai, kuras MK līmenī mēdz vairs nenotikt – par virzāmā jautājuma būtību	- NAP process pagarinās, ņemot vērā NAP koleģiālās institūcijas iesaistei nepieciešamo laiku

	- Tiek nodrošināta plašāka dažādu ieinteresēto pušu iesaiste diskusijas nodrošināšanā - Notiek diskusija par NAP procesu pēc būtības	- Ja politiķiem nav ieinteresētības Nacionālās attīstības padomes darbībā pēc būtības, NAP process var netikt pilnveidots
b	- NAP process ir ātrāks kā tajā gadījumā, kad NAP koleģiālā institūcija eksistē	- MK izskatāmie NAP procesa jautājumi nav tik izsvērti kā NAP koleģiālās institūcijas eksistences gadījumā

Pētījuma autoru ieteicamā izvēle:

Risinājums	Apraksts	Izvēles iemesls
a	NAP koleģiālā institūcija ir Nacionālā attīstības padome, kurā tiek diskutēti jautājumi saistībā ar NAP procesu pirms to virzīšanas izskatīšanai MK un tālāk Saeimā (ja attiecināms). Šī padome ir tiesīga veidot apakšpadomes, ja to veidošana ir pamatojama ar NAP procesa kvalitatīvāku virzību.	Šis risinājums ir ieteicams diskusiju kultūras MK dēļ. Ja eksistē NAP koleģiālā institūcija, ir iespējams pēc būtības izrunāt ar NAP procesu saistītus jautājumus plašā lokā (t.sk. sociālie partneri) pirms šo jautājumu virzīšanas izskatīšanai MK, kur diskusijas pēc būtības var arī nenotikt.

9. NAP sasaiste ar finansējuma avotiem

a. NAP tiek ņemts vērā valsts budžeta plānošanā (gan bāzes, gan attīstības daļā) un ES fondu plānošanā, kā arī nosakot investīciju prioritātes. Attiecīgi šajā versijā NAP nosaka principus gan valsts budžeta pamata daļas (bāzes), attīstības daļas, kā arī ES fondu un citas ārvalstu finanšu palīdzības vadīšanai.
b. NAP tiek ņemts vērā valsts budžeta attīstības daļas un ES fondu plānošanā.
c. NAP tiek ņemts vērā tikai ES fondu plānošanā.

Šī elementa variantiem pastāv tieša sasaiste ar 1.elementa variantiem: no 1.elementa a varianta – izriet šī elementa a variants, 1.elementa b izvēles gadījumā ir b variants šajā elementā un attiecīgi no c (1.) izriet c (9.).

	Priekšrocības	Trūkumi
a	- Paredz reālu nevis simbolisku plānošanu - NAP nosaka gan mērķus, principus budžeta pārskatīšanai/	- Praksē sarežģīti veicams pasākums, jo līdz šim nav tradīciju budžeta procesā ievērot plānus

	optimizēšanai, gan reglamentē tā attīstības daļu un ES fondu finansējumu, šādi nodrošinot loģisku kopskatu uz visu finanšu plūsmu vadīšanu - Tiek radīts būtisks pamats vidēja termiņa budžeta vadīšanas ieviešanai	- Praksē ilgi veicams pasākums līdz pirmajiem rezultātiem, kas var demotivēt ieviesējus
b	- Tiek radīts pamats vidēja termiņa budžeta vadīšanas ieviešanai	- Netiek apskatīta būtiska budžeta (bāzes) daļa – kaut vai caur principiem
c	- Šis variants paredz saglabāt vienu no NAP galvenajām funkcijām, iezīmējot attīstības finansējumu – tiesa tikai ES fondu veidā, kas gan no šī brīža skatu punkta tāpat būs lielākais attīstības finansējums 2014.-2020.gada periodā	- Netiek apskatīta būtiska budžeta (bāzes) daļa – kaut vai caur principiem, kā arī attīstības daļa - Netiek sakārtota attīstības plānošanas sistēma - Tā kā trūkst vidēja termiņa valsts attīstības redzējuma, pastāv iespēja nekorekti noteikt ES fondu izmantošanas prioritātes

Pētījuma autoru ieteicamā izvēle:

Risinājums	Apraksts	Izvēles iemesls
a	NAP tiek ņemts vērā valsts budžeta plānošanā (gan bāzes, gan attīstības daļā) un ES fondu plānošanā, kā arī nosakot investīciju prioritātes. Attiecīgi šajā versijā NAP nosaka principus gan valsts budžeta pamata daļas (bāzes), attīstības daļas, kā arī ES fondu un citas ārvalstu finanšu palīdzības vadīšanai.	Šis risinājums tieši atbilst piedāvātajam NAP „maksimālajam" variantam, jo paredz NAP iekļaut skatījumu uz visām iespējamajām izdevumu kategorijām no budžeta procesa viedokļa – bāze, attīstības daļa un ES fondi.

10. NAP uzraudzības sistēmas rezultāti un rezultatīvie rādītāji. Tie var tikt sasaistīti ar finansējuma avotiem, definējot to analītiskos rādītājus, piemēram, ekonomiskās efektivitātes rādītājus[56] un funkcionālās efektivitātes rādītājus[57], katras politikas jomas reglamentējošajos politikas plānošanas dokumentos, iestādes darbības stratēģijās, ievērojot to sasaisti ar

[56] Ekonomiskās efektivitātes rādītājs raksturo attiecību starp darbības rezultātu un patērētajiem resursiem

[57] Funkcionālās efektivitātes rādītāji raksturo to, cik lielā mērā izmantotie ieguldījumi un resursi, kā arī sasniegtie darbības rezultāti ir nodrošinājuši plānoto politikas rezultātu sasniegšanu

konkrēto politikas jomu un darbības virzieniem, vienlaicīgi nodrošinot to sasaisti ar valsts budžeta programmām/ apakšprogrammām, un reaģējot uz to izpildes progresa izmaiņām, koriģējot finansējuma apjomu:

a. NAP iekļauti rezultāti un to rezultatīvie rādītāji ar mērķa vērtībām.
b. NAP iekļauti rezultāti un to rezultatīvie rādītāji, kas analizē un norāda sagaidāmās tendences, nevis sasniedzamās mērķa vērtības.
c. NAP nav iekļauti rezultāti un to rezultatīvie rādītāji.

	Priekšrocības	Trūkumi
a	- Tiek radīti priekšnosacījumi tādas uzraudzības sistēmas izveidei, kas ir saskaņā ar starptautisko labāko praksi - Tiek radīts „dzīvs" plāns, kas ir uzraugāms un atjaunināms vajadzības gadījumā - Latvija 2030 arī ir noteikti rezultatīvie rādītāji	- Rezultātu un to rādītāju definēšana ir sarežģīta - Rezultātu rādītāju duālisms – no vienas puses izpratne, ka nepieciešams paredzēt attīstību un savā ziņā uzstādīt arī kaut nedaudz ambiciozus mērķus, no otras puses valsts pārvaldes bailes no pārāk optimistisku rezultātu nesasniegšanas var novest pie vēlmes definēt pārāk piezemētus rezultātus un to rādītājus
b	- Ekonomiski lētāks risinājums kā (a) - Vieglāk īstenojams kā (a), jo nav jānosaka un jāseko līdzi mērķa vērtību ieviešanai – situācija ir vairāk reaktīva	- Grūti virzīties pretim mērķa sasniegšanai, jo tāds īsti netiek noteikts - Mērķa vērtības neesamība var mazināt vēlmi progresēt, jo nav īsti skaidrs, kas ir jāsasniedz
c	---	- Tiek degradēta NAP izstrādes jēga, jo nav vajadzības izstrādāt dokumentu, kura izpildi nav plānots uzraudzīt ar rādītāju palīdzību. - Nākotnē nevarēs atbildēt uz jautājumu „Vai esam sasnieguši to, ko vēlējāmies (plānojām)?"

Pētījuma autoru ieteicamā izvēle:

Risinājums	Apraksts	Izvēles iemesls
a	NAP iekļauti rezultāti un to rezultatīvie rādītāji ar mērķa vērtībām.	Šis risinājums ir saskaņā ar citiem NAP „maksimālā" varianta risinājumiem – saturisko plānošanu un vadīšanu, sasaisti ar

		finansēšanas avotiem, kā arī uzraudzības un novērtēšanas nodrošināšanu.

11. NAP uzraudzība

a. Atskaitīšanās par NAP sasniegto reizi divos gados Saeimā, sagatavojot vienu ziņojumu par Latvija2030 un NAP īstenošanas progresu.
b. Atskaitīšanās par NAP sasniegto katru gadu Saeimā (katru otro gadu atskaite tiek sagatavota vienotā sistēmā ar atskaiti Saeimai par Latvija2030).
c. Atskaitīšanās par NAP katru gadu MK.
d. Atskaitīšanās par NAP nav paredzēta.

	Priekšrocības	Trūkumi
a	- Lielāka atbildība pārskatu sagatavošanā kā gadījumā ar MK - Atskaitīšanās tautas pārstāvjiem	- Pārskata darbietilpīgāka sagatavošana, salīdzinot ar pārskatu, kas tiek iesniegts MK - 2 gadi var būt pārāk ilgs atskaitīšanās periods
b	- Lielāka atbildība pārskatu sagatavošanā kā gadījumā ar MK - Atskaitīšanās tautas pārstāvjiem - Iespēja nodrošināt operatīvāku rīcības plāna aktualizēšanu	- Pārskata darbietilpīgāka sagatavošana, salīdzinot ar pārskatu, kas tiek iesniegts MK - Lielāks darba ieguldījums pārskatu sagatavošanā kā (a) variantā
c	- Pārskata mazāk darbietilpīga sagatavošana, salīdzinot ar pārskatu, kas jāiesniedz Saeimā - Iespēja nodrošināt operatīvāku rīcības plāna aktualizēšanu	- Nepietiekama atbildības sajūta par sasniedzamo, neatskaitoties Saeimai
d	- Pie situācijas, kad nenotiek regulāra atskaitīšanās, jau ir pierasts	- Tiek degradēta NAP izstrādes jēga, jo nav vajadzības izstrādāt dokumentu, kura izpildi nav plānots uzraudzīt ar pārskatu palīdzību

Pētījuma autoru ieteicamā izvēle:

Risinājums	Apraksts	Izvēles iemesls
b	Atskaitīšanās par NAP sasniegto katru gadu Saeimā (katru otro gadu atskaite tiek sagatavota vienotā sistēmā ar atskaiti Saeimai par Latvija2030).	Šis risinājums ir ieteicams, jo ir nepieciešama regulāra atskaitīšanās par NAP īstenošanu. Tā kā tiek piedāvāts NAP apstiprināt Saeimā, attiecīgi arī atskaitīšanās ir paredzēta Saeimā. Lai pēc iespējas optimizētu atskaitīšanās sistēmu, katru otro gadu, kad notiek atskaitīšanās par LIAS, tā notiek vienotā sistēmā ar LIAS atskaiti, šādi neradot papildus administratīvo slogu, kas izrietētu no paralēlas atskaitīšanās sistēmas izveidošanas.

12. Sabiedrības iesaistīšana NAP izstrādes un aktualizācijas procesā

a. Plaša, svinīga (līdzīgi kā iepriekš) visas Latvijas sabiedrības iesaistīšana plānošanā, apspriešanā – semināri, diskusijas, portāls, atspoguļojums medijos un aktīvas sabiedriskās attiecības, prezentācijas materiāli u.tml. Starp publisko pārvaldi un sabiedrību un tās pārstāvju organizācijām tiek noslēgts sabiedriskais līgums, apņemšanās, ka plāns tiks ievērots.
b. Plaša visas Latvijas sabiedrības iesaistīšana plānošanā un apspriešanā, mazāks uzsvars uz sabiedriskajām attiecībām – vairāk NAP diskutēšana pēc būtības – bez šoviem, prezentācijas materiāliem u.tml. Pirms plānošanas tiek identificētas un atzītas iepriekšējās kļūdas, starp publisko pārvaldi un sabiedrību un tās pārstāvju organizācijām tiek noslēgts sabiedriskais līgums, apņemšanās, ka plāns tiks ievērots.
c. Formāla sabiedrības iesaistīšana plānošanā un apspriešanā (formāla paziņošana par publisko apspriešanu un formāla viedokļu uzklausīšana).

	Priekšrocības	Trūkumi
a	- Iespēja gūt plašu viedokļu pārstāvniecību - Iespēja skaidrot sabiedrībai nepieciešamību iesaistīties arī valsts pārvaldes procesos - Iespēja noslēgt sociālo līgumu maksimāli patiesi	- Procesa ilgums - Procesa dārdzība - Sarežģīti vienoties, kā arī apkopot viedokļus to lielās dažādības dēļ, kā arī neatbilstības konkrētā dokumenta

	- Iespēja jau izstrādes procesā iegūt plašu sabiedrības atbalstu	līmenim, saturam, būtībai dēļ, par primāro mērķi viedokļu paudējiem uzskatot sava viedokļa lobēšanu par attiecīgi pārstāvamo jomu/ nozari
b	- Iespēja gūt plašu viedokļu pārstāvniecību, tērējot mazāk līdzekļu - Lielākas iespējas „pārdot" procesu sabiedrībai (lielāka sabiedrības uzticēšanās), skaidrojot, ka tiek taupīti valsts budžeta līdzekļi - Iespēja noslēgt sociālo līgumu	- Lielāka varbūtība, ka visi, kas vēlas izteikties, var nesaņemt informāciju par iespējām to darīt
c	- Šāda sabiedriskā apspriešana ir ātrāk veicama un lētāka (kā (a) un (b))	- Formāla sabiedrības iesaistīšana mazina uzticību plānošanai valsts līmenī/ izraisa negācijas - Nav iespējams noslēgt sabiedrisko līgumu

Pētījuma autoru ieteicamā izvēle:

Risinājums	Apraksts	Izvēles iemesls
b	Plaša visas Latvijas sabiedrības iesaistīšana plānošanā un apspriešanā, mazāks uzsvars uz sabiedriskajām attiecībām – vairāk NAP diskutēšana pēc būtības – bez šoviem, prezentācijas materiāliem u.tml. Pirms plānošanas tiek identificētas un atzītas iepriekšējās kļūdas, starp publisko pārvaldi un sabiedrību un tās pārstāvju organizācijām tiek noslēgts sabiedriskais līgums, apņemšanās, ka plāns tiks ievērots.	Šis risinājums ir ieteicams, jo tas faktiski pārņem NAP 2007.-2013.gadam izstrādes laikā gūto pozitīvo pieredzi NAP 1.redakcijas sabiedriskās apspriedes laikā, izmantojot komentēšanas iespējas tiešsaistē un klātienē, taču paredz līdzekļu mazāku tērēšanu, jo tas paredz izslēgt tēriņus, kas saistīti ar prezentācijas materiāliem un citiem prezentreklāmas izdevumiem.

13. NAP izstrādē iesaistītie cilvēkresursi

a. Augsta līmeņa ekonomikas un tautsaimniecības eksperti, iedzīvotāji, pašvaldību pārstāvji un valsts pārvaldē strādājošie.
b. Iedzīvotāji un valsts pārvaldē strādājošie.

c. Tikai valsts pārvaldē strādājošie, veicot konsultācijas ar sociālajiem partneriem un citiem sadarbības partneriem.

	Priekšrocības	Trūkumi
a	- Kvalitatīvākā iespējamā NAP izstrāde - Dažādu viedokļu iekļaušana NAP - Iespēja NAP izstrādē izmantot prognozes, bez kuru esamības NAP izstrāde būtu nepilnīga (demogrāfija ilgtermiņā u.tml.)	- Augstā līmeņa eksperti ir dārgi - Šāda saturiski pilnīga pieeja ir salīdzinoši ilgāka
b	- Iedzīvotāju un valsts pārvaldes viedoklis tomēr tiek uzklausīts, kas nav maz - Var ieekonomēt, nealgojot augstā līmeņa ekspertus	- Problēmas ar prognozēm, kuras ne iedzīvotāji, ne valsts pārvaldē strādājošie nav spējīgi veikt
c	- Ātrs risinājums, jo NAP tiek izstrādāts šaurā personu lokā – bez plašākas apspriešanas - Vēl lētāks risinājums par (a) un (b)	- Netiek veikta pilnvērtīga viedokļu apzināšana - Sabiedrības loma plānošanā tiek vēl tālāk degradēta

Pētījuma autoru ieteicamā izvēle:

Risinājums	Apraksts	Izvēles iemesls
a	Augsta līmeņa ekonomikas un tautsaimniecības eksperti, iedzīvotāji, pašvaldību pārstāvji un valsts pārvaldē strādājošie.	Šis risinājums ir ieteicams, jo tiek gan iegūta augsti kvalitatīva informācija no ekspertiem, gan arī tiek ņemti vērā iedzīvotāju, valsts pārvaldes un citu ieinteresēto pušu viedokļi. Finansējuma avots primāri būtu valsts budžeta līdzekļi un iespēju robežās ES fondu tehniskā palīdzība – ciktāl iespējams pamatot tehniskās palīdzības līdzekļu izmantošanu kontekstā ar ES fondu plānošanu. Ekspertu tradicionālās atalgošanas vietā (alga/ uzņēmuma līgums/ autoratlīdzība/ u.tml.) ir iespējams domāt par lētākiem, vienlaikus ne mazāk efektīviem atalgošanas mehānismiem. Piemēram, galvenos iesaistītos ekspertus apbalvot ar kādu no esošajiem valsts apbalvojumiem par ieguldījumu valsts attīstībā. Šādā veidā būtu iespējams gan samazināt kopējos finanšu izdevumus, gan celt NAP kā plānošanas dokumenta

		atpazīstamību un prestižu. Konkrētus finanšu izdevumus gan šobrīd nav iespējams aprēķināt, taču no iepriekš minētā ir skaidrs, ka pastāv radošas iespējas strādāt pie tiešo finanšu izdevumu mazināšanas.

14. NAP izstrādes darba organizācija

a. NAP izstrādē tiek izmantotas primāri prāta vētru metodes, kur sanākušie var izteikties par dažādām tēmām (līdzīgi kā spēkā esošā NAP gadījumā).
b. Uz NAP izstrādes sanāksmēm nākošajiem tiek nodrošināti ekspertu sagatavoti materiāli, kas tiek izmantoti diskusiju pamatā.
c. NAP izstrādes sanāksmēs tiek prezentēta jau NAP pirmā versija, ko ir izstrādājusi šaura ekspertu kopa.

	Priekšrocības	Trūkumi
a	- Iespēja uzklausīt daudz viedokļu - Iespēja sekmēt sabiedrības iesaisti	- Pārāk daudz viedokļu par NAP 1.redakciju, kurus ir grūti apkopot - Risks pārsvarā runāt par NAP 1.redakciju problēmām, nevis to risinājumiem - Nepieciešams ilgāks laiks, lai tiktu līdz diskusijām par risinājumiem
b	- Diskusijas ir strukturētākas - Koncentrēšanās uz risinājumiem, jo situācijas apskatu jau sagatavo eksperti	- Dalībnieki var nejusties pietiekami uzklausīti problēmu daļā, kādēļ nebūt pietiekami motivēti izstrādāt priekšlikumus - Dalībnieki var nebūt spējīgi izstrādāt priekšlikumus, jo pieraduši koncentrēties tikai uz problēmu identificēšanu
c	- Ātrāks risinājums kā abi iepriekšējie	- Var būt ieguldīts pārāk daudz resursu, ja diskusijas gaitā izrādās, ka jāmaina fundamentālas lietas - Sabiedrība nejūtas iesaistīta, kādēļ arī nejūtas atbildīga par izstrādāto produktu

Pētījuma autoru ieteicamā izvēle:

Risinājums	Apraksts	Izvēles iemesls
b	Uz NAP izstrādes sanāksmēm nākošajiem tiek nodrošināti ekspertu sagatavoti materiāli, kas tiek izmantoti diskusiju pamatā.	Šis risinājums ir ieteicams, jo, sanāksmēs izmantojot iepriekš sagatavotus diskusiju materiālus, ir iespējams vairāk koncentrēties uz risinājumu meklēšanu, nevis bezgalīgām diskusijām par problēmām, īpaši – ņemot vērā, ka problēmas principā jau ir zināmas. Kvalitatīvs ekspertu materiāls (piemēram, par demogrāfijas tendenču modelēšanu) ir labs pamats kvalitatīvai diskusijai par risinājumiem.

15. Kopējais izstrādes ilgums (pieņemšanas termiņš)

a. NAP sagatavošana (līdz autorizācijai)notiek līdz 2012.gada vasarai (2011.gada maijs – 2012.gada jūnijs - 14 mēneši).
b. NAP sagatavošana tiek veikta līdz 2012.gada beigām (20 mēneši).
c. NAP sagatavošana tiek veikta līdz 2013.gada vasarai (26 mēneši).

	Priekšrocības	Trūkumi
a	- Pietiekams laiks izstrādāt ES fondu vadības dokumentus, raugoties uz NAP uzstādījumiem - Ir pieejama laika rezerve (pēc 14 mēnešu perioda), ja izstrādes procesā rodas sarežģījumi	- Ļoti saspringts izstrādes grafiks, kas rada izpildes riskus
b	- Pietiekami daudz laika laba un izsvērta NAP izstrādei - Iespējams, vienojoties par lielajiem uzstādījumiem, ķerties klāt arī ES fondu vadības dokumentiem	- Izstrādes procesa pārāk gara izstiepšana laikā rada procesa mākslīga garumā vilkšanas risku
c	- Daudz laika darbam, kas gan var motivēt slinkošanu/ neefektīvu laika resursu izmantošanu NAP izstrādes laikā	- Par vēlu ES fondu vadīšanas dokumentu izstrādei - Izstrādes procesa pārāk gara izstiepšana laikā rada procesa mākslīga garumā vilkšanas risku - Ja pie šiem termiņiem netiek paspēts izstrādāt NAP, trūkst laika drošības rezerves

Pētījuma autoru ieteicamā izvēle:

Risinājums	Apraksts	Izvēles iemesls
a	NAP sagatavošana (līdz autorizācijai)notiek līdz 2012.gada vasarai (2011.gada maijs – 2012.gada jūnijs - 14 mēneši).	Šis risinājums tiek piedāvāts, lai NAP tiktu izstrādāts vēl pirms ES fondu nākamajam plānošanas periodam apguves dokumentu izstrādes, šādi ļaujot ES fondu apguves dokumentus izstrādāt, par pamatu ņemot vidēja termiņa augstākā līmeņa nacionālās plānošanas dokumentu.

16. NAP izstrādes darba izmaksas

a. NAP izmaksas salīdzinoši augstas, NAP izstrādes izmaksu veidošanās principi līdzīgi kā esošā NAP izstrādē, t.sk. publiskā sektora darbinieki saņem papildus atalgojumu par piedalīšanos NAP izstrādē. Analītiskās kapacitātes stiprināšanas ietvaros tiek iesaistīti kompetenti un pieredzējuši eksperti, tostarp prognozēšanas eksperti, kuri piedalījušies nacionālā un starptautiska līmeņa hierarhiski augstāko dokumentu izstrādē. Tādējādi iespējama ārpakalpojumu izmantošana, kā rezultātā tiktu izstrādāts informatīvi un faktoloģiski kvalitatīvs NAP, pamatojoties uz kuru iespējams nodrošināt valsts attīstību un privāto investīciju piesaisti.
b. Publiskās pārvaldes iesaistīšanās NAP izstrādē bez papildus līdzekļiem, vienīgās iespējamās izmaksas saistītas ar ārpakalpojumiem (ārpakalpojumu skaidrojums pie (a)).
c. NAP izstrāde esošā budžeta ietvaros, bez ārpakalpojumiem (ārpakalpojumu skaidrojums pie (a)).

Šis elements cieši saistīts ar 13.elementu - NAP izstrādē iesaistītie cilvēkresursi

	Priekšrocības	Trūkumi
a	- Iespējams izmantot ārpakalpojumus jomās, kuras publiskā pārvalde nevar nosegt, piemēram, augsta līmeņa tautsaimniecības prognozēšana (augsta līmeņa ekspertu piesaiste) - Iespēja motivēt publiskās pārvaldes darbiniekus pilnvērtīgāk	- Līdzekļu nekontrolējamas izlietošanas risks - Publiskās pārvaldes atalgojumu palielināšanas, saņemot piemaksas par virsstundām, risks, kam nav tieša sakara ar NAP izstrādi -

	iesaistīties NAP izstrādē - Iespēja veidot Latvijas ilgtspējīgas attīstības institūtu un patstāvīgi izmantot profesionālu ekspertu pakalpojumus - Iespēja organizēt plašu un mūsdienīgu sabiedrības līdzdalību, sabiedrības informēšanas kampaņas (TV, radio, vizuālā reklāma) - Iespēja organizēt NAP PR kampaņas -	
b	- Lētāks risinājums kā (a), neveicot piemaksas par virsstundām	- Publiskās pārvaldes darbinieki var nebūt motivēti iesaistīties kvalitatīva NAP izstrādē -
c	- Vēl lētāks risinājums kā (a) un (b)	- Problēmas piesaistīt augstākā līmeņa tautsaimniecības ekspertus - Publiskās pārvaldes darbinieki var nebūt motivēti iesaistīties kvalitatīva NAP izstrādē - Netiek nodrošināta pilnvērtīga un augstvērtīga sabiedrības informēšana (Piemēram, TV un radio, interneta diskusiju platformas) - Netiek nodrošināta NAP PR, mārketinga kampaņa - Nav iespējas veidot Latvijas ilgtspējīgas attīstības institūtu - Nav iespējams noorganizēt kvalitatīvu un efektīvu NAP sabiedrisko apspriešanu visā Latvijas teritorijā - tiek apdraudēta iespēja izstrādāt NAP kā visaptverošu plāsu attīstības plānošanas dokumentu (ekspertu piedāātais modelis 1.punktā).

Pētījuma autoru ieteicamā izvēle:

Risinājums	Apraksts	Izvēles iemesls
b	Publiskās pārvaldes iesaistīšanās NAP izstrādē bez papildus līdzekļiem, vienīgās iespējamās izmaksas	Šis risinājums ir ieteicams, jo tas finansiāli ir samērojams ar valstī prevalējošo situāciju, vienlaikus tas ļauj izmantot tos

	saistītas ar ārpakalpojumiem (ārpakalpojumu skaidrojums pie (a)).	ieguvumus, kurus iespējams gūt no augsta līmeņa ekspertu piesaistes un kas arī ir saistīti ar citām iepriekš aprakstītām elementu izvēlēm.

Ņemot vērā augstāk pamatotos ieteicamā NAP 2014.-2020.gadam procesa modeļa elementus, zemāk ir izveidots šo elementu apkopojums, kurā ir redzami vienkopus visi elementi, kuru kombinācija pētījuma autoru uzskatā var radīt optimālāko risinājumu NAP 2014.-2020.gadam procesam.

Elementu risinājumu izvēles apkopojums			
Nr.	Nosaukums	Izvēle	Izvēles apraksts
1	NAP būtība, satura plašums	a	NAP ir visaptverošs, plašs attīstības plānošanas dokuments, kurā vienkopus apkopotas visas valsts nozares, tai skaitā ārpolitikas, valsts aizsardzības politikas, dabas resursu, lauksaimnieciskās ražošanas un pārstrādes politikas, budžeta un finanšu politikas u.c. politikas jomas, kā arī teritoriālais aspekts, un kurā ir noteikti konkrēti uzstādījumi, kā arī kritēriji, atbilstoši kuriem tiktu delimitēta NAP izmantošana saistībā ar budžeta plānošanu un vispārēju to formālu izmantošanu . No šī dokumenta ir skaidrs, kādi ir valsts stratēģiskie mērķi (kādi ir valsts attīstības mērķi), principi katrā nozarē[58], jomā, reģionā un citās teritorijās, kādas ir nozaru, teritoriju integrētās prioritātes un publisko investīciju prioritātes. Šāda plašuma NAP tiek ņemts vērā gan plānojot attīstības līdzekļus, gan arī griežot/ samazinot/ konsolidējot valsts budžeta izdevumus Tā kā NAP tiks kaskadētas kā LIAS, tā arī ES 2020 attīstības prioritātes, tad, lai sasaistītu attīstības plānošanas sistēmu ar budžeta plānošanu un rezultātu, to rezultatīvo rādītāju sistēmu,

[58] Piemēram, izglītībā – pieejamība vs. izcilība, veselībā – profilakse vs. ārstniecība, sociālajā aprūpē aprūpe mājās vs. aprūpe pansionātos, enerģētikā „zaļās" elektroenerģijas ražošana vs. elektroenerģijas cenas konkurētspēja

			nepieciešams izstrādāt NAP rīcības plānu, kas būtu visu plānošanas sistēmu sasaistes fokālais punkts.
2	Esošo plānošanas dokumentu vieta NAP izstrādē	a	NAP tiek sagatavots, ievērojot hierarhiski augstākiem plānošanas dokumentus (LIAS 2030, ES 2020), un, izstrādājot NAP, tiek ņemtas vērā visas politikas jomas, vienlaicīgi veicot to ieviešanu reglamentējošo, tas ir, spēkā esošo politikas plānošanas dokumentu revīziju, optimizējot – nepieciešamības gadījumā apvienojot vai arī atzīstot par spēku zaudējušiem, kā arī aktualizējot politikas plānošanas dokumentus, tādējādi nodrošinot to atbilstību hierarhiski augstākajiem politikas plānošanas dokumentiem. Šis darbs ir jāveic par NAP izstrādi atbildīgajai institūcijai. Izstrādājot NAP tiek ņemti vērā arī teritoriju attīstības plānošanas dokumenti. Tāpat būtu nepieciešamas izmaiņas APSL, precizējot, hierarhiski augstāko starptautiski iniciēto dokumentu sasaisti ar attīstības plānošanas sistēmas hierarhiski augstākajiem nacionālajiem ilgtermiņa un vidēja termiņa dokumentiem.
3	NAP pamatstruktūra (tehniskā struktūra)	a	Tiek noteikti hierarhiski augstākajam ilgtermiņa attīstības plānošanas dokumentam – LIAS izvirzītajiem mērķiem pakārtoti un ar ES 2020 Latvijas uzstādījumiem saskaņoti stratēģiskie mērķi, nākamā līmeņa mērķi un principi, balstoties uz nozaru/ jomu, teritoriju un reģionu dalījuma, tam seko integrētas prioritātes un investīciju prioritātes
4	NAP detalizācijas pakāpe	a	NAP tiek iekļauta vīzija, misija, sasniedzamie mērķi visās politikās, kā arī mērķu sasniegšanai nosakāmie rezultāti un to rezultatīvie rādītāji. Tāpat tiek izstrādāts NAP rīcības plāns, kas nosaka specifiskus veicamos pasākumus vienam plus diviem gadiem (līdzīgi kā vidēja termiņa budžeta plānošanas cikls), kas katru gadu tiek specificēts nākamajam gadam un noteikts nākamajiem diviem (n+2). VARAM nodrošina NAP rīcības plāna pasākumu īstenošanas progresa uzraudzību, aktualizācijas procedurālo pusi, bet FM pārbauda un nepieciešamības gadījumā pieprasa ministrijām koriģēt

			informāciju par vidēja termiņa budžeta ietvaru atbilstoši pasākumu īstenošanas progresam.
5	Par NAP izstrādi, ieviešanu un uzraudzību atbildīgā institūcija	b	VARAM
6	Par NAP izstrādes, īstenošanas un uzraudzības vadību atbildīgā amatpersona	a	MP
7	NAP autorizācija	a	NAP apstiprina Saeima
8	NAP koleģiālā institūcija	a	NAP koleģiālā institūcija ir Nacionālā attīstības padome, kurā tiek diskutēti jautājumi saistībā ar NAP procesu pirms to virzīšanas izskatīšanai MK un tālāk Saeimā (ja attiecināms). Šī padome ir tiesīga veidot apakšpadomes, ja to veidošana ir pamatojama ar NAP procesa kvalitatīvāku virzību.
9	NAP sasaiste ar finansējuma avotiem	a	NAP tiek ņemts vērā valsts budžeta plānošanā (gan bāzes, gan attīstības daļā) un ES fondu plānošanā, kā arī nosakot investīciju prioritātes. Attiecīgi šajā versijā NAP nosaka principus gan valsts budžeta pamata daļas (bāzes), attīstības daļas, kā arī ES fondu un citas ārvalstu finanšu palīdzības vadīšanai.
10	NAP uzraudzības sistēmas rezultāti un rezultatīvie rādītāji	a	NAP iekļauti rezultāti un to rezultatīvie rādītāji ar mērķa vērtībām.
11	NAP uzraudzība	b	Atskaitīšanās par NAP sasniegto katru gadu Saeimā (katru otro gadu atskaite tiek sagatavota vienotā sistēmā ar atskaiti Saeimai par Latvija2030)
12	Sabiedrības iesaistīšana NAP izstrādes un aktualizācijas procesā	b	Plaša visas Latvijas sabiedrības iesaistīšana plānošanā un apspriešanā, mazāks uzsvars uz sabiedriskajām attiecībām – vairāk NAP diskutēšana pēc būtības – bez šoviem, prezentācijas materiāliem u.tml. Pirms plānošanas tiek atzītas iepriekšējās kļūdas, starp publisko pārvaldi un sabiedrību un tās pārstāvju organizācijām tiek noslēgts sabiedriskais līgums, apņemšanās, ka plāns tiks ievērots

13	NAP izstrādē iesaistītie cilvēkresursi	a	Augsta līmeņa ekonomikas un tautsaimniecības eksperti, iedzīvotāji, pašvaldību pārstāvji un valsts pārvaldē strādājošie
14	NAP izstrādes darba organizācija	b	Uz NAP izstrādes sanāksmēm nākošajiem tiek nodrošināti ekspertu sagatavoti materiāli, kas tiek izmantoti diskusiju pamatā.
15	Kopējais izstrādes ilgums (pieņemšanas termiņš)	a	NAP sagatavošana (līdz autorizācijai)notiek līdz 2012.gada vasarai (2011.gada maijs – 2012.gada jūnijs - 14 mēneši)
16	NAP izstrādes darba izmaksas	b	Publiskās pārvaldes iesaistīšanās NAP izstrādē bez papildus līdzekļiem, vienīgās iespējamās izmaksas saistītas ar ārpakalpojumiem (ārpakalpojumu skaidrojums pie (a))

Kopsavilkums/ skaidrojums par piedāvāto NAP izstrādes modeli

Augstāk minētais modelis, lai arī atsevišķos aspektos ir līdzīgs NAP 2007.-2013.gadam izstrādes modelim, tomēr piedāvā būtiskas atšķirības NAP procesā, šādi izveidojot jēgpilnu NAP, kā arī nodrošinot attiecīgu tā izveidi, uzraudzību un grozīšanu nepieciešamības gadījumā. Būtiskākās atšķirības, ko piedāvā augstāk minētais modelis, ir:

- NAP rīcības plāna izstrāde, kurā tiek minētas visas publiskās jomas politikas, šādi nodrošinot gan tautsaimniecības attīstībai būtisku jautājumu apskatīšanu vienkopus, gan publisko politiku aktualitāti aktuālā NAP. Lai novērstu dubultu atskaitīšanos par ministriju pārziņā esošām politikām, atskaitoties par politikas īstenošanu caur NAP, ministrijām nebūtu jāatskaitās par tām attiecīgajos politikas dokumentos kā tas ir šobrīd. Tāpat jaunums ir principu[59] noteikšana publiskajās jomās NAP, kas palīdzētu iezīmēt attīstības virzienus visās publiskās politikas jomās, saprotot, ka attīstības virzienu/ prioritāšu iezīmēšana ir nepieciešama, jo Latvija nevar mēģināt izpildīt visus iespējamos principus resursu ierobežotības dēļ. Šādi tiek novērsta problēma, ka ministrijas līdz šim formāli piesauca NAP, jo tajā varēja atrast pamatojumu gandrīz jebkuras politikas īstenošanai, taču šis pamatojums bija pārāk vispārīgs;

[59] Piemēram, izglītībā – pieejamība vs. izcilība, veselībā – profilakse vs. ārstniecība, sociālajā aprūpē aprūpe mājās vs. aprūpe pansionātos, enerģētikā „zaļās" elektroenerģijas ražošana vs. elektroenerģijas cenas konkurētspēja

- NAP integrēti lūkojas uz attīstības plānošanu valstī, šādi vienkopus integrējot valsts budžeta bāzes, valsts budžeta attīstības daļas un ārvalstu finansējumu (lielāko daļu no kā objektīvi aizņem ES fondi). Šāda integrācija ir iespējama vienīgi nodrošinot rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmas iedarbināšanu pēc būtības, nosakot sasniedzamos makro ietekmes un politikas rezultātus un to rādītājus NAP, kā arī politikas rezultātus un to rādītājus un darbības rezultātus un to rādītājus NAP rīcības plānā. Nodrošinot rezultātu un to rādītāju plānošanu pēc būtības, ir iespējams īstenot vidēja termiņa budžeta plānošanu un īstenošanu pēc būtības. Tāpat ir nepieciešams sinhronizēt nacionālo un ES fondu rezultātu un rezultatīvo rādītāju sistēmu. Šīs sistēmas pēc būtības nav krasi atšķirīgas – tās vairāk atšķiras terminoloģijā, nevis pēc būtības. Attiecīgi ir iespējams tās integrēt, nezaudējot katras no tās būtību, vienlaikus integrētajai sistēmai atbilstot ES izvirzītajām prasībām;

- Ļoti būtisks ir noslēdzamais sociālais līgums ar sabiedrību. Praktiski tas nozīmētu: brīdī, kad NAP ir izstrādāts, MP uzstājas ar uzrunu, kas izziņota vismaz dažas nedēļas iepriekš un atkārtota periodiski, labākajā laikā nacionālajā televīzijā. Šajā uzrunā MP skaidrotu dokumentu, kas ir pieņemts, kā arī ko publiskā pārvalde darīs tā noteikto uzstādījumu sasniegšanā, kā arī kādu iesaisti MP un publiskā pārvalde sagaida no iedzīvotājiem un citiem privāto tiesību subjektiem. Pēc tam MP regulāri (sākotnēji – vienu reizi mēnesī, pēc tam – iespējams, retāk) atskaitītos sabiedrībai (līdzīgā veidā – nacionālajā televīzijā) par paveikto un tālāk plānoto. Tikai šādā veidā publiskajai pārvaldei laika gaitā rastos tiesības kaut ko prasīt no sabiedrības un citiem privāto tiesību subjektiem. Tajā pašā laikā, nepildot uzņemtās saistības, sabiedriskais līgums tiks lauzts uzticības trūkuma dēļ, un to noslēgt atkārtoti būs praktiski neiespējami. Šāda līguma slēgšana ir labā prakse daudzās civilizētās un attīstītās pasaules valstīs. Šāda pieeja Latvijā vēl nav izmantota. Pētījuma autori uzskata, ka tās izmantošana ir absolūti nepieciešama praktiski īstenojama NAP procesa nodrošināšanai, taču, slēdzot sociālo līgumu, ir jābūt tālejošam skatījumam iepriekš minēto iemeslu dēļ. Sociālais līgums nozīmē arī nepieciešamību strādāt ar sabiedrību gadījumos, kad NAP ir jāgroza, kad mainās sociālekonomiskā situācija, kuras dēļ ir jāgroza NAP sasniedzamie rezultāti, u.c. NAP procesu būtiski ietekmējošos gadījumos;

- lai novērstu situāciju, kurā izstrādātajā NAP nav ietvertas Latvijas starptautiskās saistības (ES 2020 u.c.), tās ir jāņem vērā jau NAP izstrādes posmā. Šādi tiktu novērsta NAP dublēšanās vai pat pretrunas ar starptautiski iniciētajiem dokumentiem. Tāpat būtu nepieciešamas izmaiņas APSL, precizējot, hierarhiski augstāko starptautiski iniciēto dokumentu sasaisti ar attīstības plānošanas sistēmas hierarhiski augstākajiem nacionālajiem dokumentiem;

- būtiska atšķirība no NAP 2007.-2013.gadam procesa ir NAP ieteicamā apstiprināšana un uzraudzības nodrošināšana Saeimā, MP ikgadēji atskaitoties par NAP īstenošanas procesā paveikto, katru otro gadu atskaitoties kopā ar paveikto Latvija2030 mērķu sasniegšanā. Darbojoties vienotā atskaitīšanās sistēmā, tiktu nodrošināta gan NAP un Latvija 2030 sasaiste, gan būtiski atvieglots pats atskaitīšanās process par šiem abiem attīstības dokumentiem;

- ļoti svarīgi ir paredzēt NAP aktualizācijas kārtību, ņemot vērā, ka situācija gan Latvijā, gan pasaulē mainās ļoti strauji, lai šādi izvairītos no problēmas NAP 2007.-2013.gadam procesā, kur krīzes ietekmē 2010.gadā tika izstrādāts LSAP, pietiekami neizvērtējot iespēju aktualizēt NAP 2007.-2013.gadam. NAP aktualizācijas kārtība ir būtiska arī no tā aspekta, ka Latvijā pietiekami bieži notiek politiķu un attiecīgi politiku maiņa. Ņemot vērā šo apstākli, ir jānosaka kārtība, kādā NAP var tikt aktualizēts, paredzot sociālā līguma nesaraušanu. Šis ir būtiski arī tādēļ, ka caur šādu kārtību būtu iespējams paredzēt, ka, izstrādājot valdības deklarāciju, ir jāņem vērā NAP uzstādījumi, vai arī NAP ir jāgroza saskaņā ar noteikto kārtību, ja situācija ir mainījusies deklarācijas izstrādes procesā vai arī ir notikusi politikas virziena maiņa;

- NAP 2014.-2020.gadam tiek piedāvāts izstrādāt samērā īsā laika posmā. Tas ir nepieciešams, lai novērstu esošā NAP procesa problēmu, kad nepietiekami ātrā NAP 2007.-2013.gadam izstrādes dēļ paralēli tika izstrādāta ES fondu vadības dokumentācija. Pētījumā tiek piedāvāti veidi, kā šo procesu paātrināt. Tas ir iespējams, NAP 2014.-2020.gadam izstrādes procesā fokusēties uz nepieciešamajiem risinājumiem, nevis bezgalīgām problēmu identificēšanas diskusijām. Šo ir iespējams paveikt – kā jau piedāvāts – piesaistot augstākā līmeņa ekspertus, kas sagatavo izejas dokumentus diskusijām, šādi būtiski ietaupot laiku, kas tiek patērēts (bieži – nelietderīgi) diskusijās par esošo situāciju, kas jau tāpat ir zināma. Lai arī šiem ekspertiem ir jāmaksā, ir jāpastāv iespējai paredzēt līdzekļus valsts budžetā kvalitatīva visas valsts attīstības plānošanas dokumenta izstrādei, kā arī ir jāanalizē iespējas izmantot ES fondu tehniskās palīdzības līdzekļus šādām vajadzībām. Papildus jāmin arī iespējas izmantot nemateriālo atalgojumu ekspertiem, piemēram, piešķirot valsts apbalvojumu par būtisku ieguldījumu valsts attīstībā, kas daļai ekspertu var kalpot par būtiskāku atalgojumu kā finanšu atalgojums;

- lai visu iepriekš minēto sekmīgi veiktu, ir nepieciešams godīgi atzīt NAP 2007.-2013.gada procesa kļūdas, kā arī citas ar valsts attīstības vadīšanu saistītas kļūdas, atzīstot tās par pagātni, taču mācoties no tām nākotnē. Prakse (t.sk. šī pētījuma izstrādāšanas kontekstā) rāda, ka šis nav vienkāršs uzstādījums. Atzīstot kļūdas un vienojoties par tālāko nepieciešamo rīcību valsts attīstības plānošanā, ir iespējams risināt problēmas ar politisko atbildību, nevēlēšanos uzņemties atbildību par

sasniedzamajiem rezultātiem, vienas vai citas institūcijas autoritātes trūkumu NAP procesā, nevēlēšanos saistīt sasniedzamos rezultātus ar budžetu u.tml. Tikai vienošanās un savstarpējo apvainojumu atmešanas gadījumā var pilnvērtīgi runāt par sadarbību, un tas prasa raksturā spēcīgus politiķus un ierēdņus, kas ir pietiekami morāli attīstīti, lai būtu spējīgi atzīt kļūdas un no tām mācīties.

- NAP 2014.-2020.gadam izstrāde ir jāuzsāk nekavējoties. Saeimai vajadzētu pieņemot lēmumu par sagaidāmo NAP modeli un tā izstrādes uzsākšanu, un MK noteikumu trūkumam nevajadzētu būt kavēklim darba uzsākšanai (pietiekami spēcīga un nepārprotama uzstādījuma gadījumā atbilstošu MK noteikumu sagatavošana un saskaņošana var tikt veikta ātri – paātrinātā kārtībā un ar politisku uzstādījumu).

NAP 2014.-2020.gadam vieta attīstības plānošanas sistēmā

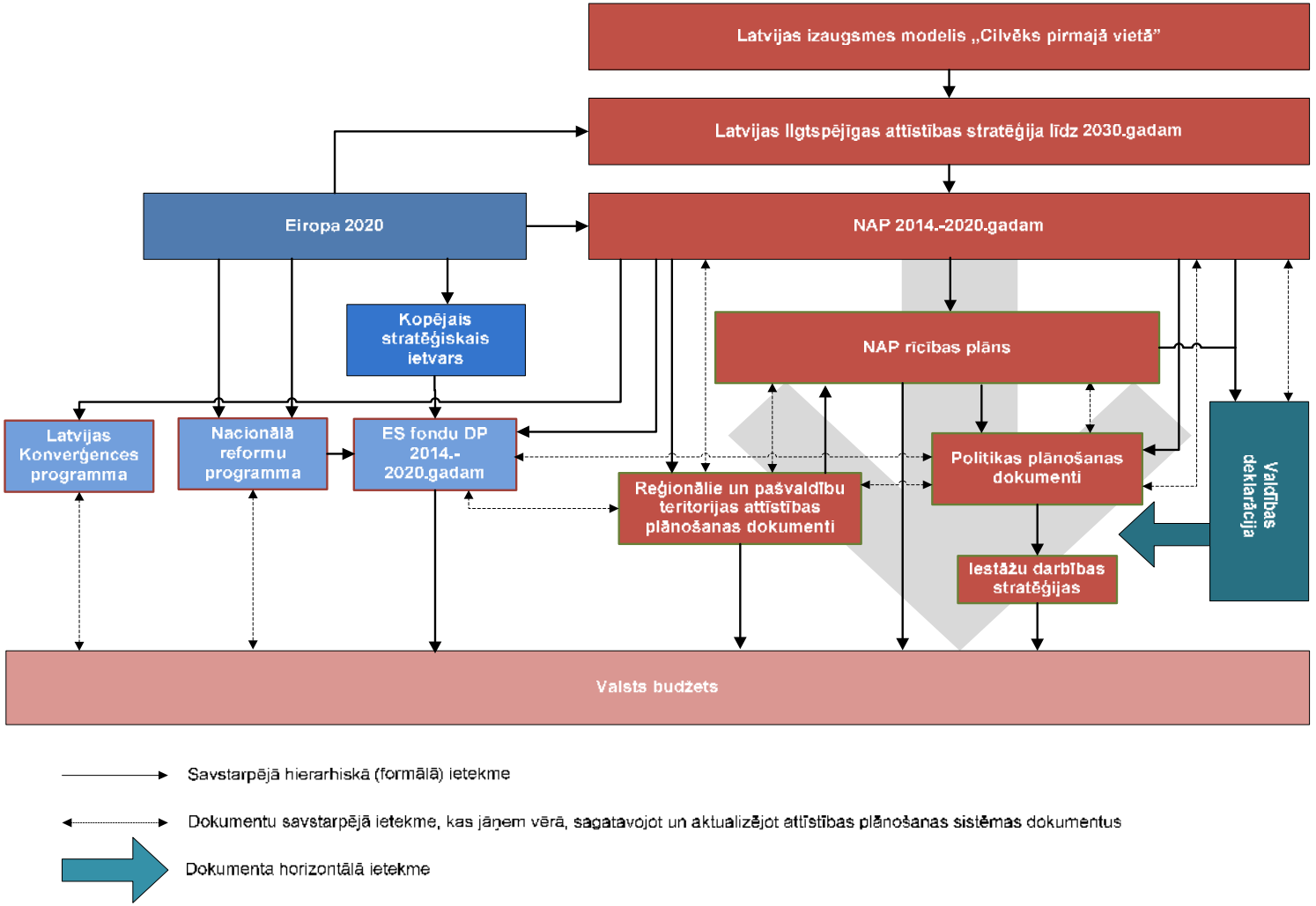

NAP 2014.-2020.gadam izstrādes laika grafiks

Gads	M.	NAP 2014.-2020.gadam	ES fondu plānošana 2014.-2020.gadam
2011	04	NAP Uzraudzības grupas izveidošana Apr.-mai.: NAP esošās sistēmas izvērtēšana un aktualizācija, tostarp NAP izstrādi regulējošās normatīvās bāzes precizēšana	
	05	Simboliska vienošanās ar sabiedrību līguma slēgšana NAP izstrādes darba grupas izveidošana	18.05.-20.05.: Neformālā ministru sanāksme par Kohēzijas politikas (KP) nākotni
	06	Jūn.-jūl.: priekšizpētes veikšana	20.06.: Vispārējo lietu padome (Provizoriski EK plāno sniegt prezentāciju ministriem par EK priekšlikumiem ES daudzgadu budžeta ietvaram)
	07		Jūl./ sep.: EK publicē priekšlikumus ES fondu regulām pēc 2013.gada
	08	Aug.-sep.: SVID analīzes veikšana	
	09	NAP stratēģijas izstrāde	
	10	Okt.-nov.: NAP projekta izstrāde Diskusija ar sabiedrību par dažādu jomu jautājumiem (iespējamiem risinājumiem)	Okt.-dec.: ES fondu vadībā iesaistīto institūciju nozīmēšana nacionālā līmenī (koncepcijas sagatavošana un iesniegšana MK)
	11	Starpnozaru darba grupas izveide Diskusija ar sabiedrību par dažādu jomu jautājumiem (iespējamiem risinājumiem)	24.11.-25.11.: Neformālā ministru sanāksme (provizoriski paredzētas diskusijas par priekšlikumiem jaunajam ES likumdošanas ietvaram)
	12	Dec.-jan.: ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma sagatavošana Diskusija ar sabiedrību par dažādu jomu jautājumiem (iespējamiem risinājumiem)	
2012	01	NAP sākotnējās redakcijas projekta izstrāde	
	02	Feb.-mar.: NAP sākotnējās redakcijas publiskā apspriešana	
	03		
	04	Ex-ante izvērtējums	
	05	NAP projekta sagatavošana un iesniegšana apstiprināšanai	

		MK	
	06	NAP saskaņošana MK un iesniegšana apstiprināšanai Saeimā	Gada vidus: Komisijas apstiprinātais Stratēģiskais ietvardokuments
	07	NAP apstiprināšana Saeimā	2012.-2013.gads: ES fondu plānošanas dokumentu izstrāde
	08		
	09		
	10		
	11		
	12		
2013	01		
	02		
	03		30.03.: MK pieņem ES fondu plānošanas dokumentus 2014.-2020.gada plānošanas periodam sarunu uzsākšanai ar EK
	04		2013.gads: Vadības sistēmas izstrāde, akreditācija, nacionālo tiesību aktu izstrāde un iesniegšana MK
	05		
	06		
	07		
	08		
	09		
	10		
	11		
	12		
2014	01		1.cet.: ES fondu ieviešanas uzsākšana
	02		
	03		

Skaidrojums par scenāriju, kurā NAP netiek izstrādāts

Elements	Elementa raksturojums
NAP būtība, satura plašums	NAP netiek izstrādāts, kas izraisa izmaiņas valsts pārvaldes funkcijās, tas ir, samazinot attīstības plānošanas dokumentu izstrādes, īstenošanas un uzraudzības uzdevumu un izdevumu apjomu, tādējādi vecinot resursu ekonomijas rašanos. Tas arī nozīmē RAPLM līdz šim veikto funkciju un šobrīd VARAM pārņemto funkciju saistībā ar NAP 2007.-2013.gadam procesu izbeigšanos. Nacionālā līmeņa prioritātes tiek definētas LIAS, papildus izstrādājot tās ieviešanas rīcības plānu vidējam termiņam, un VSID. Savukārt, vidēja termiņa budžeta plānošanas ietvars tiek veidots, ievērojot LIAS un tās rīcības plānu, kā arī VSID. Īstermiņa risinājumam var paredzēt iespēju noteikt prioritātes arī vidēja termiņa budžeta plānošanas dokumentos, šādi koriģējot situāciju, kad prioritātes netiek noteiktas nacionālam līmenim vidējā termiņā. Taču tā kā lēmumi gadījumā, kad NAP netiek izstrādāts, un eksistē tā analogi aizstājējdokumenti, var tikt pieņemti, primāri balstoties uz politiskajām vienošanām, tad par primāro dokumentu faktiski var kļūt valdības deklarācija, ņemot vērā politiskās vienošanās raksturu un tradīcijas Latvijā. Ievērojot ES 2020 stratēģiskās vadlīnijas un ES kohēzijas politikas prioritātes, tiek izstrādāts atsevišķs ES fondu plānošanas dokuments – VSID (2007.-2013.gada plānošanas perioda VSID analogs, kura 2014.-2020.gada plānošanas perioda provizoriskais nosaukums ir „Attīstības un partnerattiecību līgums"), kas kalpo par pamatu ES fondu sadalei. Tā kā netiek noteiktas prioritātes nacionālā līmenī – būtisks ir dažādu interešu grupu lobijs minētā dokumenta sagatavošanā. ES 2020 tiek izmantots kā ES augstākais vadlīniju dokuments, kura uzstādījumi tiek ņemti vērā, izstrādājot VSID.
Esošo plānošanas dokumentu vieta NAP izstrādē	Ja NAP netiek izstrādāts, salīdzinot ar esošo situāciju attīstības plānošanas sistēmā, jāsecina, ka būtisku izmaiņu šajā sistēmā nebūtu, jo turpinātos līdzšinējā prakse, izstrādājot dažādus atšķirīga līmeņa plānošanas dokumentus, no kuriem daļa ir situācijai neatbilstoši, taču ir spēkā, savukārt, lielākā daļa ir vēlmju saraksts, nevis reāls plānošanas pamats, kā arī vāji pastāv starpnozaru darbības koordinācija. Ja netiek izstrādās LIAS ieviešanas rīcības plāns vidējam termiņam, APS ietvaros netiek izstrādāts hierarhiski augstākais vidēja termiņa ieviešanas dokuments, kā arī netiek nodrošināta attīstības plānošanas sasaistes ar valsts budžeta finansējumu vidējā termiņā. Ja tiek izstrādāts LIAS ieviešanas rīcības plāns vidējā termiņām, tad NAP faktiski savā ziņā tiek aizstāts ar LIAS rīcības plānu,

	kā arī ar VSID noteikto – attiecībā uz ES fondu apguvi, kas tieši sekmētu LIAS un tās rīcības plānā noteikto mērķu un uzdevumu sasniegšanu.
NAP pamatstruktūra (tehniskā struktūra)	Tā kā NAP netiek izstrādāts, šis jautājums nav aktuāls.
NAP detalizācijas pakāpe	Tā kā NAP netiek izstrādāts, šis jautājums nav aktuāls.
Par NAP izstrādi, ieviešanu un uzraudzību atbildīgā institūcija	Tā kā NAP netiek izstrādāts, šis jautājums nav aktuāls. Tajā pašā laikā jāmin, ka NAP esamība cita starpā nodrošinātu arī politikas plānošanas prasmju pilnveidošanos publiskajā pārvaldē, kā arī sekmētu domāšanas veidu par attīstības plānošanas nepieciešamību valstī. Attiecīgi, neizstrādājot NAP, faktiski netiek veidota institucionālā kapacitāte vidēja termiņa kvalitatīvu plānošanas dokumentu izstrādē, īstenošanā, novērtēšanā un aktualizēšanā, kas veidotos pie institūcijas, kas NAP izstrādes gadījumā būtu atbildīga par šo procesu. Tas, savukārt, nozīmē, ka, pieņemot atbildīgākus lēmumus par plānošanas nepieciešamību tās trūkuma vietā, faktiski nebūtu institucionālās kapacitātes šādu plānošanu sākt, un institucionālā kapacitāte būtu jāsāk būvēt no paša sākuma. Tas būtu liels trieciens kvalitatīvas publiskās pārvaldes nodrošināšanā.
Par NAP izstrādes, uzraudzības un ieviešanas vadību atbildīgā amatpersona	Tā kā NAP netiek izstrādāts, šis jautājums nav aktuāls.
NAP autorizācija	Autorizācijas jautājums tiešā veidā nav aktuāls. NAP autorizācijas jautājums netieši var būt aktuāls kontekstā ar LIAS rīcības plānu, lai arī šobrīd LIAS institucionālā piederība ir noteikta pie VARAM. Tāpat NAP autorizācijas jautājums netieši var būt aktuāls kontekstā ar citām iniciatīvām, kuru mērķis ir aizpildīt plaisu starp LIAS un īstermiņa politiku dokumentiem NAP neizstrādāšanas gadījumā.
NAP sasaiste ar finansējuma avotiem	Budžets tiek izstrādāts vienam gadam, labākajā gadījumā papildus vēl izstrādājot MAFPI, ievērojot LIAS prioritātes un tās ieviešanas rīcības plāna pasākumus. Taču valsts budžeta pieprasījumi – īpaši par papildus finansējumu vai finansējuma pārdali starp institūcijām/ programmām – notiek, balstoties uz politisko vienošanos, nevis uz reālistisku valsts attīstības plānošanu. Pie šādas sistēmas, kur prevalē politiskā vienošanās, un pie politiskās vienošanās biežajām izmaiņām vidēja termiņa budžets, kas izstrādāts pēc būtības, nevis formāli, pat teorētiski nav iespējams. Valsts budžeta attīstības daļas plānošana nav reālistiska, jo LIAS izvirzītās prioritātes ir ļoti globālas, kā arī LIAS rīcības plāns var nebūt pietiekami detāls, tāpēc precīzāka valsts budžeta attīstības plānošanas daļas izveide izraisa nepieciešamību atkārtoti īstenot jauno politikas iniciatīvu plānošanas procesu.

	Savukārt, ja NAP tiek aizstāts ar LIAS ieviešanas rīcības plānu, valsts budžeta attīstības daļa tiek veidota, ievērojot ieņēmumu prognozes un LIAS ieviešanas rīcības plāna prioritāros un attīstības plānošanai vitāli nepieciešamos pasākumus.
NAP uzraudzības sistēmas rezultāti un rezultatīvie rādītāji	NAP uzraudzībai netiek izstrādāti rezultāti un to rezultatīvie rādītāji. Tajā pašā laikā valsts attīstības uzraudzību ir iespējams veikt, izmantojot LIAS, tās rīcības plānu un attiecīgi izveidotos uzraudzības rezultātus un rezultatīvos rādītājus. Pastāv arī iespēja rezultātus un to rezultatīvos rādītājus izmantot no vidēja termiņa budžeta plānošanas – situācijā, kad jēgpilna LIAS rīcības plāna izstrādāšana kādu iemeslu dēļ nav iespējama.
NAP uzraudzība	Tā kā NAP netiek izstrādāts, tas arī netiek uzraudzīts. Tajā pašā laikā valsts attīstības sistēmu var uzraudzīt, pārliecinoties par LIAS un tās rīcības plāna ieviešanu, izmantojot šajos dokumentos iekļautos rezultātus un rezultatīvos rādītājus. Pastāv iespēja valsts attīstības uzraudzībai izmantot vidēja termiņa budžeta plānošanas sistēmu – augstāk minētajā situācijā, kad jēgpilna LIAS rīcības plāna izstrādāšana kādu iemeslu dēļ nav iespējama un kad vidēja termiņa budžeta plānošanas rīks tiek izmantots kā daļēji kompensējošs mehānisms minētajai problēmai.
Sabiedrības iesaistīšana NAP izstrādes un aktualizācijas procesā	Tā kā NAP netiek izstrādāts, arī sabiedrības iesaistīšanas jautājums nav aktuāls. Tajā pašā laikā, ņemot vērā pozitīvo pieredzi ar sabiedrības iesaistīšanu NAP 2007.-2013.gadam izstrādes procesā, neizstrādājot NAP, netiktu izmantots šis pieejamais resurss.
NAP izstrādē iesaistītie cilvēkresursi	Tā kā NAP netiek izstrādāts, cilvēkresursi tieši nav jāiesaista. Neizstrādājot vidēja termiņa hierarhiski augstāko dokumentu, samazināsies attīstības plānošanā iesaistīto darbinieku noslodze un izlietoto finanšu resursu apjoms – tie resursi, kas ir saistīti ar pilno NAP procesu. Tā kā jau šobrīd tiek strādāts pie LIAS īstenošanas plāna (rīcības plāna), tā izveide neprasītu papildus līdzekļus, šādā veidā netraucējot rasties kopējai ekonomijai.
NAP izstrādes darba organizācija	Tā kā NAP netiek izstrādāts, NAP izstrādes darba organizācijas jautājums nav aktuāls.
Kopējais izstrādes ilgums (pieņemšanas termiņš)	Tā kā NAP netiek izstrādāts, tā izstrādes ilguma jautājums nav aktuāls.
NAP izstrādes darba izmaksas	Tā kā NAP netiek izstrādāts, tiešas tā izstrādes izmaksas nerodas. Gadījumā, kad NAP līmeņa un satura dokuments tiek izstrādāts pēc būtības, nevis formālu apsvērumu dēļ – tā kā tas ir savā ziņā vidēja termiņa „jumta dokuments" plānošanai – tam ir iespēja nodrošināt izmaksu samazināšanos kopējā plānošanas procesā, ko rada viena saprotama vidējā termiņā augstākā līmeņa plānošanas dokumenta izstrāde, atbilstoši kam ir iespējams pozicionēt nozaru politiku plānošanas dokumentu

	izstrādi. Ietaupījums var rasties nacionālā līmenī, jo nozaru politikas plānošanas dokumenti tiek vērsti uz labi izsvērtu prioritāšu sasniegšanu, šādi gan netiekot izstrādātiem neatbilstošiem nozaru plānošanas dokumentiem, gan sekmējot kopējo nacionālā līmeņa mērķu sasniegšanu.
Scenārija ieguvumi	Politiski – vismazāk izmaiņu. Nav papildus izdevumu NAP izstrādei. Valsts pārvaldē nedaudz samazinās veicamo funkciju skaits – to, kas attiecināmas uz NAP procesu. Lai arī situācija pēc būtības neatšķiras no esošās situācijas, kurā NAP eksistē formāli, augstāk ir minēti, kā arī ir iespējams strādāt vēl pie citiem uzlabojumiem, kas problemātisko situāciju var kaut kādā mērā uzlabot.
Scenārija vājās puses	Attīstības plānošana faktiski tiek degradēta tālāk – plānošanai netic ne sabiedrība, ne arī publiskā pārvalde. Izstrādājot LIAS ieviešanas rīcības plānu, tiek attīstītas tikai atsevišķas „izredzētās" nozares, jo netiek optimizēti attīstībā ieguldītie resursi un diversificētas valsts iespējas nopelnīt atbilstoši vairāku nozaru perspektīvai. Netiek veltīti resursi esošo prioritāšu attīstībai, tās šādā gadījumā var kļūt par regresējošām un stagnējošām nozarēm. Netiek sakārtota attīstības plānošanas sistēma, netiek integrēts jau paveiktais, kā arī pastāv risks izvirzīt nekorektas (savstarpēji un laikā nesaistītas) prioritātes gan attīstībā, gan ES fondu apguvē. Tāpat vājinās kopējā plānošanas sistēma valstī, jo faktiski no plānošanas tiek izslēgts viens plānošanas posms. Šādā veidā cita starpā publiskajai pārvaldei arī nav iespēju pilnveidot prasmes attīstības plānošanas nodrošināšanā. Latvijas sabiedrībai nav skaidru pārskatāma nākotnes perioda mērķu. Saglabājas pamats nepārtrauktai Saeimas un valdības kritikai par stratēģiskās vadīšanas iztrūkumu, par īstermiņa domāšanu un no tā izrietošām sekām, tai skaitā līdzekļu neefektīvu izmantošanu. Valsts prestiža mazināšanās.

Attīstības plānošanas sistēma bez NAP

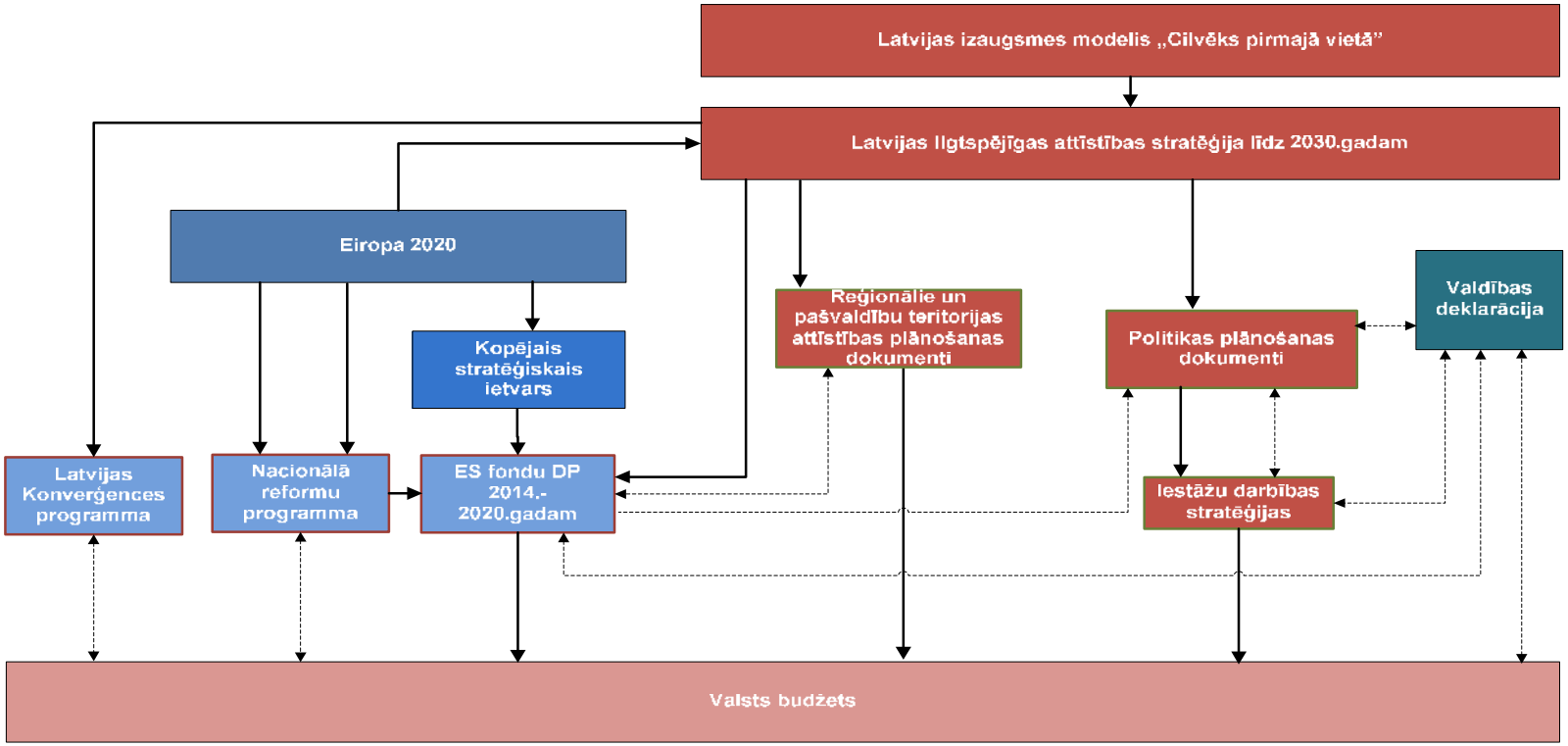

Savstarpējā hierarhiskā (formālā) ietekme

Dokumentu savstarpējā ietekme, kas jāņem vērā, sagatavojot un aktualizējot attīstības plānošanas sistēmas dokumentus

Ierobežojumi un atrunas

Datu nepieejamība vai to neatbilstošais detalizācijas līmenis var noteikt atsevišķu uzdevumu vai to daļu izpildīšanas sarežģījumus. Datu nepieejamība ir minēta atsevišķās vietās šajā ziņojumā, vienlaikus piedāvājot risinājumu katrā konkrētajā situācijā.

Izpildītājs ir pielicis maksimālās pūles, lai šajā ziņojumā atspoguļotu patieso situāciju iepirkuma mērķa sasniegšanā un uzdevumu izpildē – saistībā ar Iepirkuma metodoloģiju, kas ir pirmais Iepirkuma nodevums saskaņā ar starp Pasūtītāju un Izpildītāju noslēgto līgumu.

Izpildītājs neuzņemas atbildību par jebkādiem zaudējumiem, kas nodarīti jebkādām no trešajām pusēm, kas radušies šajā ziņojumā iekļautās informācijas izmantošanas rezultātā.

Pielikumi

1.pielikums „Interviju grafiks”

Trešdiena, 02.03.2011.

Laiks	Intervējamais	Intervijas vieta
13:30-15:00	Žaneta Jaunzeme-Grende	Viesnīcas Rīdzene bārs, Reimersa ielā 1
13:00-14:30	Oļegs Barānovs	Ekonomikas ministrija

Ceturtdiena, 03.03.2011.

Laiks	Intervējamais	Intervijas vieta
9:00-10:30	Laimdota Straujuma	VARAM Lāčplēša ielā
15:00-16:30	Inguna Sudraba	LRVK Skanstes ielā
17:00- 18:00	Edgars Zalāns	Saeimas ēka, PLL frakcijā

Piektdiena, 04.03.2011.

Laiks	Intervējamais	Intervijas vieta
15:00- 16:00	Rinalds Muciņš	Veselības ministrija
9:00-10:30	Inta Rozenšteine	Satiksmes ministrija
11:00-12:30	Juris Ekmanis	LZA
14.00-15:30	Pēteris Krīgers	LBAS

Pirmdiena, 07.03.2011.

Laiks	Intervējamais	Intervijas vieta
11:00-12:30	Baiba Pētersone	VAS, Raiņa bulvāris 4, 3.stāvs

Otrdiena, 08.03.2011.

Laiks	Intervējamais	Intervijas vieta
9:00-10:30	Aivars Lapiņš	Zemkopības ministrija
10:00-11:00	Mārtiņš Kazāks	Swedbank, Balasta dambis 1a
11:30-12:30	Artis Grīnbergs	VARAM Lāčplēša ielā
16:20-17:00	Pēteris Strautiņš	DNB Nord galvenā ēka

Trešdiena, 09.03.2011.

Laiks	Intervējamais	Intervijas vieta
10:00-11:30	Gunta Veismane	VAS, Raiņa bulvāris
12:00-13:30	Māris Kučinskis	TP birojs
14:00-15:00	Ilze Kjahjare	Double coffee, Vecrīga
14:00-15:30	Mareks Gruškevičs	Izglītības un zinātnes ministrija
15:00-16:00	Andris Jaunsleinis	LPS birojs
16:00-17:30	Māris Pūķis	LPS birojs

Ceturtdiena, 10.03.2011.

Laiks	Intervējamais	Intervijas vieta
17:00-18:30	Māris Ēlerts	LIAA

Piektdiena, 11.03.2011.

Laiks	Intervējamais	Intervijas vieta
15:00-16:30	Ingus Alliks	Labklājības ministrija

Pirmdiena, 14.03.2011.

Laiks	Intervējamais	Intervijas vieta
10:00-11:00	Inta Šusta	LDDK birojs, Baznīcas iela 25, 3.stāvs
15:00-16:00	Lolita Čigāne	Vienotības fr. Jēkaba iela 16, 1.st.
16:00-17:30	Edvīns Karnītis	SPRK, Brīvības iela 55, 2.stāvs

Otrdiena, 15.03.2011.

Laiks	Intervējamais	Intervijas vieta
14:30-16:00	Māra Sīmane	Finanšu ministrija, 205.kabinets

Trešdiena, 16.03.2011.

Laiks	Intervējamais	Intervijas vieta
10:00-11:30	Roberts Ķīlis	REA, Strēlnieku iela 4a
12:00-13:30	Andžs Ūbelis	Finanšu ministrija
14:00-15:30	Andris Bērziņš	TAVRP komisijas telpas

Trešdiena, 30.03.2011.

Laiks	Intervējamais	Intervijas vieta
15:00-16:30	Una Klapkalne	LETA telpas, Marijas iela 2

Ceturtdiena, 31.03.2011.

Laiks	Intervējamais	Intervijas vieta
10:00-11:30	Jānis Jurkāns	Raiņa bulvāris X

2.pielikums „NAP 2007.-2013.gadam izstrādes posmi”

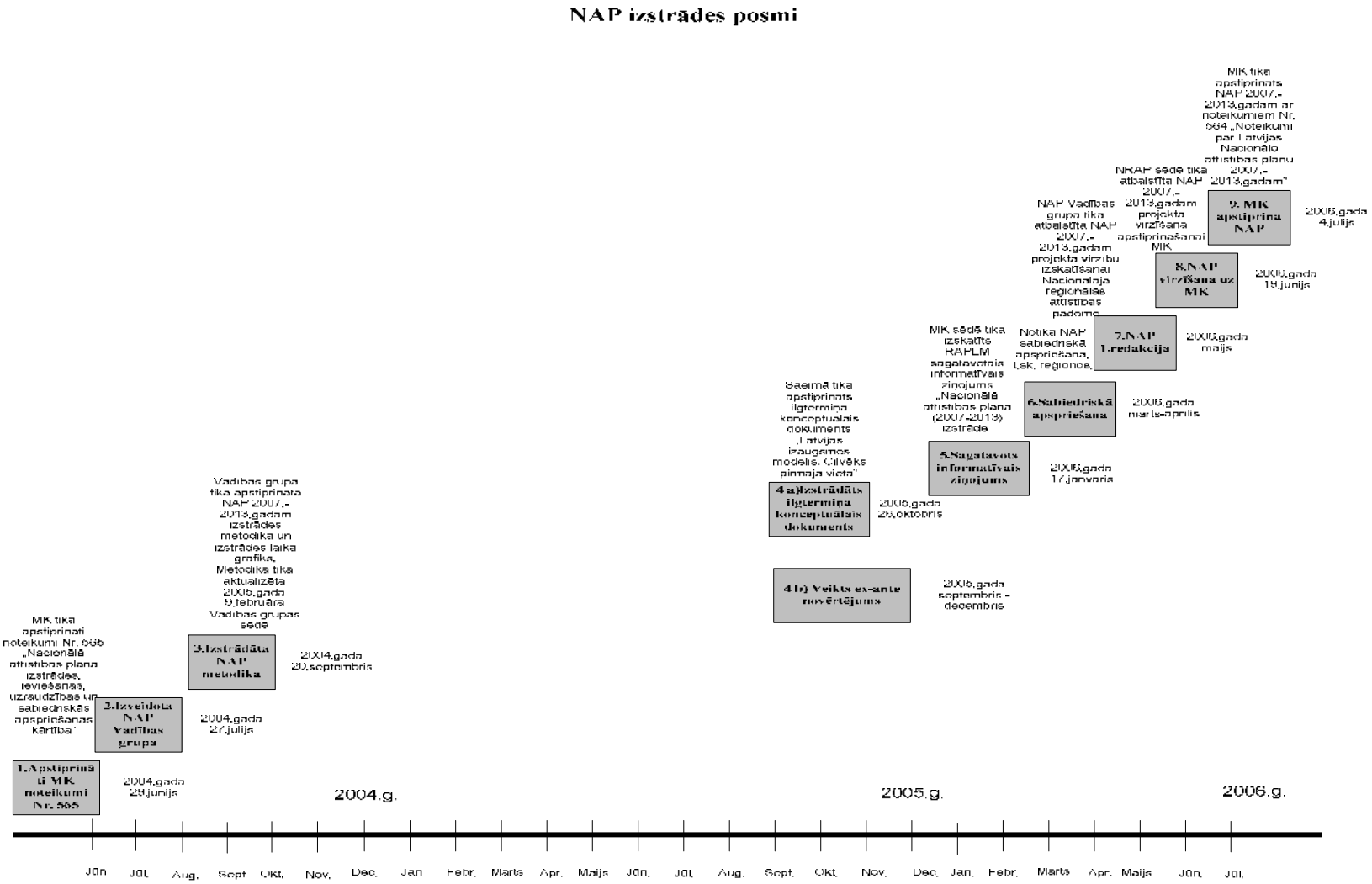
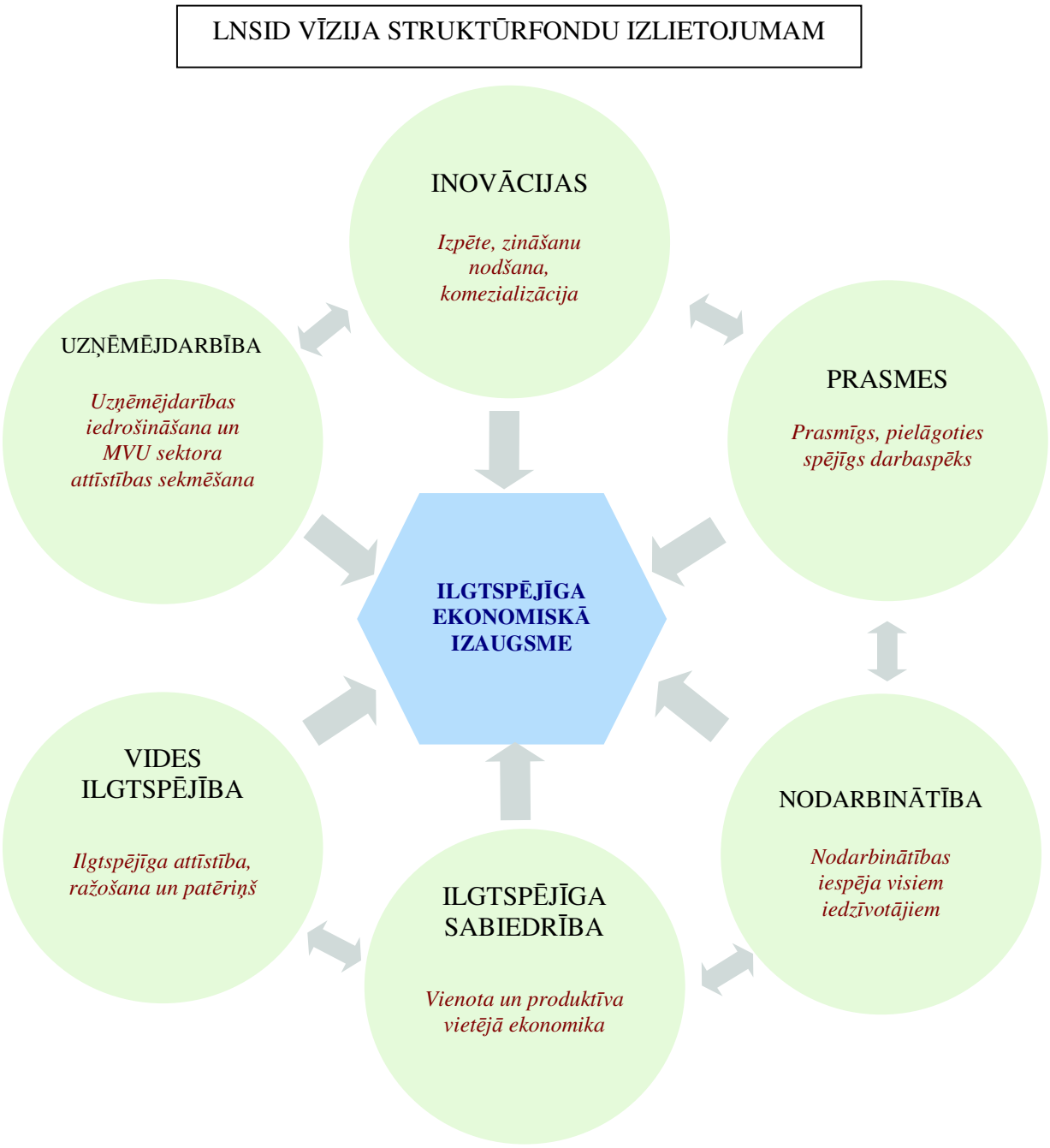
3.pielikums „LNSID vīzija ES fondu izlietojumam”